

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΑΠΟΘΗΚΗ

37125

Α.Π.Θ.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΛΑΜΑ

Η ΦΛΟΓΕΡΑ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΗΡΩΙΚΗ ΤΡΙΛΟΓΙΑ

8
ΑΘΗΝΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ "ΕΣΤΙΑ,"
1910

А.П.О.

180572

Στα' κ. Ν. Παρίση
επιεικώς διαβάζετε
ο'σκηλ'

Η ΦΛΟΓΕΡΑ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

42131

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΧΩΡΙΣΤΑ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

Τραγούδια τῆς πατρίδας μου.

Ἕγνος εἰς τὴν Ἀθηναῖν.

Τὰ Μάτια τῆς Ψυχῆς μου.

Τὸ Ἔργον τοῦ Κρυστάλλη.

Ἰαμβοὶ καὶ Ἀνάπαιστοι.

Τάφος.

Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Ἡλιογέννητης.

Θάνατος Παλληκαριοῦ.

Σολωμὸς (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ, παράρτημα II).

Τρισεύγενη.

Γράμματα, τόμοι 2.

Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή.

Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου.

Ἡ Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ.

ΓΙΑ ΤΥΠΩΜΑ ΑΡΓΟΤΕΡΑ

Τὰ Χρόνια μου καὶ τὰ Χαρτιά μου.

Ὁ Ψυχάρης.

Βραδινὴ Φωτιά.

Τὸ τραγούδι τοῦ Καραϊσκάκη.

Πεζοὶ δρόμοι.

Ὁ Καλλίμαχος.

Ὁ Αντρωτής.

Οἱ Κλέφτες.

Σκληροὶ καὶ δειλοὶ στίχοι.

Οἱ Παράδεισοι.

Κομμάτια ἀπὸ τοὺς Λοξούς.

Φιλοσοφικὴ Τριλογία.

Οἱ καημοὶ τῆς Λιμνοθάλασσης μὲ τὰ Σατιρικά
γυμνάσματα.

PA

5610

.P3

P5

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ. — Η ΦΛΟΓΕΡΑ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΗΡΩΙΚΗ

ΤΡΙΛΟΓΙΑ, ΠΡΟΛΟΓΟ Κ' ΕΠΙΛΟΓΟ.

Βιβλ. Εισ. 5574

ΑΘΗΝΑ 1910

ΤΟΥ ΠΑΛΛΗ ΠΟΥ ΧΡΟΝΙΑ ΔΟΥΛΕΥΕ ΤΟΥΣ ΑΨΕ-
ΓΔΙΑΣΤΟΥΣ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΟΥΣ ΤΗΣ ΙΛΙΑ-
ΔΑΣ ΑΦΙΕΡΩΝΩ ΤΟΥΣ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΟΥΣ
ΤΗΣ ΦΛΟΓΕΡΑΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ.
ΑΘΗΝΑ Α'. ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1909

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΛΜΑΣ.

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σβυσμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μέσ' στη Χώρα.

Στην εκκλησιά, σὸν κλίβανο, σὸ σπίτι, σὰρραστήρι,
παντοῦ, σὸ κάστρο, σὴν καρδιά, τὰποκαΐδια, οἱ σιάχτες.
Πάει κι ὁ ψωμάς, πάει κι ὁ χαλκιάς, πάει κ' ἡ γυναίκα, πάνε
τὰ παλληκάρια, οἱ λειτουργοί, καὶ τοῦ ρυθμοῦ οἱ τεγγίτες,
τοῦ Λόγου καὶ οἱ προφῆτες.

Τὰ χέρια εἶναι παράλυτα, καὶ τὰ σφυριά παρμένα
καὶ δὲ σφυροκοπᾶ κανεὶς τᾶρματα καὶ τάλετρα,
κ' ἡ φούχτα κάποιον ζυμοτῆ λίγο σιτάρι ἂν κλείση,
δὲ βρῖσκει τὴν πυρὴ ψυγὴ ψωμί γιὰ νὰ τὸ κάμη.
Κι ἀπὸ κατάκρουα χόβολη μεστή ἡ γωνιά, κι ἀκόμα
καὶ πὺ πολλὸ ἀπὸ τὴ γωνιά πὸν τοῦ σπιτιοῦ ἢ καρδιά εἶναι,
κακοκατάντησε ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Κοίμα. Κοίμα.
Σκοτεινὸ ρέπιο κ' ἡ εκκλησιά, καὶ δίχως πολεμῆστρες
τὸ κάστρο, καὶ χορτάρισε κ' ἔγινε βοσκοτόπι.
Κι ὁ μέγας Ἔρωτας μακριά, καὶ εἶν' ἄβουλος ὁ ἄντρας
κι ἄπραχτος, καὶ σὸ πλάϊ του χαμοσυρτὴ ἡ γυναίκα
κυρά της ἔχει τὴ σκλαβιά καὶ δοῦλο της τὸ ψέμα.
Σβυσμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μέσ' στη Χώρα.

Τραγοῦδι τῶν ἡρώων! Ἐμπρός, τραγοῦδι τῶν ἡρώων!
Ἄπᾶνον ἀπὸ τᾶπόσταχα, ἄναψε, ὦ φλόγα, λάμψε.
Κανένα χέρι δὲ θὰ διῆς ἄπᾶνον σου νάπλωση,
νὰ θρέψη σε, νὰ ζεσταθῆ, νὰ πάρη ἀπ' τὸ θυμὸ σου,
νὰ σπείρη σε σὴν εκκλησιά, σὸν κλίβανο, σὸ σπίτι,
νὰ σὲ φωλιάση σὴν καρδιά, σὸ κάστρο, σὰρραστήρι.
Φλόγα, ἐσὺ τότε, ἀβόθητη κ' ἔρμη ἐσὺ φλόγα, κρῦψου,

ἔρμη
σάρατος

προσφώνηση

καὶ κάμε τὴ μνημούρι σου τὴ στάχτη, καὶ μὴ σβύσης!
 Γιατὶ θὰ ρθῆ κάποιος καιρὸς, καὶ κάποια ἀγγὴ θὰ φέξῃ,
 καὶ θὰ φουσῆξῃ μὴ προὴ μεγαλοδύναμη ἄκου!
 Ἄπο ποῖο στόμα ἢ ἀπο ποῖο χάος θὰ χυθῆ; Δὲν ξέρω.
 Μπορεῖ ἀπο τὴν ἀνατολή, μπορεῖ κι ἀπο τὴ δύση,
 ποῖος ξέρει μὴν ἀπ' τὸ βοριά, μὴν ἀπ' τὰ μεσημέρια
 τάχα θὰ βγῆ ἀπ' τὰ τάραρα, γιὰ θὰ ριχτῆ ἀπο τᾶστρο;
 Δὲν ξέρω· ξέρω πὼς θὰ ρθῆ, καὶ μετὸ πέρασμα τῆς,
 μέγα καὶ θεῖο καὶ μυστικὸ κι ἀξήγητο, θὰ σκύψουν
 οἱ κορφὲς ὄλες, οἱ φωτιὲς θὰ ξαναδώσουν ὄλες.
 Στὴν ἐκκλησιά, στὸν κλίβανο, στὸ σπῖτι, στάρασστήρι,
 στὸ κάστρο, στὴν καρδιά, παντοῦ, στὰποκαῖδια, ἀπορίλης!
 Καὶ σὰ θεῶν ἀγάλματα θαματουργὰ πλασμένα
 νὰ ἠχολογᾶνε μουσικά, σὰν τὰ φιλῆ ὁ κὺρ Ἥλιος,
 καὶ σὰ χλωρὰ ἰσπερόδεντρα πὸν δὲν τοὺς ἀπολείπουν
 ζαχαροστάλαχτοι καρποὶ χειμῶνα καλοκαίρι,
 νά! νά! ὁ φωμάς, καὶ νὰ ὁ χαλκιάς, νὰ καὶ ἡ γυναῖκα, νάτα,
 τὰ παλληκάρια, οἱ λειτουργοί, νὰ τοῦ ρυθμοῦ οἱ τεχνίτες,
 τοῦ Λόγου νὰ οἱ προφήτες!
 Κι ὅταν τριγύρο σου οἱ φωτιὲς ἀνάψουν πάλε οἱ πλάστρες,
 ξαναζωντάνεψε καὶ ἐσὺ καὶ ρίζον, ὦ φλόγα, ὦ φλόγα,
 καὶ κύλησε καὶ πέρασε στὰ διάπλατα τῆς χώρας,
 καὶ σῆς ψυχῆς τᾶπόβαθα, καὶ πλάσε τα καὶ ζῆσ' τα,
 γιομάτα ροδοκόκκινα παιδιὰ τὰ καρδιοχτύπια,
 καὶ πλάσε τους καὶ ζῆσε τους κάποιους καημούς πατέρες,
 καὶ κάποιες γνῶμες πλάσε τις καὶ ζῆσε τις μητέρες,
 καὶ κάμε ἀδέρφια τὰ ὄνειρα καὶ τὰ ἔργα! Ἐμπρός, τραγοῦδι!

Σβουσμένες ὄλες οἱ φωτιὲς, τραγοῦδι τῶν ἡρώων!

Ο ΓΙΟΣ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ

Α.Π.Θ.

Ἐβγαλε διάτα ὁ Κρούταγος, τῆς Βουργαριᾶς ὁ τσάρος.

Δίνει στοὺς δούλους λευτεριά καὶ στοὺς ξενιτεμένους
δίνει πατρίδα· ἀνάθεμα στὸ σκλαβωτὴ, στὸν Κροῦμο!
Εἴκοσι χρόνους λιώνανε σάχαρα ξένα, κ' οἱ ἄντρες
γεράσαν, ἄντρες γίνηκαν οἱ νιοί, λεβέντες τώρα
καὶ τὰ παιδιά, μητέρες οἱ παιδοῦλες. Ὅλα φεύγουν.
Τρισάθλια τὰ γεράματα, κακόμοιρα τὰ νιάτα
ποὺ ἀνθοῦνε καὶ καρπίζουνε σὰ ξένα, σκλαβωμένα.
Μὰ τώρα ἀλλάξαν οἱ καιροί, τὸν Κροῦμο ἢ γῆ τὸν τρώει,
στὴ Πόλη τώρα Θεόφιλος ὁ συνετὸς ὀρίζει,
τώρα τοῦ Κρούμου τὸ σπαθὶ κρέμεται καὶ σκουριάζει.

Ἐβγαλε διάτα ὁ Κρούταγος, τῆς Βουργαριᾶς ὁ τσάρος.

Κοπαδιαστὰ περνᾶν, ἀργά· καὶ οἱ δοῦλοι ἀργὰ καὶ οἱ ξένοι,
πάνε. Ψηλάθε ἀπὸ θρονὶ ξαγναντευτῆς ὁ τσάρος.
Καὶ εἶναι γυναῖκες μὲ παιδιά καὶ μὲ ραβδιὰ γερόντοι,
κι ἀπὸ τὸ βαρὺ φόρτωμα σκεβρώνεται καὶ γέρνει,
λεβέντη μου, ὁ καλόχτιστος ὁ τοῖχος τοῦ κορμιοῦ σου,
καὶ εἶν' ἢ παρθένα στὴ ντροπὴ καὶ σὰ ξεσκίδια μέσα.
Πεῖνα περνᾶ καὶ δυστυχιὰ καὶ γύμνια καὶ τρομάρα.
Κ' οἱ δλόδροσοι τῆς ὁμορφιάς ἀνθοὶ ἀπὸ τὸ λιοπύρι
σκληρὰ καμένοι τῆς σκλαβιάς καὶ χοντροδουλευτάδες
οἱ ἀρχόντοι, παραλλάματα κι ἀπὸ τὴν κακοπάθεια.
Ρόδα κι ἂν εἶχε ὁ σκλαβωτῆς, γιὰ τοὺς δικούς του τὰ εἶχε,
καὶ μόνο τὰ τριβόλια του πάντα ἔννοιωθε κι ὁ σκλάβος.
Κι ὁ γήλιος πῶς τοὺς φλόγιζε χωρὶς νὰ τοὺς ζεσταίνῃ,

κ' ἐσύ, ἴσκιε, πῶς τοὺς πάγωνες χωρὶς νὰ τοὺς δροσίζῃς!
 Κι ὄλο περνᾶν, κι ὄλο περνᾶν οἱ σκλαβωμένοι ἐμπρὸς του,
 καὶ πότε ἀναστενάζουνε καὶ πότε ἀχνογελάνε,
 καὶ σμίγουν πόνος τῆς σκλαβιάς κ' ἐλπίδα τῆς πατρίδας
 μέσα στ' ἀναστενάσματα καὶ μέσα στ' ἀχνογέλια.
 Κάμετε ἀκόμα ὑπομονὴ καὶ πάρτε ἀκόμα δρόμο,
 καὶ κάτου ἀπ' ἄλλους οὐρανοὺς ἄλλη γῆ θὰ πατήσετε,
 θὰ κόψτε τὰ τριαντάφυλλα, θὰ σᾶς ζεστάνῃ ἢ ζέστα
 τοῦ ἡλιοῦ σὰν κόρφος μητρικός, θὰ τὸ ρουφήχτε μάννα
 τὸ δρόσος! Πᾶσαν ὁμορφιά, Πατρίδα, ἐσύ τὴν ἔχεις.

Εἰδωλολάτρης ἀκαρδὸς ὁ Κρούταγος, ὁ τσάρος.
 Ψὲς εἶταν πού τὸ Μανουήλ, τὸν ἅγιο τὸ Δεσπότη,
 μαρτυρικὸ τοῦ φόρεσε στεφάνι τοῦ Δεσπότη.
 Μὰ τώρα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σὰ νὰ τὸν ἔχῃ ἀγγίξει,
 μέρεψε, καὶ τὸ χαίρεται κρυφὴ χαρὰ του, πού εἶναι
 τῆς λευτεριάς ὁ μοιραστής, τᾶχαρου σκλάβου κόσμου
 προσκύνημα. Μπρὸς του περνᾶν καὶ γονατᾶν καὶ σκύβουν.

Μόν' ἓνας μπρὸς του σὰν περνᾶ, δὲ γονατᾶ, δὲ σκύβει.

Δράκος δὲν εἶναι στὸ κορμί, στὰ χρόνια δὲν εἶν' ἄντρας,
 ψὲς εἶταν πού παιγνίδιζε μὲ τὰ παιγνίδια ἀγόρι·
 νάτος! Ψηλὸς καὶ ἀλύγιστος, κ' εὐγενικὸς καὶ ὠραῖος,
 καὶ στρατοκόπος ξέγνοιαστος, λεβέντης γαυριασμένος,
 κ' ἡ φορεσιά του ἀρχοντικιά, κ' αὐγερινή του ἡ ὄψη,
 καὶ χρυσαῖτοι ὀλοτρόγυρα τοῦ σάκκου του κεντίδια.
 Τὸν ἀγναντεύεις, καὶ νογᾶς πῶς δὲν τὸ ξέρει ἐκεῖνος
 τὸ σκύψιμο τοῦ δουλευτῆ, καθὼς τὸ ξέρουν οἱ ἄλλοι,
 τὸν ἀγναντεύεις καὶ νογᾶς, καθὼς ὀλόανθος εἶναι,
 πῶς δὲν τὸν ἡῦρε πουθενὰ νὰ τὸν πυρώσῃ ὁ γῆλιος.

Στοῦ ἡλίου τὴν πύργη δούλευαν γιὰ κείνον οἱ ἄλλοι κ' οἱ ἄλλοι,
καὶ φτωχοντύνονταν γι' αὐτόν, γιὰ νὰ τὸν ἔχουν πάντα
ντυμένο σὰ λαμπριάτικα, καὶ σὰ νὰ καρτεροῦσαν
ἀπ' αὐτόν καὶ τὸ κύλισμα τῆς πέτρας καὶ τὸ ἀνάστα.
Στὴ λεβεντιά του πέτεται κι ἄς εἶναι μὲ τοὺς σκλάβους.
Δὲ λὲς πὼς πάει στὸν τόπο του ραγιαῶς ἀπὸ τὰ ξένα,
λὲς ἀπὸ πόλεμο γυρνᾷ καὶ θρόνος τὸν προσμένει.
Μόνος αὐτὸς δὲ γονατᾷ, μόνος αὐτὸς δὲ σκύβει.
Κι ὁ βασιλιάς ξαφνίζεται, ρωτᾷ: — Ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος
ποῦ δὲ μὲ προσκυνᾷ, ποιὸς εἶναι; — Εἶναι τῆς χήρας
ὁ γιός, μονόκλωνος βλαστός. — Γιὰ φέρτε τον μπροστὰ μου. —

Σὰν ἔρθῃ ἀπὸ βροχόνερο μανιωμένο ποτάμι
καὶ πλημμυρίσῃ καὶ χυθῆ καὶ πελαγώσῃ ὁ κάμπος
καὶ συνεπάρῃ τὰ δεντρά καὶ τὰ σπαρτὰ σκεπάσῃ,
κι ὀπόχει τὴν καλύβα του κατὰμεσα τοῦ κάμπου
ξυπνώντας νύχτα ἀνέλπιστα βουῖτὸ χαμοῦ γρικησῇ
καὶ δὲν μπορεῖ νὰ πάῃ μπροστὰ καὶ μήτε πάει καὶ πίσω,
γιατὶ μπροστὰ εἶναι κύματα καὶ ρέματα εἶναι πίσω,
καὶ ἀχνίζει καὶ βουθαίνεται καὶ τρέμει καὶ ἀπομένει, —
στοῦ λυτρωμοῦ τὴν πόρτα ὀμπρὸς ὁμοῖα ὁ λαὸς ὁ σκλάβος
ἀχνίζει καὶ βουθαίνεται καὶ τρέμει καὶ ἀπομένει.

Ἐπάντεχο τὸ μπόδισμα τοῦ ἀκριβογιοῦ τῆς χήρας!

Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ πάῃ μπροστὰ, γιατί τοῦ λείπει ἐκεῖνος,
καὶ πίσω ἀνήμπορος νὰ πάῃ, γιατί ἡ σκλαδιὰ εἶναι πίσω.
Κι ἀκούστηκε πνιχτὴ φωνή: «Μπῶ! μπῶ! καημένα ἀδέρφια,
ὁ κανακάρης κι ὁ ἀκριβὸς δὲ θὰ γυρίσῃ πίσω,
στοῦ βούργαρου τῆ δούλεψῃ θὰ φάῃ τὰ νιάτα, οἰμένα!»

Ἡ μάγνα του σωριάζεται σὰν ἀστραποκαμένη,
κι ἀκοῦς ἀναστενάσματα καὶ οὐρλιάσματα σπαράζουν
ταυτιά, γροθιὲς τεντώνονται καὶ σφίγγονται καὶ δέρνουν

τᾶδειο, καὶ ξεχωρίζονται τὰ χέρια καὶ σπαράζουν
καὶ ξερριζώνουν τὰ μαλλιά, καὶ μύριες ματιὲς πέφτουν
πρὸς τὸ θρόνι τοῦ Κρούταγου καὶ γγίζουνε τὸν τσάρο
βουδᾶ παρακαλώντας τον καὶ σὰν ἀπελπισμένα.

«Δὲ θέλουμ' ἔμεῖς λεύτεροι, κι ὁ νιὸς μακριά μας δοῦλος,
κάλλιο νὰ φὰν τὰ σίδερα γιὰ πάντα τῆ ζωὴ μας!»

Κ' ἔπιασε ὁ λόγος ὁ γοργὸς κι ἄπλωσε πέρα ὡς πέρα.

Ἔτσι τὰ κύματα ὁ βοριάς τό 'να πὰ στᾶλλο ἀπλώνει :

«Παρὰ μακριά του λεύτεροι, κάλλιο μαζί του σκλάβοι!»

Ποῖος εἶναι ὁ γιὸς τῆς χήρας, ποιός, ὁ μοσκαναθρεμμένος,
προσκυνητᾶρι ἑνὸς λαοῦ κ' ἑνὸς λαοῦ λαχτάρα,
κι ἂν τὸν κρατήσῃ ὁ Κρούταγος, καὶ τί κακὸ θὰ κάμῃ;

(Κόψε, κιθάρα μου ἐπική, τὸ δρόμο σου, καὶ πάρε
τὸ μονοπάτι ἑνὸς καιροῦ προτῆτερου, καὶ τράβα).

*

Εἴτανε μέρα θερισμοῦ, μεσημεριοῦ ὥρα εἴταν,
ὁ κάμπος ὁ κατάσπαρτος μόλις γλυκοσαλεύει,
σὰν ἓνα κοίμισμα παιδιοῦ ξανθότατου στὴν κούνια.
Τὸ κόψανε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ θέρισμα κ' οἱ ἀργάτες
καὶ δὲν ἀκούγεται λαλιά καὶ δὲ γρικιέται γούζλα,
τῆς μέρας εἶναι ἡ ζωγραφιά, τῆς νύχτας ἡ γαλήνη.
Τὰ περιστέρια ταιριαστὰ φωλιάζουν καὶ κοιμοῦνται
καὶ κάποια σὰ χιονόβολα ποὺ δὲν τὰ λιώνει ἡ φλόγα.
Μὲς στὰ χωράφια ποὺ καὶ ποὺ καὶ οἱ παπαροῦνες γέρνουν
στεγνὲς τίς πορφυρόμαυρες θωριές τους πρὸς τὸ χῶμα,
σὰ νὰ ζητᾶν ἀπὸ τῆ γῆ τὸ δρόσος ποὺ δὲ βρίσκουν,
κι ἀπὸ τῆ λαύρα στέκονται σωμένες οἱ ἀγελάδες
μὲ τὰ μεγάλα μάτια τους τὰ μαῦρα ποὺ γυαλίζουν,
κι ἀπὸ μακριὰ σὰν πλάσματα φαντάζουνε πετρήνια

κι από τὸ διάβα τοῦ καιροῦ μαυροκιτρινιασμένα.
 Τὸν ἴσκιο τους ἀνώφελο ξαπλώνουν τὰ πλατάνια
 καὶ σὰ νὰ καρφωθήκανε τὰ φύλλα στὰ κλαδιά τους.
 Στυλώνει ὁ γῆλιος τὴ ματιά, ματιὰ πυρὴ φειδίσια,
 τὴ γῆ, τὸ μυριοπλούμιστο πουλί, γιὰ νὰ βασκάνη·
 καὶ κάθε τι καλό, γερὸ, καὶ λυγερὸ καὶ μέγα,
 σωπαίνει καὶ ὄνειρεύεται καὶ δένεται ἀπὸ μάγια.
 Νὰ πάρη λίγη ἀνάπαψη δὲν πρόφτασε καὶ ἡ χήρα,
 στὸν τόπο τῆς ἀρχόντισσα καὶ στὴ σκλαδιά θερίστρα,
 καὶ τρέμει, καὶ σηκώνεται, καὶ τρέχει στὸ παιδί της.
 Μαραζωμένος ὁ ἄντρας τῆς ἀπὸ τὴν καταφρόνια,
 καὶ ἀπόμενε μὲ τὸ παιδί, μονάκριβο βλαστάρη.
 Κρεβάτι λευκοπράσινο, κι ὅσο νὰ πάψη ὁ θέρος,
 τοῦ στρώνει γιὰ νὰ κοιμηθῆ, μὲ κάποια χλόη σὰ θᾶμα
 μέσα στὴ βράση, καὶ μ' ἀνθούς ποὺ σὰ νὰ ξεψυχοῦσαν,
 κάτου ἀπὸ δάφνης ἴσκιωμα, στὸ ρίζωμα τῆς δάφνης.
 Μὰ εἶναι κοντούλι τὸ δεντρί, καὶ νὰ! ψηλώνει ὁ γῆλιος
 κ' οἱ ἀχτίδες του κατάσταυρα τὸ ἀγόρι τῆς χτυπάνε·
 καὶ τὰ γναντεύει πααίνοντας γιὰ νὰ τὸ πάρη, βλέπει
 κάτι σὰ μέγα σύγνεφο ποὺ γοργοχαμηλώνει
 καὶ παίρνει καὶ ζυγιάζεται ἴσ' ἀπάνου ἀπὸ τὸ βρέφος,
 καὶ νὰ τὸ κρύψη πολεμᾶ καὶ νὰ τὸ πάρη τοῦ ἥλιου
 κοιμίζοντάς το πιὸ βαθιὰ στὴν πυκνεράδα τοῦ ἴσκιου.
 Ξαφνιάζεται καὶ λαχταρᾶ καὶ ξεφωνίζει ἡ χήρα.
 Δὲν εἶναι μέγα σύγνεφο, δὲν εἶναι ἀχνοῦ μαυρίλα.
 Νάτος! αἰτὸς κυνηγητής, αἰτὸς καμαρομύτης,
 μὲ τὰ τετράπλατα φτερά, τὰ κλαδωμένα πόδια,
 καὶ τὸ κορμί τὸ παρδαλό, τὸ κίτρινο, ἄσπρο, μαῦρο.
 Στῆς γυναικὸς τὰνάκρασμα τρέχουν κι ἀκόμα τρέχουν
 θερίστρες, θεριστάδες, λαός, ἀπὸ παντοῦ κ' οἱ ἀργάτες,
 κι ἀνάφτουν πετροπόλεμο νὰ διώξουν τὰ γριοπούλι,

καὶ τὰ γριοπούλι φεύγει μιὰ καὶ μιὰ ξανασιμώνει,
 κ' ἑπτὰ φορές τὸ κυνηγᾶν κ' ἑπτὰ φορές γυρίζει
 πάνου ἀπ' τὸν ὕπνο τοῦ παιδιοῦ νὰ πλώσῃ τὰ φτερούγια.
 Καὶ νά! ἕνας γέρος δουλευτῆς ποὺ κάτεχε ἀπὸ μάγια
 καὶ ἀπὸ μαντέματα ἔννοιωθε, πρόβαλε καὶ εἶδε καὶ εἶπε :
 «Μεγάλη ἢ χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ δόξα σὺνομά του
 καὶ ὁ σταυραῖτός εἶναι σταλτός ἀπὸ τὸ θέλημά του.
 Τὸν ἐρχομὸ τῆς ἀνοιξῆς μᾶς δείχνει τὸ λελέκι,
 κ' ἐσύ, χυνόπωρο, μᾶς λές ἢ κυκλαμιὰ πὼς ἦρθε,
 μᾶς λέει τῆ μοῖρα τὴν τρανὴ καὶ ὁ αἰτός ὁ μακρομάτης,
 ἢ κουκουδάγια ὅπου ἀκουστῆ τῆ συφορὰ μηνάει,
 τὸ χελιδόνι ὅπου σταθῆ τὴν εὐτυχία μοιράζει,
 καὶ ὅποιον ἰσκιώσῃ σταυραῖτός, αὐτός θὰ βασιλέψῃ.»

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, καὶ ἄλλος τὸ λόγο παίρνει,
 γραμματικὸς, πνευματικὸς τῶν περασμένων, καὶ εἶπε :
 «Ἀκόμα δὲ σωθήκανε τὰ πεντακόσια χρόνια,
 ποὺ οἱ Βάνταλοι καὶ οἱ Βάνταλοι χυθήκανε τοῦ κόσμου,
 τῆ Ρώμῃ διαγουμίζουνε, τὴν Πόλῃ φοβερίζουνε.
 Ὁ Γεζερίχος ρήγας τους, τοῦ Ἄττιλα σταυραδέρφι,
 χυμᾶ, χτυπᾶ, σκορπᾶ, νικᾶ, καίει, σφάζει, ξολοθρεύει,
 τὰ σκέρι τὸ βασιλικὸ τὸ σφιχτοκλεῖ, τὸ ἀδράχνει
 στὰ ξόδεργα τὰ δυνατά, στὰ σιδερένια βρόχια.
 Κοπαδιαστά μακρόσυρτοι περνᾶν ἀπὸ μπροστά του
 καὶ οἱ σκλάβοι ἀπὸ τὸ ψήλωμα τοὺς βλέπει ὁ Γεζερίχος.
 Ὁ Γεζερίχος πρόσταξε : «Σ' ὄλους φωτιά! μαχαίρι!»
 Καὶ τὸ τζελάτη καρτερᾶν ἀραδιασμένοι οἱ σκλάβοι,
 κ' ἕνα σκλαβάκι μοναχὰ δὲν καρτερᾶ, κοιμᾶται,
 κ' ἐνὸς αἰτοῦ τὰ ὀλάνοιχτα φτερούγια τὸ σκεπάζου.
 Καὶ ὁ Βάνταλος ξαφνιάζεται, καινούρια διάτα βγάζει :
 «Μὴ τὸν πειράζετε τὸ νιὸ τὸ γλυκοκοιμισμένο,

τὸ γραψε ἡ Μοῖρα βασιλιάς νὰ στυλωθῆ σὲ θρόνο».
 Κι ἀντὶ μαχαίρι καὶ φωτιά, τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἀνοίγει.
 Κ' ἔστρεξε ὁ λόγος, βασιλιάς θρονιάστηκε καὶ ὁ σκλάβος».

Κ' ἦρθε καὶ ἡ μάγνα, κ' ἔσκυψε πρὸς τὸ παιδί της καὶ εἶπε :
 «Σοῦ πρέπει, ἐσένα, ἀγάπη, μου, βασιλικὸ στεφάνι,
 ἐσένα εἶναι πατρίδα σου τ' Ἀλέξαντρου ἡ πατρίδα,
 τοῦ πιὸ μεγάλου βασιλιᾶ, ποῦ τοῦ Βουκέφαλου εἶταν
 ὁ καθαλλάρης, κ' ὕστερα τοῦ κόσμου ὁ καθαλλάρης.
 Κ' εἶταν ἐσὲ ὁ πατέρας σου χρυσοῦ δεντροῦ κλωνάρι,
 καὶ πέτρα ἐγὼ σκοταδερὴ κορώνας ἀγιασμένης.
 Αἷμα στίς φλέβες σου κρατᾶς ἀγιοκωσταντινάτο.
 Τὸ δέντρο τῶν Ἀρσάκηδων κλώνια κι ἀκόμα κλώνια
 σὲ δύση καὶ σ' ἀνατολὴ βασιλικά θὰ σπείρη.»

Κι ἀκόμ' ἀεροζυγιάζοταν ὁ αἰτὸς μὲ τὰ φτερά του.

Τέτοια δροσιὰ ζωντάνεψε καρδιὲς μαραζωμένες,
 κι ἄς ἔκαιε τὸ μεσημερνὸ τοῦ θεριστῆ λιοπύρι,
 καὶ τέτοια αὐγὴ προφητικὰ τὸ γλυκοχάραμά της
 μέσα στὸ νοῦ τὸ ξάπλωσε τᾶχαρου σκλάβου κόσμου.
 Τῶρنيο τὸ μακροφτέρουγο φτερούγιασε καὶ πάει,
 ὅμως τὸ μάγεμα ἔστεκε τοῦ ἴσκιου του γιὰ πάντα.
 Κ' ἔτσι ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή κι ἀπὸ τὴ μέρα κείνη
 τὸ νιὸ τὸν εἶχαν κόνισμα καὶ τότε προσκυνοῦσαν.

(Ἐβγα, κιθάρα μου ἐπική, μέσ' ἀπ' τὸ μονοπάτι
 ποῦ πῆρες, κι ἀκολούθησε τὸ δρόμο σὰν καὶ πρῶτα).

*

Καὶ τοῦ μιᾶ κι ὁ Κρούταγος, τῆς Βουργαριάς ὁ τσάρος.
 — Ποιὸς εἶσαι, ἐσὺ ὁ περήφανος, ὁ ἀρχοντομαθημένος;

- ‘Ο γιός τῆς χήρας εἰμ’ ἐγώ, μονάκριβή της κλήρα.
 —Πές μου, καὶ ποιός ὁ τόπος σου, πῶς τὸ λέν τὸ χωριό σου;
 —Μακεδονίτης εἰμ’ ἐγώ, καὶ τὸ χωριό μου ἡ Νίκη.
 —Ἐρχεσαι στὸ παλάτι μου, παιδόπουλο δικό μου,
 νὰ μοῦ βαστᾶς τὴ βέργα μου, τᾶρματα νὰ μοῦ ζώνης,
 νὰ μοῦ βοηθᾶς τὸ ντύσιμο, νὰ μοῦ σελλώνης τὸ ἄτι,
 νᾶχης περίσσια τᾶγαθά, καντάρια τὸ χρυσάφι;
- Πολλοί σου οἱ χρόνοι, ρήγα μου, κ’ ἡ χάρη σου μεγάλη,
 μὰ ὅπου τὸ χῶμα ἀσκλάβωτο, καὶ τὸ παλάτι μου εἶναι,
 δουλεύω μόνο ὅπ’ ἀγαπῶ κι ὅπου μὲ λαχταρᾶνε,
 κ’ ἐγὼ εἶμαι τὸ παιδόπουλο στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου.
 Ρήγα, βαρεῖά εἶν’ ἡ βέργα σου γιὰ τὰ δικά μου χέρια
 κι ὄντας μοῦ τύχη ἄρματωσιά, τὴ ζώνω τοῦ κορμιοῦ μου.
 Ἡ μάννα μου δὲ μ’ ἔμαθε τὴν τέχνη τῆς στολίστρας
 καὶ μέσα στὸ χρυσάφι σου τὸν ὕπνο μου θὰ χάσω.—
- ‘Ο νιός ἀπολογήθηκε τοῦ Κρούταγου τοῦ τσάρου,
 τὰ λόγια τὰ λεβέντικα τὰ εἶπε γλυκὰ σὰν κόρη
 καὶ τοῦ ἔλαμψε στὸ πρόσωπο τριανταφυλλένια λάμψη.
 Καὶ συγνεφιάζει ὁ βασιλιάς καὶ οἱ πρῶτοι του φρενιάζουν,
 φέρθηκε ὁ νιός ἀπόκοτα καὶ θάνατος τοῦ πρέπει.
 Κρούταγε, ἀπὸ τὸ θρόνο σου τινάζεσαι, καὶ ὀλόρθος
 φιλεῖς τὸ νιὸ στὸ μέτωπο, τοῦ λὲς παλληκαρίσια:
- Γύρισε στὴ μητέρα σου καὶ τρέξε στοὺς δικούς σου,
 καὶ γλέντησε τὴ νιότη σου, χάρου τὴν ἀφοβιά σου
 κι ἂν εἶσαι λιανταρόπουλο, κ’ ἐγὼ εἶμαι λιόντας. Εἶπα.—

Σὰν ἀγριέψη ἡ θάλασσα καὶ σηκωθῆ ἡ φουρτούνα
 καὶ τὸ καράδι πάη κ’ ἡ ξέρα τρίψαλο τὸ κάμη
 κ’ οἱ ταξιδιώτες μαζωχτοῦν ἔρμιοι σὲ μιὰ βαρκούλα

καὶ φέρνονται καὶ δέρνονται μερόνυχτα καὶ πάνε
καὶ μιὰν ἀπέραντη ἐρημιὰ μαύρου νεροῦ τοὺς τρώει,
κ' ἔξαφνα, ἀπάντεχα, βαθιὰ λευκὸ παννὶ ἀντικρύσου
ποῦ ὄλο σαλεύει, ἀνοίγεται, κ' ἔρχεται καὶ σιμώνει,
δὲ χαίρονται τέτοια χαρά, μὲ τέτοιο δὲ μεθᾶνε
μεθύσι, δὲν τὰ δέρνουνε τὰ γῦρο τους μὲ τέτοιο
βουῖτὸ πανηγυριώτικο, τὰ χέρια δὲν ὑψώνουν
πρὸς τὰ οὐράνια ὀλόκαρδα, δὲν τραγουδᾶν τὴν νίκη,
σὰν τὴ βοή καὶ τὴ χαρὰ καὶ τὴ γιορτὴ τοῦ κόσμου
ποῦ ὁ νιὸς τοῦ ξαναδόθηκε, ποῦ νίκησε ὁ λεβέντης.

Κι ἀκούστη τότε ἓνα πουλὶ κρυμμένο σ' ἓνα δέντρο,
κι ἀκούστη καὶ τραγούδαγε πασίχαρο τραγοῦδι·
δὲν κελαιδᾷ σὰν τὸ πουλί, σὰν ἄνθρωπος μιλάει:

«Ψὲς ποῦ γλυκοκοιμήθηκα, μέσ' στῶνειρό μου τί εἶδα;
Τῆς Πόλης εἶδα τὸ ἱερό, τὸ μέγα τὸ Παλάτι,
καὶ τῆς αὐλῆς τοῦ παλατιοῦ κατάμεσα ἓνα δέντρο,
δέντρο κυπαρισσόδεντρο, χρυσὰ εἶταν τὰ κλαδιὰ του,
χρυσὰ τὰ φύλλα του, χρυσὴ καὶ ἡ ρίζα καὶ ἡ κορφή του,
καὶ στὴν κορφή καθότανε περήφανος λεβέντης,
γιαὶ σου χαρὰ σου, γιέ μου ἐσύ, τῆς χήρας τὸ καμάρι!
Περηφανέψου, Ἀνατολή, καὶ ζηλοφτόνα, Δύση,
κ' ἐσύ, Κωνσταντινόπολη, βάλε τὰ γιορτερά σου,
Γένος μακεδονίτικο φυτρώνει καὶ καρπίζει,
βλαστοὺς καὶ παραβλάσταρα ξαπλώνει βασιλιάδες,
κ' εἶναι τῆς χήρας τὸ παιδί τὸ πρωτοβλάσταρό του.
Ἀνοίγει καὶ ἡ Χρυσόπορτα διάπλατη καὶ προσμένει
τοὺς βασιλιάδες, νὰ διαβοῦν μὲ τίς χρυσὲς κορῶνες.
Σκίστε τὴ γῆ καὶ μέσα της κρυφτῆτε ντροπιασμένοι,
Σαρακηνοὶ καὶ Νορμαννοὶ καὶ Βούργαροι καὶ Ροῦσοι!»

1886, 1906.

Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

... Ὅρῳσιν αἴφνης κατὰ γωνίαν ἰστάμενον
ἄνδρὸς πάλαι τεθνεῶτος λείψανον ὀλόκληρον
καὶ τὸ πᾶν ὀλομελές, γυμνὸν ἐς πόδας ἐκ
κεφαλῆς. Εἶχε δὲ καὶ ἐπὶ στόματος καλάμην
ποιμενικῆς σύριγγος, εἰς γλεύην τινῶν οὕτω
ποιησάντων, οἷς ἔμελλε θρεμμάτων. Ὡς δὲ
διηπόρουν, ὄρῳσιν ἐκ δεξιῶν κενήριον, καὶ
ἐπ' αὐτοῦ γεγραμμένους στίχους, δηλοῦντας
τὸν κείμενον Βασιλεῖον εἶναι τὸν Βουλγαρο-
κτόνον ἐκεῖνον.

ΠΑΧΥΜΕΡΗΣ

Ἐκεῖθεν ἄρας ἄπεισιν ἐς Ἀθήνας... Καὶ ἐν
Ἀθήναις γενόμενος καὶ τὰ τῆς νίκης εὐχαρι-
στήρια τῇ Θεοτόκῳ δοὺς τ' ἀναθήμασι πολ-
λοῖς, λαμπροῖς καὶ πολυτελεσί κοσμήσας τὸν
ναόν, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

ΚΕΔΡΗΝΟΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

Ἐ Πόλη, νάτην! Πέρα ἐκεῖ στὸν ἐπικὸ τὸν Κάμπο.

Ἐψώνοντας τὸ λάβαρο τὸ σταυροφόρο, νάτος,
ἀδικητῆς φονιάς τοῦ ἀθώου ρηγόπουλου, κι ὁ ἴδιος
τὸ χέρι ἐνὸς ἐκδικητῆ στὸ θέλημα τῆς Μοίρας,
πλάκωσε ὁ γιὸς τῆς μάννας γῆς τῆς φραγκοπατημένης.

Ἐ Ρήγας τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Πόλης κληρονόμος
ξεκάμπισε καὶ τέντωσε στοῦ Γαλατᾶ τὸ κάστρο,
κ' ἦ τέντα του ἄσπρη, πλουμιστὴ μὲ κόκκινα αἰτοπούλια.
Στενὰ τριγῦρο καὶ νησιᾶ, σκάλες, χωριά καὶ χῶρες
τὸν ξέρουν, τότε μελετᾶν καὶ τότε καρτερᾶνε,
κ' ἦ Εὐρώπη μ' ὄλα τᾶρματα κ' ἦ Ἀσία μ' ὄλα τὰ κάστρα·
μὲ τῶνομά του πέτονται, μὲ τῶνομά του τρέμουν,
ὄσο νὰ ρθῆ ἢ τρανὴ στιγμὴ νὰ τὸ βροντοτινάξουν
ἀστροπελέκι τῶνομα καὶ ἀνατολῆς καὶ δύσης,
Παλαιολόγος, ἐδῶ, ἐκεῖ, παντοῦ, Παλαιολόγος.
Κ' οἱ ἀκρογιαλιῆς οἱ πλαγιαστῆς κοντὰ κοντὰ καὶ ἀγνάντια
μέσα στῆ γῆ πού χύνεται κι ἀγριομανᾶ καὶ στέκει,
πολύδεντρη, κυματιστὴ, πράσινη, ὀλόδροση, ὄλο
σὰ νὰ περνᾶ μὲ τοὺς χοροὺς καὶ μὲ τὰ πανηγύρια
τῆ ζήση μέσ' στὴν ἀγκαλιὰ μιᾶς φύσης εὐεργέτρας
π' ὄλο ξοδεύει καὶ ποτὲ δὲ σώνεται τὸ βιὸς της·
κ' οἱ ἀκρογιαλιῆς πού στέκονται σὰν ἔτοιμες γιὰ γάμο
κ' ἐρωτοκαθρεφτίζονται στὰ μάτια ἢ μιὰ τῆς ἄλλης,

τώρα σάν από μάλλωμα και σάμπως από πείσμα
κοιτώντας, φοβερίζονται με τ'όνομα του Ρήγα.

— Ἡ Πόλη, νά την! Πέρα ἐκεῖ στὸν Κάμπο. Καὶ εἶν' ὁ Κάμπος,
χέρσος, πλατύς, δλάνοιχτος, διαγουμισμένος, ἔρμος,
τὴν πρωτινὴ τῆ δόξα κλιεῖ τῆς Ρωμανίας, κ' ἡ δόξα
καὶ βασιλιάδων πάντα ὤμων καὶ ἀργῶν, καὶ βασιλιάδων
ποὺ ζήσανε μὲ τὸ σπαθὶ πάντα ὄξω ἀπ' τὸ θηκάρι,
καὶ βασιλιάδων ποὺ ἀγκαλιὰ μὲ τῆ μελέτη γέρναν,
μὲ τὴν ξωθιά τὴν ἄρρωστη, μὲ τῆ Μελέτη πῶχει
τὰ μάτια τῆς δλάνοιχτα, τὰ πόδια τῆς παρμένα,
καὶ βασιλιάδων ποὺ εἶτανε μὲ τὴν Κακία καὶ πάντα,
τὴν κούρβα τῆ χυτρόχυλη καὶ τῆ χαμηλοφρύδα,
καθὼς τὸ νύχι μὲ τὸ κριάς τῆς Ρωμανίας κ' ἡ δόξα
πάει, πάλιωσε, καὶ πέρασε, κι ἂν ξαναδώση, καὶ ὄσο,
γλυκάδα τοῦ χυνόπωρου καὶ γέλιο τοῦ χειμῶνα.

— Χαλάσματα, χαλάσματα, χαλάσματα, ὄλα κι ὄλα,
μαζὶ κι ὁ Κάμπος χάλασμα, κι ἀπ' τῆ Χαρσὴ τὴν Πύλη,
κατὰ τὸν ἅγιο Μάμαντα, στὸ Λιμενάρι ὡς πέρα
σωπαίνουν τὰ καστέλλια του, καὶ πὰν τὰ τριμπουνάλια,
καὶ τοῦ Προδρόμου κ' ἡ ἐκκλησιά, τοῦ Ἐδδόμου τὸ Παλάτι,
πιὰ δὲν ἠχολογᾶν ψαλμοὺς καὶ ἀλαλασμοὺς δὲ στέλνουν
γιὰ νὰ λαρώσουν τὴν ὀργὴ τοῦ Παντοδύναμου, ὄχι
μήτε ποὺ πιὰ δοξολογᾶν τοῦ βασιλιᾶ στὸ θρόνο
τάνέβασμα. Κι ὄλα ἀδειανά, κι ἀνάμεσα καὶ σ' ὄλα
τοῦ θεολόγου τᾶη Γιαννιοῦ τὸ φτωχικὸ ρημάδι
στὸ μοναστήρι, γκρέμισμα καὶ κείνο, μιὰ κλησούλα,
τώρα μαντρὶ γιὰ πρόβατα, γιὰ πιστικὸς λημέρι.
Καὶ χάλασμα καὶ τὸ μαντρὶ, τὰ πάντα ἐρμιὰ καὶ γύμνια.
Καὶ μέσα στὰ συντρίμματα, καὶ παραμερισμένα,
σάπια, σαρακοφάγωτα, δυσκολογνώριστα, ὄλα,

λείψανα σάν ἀπὸ σταυροῦς καὶ μιὰ πνοή ἀπὸ τάφους.
 Τί θέτε ἐδῶ, ξεφαντωτές; Πατᾶ τὸ πόδι ἀπάνου
 στὸ χῶμα καὶ στὸ μούκιασμα καὶ τὸ μποχὸ σηκώνει,
 καὶ κάποτε εἶταν ὁ μποχὸς κ' εἶταν ὡς χτῆς ἢ μούχλα
 βυζαντινὰ εἰκονίσματα, καλόβαλτα, πλασμένα
 μὲ τὸ ρηγλί, μὲ τὸ ψηφί, μὲ τὸ μαργαριτάρι,
 μὰ ἦρθε καὶ τᾶλιωσε ὁ Καιρὸς Κοπρώνυμος, σὰ νὰ εἶταν
 ἀπὸ τὸ σόι τῶν Ἰσαυρω βαλτὸς εἰκονομάχος.
 Καὶ μιὰν αὐγὴ ἀνοιξιάτικη, χυτὴ στὴν ὠρια πλάση,
 στοὺς Κόρφους καὶ στοὺς Βόσπορους καὶ σ' ὄλα τὰ ἀκρογιάλια
 σὰ σὲ ξωθιάς ἀερόκορμο πορφύρα μιᾶς αὐγούστας,
 κ' ἦρθε, δὲν ξέρω κι ἀπὸ ποιὰ βουλή καὶ ἀπὸ ποιὰ μοῖρα,
 κι ἀποκοιμήθηκε ἀλαφρὰ τῶν πολεμάρχων ἢ ἔγνοια
 καὶ ἀποκαρώθη τοῦ κλεισμοῦ γιὰ μιὰ στιγμή τὸ πείσιμα,
 τοῦ Λογοθέτη σύντροφοι, τοῦ βασιλιᾶ νομάτοι,
 σπαθάρηδες, δομέστικοι, σεργέντες, ἀσικρίτες,
 βρεθήκανε ξεφαντωτὲς καὶ πήγαν πεζοδρόμοι
 καὶ σταματήσαν ἴσα ἐκεῖ στὸ χάλασμα· καὶ ὁ τόπος
 γέμισε ἀπὸ μιλήματα καὶ βρόντους χαροκόπων,
 κυκλογυρίσματα ἔδλεπες, ἄκουες τραγούδια, καὶ εἶταν
 ξανάσασμα καὶ γιόρτασμα. Κ' ἔξαφνα μέσα σὲ ὄλα,
 σὲ μιὰ ὠρα μυστηριακὴ, τοῦ ἀπίστευτου γεννήτρα,
 σπαθάρης νιὸς τριγυριστῆς ἀνοιχτομμάτης ἦρθε
 καὶ βρέθηκε σὲ ξαφνικὴ, σὲ ἀλλότριαν ὄψη ἀγνάντια,
 κ' ἔβγαλε μιὰ στριγγιὰ φωνή, καὶ τρέξαν ὄλοι. Βλέπουν.

Κατὰ τὸν τοῖχο στριμωμένο, σάμπως καρφωμένο,
 στὸ πλάι μνημάτου ξέσκεπου, διαγουμεισμένου, κάτι
 πού ξέγινε κι ἀπὸ ἄνθρωπος, τραδώντας γιὰ νὰ γίνη
 σκέλεθρο, καὶ μαυρόδειχνε στὰ κόκκαλά του ἀπάνου
 σκουλικιασμένο τὸ πεσί, κορμιοῦ στερνὴ κατάντια.

Ἄκεριος. Μαῦρος καὶ γυμνὸς καὶ ἀσύγκριτος καὶ μέγας.
 Τίποτε δὲν τὰπόμενε, καὶ μοναχὰ βαστοῦσε
 στὴν τρύπα ποὺ εἶταν ἄλλοτε τὸ στόμα, μὴ φλογέρα.
 Κ' ἔλεες, ὀλόρθος ἔστεκε, πρόθυμος γιὰ νανοίξη
 στὸ πιὸ παράξενο ὄραμα τὴν πύλη τοῦ ἄλλου κόσμου,
 καὶ νὰ τὸ κάμη, φέρνοντάς το ἐδῶ, βραχνᾶ τῆς πλάσης
 καὶ τῆς φλογέρας λαλητῆς νὰ γίνη, γιὰ νὰ σύρουν
 ἀγνάτια του καὶ γῦρο του σπαθάρηδες, στρατιῶτες,
 ἀσικρίτες, δομέστικοι, πρωτοστρατόροι, ἀρχόντοι,
 τοῦ Λογοθέτη οἱ σύντροφοι, τοῦ βασιλιᾶ οἱ νομάτοι
 γοργὰ τὰ πόδια σὲ χορὸ συρμένο ἀπὸ δαιμόνους.

Καὶ τὸ ξεφάντωμα ἄλλαξε, γίνηκε ἀγκοῦσα· τρόμος
 θρησκευτικὸς τὸ ξέγνοιαστο πετρώνει πανηγύρι,
 κι ὄλοι, στὸ φάντασμα μπροστά, κοπάδι ποὺ τὸ δένει
 μέσ' ἀπ' τῶν ἴσκιων τὸ λαὸ τοῦ ἀξήγητου ἢ καδένα.
 Τουρμάρχεις, βάραγγοι, ἀρχηγοί, δουκάδες, κεφαλάδες,
 στρατιῶτες καὶ σπαθάρηδες, κι ὁ Λογοθέτης ὁ ἴδιος.
 Καὶ στοῦ μνημάτου, ξέσκεπου κι ὀλάδειανου τὴν πλάκα,
 τὰ σκαλισμένα γράμματα μισόσβυστα καὶ λένε:

«Ἄλλοῦ χτισμένοι οἱ τάφοι σας, τῆς Πόλης βασιλιάδες,
 πελεκητοὶ πιὸ φροντισμένα κι ἀπὸ τὰ παλάτια,
 μὲ τὰ λογῆς τὰ μάρμαρα τὰ μυριοπλουμισμένα,
 φερτὰ ἀπὸ τὴν Προκόνησο κι ἀπὸ τὴ Βιθυνία,
 τὰ χάλαρα τῆς Κάρυστος, τὰ παριανὰ λιθάρια.
 Κ' ἐγὼ ὁ Πορφυρογέννητος, τρανότερος ἀπ' ὄλους,
 κ' ἐγὼ στὸν Κάμπο διάλεξα τὸ μοναστήρι τοῦτο,
 μοναχικὸ καὶ φτωχικὸ κι ἀγύρευτο, καὶ νὰ με!
 Κ' ἐδῶ εἶμαι κι ἀναπαύομαι κ' ἐδῶ εἶμαι καὶ κοιμᾶμαι.
 Ἄπὸ τὴν ὥρα ποὺ ὁ Θεὸς μὲ κάλεσε στὸ θρόνο
 δὲν εἶδα τὴν ἀνάπαψη, δὲ μὲ γνώρισες, ὕπνε.

Κοντάρι μακροκόνταρο, στὸ χέρι μου κανένας
 ἀσάλευτο καὶ ἀπόλεμο δὲν ξάνοιξεν ἐσένα.
 Ἐμένα γιὸς μου ὁ πόλεμος, κόρη μου ἔμένα ἢ νίκη.
 Ρωτῆστε καὶ τὸν Ἴσμαήλ, τὸν Ἀθασγό, τὸν Πέρση,
 νὰ σᾶς τὸ πῆ ὁ Σαρακηνός, κι ἀπ' ὄλους πρῶτα ὁ Σκύθης.»

Κ' ἓνα σάλεμα σάλεψε στὰ ὀλόβαθα τοῦ νοῦ τους
 καὶ στὴν καρδιά τους μιὰ φωνή· κ' ἔτσ' ἢ φωνὴ μιλοῦσε.
 «Στρατιῶτες καὶ σπαθάρηδες, τουρμάρχες καὶ σεργέντες,
 τοῦ Λογοθέτη οἱ σύντροφοι, τοῦ βασιλιᾶ οἱ νομάτοι,
 χαρὰ σ' ἐσᾶς κι ἀλλοίμονο σ' ἐσᾶς, τοῦ ξένου διῶχτες!
 Ἄγριο κι ἂν εἶναι τὸ ὄραμα, καλὸ εἶναι τὸ σημάδι.
 Μπροστά σας ὁ αὐτοκράτορας καὶ νάτος ὁ δεσπότης,
 ἴδιος, ἀκέριος, ἄλιωτος, ὄχι ἀπὸ κρίματα, ὄχι
 σὰ χτυπημένος ἀπὸ ὀργῆς οὐρανικῆς τὸ χέρι.
 Μαρμαρωμένος βασιλιάς, θαματοουργὸς πατέρας,
 ἄλιωτος, ἅγιο λείψανο, ξαναζωντανεμένος,
 μήνυμα τρισευλογητό, σὰν ἄγγελος Κυρίου.
 Πέστε καὶ προσκυνῆστε τον. Καὶ τὴν ἀναγελάστρα
 φλογέρα θεοφοβούμενα πάρτε του ἀπὸ τὸ στόμα
 καὶ πλύντε του μ' ἀνθόνερο τὴν ὄψη, καὶ τὰ πόδια
 χρίστε του μὲ μυρόλαδο, μαντάτορα ἀπολύστε
 γοργὰ νὰ πάη τὸ μήνυμα πρὸς τὸν Παλαιολόγο
 νὰ τρέξη ἐδῶ μὲ τὴν τιμὴ ποῦ πρέπει, φέρνοντάς του
 τὰ περσικὰ κεντήματα, τοῦ Βαγδατιοῦ τὰ πεύκια,
 τῆς Βενετιᾶς τὸ μάλαμα, τῆς Θήβας τὸ μετάξι,
 τᾶνθια τᾶνατολίτικα, τὰ συριανὰ τὰ μύρα,
 πλούσια νεκροστολίσματα, βασιλικά σουδάρια
 στὸ δεύτερο τὸ ξόδι του, πιὸ φανταχτὸ ἀπ' τὸ πρῶτο.
 Κι ὄσο εἶν' ἢ Πόλη σὰν ποδιὰ σκισμένη, παλλακίδα
 τοῦ Φράγκου, σκλάβα τοῦ Ἰταλοῦ, μπαίγνιο τοῦ Καταλάνου,

κι ἀπὸ τὰ χῶματα μακριὰ τὰ φραγκοπατημένα,
 πάνου σὲ λεύτερη μιὰ γῆ, σὲ μιὰ ἐκκλησιά χυμένη
 βυζαντινά, σὲ γῆ ρωμιὰ φωτοπλημμυρισμένη
 σύρτε τον, καβαλλάρηδες, τῆς γῆς τὸν καβαλλάρη,
 καὶ μνημ' ἀνοίχτε διάπλατο, σφυροκοπώντας δλο
 τὸν προύντζο καὶ τὸ σίδερο, καὶ τὸ γρανίτη σκάφτε
 καὶ στῶστε του νὰ κοιμηθῆ ξανά, καὶ ψιθυρίστε :
 «Ξανακοιμήσου, λείψανο, καὶ κάμε, κι ἄς κοιμᾶσαι,
 νὰ βροῦμε τὴν πατρίδα μας ξανά, κ' ἐσὺ τὸ μνημα
 τὸ τρίτο, τὸ καλῆτερο, στὴ λυτρωμένη Πόλη!»

*

Καὶ πέσαν, προσκυνήσανε τὸ λείψανο, ἀπολύσαν
 μαντάτορα, τὸ μήνυμα νὰ πάη τοῦ Παλιολόγου.
 Καὶ σίμωσε κι ὁ Λογοθέτης κ' ἔκαμε πῶς θέλει
 νάπλώση πρὸς τὸ σκέλεθρο τὸ χέρι γιὰ νὰ βγάλη
 τὴν περιπαίχτρα τῆ φλογέρα ἀπὸ τὸ στόμα του· ὅμως
 δὲν πρόφτασε τὸ χέρι του νὰ γγίξῃ τῆ φλογέρα·
 τοὺς συνεπαίρνει ἀπίστευτο γρίκημα, πιδ μεγάλο
 θᾶμα· ἡ φλογέρα, καὶ μιλᾷ καὶ λέει καὶ τὴν ἀκούνε.
 Καὶ χύθηκ' ἓνα ἀπέραντο κελάιδισμα, σὰ νάχαν
 δλα σωπάσει γῦρο τους, κι ἄς εἶχαν δλα ἀλλάξει,
 καὶ στόμα γίναν καὶ φωνή κ' ἓνα τραγοῦδι πλέξαν.

Κ' ἔτσι ἀχολόγαε κ' ἡ φωνὴ καὶ μίλαε τὸ σουραῦλι :

—Εἶμαι ἡ φλογέρα ἐγώ, ἐπική, προφητικὸ καλάμι.
 Ἐγὼ εἶμαι ἀλλαδερφή τῆς Κλειῶς καὶ γλῶσσα τῆς Καλλιόπης.
 Μὲ μάτιασε τῆς Σίβυλλας ἐμὲ ἡ ματιὰ κι ἀκόμα
 μοῦ σκούζει μεσ' στὰ σωθικὰ τὸ σκουσμα τῆς Κασσάντρας.
 Σὰν τὴν Ἐκάβη θρήνησα κι ἄκουσα τῆς Γοργόνας

τῆς μυθικῆς τὸ ρώτημα τὸ ἀψὺ πρὸς τὰ καράβια :
 «Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ;» Κ' ἐγὼ εἶμ' ἡ ἀπόκριση· εἶπα :
 «Δέσποινα ζῆ καὶ ζώνεται, δικός μας εἶναι πάντα !»
 Ἔπαιξα ἐγὼ τῆς Μαξιμῶς καὶ χόρεψε· τοῦ Ἀκριτά
 ξεσκέπασα τὴ λεβεντιὰ καὶ τὸν παραδῶκα ἴσα
 πρὸς τοὺς καιροὺς ἀθάνατο· καὶ οἱ Μοῖρες μὲ μοιράναν
 ὄλες· πρωτοφανέρωτη στὴ δόξα τῆς Ἀθήνας,
 ἀπὸ τῆ Ρώμῃ πέρασα καὶ ρίζωσα στὴν Πόλῃ.
 Σὰν κύκνο, Εὐρώτα, μ' ἔλουσες, καὶ οἱ ροδοδάφνες σου ἄξια
 κανοναρχοῦσαν, κ' ἔψελνα. Καὶ μ' ἔδρεξε καὶ ὁ Κύδνος
 ποὺ ἀκόμα ἀπὸ τάντιφεγγο τῆς Κλεοπάτρας φέγγει.
 Γεννήτρες μου εἶν' οἱ μυστικὲς καὶ οἱ φοβερὲς Μητέρες.
 Φλογέρα ἢ γλῶσσα κ' ἢ ὄψη μου· μὰ χίλιες ὄψες παίρνω,
 καὶ τὸ τραγούδι μου χρησμός καὶ ἡ μουσικὴ μου νόμος.
 Μὲ τὰ φτερούγια τοῦ ὄνειρου κι ἀβάσταγα πετώντας
 περνῶ ἀποπάνου ἀπὸ καιροὺς καὶ ἀπὸ τοὺς τόπους πέρα
 μὲ πάς, καράβι, δαίμονα τοῦ πέλαου, Φαντασία.
 Γίνομαι σάλπιγγα, σαλπίζω ἀπάνου ἀπὸ τοὺς τάφους,
 τοὺς πεθαμμένους ξαγρυπνῶ, τὸ δρόμο τους ρυθμίζω,
 καὶ τὸ κορμὶ τοῦ τωρινοῦ στὸ περασμένο δίνω,
 καὶ φέρνω σας καὶ ταῦριανὰ μὲ πρώϊμη γέννα ὀμπρός σας.
 Τὸν ἄλλο κόσμον ἐγὼ χω ἀρχή, τέλος τὸν κόσμον ὄλο,
 γιομίζω τὸν ἀέρα ἀχός, μ' ἀκούν, ταῦτιὰ γητεύω,
 κι ἀπ' τὸν ἀχὸ περνῶ στὸ φῶς καὶ πουθενὰ δὲ στέκω,
 καὶ ζωγραφιά τῆ μουσικῆ, τὸν ἦχο στίχο κάνω,
 καὶ τὸ πουλὶ εἶμαι ποὺ λαλᾷ μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα
 καὶ μὲ λαλιά ὑπεράνθρωπη· κι ἀκούστε με, κι ἀκούστε.
 Μὴν τρέμετε· εἶμαι ἢ ταπεινή, κ' ἐγὼ εἶμαι ὄλου τοῦ κόσμου,
 κ' ἐγὼ εἶμαι ἢ βλάβχα ἢ ὁμορφη, κ' ἢ βλάβχα ἢ παινεμένη.

Χωριάτης ποιὸς ἀνήξερως, ἢ ποιὸς θεομπαίχτης φράγκος,

ποιὸς βενετσάνος πονηρός, ὀχτρὸς τῆς Ρωμισύνης,
ἢ ποιὸς κακὸς μετωριστής, ποιὸς ἄθεος χαροκόπος,
πέστε μου, ποιὸ παράλλαμα, γραικός, γασμοῦλος, ξένος,
τοῦ ἔρμου στερνοῦ κρυψώνα σου τσακίζοντας τὴν πόρτα,
κι ἀνοίγοντας τὸ μνήμα σου καὶ διαγουμίζοντάς το,
σὲ τάραξε, σὲ ζύπνησε, σὲ ξέβρασε, συντρίμμι,
μαγαριστής, ἀτιμαστής τῶν ἄγιων; Καὶ εἰν' ἐκεῖνος
ποὺ ἀγνάντεψέ με ἀπόμερα καλάμι ἀπορριμμένο
καὶ πῆρε καὶ μὲ στύλωσε στὰ δόντια σου, τραβώντας
τάνιερο τἀναγέλασμα κι ὅσο δὲν ἔπαιρνε ἄλλο.

Κι ἀνάμεσα στὰ δόντια σου στοίχισα κ' εἶμαι ὄ,τ' εἶμαι.
Κ' ἐσ' εἶσαι ποὺ ξεψύχαγες, καὶ προτοῦ ξεψυχήσης
τᾶλογο καθαλλίκευες ὁ πάντα καθαλλάρης
καὶ τοῦ στρατοῦ σου δείχνοσουν ποὺ ρέμπελος καὶ ἀντάρτης
σείστηκε σὰ μυρίστηκε τὸ ψυχομάχημά σου

καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα κ' οἱ πρωτοστράτηγοί σου
τὰ τρέμανε τἀσκέρια σου, γιατί καὶ ἀνήμποροι εἶταν
νὰ τὰ περιμαζώξουνε καὶ νὰ τὰ κυβερνήσουν,
καθὼς τὰ περιμάζευες, καθὼς τὰ κυβερνοῦσες.

Καὶ μοναχὰ προσμένανε νὰκούσουν τὸ χαμό σου,
γιατὶ δαρμένος ἔρρευες ἀπὸ κακὴ μιὰ ἀρρώστια,
κι ὁ λογισμὸς τοὺς πλάνευε κ' ἡ ἐλπίδα τοὺς μεθοῦσε
πὼς κλῆρες σου θὰ κράζονταν καὶ μοιραστὲς σου ἀπάνω
στᾶρματα καὶ στίς νίκες σου καὶ στὸ θησαύρισμά σου.

Χαροπολέμαες. Κ' ἔξαφνα στυλώθηκες κ' ἐσὺ εἶσαι
ποὺ καθαλλάρης ξωτικὸς δειχνόσουν τοῦ λαοῦ σου
καὶ λίγο πρὶν τοῦ Χάροντα παραδοθῆς, γινόσουν
Χάρος ἐσύ, καὶ πάγωνες τὸν τρομασμένο λαό σου.

Καὶ τώρα σὲ καταφρονᾷ καὶ ἡ κάμπια, καὶ σὲ βρίζει
κι ὁ λάκκος. Τοῦ περίγελου καὶ τῆς βρισιᾶς φλογέρα,
κάνω τὸ θᾶμα μου ἄξαφνα στὰ χεῖλη σου γιὰ πάντα

κι ἀρχίζω καὶ σκορπῶ καὶ λέω τοῦ κόσμου ἓνα τραγούδι.
Πλάθω ξανὰ τὴν ἱστορία, ξανὰ σὰς ἀνασταίνω,
Πόλη θεοφύλαχτη, κ' ἐσένα ἀντάμα, βασιλιά της,
καὶ τὸ σκελεθρωμένο σου κορμί ξαναχλωραίνω
καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ στόμα σου τὸ καταμαραμένο
σαλπίζω μέγα σάλπισμα καὶ γίνομαι μαζί σου
κάτι πού λάμπει πιδὸ πολὺ κι ἀπ' τὴ δική σου δόξα.
Νά! στὸ ζερβί σου τὸ σπαθί καὶ στὸ δεξί σου ἡ λόγχη
καὶ φέγγει στὸ κεφάλι σου κ' ἡ ἀχιτωτὴ κορώνη
καὶ κάνουν ἱερατικὴ τὴν ὄψη σου τὰ γένηια
τᾶσπρα, στεφάνι της. Μεστό, πλατὺ καὶ τὸ κορμί σου,
τὸ στέρνο σου τετράπλατο, κ' εἶναι γοργὴ ἡ ματιά σου,
σὰν ἀστραπόπετρα, καὶ πιδὸ γοργὸ τὸ θέλημά σου.
Τὸ σιδεροπουκάμισο χρυσόπλεχτο, ρουμπίνι
καὶ τὸ θηλυκωτάρι σου, καὶ ὁ λόγος σου ρουμπίνι
καὶ σίδηρο καὶ ἡ γνώμη σου, κι ὅθε διαβῆς, ἀστράφτει
σὰ μάλαμα καὶ ὁ δρόμος σου, πύργοι σὰν κάστρου κ' οἱ ὦμοι,
καὶ ὁ σάκκος ὡς τὰ γόνατα ριχτὸς βυσσινοφέρνει,
καὶ τὰ καμπάγια κόκκινα στὰ πόδια σου, καὶ λάμπεις
ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορφή, καὶ σέρνονται μπροστά σου
κ' οἱ ἀποκρισάροι τῶν ἐθνῶν πού τᾶχεις γονατίσει.
Κι ἀπάνου ἀπ' τὸ κεφάλι σου, μαζί ἄγιοι κι ἀντρειωμένοι,
ἀκρίτες γιὰ τὸν οὐρανό, γιὰ τὸ σταυρὸ ἀπελάτες,
οἱ δυὸ οἱ Θεοδῶροι, ὁ στρατηλάτης κι ὁ στρατιώτης ὁ ἄλλος,
κι ὁ καθαλλάρης ὁ φονιάς τοῦ δράκοντα, ὁ λεβέντης,
κι ὁ ἥρωας ὁ θαματοουργὸς ἀπὸ τὴ Σαλονίκη,
σὰ διδυμάρικοι βλαστοί· τοὺς ξεχωρίζουν τάτια,
τὸν ἄη Δημήτρη τὸ ἄλικο καὶ τᾶσπρο τὸν ἄη Γιώργη.
Παρέκει ἀγγέλοι πιδὸ ψηλά, κι ἀρχάγγελοι ταξιάρχες,
καὶ σὰ ζηλόφτονα πετᾶν κι ἀγγίζουν τᾶρματά σου,
κι ἀπάνου ἀπ' ὄλους, ἄφταστος, ὁ Βασιλιάς τῶν ὄλων,

Ρήγα, στή χάρη σου φορεῖ τοῦ δίκιου τὸ στεφάνι·
τῆς Ρωμανίας κύρης ἐσὺ καὶ τοῦ Χριστοῦ εἶσαι δοῦλος.
Ὅϊμέ! ἀπ' τὴν τέτοια εἰκόνα σου γιομαῖτοι ὅσο κι ἂν εἶναι,
τῆς φαντασίας ὁ οὐρανός, τῆς ἱστορίας ὁ κόσμος,
δὲ θάπομεινῃ τίποτε στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων,
οὔτ' ἄγαλμα, οὔτε ζωγραφιά, ξόμπλι οὔτε, οὔτε καὶ ἴσκιος,
ἀπ' ὅσα στὰ παλάτια σου κι ἀπ' ὅσα στοὺς ναοὺς σου
καὶ μέσ' στὰ χρυσοτρίκλινα καὶ μέσα στὰ κουδούκλια
τεχνίτες μαστορέψανε γιὰ σὲ πρωτομαστόροι
στον τοῖχο, στὸ ψηφιδωτό, στάνυφαντό, στὴν πέτρα.
Μὰ πιὸ πολὺ ἀπὸ κόνισμα κι ἀπὸ ἄγαλμα πιὸ μέγα,
φλογέρα ἐγώ, τὸν ὕμνο σου στυλώνω στοὺς αἰῶνες!—

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Τὰ ὠραῖα νησιά, τὰ τραγικὰ νησιά, τὰ ἐννιά ἐρμονήσια.

Μὲ τὴ χλωρὴ τὴν Πρίγκιπο, μὲ τὴ γυμνὴ τὴν Πρῶτη
στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Μαρμαρᾶ κουλουριαστὰ πλαγιάζουν,
τοῦ πράσινου τὰ θάματα καὶ τοῦ λευκοῦ τὰ μάγια,
καὶ γκόρφια τοῦ Κατάστενου, καὶ τοῦ χαμοῦ ἀργαστήρια,
στάζουν τὸ μέλι, τὸ δροσό, τὸ φῶς, τὸ μῦρο, τὸ αἷμα.
Παράξενα καὶ μυστικά, μουγγὰ κι ἀγέλαστα εἶναι
καὶ μὲ τὸ ροδοχάραμα καὶ μὲ τὰχνὸ τὸ βράδι,
κι ὅταν, ἀσημογνέματα τοῦ λογισμοῦ, κάποιιοι ἦχοι,
σιωπὴ γιομάτοι, ἀνάκουστοι κι ἀπὸ ταυτιὰ τῆς μέρας,
πολύδογης καὶ βαρήκογης δουλεύτρας μεσ' στὴν ἔγνοια,
κι ὅταν γλιστρᾶν καὶ πλέκονται καὶ ψιθυρίζουν οἱ ἦχοι,
τότε, οἱ ἀλαφροῦσκιωτοὶ κ' οἱ ἀγεροχτυπημένοι
ξαφνιάζονται ποῦ τοὺς ἀκούν. Καὶ εἶναι φωνές ποῦ βγαίνουν
κατάβαθ' ἀπὸ τὰ νησιά, τὰ τραγικὰ ἐρμονήσια,
σὰν ἀπὸ τᾶθαθνα πνιμῶν καὶ βουλιασμένων κόσμων,
καὶ ὑψώνονται καὶ ἀπλώνονται. Καμπάνες, καὶ καλοδνε
σὲ ὄρθρους, σπερνοὺς, ὄλονυχτιές, στοῦ κοσμικοῦ τῆ λήθη,
κ' ἡ δέηση, μοσκολίθανο τοῦ λόγου, πᾶει μαζὶ τοὺς.
Βόγγοι καὶ οὐρλιάζουν, σπαρασμοὶ καὶ βαργομᾶνε, σάρκες
σκίζονται λές, συντρίβονται κόκκαλα λές, ξεσπᾶνε
κατάρεις, καὶ σκοτίζουνε τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πάνε.
Καὶ στὰ νερὰ τοῦ Μαρμαρᾶ, στοῦ γαλανοῦ τοὺς κήπους

πού φυτευτὲς οἱ νεράϊδοι, θερίστρες οἱ σειρήνες,
γέρνουν καὶ καθρεφτίζονται κι αὖλα καὶ τρεμουλιάζουν
τάσκηταριά καὶ τὰ κελλιὰ καὶ οἱ γοῦδες καὶ κρατᾶνε
στῆς ἐξορίας τὰ βάσανα κριματιστὲς κι ἀθώους.

Ἐδῶ τῆς Χάρης οἱ φωλιές, τοῦ Χάρου τὰ μετόχια.

Καὶ τοῦ καλόγερου ὁ ψαλμὸς κι ὁ χτύπος τῆς καμπάνας
πικροὺς νεκροὺς, πικρότερες ζωὲς ξεπροβοδᾶνε.

Καὶ σκῆπτρα, νά! συντρίμματα, καὶ νά! κορῶνες μπαίγνια,
καὶ οἱ στύλοι ἐσεῖς τοῦ μουραγιοῦ, τῶν παλατιῶν οἱ ἀφέντες,

πορφυρογέννητοι βλαστοί, λιοντάρια τῶν πολέμων,

κ' ἐσεῖς πού τὸν κρατούσατε στὸ ἀφράτο σας τὸ χέρι

παιγνίδι σας τὸν Ἔρωτα, καὶ στᾶλλο σας τὸ χέρι

τὴν Πολιτεία παιγνίδι σας, ρήγισσες θεριεμένες!

Τῆς τύχης ἔτσι οἱ ζυγαριὲς ἀνεβοκατεβαίνουν.

Τώρα σεργουνιασμένοι, ἀχνοί, ζόρκοι, παραλλασμένοι,
μὲ κατασάρκια τρίχυνα, μὲ σάβανα τὰ ράσα!

Κι ἀνίσως δὲν τὰ βύθισε τὰ μάτια σας τοῦ μπόγια

τὸ πυρωμένο σίδερο στὴ νύχτα πού δὲ σδυέται,

τὰ μάτια σας ἀδάκρυτα, δακρυοπλημμυρισμένα,

μάτια παρακαλεστικά κι ἀπελπισμένα μάτια,

τοῦ κάκου τὰ καρφώνετε πότε ἀπὸ δῶ στὴν Πόλη

πού ἀγνάντια σας ἀπέραντη μαυρολογᾷ καὶ λάμπει,

πότε ἀπὸ κεῖ στὰ βιθυνὰ βουνὰ καὶ στάχρογιάλια

πού ἀγέρινα, χαροποιά, σᾶς γνεύουν παραπέρα.

*

Στὰ ὠραῖα νησιά, στὰ τραγικὰ νησιά, στὰ ἐννιά ἐρμονήσια
μελαχροινὰ τὰ ροσμαρίνια, ὀλόξανθα τὰ σπάρτα,

περίσσια, κι ἀνασταίνουνε σπάρτα καὶ ροσμαρίνια.

Κι ὁ Μάης ὁ λάγνος βασιλιάς μὲ τὸ Φεγγάρι πλέκει
παθητικὲς κι ἀχόρταγες ἀγάπες μεθυσμένες

ἀπὸ τὰ σώπαστα πουλιὰ κι ἀπὸ τὰ περιγιάλια
τὰ θρακικά, τὰ μουσικά καὶ ἀκοίμητα, πού ὁ γήλιος
ὁ ἀνατολίτικος ἄδρὺς τὰ ζῆ καὶ τὰ πυρώνει.
Παθητικὲς καὶ ἀχόρταγες ἀγάπες μεθυσμένες
ἀπὸ τὰ παναρμονικά κομμάτια πού τοῦ παίζουν
τοῦ γαυριασμένου βασιλιᾶ τοῦ Μάη γιὰ νὰπολάψη
τὸ πάθος του μὲ τῶμορφο παιδόπουλο Φεγγάρι,
τὰ μαστιχόδεντρα, οἱ μυρτιές, οἱ κουμαριές, τὰ βάτα,
καὶ τὰ πρινάρια κ' οἱ ἀγριλιές καὶ τὰ κρουστά τὰ πεῦκα,
πού χάϊδεμα εἶν' ἢ σκέπη τους καὶ μπάλασμο ἢ πνοή τους,
κι ὅ,τι χλωρὸ σιγολαῖ, φουντώνει, ἰσκιώνει, σειέται.
Κι ἀνάμεσα στὰ πράσινα τὰ γλυκοφιλημένα
τῆς αὔρας πού τοῦ λιοपुरιοῦ μερεῦει τὴν ἀψάδα,
νὰ ἢ Πρώτη! νὰ ὁ ξερόβραχος, καὶ σάμπως ποτισμένος
ἀπὸ τὸ αἷμα μιᾶς πληγῆς πού στάει, δὲν κλιεῖ, ἀπὸ χρόνια.
Ἐάγναντα στὴ Χρυσόπολη, στὴν οὐρανόπολη, ὅπως
τὴν εἶπε κι ὁ τραγουδιστής, ξέχωρη μέσα στᾶλλα,
ὅσο τῆς λείπει πράσινο, τόσο τῆς δίνεται ὄλο
νὰ χαίρεται τὸ ἀγκάλιασμα τᾶχανο τοῦ πελάγου
καὶ τοῦρανοῦ· κι ἀγνάντια τῆς λαμποκοπᾶ καὶ πάντα
ὁ βιθυνιώτης Ὀλυμπος, τοῦ ἀσκητισμοῦ ἓνας κόσμος,
βράδι κι αὐγὴ ροδόλευκος καὶ χιονισμένος πάντα,
σὰ μιὰν ἐκστατικὴ ψυχὴ, πού πάντα, γιὰ τοῦ κόσμου
τὸ λυτρωμό, τὰ κρίματα φορτώνεται τοῦ κόσμου.

Καὶ ἢ Πρώτη, τρίδιπλη μονιά, καὶ τρία τὰ μοναστήρια,
στοῦ λύκου τοῦ κατατρεμοῦ τὸ στόμα τρεῖς, καὶ νὰ τους,
οἱ βασιλιάδες οἱ ἀκουστοὶ πού ζῆσαν καὶ πού σβύσαν,
κακόσορτοι, παντέρημοι, βασανισμένοι ἀπ' ὄλα,
καὶ ὀλόβολους τοὺς ἔκλεισε τὸ μνῆμα καὶ δὲ λιώσαν,
καὶ γίναν ἰσκιοὶ καὶ γυρνᾶν τίς νύχτες, καὶ εἶναι ἀγρίμια

του κάτω κόσμου, κ' οί άτρομοι ταραάζονται σά λάφια.
 Τά μονοπάτια του νησιού τά στρηφογυρισμένα,
 φίδια σέ πλάγια και κορφές, καμπυλωτά γραμμένα,
 τους ξέρουν όλα του νησιού τά παρακλάδια. Οί Ίσκιιοι.
 Και οί βασιλιάδες είναι τρεις, ο Ραγγαβές, και ο γόης
 Λεκαπηνός, κι ο άσύγκριτος ο Ρωμανός Διογένης.
 Έξησε ο πρώτος ταπεινός και πέρασε άπ' τον ήλιο
 στη νύχτα δλόϊσα γαληνός κρατώντας, και την ώρα
 του πεθαμού, σάν πάντοτε, τά μάτια καρφωμένα
 πρός του άγιασμένου Παλατιού τó φέγγος που μακριάθε
 λιλάμπρο του παιγνίδιζε και πλάνα τον καλούσε.
 Κι ο δεύτερος... Μιλήστ' έσεις, που με τó κάλεσμά του,
 καλόγεροι και ρασοφόροι κ' έρημίτες, μαύρα
 κοπάδια, μαύρα σύγνεφα, ζωές μαύρες, έδω πέρα
 σάς έσπρωξε στο έρμόνησο, κι από τις χαμοκέλλες
 γύρο, κι από τους βιθυνούς γιαλούς κι από τά πλάγια
 τά δασά του Όλυμπου, κι από τó μέγα μοναστήρι
 των άσκητάδων, της κορφής τάγιου Άξεντίου κορώνα,
 κι από τις βοσπορίτικες όχτιές που τις άγιάζουν
 της προσευκής της μυστικής τάγάματα, οί στυλίτες.
 Μιλήστε που τον είδατε τó διαλεχτό της δόξας,
 μισόγυμνο, γονατιστό, σκισμένο, σκεδρωμένο,
 να κλαίγεται, να δέρνεται μπροστά σας και να σκούζει
 του άμαρτωλού τά κρίματα και να ξομολογιέται,
 κ' ένα δασκαλευτό παιδί με βούνευρο τή σάρκα
 να του ματώνη άλύπητα και να τον περιπαίζει.
 Και τ'όνομά του γιόμιζε την ιστορία. Μιλήστε
 με του χορού σας τó βαρύ τσάκισμα: Κύριε έλέησον!
 Κι ο τρίτος ο άπαραβάλτος, δλάκριβος της Φήμης,
 ο άτρόμητος κυβερνητής, ο μέγας Καππαδόκης,
 του Χαλεπιού ο πολέμαρχος, των Άδανων ο κύρης.

Τοῦ καταρράχτη τοῦ Τογροῦλ τοῦ στήθηκε χαράκι,
καὶ κράτησε τὸν Ἄρπασλάν, τῶν τούρκων τὸ σουλτάνο
ποῦ καθαλλάρης ἄνεμος ἀπ' τὰ βουνὰ τοῦ Πόντου
κι ἀπὸ τὰρμένικα στενὰ χυνόταν ὡς τοὺς κάμπους
τῆς Ἀντιόχειας· κ' ὕστερα νά! σκλάβος τοῦ σουλτάνου,
κ' ὕστερα πιὸ λυπητερός ραγιάς, πανάθλιος δοῦλος
μέσα στὴ χώρα ποῦ ὄριζε· κ' ἔφαε τὴν καταφρόνια,
τοῦ μουλαριοῦ τὸ λάχτισμα, τὸ φτύσιμο τοῦ Ἑβραίου,
καὶ ἀφόρμισμα, καὶ φάγοσσα, κ' ἔπαιρνε ἀπὸ τὰ χέρια
ποῦ τότε λιβανίσανε καὶ ποῦ κεριὰ τοῦ ἀνάφαν,
τὸ δαρμό, τὸ βασάνισμα, τὸ πλήγιασμα, τὴν τύφλα.

Καὶ ἀτάραχος, καρτερικός, μαρτυρικός, ἀπάνου
στὴν ἀγκαλιὰ μιᾶς ρήγισσας ποῦ δὲν τὸν γνοιάστηκε ὅταν
ἢ δύναμή του βρόνταγε κι ἄστραφτε τὸ σπαθί του,
—δυσκολομάντευτη ψυχὴ, θαμπὴ καρδιὰ γυναικεία—,
μὰ ποῦ τὸν ψυχοπόνεσε, σὰν ἦρθε τὸ κορμί του
κ' ἔγινε γέλιο καὶ ντροπὴ τοῦ πρωτινοῦ κορμιοῦ του,
τὸν πληγιασμένο μισερὸ, τὸν παραπεταμένο,
κ' ἦρθε, τὸν παραστάθηκε τὰ μάτια νὰ τοῦ κλείσῃ,
κι ἀπάνου τοὺς χτυπούσανε φτερούγια ἀβάσταγα ὄρνια,
καὶ τὰ κοράκια κράζανε καὶ οἱ κίσσες γύρες φέρναν.
Καὶ τοῦ Διογένη Ρωμανοῦ κλειστήκανε τὰ μάτια
μέσα στὸ κόκκινο νησί, στὴν πιὸ ψηλὴ του ράχη,
καὶ ἢ πολεμόχαρη ψυχὴ φτερούγιασε καὶ πάει
νὰ βρῆ στεριᾶς καὶ πέλαγα σ' ἀνατολὴ καὶ δύση,
τῆς γῆς νὰ γίνῃ ριζιμιὰ, τῆς θάλασσας φουρτούνα!

Στὰ τραγικὰ νησιά, στὰ ὠραῖα νησιάκια, στὰ ἐρμονήσια.

Νάτην κ' ἢ Αὐτοκρατόρισα. Στὸν ἀθηναῖο τὸν ἥλιο,
τοῦ πόθου καὶ τοῦ θάνατου λουλούδι φυτρωμένο,

μαγεύτρα του άντρα, ή φρόνιμη, σοφή, σκληρή Ἀθηναία,
καί φόνισσα του σπλάχνου της καί μάννα του λαού της,
ξέβρασμα, σκιάχτρο του νησιού, φτωχή, παρατημένη,
μήτε που κλαίει τή μοῖρα της. Ἡ ἀπελπισιά της πέτρα.
Σέρνεται στήν ἀκρογιαλιά, κ' εἶναι σάν ξέρα, καί εἶναι
σά μαύρη λάμια του γιαλού. Μακριά, μακριά, καράδια!
Κύματα, συνεπάρτε την, μέ τὰ συντρίμια, τρίμμα.

*

Μά ποιός θά σέ διαλογιστῆ καί ποιός θά σέ μαντέψη,
έσένα, αὐτοκρατόρισσα μέ τὰ ἰσόθεα νιάτα,
πού ξέχωρη κι ἀταίριαστη καί μιά, μεθᾶς τή σκέψη,
καί κάνεις πέρασμα ἀστρικοῦ τῆς ἐρημιάς τή στράτα;
Ποιός μέ τὸ κερομάστιχο θά πάη νά θεμελιώση
τῆ ζωγραφιά σου ἀντάξια, ποιά φλογέρα θά γιομίση
μέ τὸ τραγούδι σου, χωρίς νά συντριφτῆ ἀπὸ κείνο;
Ποιός θά μπορέση ἀθάμπωτος τὸ ὑπέρλευκο τὸ κρίνο
νά μυριστῆ, καί πίνοντας τῆ δυνατῆ εὐωδιά του,
τὸν ὕπνο καί τὸ θάνατο μαζί νά πιῆ, σάν κάτι
πολὺ γλυκὸ καί ἀχόρταγα πιθυμητὸ ἐδῶ κάτου;
Καί νά την, ἡ Σπαρτιάτισσα. Δὲν ξέρω ἂν εἶναι ἡ Σπάρτη
τὸ χῶμα πού τῆ φύτρωσε, γιὰ ἡ Σπάρτη ἂν εἶναι ἡ γνώμη
πού πῆρε καί τὴν ἔζησε. Μά ξέρω πὼς τῆ λούσαν
τὰ ἴδια νερά πού λούσανε καί τὴν ἀρχαίαν Ἑλένη
μέσ' στὰ φιλιὰ τῶν καλαμιῶν καί στοὺς καημοὺς τῶν κύκνων.
Δὲν ξέρω ἂν τὴν πρωτόρριξε σᾶθλια ταβέρνα ἢ γέννα,
τὸ φῶς ἂν εἶδε σέ χρυσὸ τῆς ἀρχοντιάς κουδούκλι.
Μά ξέρω πὼς οἱ ἀγέννητες κ' οἱ φοβερὲς Μητέρες
πού ζοῦνε ἀπόξω ἀπ' τὸν καιρὸ κι ἀπὸ τὸν τόπο ἀπόξω,
κρατώντας μεσ' στήν ἄβυσσο τῆς ἀγκαλιάς τους ὄλα
τὰ πλάσματα πού εἶν' ἄξια νά ζοῦν, καί δὲν πεθαίνουν,

καὶ ποὺ τὰ παίρνουν ἀπ' αὐτὲς καὶ μᾶς τὰ ξαναφέρνουν
τοῦ κόσμου ὄνειρατα ἄπιαστα πανώρια κάποιοι μάγοι,
μὰ ξέρω πῶς οἱ ἀμίλητες κ' οἱ ἀλόγιαστες Μητέρες
τῆς δόσανε νὰ χαίρεται τῇ χάρῃ τῆς Ἑλένης.

Νά την ἢ Αὐγούστα Θεοφανώ! Πούλια καὶ Φούρια. Κοίτα.
Βέργα κρατᾶ, λιγνόβεργα, καὶ στὴν κορφὴ τῆς βέργας
ἀσάλευτος ὁ τρίφυλλος λωτός, μαλαματένιος.
Καὶ εἶν' ὁ λωτός ποὺ δὲν τὸν τρώς, τὸ στριγλοδότανο εἶναι
ποὺ μὲ τὸ θῶρι σὲ χαλᾶ, μὲ τᾶγγισμα σὲ λιώνει,
κι ὅποιος κι ἂν εἶσαι, ἀσκητευτῆς ἢ χαροκόπος, ὅτι,
τὰ ξεχνᾶς ὄλα· τῇ ζωῇ, τῇ δύναμει, τῇ νιότη,·
κι ἂν εἶσαι τίμιος, τὴν τιμὴ, τὸ θρόνο, ἂν εἶσαι ρήγας·
θησαυριστῆς, καὶ γίνεσαι ζητιάνος κ' ἔρμωσπίτης,
παιδὶ γιὰ τὴν ἀγάπη της, φονιάς γιὰ τὸ φιλί της.
Καὶ μὲ τῇ βέργα κυβερνᾶ καὶ δένει πολεμάρχους,
τοὺς λογισμοὺς καὶ τὶς καρδιές, τὶς χῶρες καὶ τοὺς κόσμους,
αὐτοκρατόρους Ρωμανούς, Φωκάδες, Τσιμισκῆδες,
κι ὅσα γιὰ νὰ κυβερνηθοῦν κι ὅσα γιὰ νὰ δεθοῦνε
στοῦ πέλαου τὰ πλεούμενα καὶ στοῦ ντουνιαῖ τὰ κάστρα
ταράζουν τὰ γυμνά σπαθιά καὶ τᾶξια παλληκάρια
καὶ τὴν ὀγρὴ φωτιά ποὺ καίει, δὲ σβύνει, καὶ ρημάζει.
Κι ὅπως δὲ σβύν' ἡ ὀγρὴ φωτιά μηδὲ στὸ πέλαο μέσα,
καὶ καταλύτρα καὶ στὴ γῆ καὶ στὸ νερὸ ἐκδικήτρα,
νά την ἢ Αὐγούστα Θεοφανώ, παντοῦ καὶ πάντα ἀφέντρα,
γιὰ βασιλεύει στὴν καρδιά, γιὰ κυβερνᾶ στὴν Πόλη.
Σὰν τὸ δοξάρι τοῦ οὐρανοῦ τοῦ κόρφου της οἱ ρόγες
λάμπουν, καὶ τὶς βυζαίνουνε καὶ τρεμοκοκκαλιάζουν
τὸ χαῦνο βασιλόπουλο τὸ γυναικοδοσμένο
κι ὁ νικητῆς ὁ ἀσύντριφτος τῶν ἀμηράδων, ὁμοια·
καὶ λάμπει, βίγλα ἀγγελικὴ σὲ οὐρανικὴ μὲ πύλη,

τὸ μουσικὸ χαμόγελο στὰ πλαστικά της χεῖλη.
 Νά την ἢ Αὐγούστα Θεοφανώ! Γλυκοτηρᾶ καὶ σφάζει
 στὴν ἄκρη ἀπὸ τὴ βέργα της πῶς κρέμεστε, σφαγάρια!
 Καὶ νὰ κ' ἢ Αὐγούστα Θεοφανώ! γλυκογελαῖ καὶ στάζει
 τὸ φόνο καὶ τὸ χαλασμό, καθὼς ἢ αὐγὴ σταλάζει
 μέσ' ἀπὸ τὰ ροδόχερα δροσομαργαριτάρια.
 Τοῦ νιοῦ τὸ θρασομάνημα, τοῦ γέρου ἢ ξελογιαστρα,
 λυγίζει τοὺς ἀλύγιστους, τὰ κατεβάζει τᾶστρα·
 μὲ τὴν εἰδὴ της ἢ ὁμορφιά σὰν τὸ χρυσὸ δρεπάνι,
 σὰν τὴν ἀράχνη ἢ σκέψη της, ἢ ἀγάπη της ἀφιόνι.
 Δύσσα καὶ σφίγγα, σάρκα ἐσύ, δρακόντισσα, Ἀφροδίτη!

Καὶ ἀλύγιστη καὶ ἀχάλαστη, δέσποινα πάντα, μὰ ἴσκιος,
 ἴσκιος ἀπὸ μιὰ δλόφεγγη μέρα, τοὺς βράχους κάνει
 παράδεισους, τὴ νύχτα αὐγὴ, κάθε ἄλλον ἴσκιο φέρνει
 στὰ πῶδια της κι ἀγνάντια της νὰ λάμπη σὰ φεγγάρι
 ποὺ τὸ κορμί του θὰ εἶταν φῶς ἀπ' τὸ δικό της ἥλιο.
 Καὶ ἀγνάντια της γονατιστοὶ καὶ οἱ τρεῖς ἀφέντες, οἱ ἄλλοι
 κρατάρχεις τῆς Ἀνατολῆς, ψυχάρια τῆς γυναίκας
 ποὺ λιμασμένη ὠρέχτηκε καὶ ἀχόρταγη κατάπαι,
 φαντάσματα ὄξω ἀπ' τὴ ζωὴ κι ἀπὸ τὰ μνήματα ὄξω,
 καὶ μόνο μέσα βασταχτοὶ στὸ γητευτὴ τὸ γῦρο
 ποὺ χύνει ὁ ἴσκιος τοῦ ἴσκιου της, μιᾶνε καὶ βογγᾶνε,
 καὶ ὁ Ρωμανός, κ' ἐσύ, Φωκᾶ, κι ὁ Τσιμισκῆς ὁ τρίτος,
 ἀράδα ἀράδα, οἱ τρεῖς, καὶ ἡ μιὰ. Κι ἀκούστε τους κι ἀκούστε:

—Τοῦ ροδοστάματου κανί, τῆς Ἀλεξάντρας μόσκος,
 ποτήρι πορφυρόχειλο, γιομάτο ἀπὸ τὸν πόθο!
 Ξεφαντωτῆς, κυνηγητῆς, ξενύχτης, καθαλλάρης
 γιὰ τὸ πιστί, γιὰ τὸ φιλί, γιὰ τῆς ἀγάπης ὄλα
 τὰ ζαχαρένια, τὰ τρελλά, τὰ λαμπερά, τὰ κούφια.

Θρόνος ἐμέναν' ὁ ἔρωτας, ἡ ἀπόλαψη κορώνα,
 τῆς ξεδομένης νιότης μου συντρόφοι, ἐσεῖς λαός μου.
 Τοῦ κυβερνήτη ἀγνώριστος, ὀχτρός τοῦ καπετάνιου,
 στὸν τσίρκο πρῶτος, βασιλιάς μέσα στὸ νοῦ τῆς πόρνης.
 Ἐμὲ ὑπουργὸς ὁ μαυλιστής, δρουγγάρης μου ὁ παλιάτσος.
 Τὰ περιβόλια τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Παλατιοῦ μὲ ξέρουν,
 τάνιερα ξεφαντώματα μὲ ρόδα τὰ ραντίζω,
 λιμάνια, μῶλοι, τὰ καστέλια, οἱ κάμποι μὲ γνωρίζουν
 πῶς τρέχω γιὰ τὶς πέρδικες, τὰ λάφια πῶς ξαφνίζω,
 καὶ στὰ χρυσὰ τὰ ξόβεργα πῶς πιάνω τὰ κορίτσια.
 Στῶν ἑκατοχρονίτικων βαλανιδιῶν τοὺς ἴσκιους,
 ἀνατολίτικοι γιαιοί, χαλκιδικὰ ρουμάνια,
 συχνὰ καὶ καλοπρόσδεχτα μὲ βλέπατε νὰ σέρνω
 τὰ πλήθια τὰ λαγωνικὰ στοῦ κάπρου τὸ κυνήγι.
 Μὰ μιὰν αὐγὴ πού πάγαινα γιὰ νὰ ξεμοναχιάσω
 τὸ δυσκολόπιαστο θεριό, καὶ παραστρατισμένους
 κλειστήκα μὲς' στὴ λαγκαδιά, σὲ κάποιου σπήλιου τὸ ἔμπα
 σ' ἀπήντησα, βασίλισσα, καὶ σύντυχα μ' ἐσένα.
 Μὲ σκλάβωσες. Μὲ ὑπόταξες. Παιδί σου. Πρόσταξέ με.
 Στὴ σάρκα σου εἶν' ἡ χώρα μου, στὰ μάτια σου ἡ φωτιά μου.
 Μιὰ νύχτα στὸ κρεβάτι σου, στὴ Δαμασκὸ μιὰ νίκη.
 Μιλᾶς; Θερίζεις τὶς καρδιές. Γελᾶς; Τρυγᾶς τὶς γνώμες.
 Γητεύτρα κ' ἡ ὀμορφάδα σου καὶ πνίχτρα κ' ἡ ἀγκαλιά σου,
 κ' ἡ δύναμή σου ἀλύπητη κ' ἡ ἀπόφασή σου τίγρη.
 Μὲ τὸ σπαθί, καὶ καταλείς, μὲ τὸ φαρμάκι, λιώνεις.
 Τὸ γέρο πορφυρόβλαστο πατέρα μου γιὰ σένα,
 καθὼς γυρνοῦσε ἀπὸ τὴν Προύσα, στὴ χρυσὴ γαλέρα
 νὰ ρέψη τὸν παράτησα στὰ δόντια τῆς ἀστένειας.
 Καὶ τὴ σεδάσμια μάννα μου τὴ ρήγισσα γιὰ σένα
 στὸ μοναστήρι ζωντανὴ τὴν ἔθαψα. Καὶ κείνες
 τὶς χάρες ἀδερφάδες μου τὶς πολυαγαπημένες,

(Ζωή, Θεodώρα, Θεοφανώ, καρδούλες μου, Άννα, Άγάθη,) τις ξέγραψ' από τή ζωή, τις έκλεψ' απ' τή νιότη· δαρμὸς ἀπάνω στὰ κορμιὰ τὰ δλάνθιστα τὸ ράσο τῆς καλογοριᾶς. Καὶ πρόσφερα τῆς καθεμιᾶς κομμένα χῦμα τὰ πλούσια τὰ μαλλιά, τὰ μεταξένια χἀίδια, θυσία γιὰ τὴν ἀχόρταγη πείνα σου, στὸ βωμό σου. Καὶ τὴ δική μου τὴ ζωή, δαρμένη ἀπὸ τὰ πάθη, στὴν πρόσφερα. Τὴν πότισες. . . Καὶ πάει. Τί ἄλλο θέλεις; —

—Θέλω τὸν ἄχαρο ἦρωα ποὺ ἔφτασε ἠ ζωή του καταμεσῆς τοῦ δρόμου της, κ' εἶναι ψαρὸς, καὶ πάει βαρὺς, μαυρειδερός, κοντός, ἀδούλευτος, καὶ πάντα στοῦ γερασμοῦ τὴν ἔμπατῆ καὶ δὲ γερνᾷ ποτέ του. Τὸν ἦρωα θέλω ποὺ ἔφερε κ' ἔδωκε τοῦ λαοῦ του σάμπως παιγνίδια σὲ παιδί, τις θεώρατες πόρτες, τσελικωμένες, θάματα τοῦ φιλιτισιοῦ, τοῦ σμάλτου, ἀπὸ τὰ κάστρα τῆς Ταρσὸς καὶ τῆς Μοψουεστίας· τὸν ἦρωα τὸν ἀσκητευτῆ ποὺ ξέρει ἀπὸ μετάνοιες κι ἀπὸ κορμι τῆς γυναικὸς δὲν ξέρει, κι ἀγνὸς εἶναι, κ' εἶναι σὰ στύλος ἄπλαστος, γρανίτης ριζωμένος κάπου στὴν ἀκροθαλασσιᾶ, ποὺ χέρι ἑνὸς τεχνίτη δὲν πέρασε ἀπὸ πάνω του, μὰ ποὺ ἀγαπᾷ τὸ κῦμα μὲ τοὺς ἀφροὺς τὸν ὄγκο τὸ σκληρὸ νὰ συχνοδέρνη, σὰν κάποιον πείσμα νᾶβαλε νὰ τὸν ἀπαλοστρώση, καὶ ποὺ ἀγαπᾷ νὰ δένεται μαζὶ του τὸ καρᾶδι, περνώντας του ἀπὸ τὸ λαιμὸ τὴ γούμενα. Καημὸ ἔχω κ' ἐγώ, κισσός, νὰ σφίξω τον, σεισμὸς, νὰ τὸν τραντάξω, τὸν ἦρωα τὸ μισόκοπο, τὸν ἄσκημο τοῦ κόσμου· μὰ μοῦ τὸν πλάθει ἠ φαντασιᾶ σὰν κέδρο μὲς' στοῦ Ταύρου τοὺς πάγκαλους κι ἀρίφνητους κεδρώνες, ποὺ εἶν' ἀπάνου κι ἀπὸ τὰ ἔλατα, κι ἀπάνω ἀπὸ τοὺς πεύκους. ὦ! ἔλα! —

- Ἦρθα. Ὁ Φωκᾶς. Ἐξω ἀπὸ σέ στὰ πάντα Νικηφόρος!
 Κυρά μου ἐρωτοδέσποινα ποθοκρατόρισσά μου
 κρατᾶς ἐσὺ τοὺς ἔρωτες καὶ δόσε ἐμὲ τὸν πόθο.
- Ἐπὸ τὴν τιάρα τοῦ Αὐγουστου, μιὰ σκῆτη στ' Ἀγιονόρος
 κάλλιο μοῦ πρέπει· καὶ στὴ δόξα ἀγνάντια ποὺ φυτρώνει
 στῆς Πορταῖτισσας Κυρᾶς τὸ μέτωπο καὶ φέγγει,
 τοῦ θρόνου καὶ τοῦ θρίαμβου καταφρονῶ τὴ δόξα.
 Μὰ σέ εἶδα, καὶ αὐτοκράτορας γιὰ νὰ σ' ἀξίσω, νά με!
 Στὰ γόνατά σου ἢ τιάρα μου, στὴ δούλεψή σου ὁ νοῦς μου.
 Καὶ γέρος καὶ ζηλόφτονος. Τῆς λεβεντιᾶς τὰ βρόχια,
 τοῦ κόσμου τὰ πλανέματα, κι ὅσο ἄφοβος, τὰ τρέμω.
 Καὶ πῆρα κ' ἔκλεισα κ' ἐσέ καὶ τὴ ζηλοφτονιά μου
 καὶ τοὺς καημοὺς τοῦ ἁμαρτωλοῦ στοῦ Βουκολέοντα μέσα
 τὸ μέγα καστροπάλατο, κατάνακρα στὸ κῆμα,
 μὲ τὰ τριπλά, τετράψηλα καὶ τᾶφταστα μουράγια.
 Καὶ πρὸς τὴ μυστικὴ φωνὴ μέσ' στᾶγριο μεσονύχτι,
 τὴν ὠργισμένη, γιὰ οὐρανοῦ γιὰ κόλασης, μηνύτρα,
 ποὺ ρέκαξε καὶ μοῦκραξε: «Τοῦ κάκου ὑψώνεις, ρήγα,
 τοῦ καστροπάλατου τριπλά τετράψηλα μουράγια.
- Ἄνέβασ' τα ὡς τὸν ἔμπυρο, καὶ κλειδομανταλώσου·
 πάντα θὰ σ' εὖρη ἢ συφορά, θὰ σέ χτυπήσῃ ἢ Δίκη!»
 Πρὸς τὴν προφήτισσα φωνὴ μέσ' στᾶγριο μεσονύχτι
 μούγγριξα κι ἀποκρίθηκα: Δαίμονα, δὲν τρομάζω.
 Κ' ἔπεσα καὶ κοιμήθηκα στοῦ λιονταριοῦ τὸ δέρμα·
 κι ὁ λιόντας πιδ πονετικὸς ἀπὸ τὸν ἔρωτά σου.
 Καὶ μ' ἔσφαξες μὲ τὸ σπαθὶ τοῦ Τσιμισκῆ. Τί θέλεις;
- Τὸν ἄλλο. Πρῶτος πόνος μου, στερνὴ μου ἀρρώστια ἐκεῖνος.
 Ὅλοι ἐσεῖς, σᾶς ὠρέχτηκα· μὰ ἐκείνου, λάτρισσα εἶμαι.
 Θέλω τὸ μικροκάμωτο μὲ τὰ μεγάλα μάτια
 τὰ γαλανὰ καὶ τὰ γλαρά, ποὺ σέρνουν καὶ ποὺ πνίγουν.

Τὸ θῶρι του ἐρωτόπουλο ξανθό, καὶ στὴν καρδιά του
 μαλιάζουν οἱ Ἀϊγιώργηδες, χτυπᾶνε οἱ Διγενῆδες.
 Κάθομαι, στέκω, περπατῶ, κοιμοῦμαι, ξυπνητὴ ἴμαι,
 ἂν τρώω, ἂν πίνω, ἀφέντης μου, πάντα στὸ νοῦ μου σ' ἔχω.
 Ὅλοι ἐσεῖς, τὰ τραπέζια μου ποὺ κάθησ' ἀκουμπώντας
 κ' ἔφαγα κ' ἤπια, μέθυσσα καὶ νύσταξα, κι ἀπάνου
 στῆς νύστας τῆ βαργεστισιά, καὶ σπρώχνοντας, μὲ τοῦτο
 σᾶς ἀναποδογύρισα τὸ πόδι, ποὺ σβεῖ κόσμους.
 Κ' ἐκείνος ἡ Ἄγια Τράπεζα. Κι ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ ἦρθα,
 στὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ, σὰν τὰ στοιχιά καὶ σὰν τὰ χόρταγα ἦρθα
 γιὰ δυνατή, γιὰ δέσποινα, καὶ γιὰ βασίλισσα ἦρθα
 μὲ τὸ τρεμοκοκκάλιασμα, μὲ τὴν ἀπόλαψη ὄλο
 καὶ μὲ τοῦ ἀντρὸς τὸ συντριμμὸ στῆς ἀγκαλιᾶς τὸ σφίξε.
 Στοῦ πόθου ἀπάνου τὸ βωμὸ καίει νύχτα μέρα ἢ σάρκα
 κι αὐγὴ καὶ βράδι τὸ φιλι νὰ κελαῖδᾷ δὲν παύει.
 Μὰ μιὰ φορὰ εἶν' ἡ λεβεντιὰ καὶ μιὰ φορὰ εἶν' τὰ νιάτα
 καὶ μιὰ φορὰ ἀστραπόφεξες στὴ νύχτα τῆς καρδιάς μου,
 Ἀγάπη γιὰ τὸν ἀρνητὴ, καὶ γιὰ τὸν πλάνο Ἀγάπη! —

Μὰ ὁ τρίτος ὁ ἴσκιος, ὁ ἀρνητῆς καὶ ὁ πλάνος, δὲν ἀνοίγει
 τὸ στόμα του γιὰ συντυχιά, γιὰ λόγο τὴν καρδιά του.
 Βουδός. Τὸ μέγα λάγγεμα τὸν ἄδραξε, στὰ δόντια
 τὸν ἔτριψε, τὸν ἔλιωσε καὶ τὸν κατάπιε. Πάει
 σὰν τὸ παιδί τὸ ἀνήμπορο καὶ τᾶπλερο τὸ χόρτο,
 κι ὁ ἥρωας εἶναι ποὺ τρομάξαν ἡ Ἀραπιὰ καὶ ὁ Ροῦσος,
 γύρο στὴν Ἑδεσσα οἱ καιροί, στοῦ Ἰστρου τὰ πόδια οἱ τόποι.
 Τὸ λάγγεμα, τὸ λάγγεμα. Καὶ πάντα μέσα του εἶναι,
 καὶ εἴτε στὸν κόσμο τὸν ἀπάνου, εἴτε στοὺς ἴσκιους μέσα,
 πάντα τὸν τρώει, καὶ τρώγοντας τόνε βουβαίνει, ἐντὸς του
 στάζοντας κάτι ἀμίλητο πολὺ, πολὺ θλιμμένο
 γιὰ νὰ τὸ πῆ μὲ στεναξιές, γιὰ νὰ τὸ ζήση μὲ ἤχους.

Γιατ' εἶναι μέγα τὸ σπαθί πῶσφαξε τὸν πατέρα,
γιατὶ εἶναι μέγα τὸ σπαθί, καὶ μέγα καὶ τὸ κρῖμα,
γιατ' εἶναι καὶ ἡ βασίλισσα ποὺ ἠρνήθη πιδὸ μεγάλη.

Ἔτσι στὰ τραγικὰ νησιά, στὰ ἔρμα ὁμορφονήσια,
τοῦ χαλασμοῦ βασίλισσες, καὶ τοῦ χαμοῦ ρηγάδες,
τοὺς τάφους ἀπαριάζοντας, γυρνᾶν καὶ συντυχαίνουν,
μυρολογᾶν τὰ πάθη τους καὶ τὰ ξεμολογιέονται
μέσ' στοὺς ἀχνοὺς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ μέσ' στοῦ Μάη τις γλύκες,
μὲ τῆς νυχτιᾶς τὸ μάγεμα. Καμπάνες, καὶ καλοῦνε
στὸν ὄρθρο, στὸν ἑσπερινό, στοῦ κοσμικοῦ τῆ λήθη,
βόγγοι καὶ οὐρλιάζουν, σπαρασμοὶ καὶ βαργομαῖν. Καὶ ξάφνου
στριγγιὰ γρικιέται σάλπιγγα, καὶ χτύποι σὰν πετάλων,
καὶ ἀπὸ φουσσάτο χλαλοή, καὶ ὀμπρός του καθαλλάρης,
μαζὶ ἄνθρωπος, μαζὶ ἄλογο· περνᾶ καὶ σὰ νὰ πάη
προσκυνητῆς, καὶ νᾶρχεται, Θεοφανώ, πρὸς ἐσένα,
διψώντας τὸ φιλι κι αὐτός, ὁ βασιλιάς κι ὁ γιός σου!

Ἄλλοι ἄς ὀργίζονται μ' ἐσέ, κι ἄς ἀναθεματίζουν
τὴ μνήμη σου κι ἄς ντρέπωνται νάκούνε τὸνομά σου.
Κι ἄλλοι ἄς μιλᾶν, τὴν ὁμορφιά σου διαλαλώντας, ὅπως
τὴ λαμπηράδα τῆς φωτιᾶς, τῆς τίγρης τὸ τομάρι.
Φλογέρα ἐγὼ προφητικὴ κ' ἐγὼ ἐπικὴ φλογέρα,
ναὸ σοῦ ὑψώνω, ἀνάπτω σου λαμπάδα, ὕμνολογώντας
μέσ' στὸν καπνὸ τοῦ λιθανιοῦ τὸ κόνισμά σου. ὦ! δόξα,
δόξα σ' ἐσέ, κενταύρισα βασίλισσα, μητέρα
ποὺ γέννησες τὸν κένταυρο τὸ ρήγα, ὅπως γεννήθη
μ' ἓνα τῆς τρίαινας χτύπημα στὴ μυθοπλάστρα Ἑλλάδα,
ἀπὸ τὸ κύμα τὸ πικρό, τὸ παινεμένο τὸ ἄτι.

Ἔτσι στοὺς κοσμογονικοὺς καιροὺς ἀπὸ τὴν τρύπα
ποὺ ἓνας σεισμὸς ξολοθρευτῆς θάχε τῆς γῆς ἀνοίξει,

κάποιο βουνό θά υψώθηκε κάστρο τῆς γῆς καὶ σκέπη.
Καὶ τὸ δοξάρι τοῦ Ἑρωτα καὶ τὸ κοντάρι τοῦ Ἄρη
τό ἴνα ἀπὸ τᾶλλο δύσκολα κανεῖς τὰ ξεχωρίζει
τὴν ὥρα ποὺ σκληρὰ χτυπᾶν ἢ ποὺ γερὰ στηρίζουν
καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς καὶ τᾶγια καὶ τανάξια.
Καὶ γαυριασμένος ὁ Ἑρωτας καὶ ὁ Πόλεμος λυσσάρης,
ἀλόγατα, καὶ χλιμιντρᾶν ἀβάσταγα καὶ σκάφτουν.
Καὶ βρυσσομάννα εἰν' ἡ γυναῖκα· κ' ἔρχονται ἀπὸ κείνη
κ' ἐσύ, ἁμαρτία, καὶ ὁ λυτρωμὸς κ' ἡ ἀνάστασις καὶ ὁ Χάρος·
καὶ τὸ σπαθὶ ποὺ σ' ἔσφαξε, δέσποτα Νικηφόρε,
καὶ ἡ μήτρα ποὺ σὲ γέννησε, Βουργαροφάγε ρήγα!

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

Τρίστρατα και τετράστρατα και μονοπάτια. Ἐκείνος.
Λίμνες, κορφάδες, πολιτεῖες, πόρτες, ποριές, κλεισοῦρες,
στὰ Βοδενά, στὸ Σκούταρι, στὰ Σκόπια, στὸ Μπεράτι,
μακεδονίτικες λογγιές, ἔλα τὰ κατατόπια,
κι ὁ κάμπος τῆς Πελαγονιάς κι ὁ δρόμος τῆς Τριαδίτσας,
τὸν ξέρουν, και ὅπου σαγιτιτὰ ρωμαίικη σαρκοφάγα
χτύπησε τὸν ἀλλόφυλο και τὸν Ἀμαλικίτη.
Κι ἄδραξε και κατάλυσε και σκλάβο τότε σέρνει
τὸ Βούργαρο ἀπ' τὸ Δούναδη, τὸ Σλάβο ἀπ' τὰ Μπαλκάνια,
και μὲ τὸ βρόχο στὸ λαιμό, μὲ τὸ χαλκὰ στὸ πόδι
σέρνοντας, ὄρνια και σκυλιά, βογιάρους και ζουπάνους,
πίσω ἀπὸ τᾶρμα του ἔδωσε τὸ σπίτι σου, τσαρίνα.
Και πῆρε τὸ Λογγόκαστρο, και πῆγε ἀπὸ τὸ Λόγγο
στὴν Καστοριά πὺ ἀπλώνεται χλωρὴ σιμὰ στὴ Λίμνη,
και τὰ στερνὰ τὰ τσάκισε τοῦ Σαμουήλ φουσσάτα,
και πνίγει μὲς' στὸν ποταμὸ τὸ βρώμιο Πετсенέγο,
καίει, πέρα, στ' Ὀστροβο σιμὰ, τοῦ τσάρου τὸ παλάτι,
κ' ἐδῶ χαλοῦσε κ' ἔρριχνε, κ' ἐκεῖ ἔχτιζε και ζοῦσε.
Και πέσαν τὰ Βοσόγραδα και βόγγυξε ἡ Βιστρίτσα,
κι ὁ Βλαδισλάβος ἔφυγε και πάει κι ὁ Νικολίτσης,
κι ἀπ' τὴν κορφὴ τοῦ Βροχωτοῦ δεμένο τὸν Ἰδάτση
τὸν ἔσυρε στοῦ βασιλιᾶ τὰ πόδια ὁ Δαφνομήλης.
Κ' ἦρθαν, τὸν προσκυνήσανε και τὰ κλειδιὰ τοῦ φέραν
σαράντα κάστρων, τὰ σπαθιὰ σαράντα καστελάνων,

ὁ Δραβομίρης, τὰ παιδιὰ τοῦ Βλαδισλάβου, καὶ ὄλοι,
 καὶ ὁ Μπόγδανος μὲ τὸν Κρακᾶ καὶ μὲ τὸ Δραγομουζο,
 μὲ τὸν Κρακᾶ ποῦ γέννησες ἤρωα στερνό, Ροδόπη!
 Καὶ στὴν Πρεσλάβα στάθηκε, κ' ἦρθε κι ἀπὸ τὴν Πρέσπα,
 τὸν τόπο τὸ νησόχτιστο καὶ σὰ ζωγραφισμένο,
 στὴ λίμνη τὴν ἀξέχαστη μὲ τὰ δασὰ λειβάδια,
 μὲ τὰ μεγάλα τὰ βουνὰ τὰ λογωμένα γῦρο.
 Καὶ τὸ Βαρδᾶρι πέρασε, τὸν εἶδανε τὰ Σκόπια,
 κι ὅπου ἂν περνοῦσε, θυμιάτᾳ, κι ὅπου κι ἂν τράβαγε, ὕμνοι.
 Καὶ γόνατα λυγίζονταν καὶ προσκυνήματα εἶταν
 καὶ δάκρια στάζαν, καὶ φιλιὰ στὸ χῶμα ποῦ πατοῦσε.
 Κι ἀπὸ τὴ Μοσυνόπολη τὴν πόρτα τῆς τοῦ ἀνοίγει
 καὶ ἡ Σέρρα ἢ λαγκαδόκλειστη, καὶ πλέει μέσ' στὸ Στρυμῶνα,
 καὶ μέσ' στὴν Ἀδριανόπολη, κι ὅσοι ἀπομείναν, ἦρθαν,
 τὸν προσκυνήσανε κι αὐτοὶ κι ἀπὸ τὸ χῶμα πήραν
 ποῦ εἶχε πατήσει, καὶ σκυφοὶ ραντίσαν τὰ μαλλιά τους.
 Τᾶπαρτο παίρνει Πέρνικο, τοῦ κάμπου καβαλλάρης,
 κι αἰτὸς φωλιάζει τοῦ βουνοῦ στῆς Πρόνιστας τὸν πύργο.
 Καὶ στὴ δυσκολοσίμωτη καὶ στὴν παράξενη ἄουλα
 καὶ μέσ' στὴν Ὀχριδα, καρδιὰ τοῦ Βούργαρου, ποῦ στέκει
 σάμπως κρυμμένη στὸ ὕψωμα πρὸς τὴ μαγεύτρα λίμνη,
 κ' ἐκεῖ ποῦ ὁ Δρίνος ἔρχεται καμπυλωτὸς καὶ πάει
 μαυριδερός καὶ δλόμακρος καὶ ρίχεται τοῦ Ἀδρία,
 καὶ πάτησε τῆς Ὀχριδας παλάτια καὶ χασνέδες,
 καὶ τὸ στρατό του ρόγιασε μ' ὄλους τοὺς θησαυροὺς τῆς
 κ' ἠῦρε κορῶνες τσαρικῆς ἀπὸ μαργαριτάρια
 κι ὡς ἑκατὸ κεντηναριῶν χρυσὴ μονέδα πῆγε
 στὴν τέντα του, ἀπὸ μάλαμα πλεχτὴ καὶ ἀπὸ μετάξι.
 Καὶ μήτε αὐτὸς ὁ ἀπάτητος μέσ' στὴ Χειμάρρα, ὁ Τμῶρος
 στὴν πιὸ ὀρθωμένη του κορφῇ, στὴν πιὸ τραχειά του ράχη
 κι ἀπείραχτο κι ἀσκλάβωτο δὲν ἔσωσε νάφήκη

κι ἀπὸ τὸ σόι τοῦ Συμεῶν καὶ ἀπ' τοῦ Σισμᾶν τὴν κλήρα
 χέρι γιὰ τὸ φοβέρισμα, γιὰ τὸ φευγιὸ ποδάρι.
 Τὸν εἶδαν, τότε νοιώσανε καὶ δὲν τονε ξεχάνουν,
 γιὰτὶ παντοῦ σημάδεψε τᾶστραποπέρασμά του,
 κι ὄσα μεγάλα ὑψώνονται κι ὄσα πλατιὰ κυλιένται,
 Καύκασοι, Νεῖλοι, Ἀπέννινα, καὶ Ἀντίταυροι καὶ Ταῦροι.
 Κι ἀπὸ τὸ Σάβα, ὡς τὰ βουνὰ τὰ Χειμαριώτικα, ὄλα
 δικά του, μονοκράτορας καὶ ὡς πέρα στὰ Μπαλκάνια.
 Τὰκούει κ' ἡ Μαυροθάλασσα, κι ὁ πάγος της ραῖζει,
 κ' ἡ λαμπερὴ Ἀδριατικὴ κάποτε τὸ Ἰσκιωμά του
 νοιώθει, ἄπλωμα ἀπὸ πάνου της τρικυμισμένου αἰθέρα.
 Κι ἀπὸ τὴ Θράκη χάνεται καὶ φαίνεται στὴν Πόλη
 καὶ πρὸς τὴν Ἀντιόχεια τὸ φύσημά του παίρνει
 γιὰ νά βρῆ τὸ Σαρακηνό, καὶ δὲν κρατιέται ἐκεῖνος
 μῆδὲ ἀπὸ τοὺς βαλτότοπους, καὶ μῆτε ἀπὸ τὸ χιόνι
 στὰ βουνοτόπια τῆς Συριᾶς· καὶ γῦρο του δὲν τρέμουν
 ἄρρώστιες καὶ ἀποκάρωμα καὶ δειλίασμα, τοῦ κάκου
 στὸν κουρασμένο ἢ δέηση καὶ στὸν πεσμένο ὁ βόγγος.
 Πάντα μπροστά. Τοῦ φτάνουνε, πολλοὶ γιὰ λίγοι, ἐκεῖνοι,
 καὶ μετρητοὶ καὶ διαλεμένοι, ὄσοι βαστᾶν, γιὰτ' ἔχουν
 μέσ' στὰ πλεμόνια τους πνοὴ τοῦ ἀέρα τοῦ δικοῦ του.
 Κι δλόγυρά του ἀνάθουνε τὴ φλόγα οἱ καλιφάδες,
 καὶ κάψαλα οἱ κατοῦγες τους, καὶ κάτου τᾶρματά τους,
 καὶ φεύγουν πρὸς τὴν Δαμασκό, στοῦ Λίθανου τὴ σκέπη,
 τὸ λυτρωμὸ γυρεύοντας, μακριάθε σὰ γρικᾶνε
 τὸ πέταλο τοῦ ἀλόγου του, σὰ χτύπημα τοῦ ὀλέθρου.
 Κ' οἱ Ἐμίρηδες λυγίζονται καὶ γέρνουν καὶ στὸ χῶμα
 τὰ σέρνουν τὰ κεφάλια τους γιὰ νά τους συμπαθήσῃ.
 Ἀπὸ τ' Ἀρμένικα βουνὰ κ' ἴσα μὲ τὰκρογιαλῖα
 τὰ Ἰταλικά τοῦ πῆρε ἡ Δόξα τῶνομα καὶ τρέχει,
 πλέει τὴν αὐγὴ στὸ Δούναβη καὶ πάει καὶ πρὸς τὸ βράδι

προβάλλει και ἀργολούζεται μέσ' στὰ νερὰ τοῦ Εὐφράτη.

Κι ἀπάνου ἀπ' ὄλα ἡ δόξα του πάει πρὸς τὴ χώρα ποὺ εἶναι
τὸ Πάγγαιο τὸ λογάρι της κ' εἶν' ἡ Θεσσαλονίκη
βασίλισσά της, κ' ἡ Ἐδεσσα μάννα της, βρυσομάννα,
κ' εἶναι τοῦ Σλάβου τῶνειρο καὶ τοῦ Ρωμοῦ ἡ λαχτάρα.

Ἀπλώνεται καὶ ὀργώνεται κι ἀνθίζει καὶ πατιέται
στὴ μέση τοῦ Ἀλιάκμονα καὶ τοῦ Ἀξιοῦ ποὺ πάντα
ποτάμια ντεληπόταμα, Βαρδάρη καὶ Βιστρίτσα,
δὲ στέκουν, ὄλο ξεχειλᾶν κι ἀγριεύουνε καὶ τρέχουν,
καὶ τὴ φυλάγουν καὶ τὴ ζοῦν τὴ χώρα, μὰ τοῦ κάκου,
γιατὶ νεροσυρμὲς λαῶν κ' ἔθνῶν καταποτῆρες
κυλᾶνε πάντα ἀπάνου της καὶ τήνε πλημμυρίζουν,
πολιτισμένοι, βάρβαροι, παλιές, καινούριες φάρες,
καὶ τιποτένιοι καὶ ἀκουστοὶ γοργὰ καὶ ἀργὰ διαβαίνουν,
ψάχνουν ἐδῶ, σκάφτουν ἐκεῖ, χτυπᾶν, παραμονεύουν,
σὰ νὰ ζητᾶν ὄλοι νὰ βροῦν κάπου στὰ χώματά της
τὸ γιγαντένιο τᾶγαλμα, χρυσοπελεκημένο
ποὺ κάποτε στυλώνοταν καὶ θάμπωνε τὰ μάτια
στὸ Σλατοβρέκι τὸ βουνό, σὲ μιὰ κορφή του ἀπάνου
καὶ πολεμᾶνε τᾶγαλμα νὰ βροῦν, καὶ δὲν τὸ βρίσκουν,
καὶ τοὺς θαμπώνει τὸ δῶμα, κ' ἡ χώρα κ' ἡ ἴδια στέκει
σὰν δῶμα θαμπωτικὸ τὴ φαντασία χτυπώντας.

Κι ἀπάνου ἀπ' ὄλα ἡ δόξα του πάει κ' ἔρχεται στὴ χώρα
καὶ διαβατάρα ἀπὸ παντοῦ, σπιτώθηκ' ἐδῶ, καὶ ἤρθε,
κ' ἡ δόξα του, γεράκι, αἰτός, γρύπας, λιοκόρνο πάντα,
ἡ δόξα του ἔγινε τσουκνιάς, ἔγινε φαροπούλι
κ' ἔφαγε τὴν ἀφάγωτην ἀκρίδα τὴ βουργάρα.

Κι ἀφοῦ ἀγωνίστηκε τρανὸς τὸ δοξασμένο ἀγώνα,
στάθηκε. Ἀνάπαψη; Ποτέ. Στὸ στρατολάτη πάντα

μιὰ σκέψη γιὰ περπάτημα, μιὰ ὄρμη γιὰ δρόμο, πάντα.
 Μέσ' ἀπὸ τὸν πολεμικὸ τὸ θώρακα, καὶ κάτω
 κι ἀπὸ χρυσάφια, σίδηρα, κι ἀπὸ ἄρματα, κι ἀπ' ἄλλα,
 κατὰσάρκα τὸ δάγκωμα τοῦ τρίχινου τοῦ σάκκου
 τὸ αἰστάνεται σὰν ἀσκητῆς καὶ σὰν κριματισμένος·
 τότε φορεῖ· καὶ τὸ κορμὶ τοῦ δέρνει, τοῦ ματώνει,
 στὸν παιδεμὸ κρατώντας τὴν πικρὴ καὶ νηστεμένη,
 τὴν πιστικὴ τοῦ σατανᾶ, τὴν κολασμένη σάρκα.
 Καὶ τὴν καρδιά του αἰστάνεται νὰ τὴν ἀγγίξῃ σάμπως
 μὲ δάχτυλα, προσταχτικά, καὶ νὰ τοῦ γίνετ' αἷμα
 τὸ κόνισμα τῆς Παναγιᾶς, τὸ φυλαχτάρι, πάντα
 ποὺ τῷχε γκόρφι ἀπάνου του καὶ τῷχε τίμιο Εὐλο,
 ταμένος καθὼς εἶτανε στῆς Παναγιᾶς τὴ χάρη.
 Στάθηκε· συλλογίστηκε· λαχτάρισε νὰ βάλῃ
 στερνὸ στὸ καισαρῖκι του, ποὺ ἀστράφτει ἀπὸ ρουμπίνια
 πόλεμων καὶ ξολοθρεμοῦ, λαχτάρισε νὰ βάλῃ
 τοῦ σπλάχνους καὶ τῆς δέησης τᾶσπρο μαργαριτάρι.
 Τάχα καὶ τί στοχάστηκε; τὸ Θεό; Τὴ στερνὴ κρίση;
 τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; τὴ δόξα τῶν Ἑλλήνων;
 τὴν ἱστορία; τὴ σωτηρία; τὸ γένος; τὴν ψυχὴ του;
 Ποιὸς ξέρει... Μόνο σκίσανε τὴ συγνεφιά τοῦ νοῦ του
 κάποιες βασιλίσσες, μαστάρια κόσμων, κάποιες χῶρες,
 καὶ φέξαν μπρὸς του, καθεμιὰ μὲ τὴ δική της ὄψη.

Καταμεσῆς τοῦ Τίβερη καὶ τοῦ Φλαμίνιου δρόμου
 στὸ Μάρτιο Κάμπο κοίτεται μισερή, ξεσκισμένη,
 τοῦ κόσμου ἢ Ρώμῃ δέσποινα, κι ἀπάνου στὸ κορμὶ της
 ὁ Πάπας μὲ τὸν Καίσαρα πατᾶνε καὶ παλαίθουν.
 Κ' ἐσὺ τῆς Ἄσπρης θάλασσας χρυσαφικό, Ἀλεξάντρα!
 Τοῦ Ἑβραίουπραματευτῆ πιστῆ, πολιτικῆ τοῦ Ἀράπη,
 κοιμᾶσαι, πέφτει ἀπάνου σου καὶ ὁ Νεῖλος καὶ σὲ ὀργώνει,

κ' ἐσὺ κοιμᾶσαι Ἑλληνίσσα καὶ στῶνειρο σου βλέπεις
 τῆς Ὑπατίας τὴν ὁμορφιά, τὸ μάλαμα τῆς Ἰντίας.
 Παραδομένη στὸ χαρέμι τᾶγριου Φατιμίτη
 τῆς Παλαιστίνης ἢ καρδιά, Σιών ἢ ἀγία, γέρνει
 ψηλάθε ἀπὸ τοῦ κάστρου τῆς τὸν πύργο, στὸ λαγκάδι
 ξάγναντα, ἀπάνου στὴν πλαγιά, καὶ πρὸς τὸ πέλαο βλέπει
 καί, σταυρωτῆς τοῦ Λυτρωτῆ, προσμένει ἓνα σωτῆρα.
 Φαντάζει κ' ἢ Ἀντιόχεια, πλάϊ στὸν Ὀρόντη, νύφη,
 σὰν κάμπος μὲ τὰ λούλουδα, σὰν οὐρανὸς μὲ τᾶστρα.
 Καὶ κρύβοντας ἢ Πέργαμο στὸ βαθουλὸ τῆς κόρφο
 θρέφει τοὺς πολεμόχαρους θεοὺς καὶ τοὺς γιγάντους·
 καὶ μὲ καθρέφτη μάγισσας καὶ μὲ πορφύρα Αὐγούστας
 ἢ Ἀρμίδα ἢ βοσπορίτισσα νὰ την! ἀπάνου ἀπ' ὄλες.
 Καὶ ξέχωρα, παράμερα, σὰν καταφρονεμένη,
 καὶ λιόκαφτη καὶ λιόκαλη στὴ φτώχεια καὶ στοὺς πόνους
 ἢ Ἀθήνα, χέρι ἀπλώνοντας νὰ ζητιανέψη, καὶ ὅμως
 ἀλύγιστη, μὲ τὸ κεφάλι ὀρθό, μὲ τοῦ μετώπου
 στοχαστικὴ τὴν πλατωσιὰ καὶ τὴ μεγαλωσύνη,
 γαληνὸ μέτωπο, γυμνὸ, καὶ σὰ νὰ περιμένη
 χέρι, τῆς Τέχνης τὸ διαμάντι νὰ τοῦ ξαναβάλλῃ.
 Καὶ ὁ νικητῆς κι ὁ βάρβαρος ποὺ ἀποζητοῦσε κάτι
 σὰν ταίριασμα, ἴσκιο γιὰ δροσιά, γιὰ ἀνάπαψη λιμάνι,
 Ρώμη, δὲ στάθηκε σ' ἐσέ, δὲ σὲ ὠρέχτηκε, Πόλη,
 μηδὲ σὲ διαλογίστηκεν Ἱερουσαλήμ, καὶ μήτε
 ρήγισσα ἐσένα βυθινὴ μὲ τοὺς διακόσιους πύργους,
 Νίκαια! Μακεδονίτισσα Θεσσαλονίκη, μήτε
 κ' ἐσέ, μπρὸς στὴν Ἐφτάλοφη ποὺ δείχνεσαι, σὰ νᾶσαι
 καμιὰ πατρίκισσα Ζωστὴ στὸ πλάγι τῆς Αὐγούστας.
 Μήτε κ' ἐσέ, τῆς προσευκῆς καὶ τῆς Χριστιανωσύνης
 βωμὲ γιγάντικε, ποὺ καὶς καὶ τὸ θυμιάμα ὑψώνεις
 ἀγκρέμιστος νυχτοήμερα, χαλκιδικὸ Ἀγιονόρος.

Πέργαμο, ἐσέ, κι Ἀντιόχεια ἐσέ, κ' ἐσέ, Ἀλεξάντρα; Μήτε Ἀθήνα, ἐσέ ἐρωτεύτηκε· τράβηξε πρὸς ἐσένα!

Στῆς χώρας τῆς Ἐφτάλοφης ἀπάνου τὰ μουράγια γυρίζει ἡ Βλαχερνιώτισσα πιὸ δυνατὴ ἀπὸ κείνα, μετρώντας τα, τρομάζοντας μὲ τὴν περπατησιά της τὰ γερικὰ καὶ τὰ στρικὰ καὶ γῆ καὶ πέλαο γῦρο. Σὰν ἀρχαγγέλιο σπαθὶ στᾶχραντα χέρια σφίγγει τὸ ἀστραφτερὸ θαματοουργὸ μαφόρι, ἔτοιμη πάντα στὸ κῦμα τοῦ Κατάστενου τὴν ἄκρη του νὰ βρέξει καὶ νὰ ξυπνήσῃ ἀνεμικές, νὰ ξαπολύσῃ μπόρες γιὰ νὰ ρουφήξουν ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ μιὰ γιὰ πάντα τὸν Ἄδαρο, τὸ Βούργαρο, τὸν Ἀραδα, τὸ Ροῦσο, κι ὅποιον μὲ τὰ μονόξυλα κι ὅποιον μὲ τὰ καράβια θὰ ξεμυτίσῃ ὀχτρὸς τῆς γῆς ποῦ ἡ Παναγιὰ φυλάγει. Ἐκεῖ ποῦ στέκετ' ὁ Ἀθωνας, βιγλάτορας ταξιάρχης μπρὸς στοῦ μακεδονίτικου παράδεισου τὸ ἔμπα, κορώνα τοῦ μοναστηριοῦ καὶ σκέπη τ' Ἀγιονόρους, νὰ τὴν ἡ Πορταίτισσα! Στὸ γόνα της ἀπάνου βρέφος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Στὰ μάτια τῆς Παρθένος ὁλος ὁ κόσμος, οὐρανὸς καρδιάς καὶ ἀγάπης, ὁλος, ἀπὸ τὰ κρίνα τῆς Ἐδέμ ὡς τὰ τσεγγέλια τοῦ ἄδῃ. Ἄν κουνηθῇ τὸ χέρι της, ὅλα θὰ τὰ βλογήσῃ, πλούσιους, φτωχοὺς, δίκιους, κακοὺς, ἀπὸ τὸ ζιζηκα ἴσα μὲ τὴν πλατεία τῆ θάλασσα τῆ σμαραγδοσπαρμένη ποῦ ἀπλώνεται στὸ πόδια της καὶ ποῦ τὴν ἀγιασε, ὅταν ἀπὸ τῆς Νίκαιας τοὺς γιαλοὺς ἔφτασε θάμα, θάμπος, πύρινος στύλος, χορευτῆς τοῦ ἀφροῦ καὶ τοῦ κυμάτου. Μὰ ὁ νικητῆς καὶ ὁ βάρβαρος τὸ νοῦ του δὲ στυλώνει στὴ Βλαχερνιώτισσα, μηδὲ στὴ δόξα τῶν Ἰδῆρων. Τῇ Δέσποινα τῶν οὐρανῶν θὰ πάη νὰ προσκυνήσῃ

πού τὸ κάστρο της ἔχτισε στὸ βράχο τῆς Ἀθήνας
 κι ἀπὸ τὰ τετραπέρατα κι ἀπὸ τὴ Θούλα δλόακρη
 τοῦ πιστοῦ δέχεται τάγνὸ πρόσφορο καὶ τὸ τάμα,
 κ' ὕστερ' ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖα τὴν πολεμόχαρη ἦρθε
 καὶ μὲ τὸ ἴδιο ἀνάστημα καὶ μὲ τὸν ἴδιο ἀέρα,
 μὰ γαληνόχαρη, χωρὶς κοντάρι καὶ σκουτάρι.
 Κοντάρια εἶναι τὰ χέρια της, γιὰ νίκες, καὶ σκουτάρια,
 καὶ εἶν' ἄβλαβο τὸ φοβερὸ τῆς Μέδουσας κεφάλι
 μπροστὰ στὸ γκόρφι, τοῦ αἴλου κόρφου της κρεμαστάρι,
 πού ζωγραφίζει τὸ Χριστό, τόλόγλυκο παιδί της.

*

Πίσω στὰ χίλια δεκοχτώ. Μπρός, πίσω, πάαινε κ' ἔλα,
 λάλα, φλογέρα βάρβαρη καὶ στοιχειωμένη γλῶσσα
 στὸ στόμα τοῦ βρικόλακα, πού κράζει κι ὁ ἐρχομός του
 πὼς ἂν ἡ δόξα εἶναι καπνός, ἡ δόξα εἶναι καὶ βράχος.
 Γιατί δὲ δύνεσαι νὰ πῆς, καθὼς θωρεῖς τον ἔτσι,
 σκιαχτρο γιὰ τἀναγέλασμα, πὼς εἶν' ἐκεῖνος ὁ ἴδιος·
 καὶ μήτε πού μπορεῖ νὰ πῆς πὼς εἶναι κάποιος ἄλλος,
 τί κ' ἔτσι πού τότε τηρᾶς, μὲ τῶνομά του μόνο
 πέφτεις καὶ τότε προσκυνᾶς. Ἐγὼ ἡ φλογέρα, ἡ μία,
 στὸ ἀχειλί τοῦ βρικόλακα, κι αὐτὸς μαντατοφόρος
 τοῦ κάτου κόσμου, ἀπ' τὴ νυχτιὰ τῆς ἄβυσσος σταλμένος,
 ζῆ τὴ ζωὴ πιὸ δυνατὰ καὶ πιὸ φωτολουσμένα
 κι ἀπ' τῶν ἀνθρώπων τὴ ζωὴ πού χαίρονται τὸν ἥλιο.
 Ἐγὼ, φλογέρα βάρβαρη, κι ἀγιάζω τὸ σκοπὸ μου,
 καὶ παίρνω ἀέρα σίβυλλας καὶ γίνομαι μαντρεύτρα,
 κι ὁμορφὴ ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τῶν αἰώνων ὄλων,
 σιμώνω ἐγὼ τὰ μακρινά, καὶ τὰ θαφτὰ ξεθάφτω,
 τὸ πρωτινὸ τὸ νόημα στάνόητα ξαναδίνω,
 καὶ ξεσκεπάστρα ταῦριανοῦ, ξένου ἤχου ξεφωνήτρα,

σοφοῦ, ποῦ σὰν πρωτάκουστος ξεσπᾷ καὶ σᾶς ξαφνιάζει,
τὰ ὀρέγομαι ὄλα τὰγαθὰ, τὰληθινά, τὰ ὠραῖα,
τὰ χαίρομαι, τὰ χαιρετῶ, καὶ πολεμῶ νὰ κάμω
νὰ χαιρετίσετε κ' ἐσεῖς κ' ἐσεῖς νὰ τὸ χαρῆτε
ξεχωριστά, καὶ πιδὸ πολὺ ἀπὸ τᾶλλα, ἀπάνου ἀπ' ὄλα,
τὸ εὐγενικώτατο ἀγαθό. Σᾶς πάω πρὸς τὴν Ἀθήνα.

Ἐσ' εἶσαι ποῦ κορώνα σου φορεῖς τὸ Βράχο; Ἐσ' εἶσαι, Anc
Βράχε, ποῦ τὸ ναὸ κρατᾷς, κορώνα τῆς κορώνας;
Ναέ, καὶ ποιὸς νὰ σ' ἔχτισε, μέσ' στοὺς ὠραίους ὠραῖο,
γιὰ τὴν αἰωνιότητα, μὲ κάθε χάρη Ἐσένα;
Σ' ἐσὲ ἀποκάλυψη ὁ ρυθμὸς, κάθε γραμμὴ, καὶ Μοῦσα
λόγος τὸ μάρμαρο ἔγινε, κ' ἡ ἰδέα τέχνη, καὶ ἦρθες
στὴ χώρα τῆ θαματοουργῆ ποῦ τὰ στοχάζεται ὄλα
μὲ τῆ βοήθεια τῶν Ὁρῶν τῶν καλομετρημένων,
ἦρθες ἀπάνου ἀπ' τοὺς λαοὺς κι ἀπάνου ἀπ' τίς θρησκείες,
κυκλώπειε, λυγερόκορμε, καὶ σὰ ζωγραφισμένε.

Ὅμοια τὰ πολυτίμητα παντοτινὰ μαγνάδια,
ἴδια στὴ στέγνια, στὴ νοτιά, στὸ φῶς καὶ στὸ σκοτάδι,
ποῦ χέρι δὲν ξεῦφαινει τα, καὶ χρόνια δὲν τὰ φτεῖρουν,
καὶ μάτι δὲ μπορεῖ νὰ βρῆ πῶς ἀπ' ἀρχῆς πλεχτήκαν,
κι ἀνήμπορ' εἶναι ἡ μαστοριά νὰ τὰ ξαναρχινήση,
στοιχιά γιὰτὶ τἀργάστηκαν ἀπὸ δροσοσταλίδες
καὶ νεράϊδοι μὲ τοὺς ἀφροὺς καὶ ἀγγέλισες μὲ ἀχτίδες.
Ἔτσι κ' ἐσύ. Οὐτε δύνουσιν ἄλλοῦ, ναέ, νὰ ζήσης
παρὰ ὅπου πρωτοφύτρωσες. Ἀνθός, κ' ἡ Ἀθήνα γάστρα.
Ἐδῶ τοῦ ἀθάνατου ἡ πηγὴ, τῆς ἐρμιάς τῶρα ἡ κλάψα.
Στὴν ἴδια γῆ, στῶν ἴδιω σου θεῶν τὸ κατατόπι,
καθὼς φυτρῶναν ἀπὸ τῶν ἀθάνατων τὰ δάκρια
καὶ ἀπὸ μακάρων αἵματα, ποῦ στάζαν ἐδῶ κάτω
καὶ βοήθαγαν τῆ γέννα τους, φύτρωσες ὡς φυτρῶναν

οί νάρκισσοι κ' οί ύάκινθοι και οί δάφνες κ' οί άνεμῶνες
 κι δσα άπ' τάνθρώπου τὸ κορμι στοῦ λουλουδιοῦ περνοῦσαν.
 Κι δπου σοῦ πήρανε βλαστὸ και σπόρο δπου σοῦ κλέψαν,
 τὸ ξαναφύτρωμα ἄμοιαστο, γιὰ πάει τοῦ κάκου ὁ σπόρος.
 Ναέ, τὰ θέμελά σου ἐσὲ δὲν εἶναι ριζωμένα
 σὰ νὰ τῆ γγίξαν τρίςδαθα τὴν τέλειωση τοῦ κόσμου,
 μηδὲ τὸ μέτωπό σου ἐσὲ πάει πέρα ἀπὸ τὰ γνέφια,
 σὰν πυραμίδας κολοσσὸς ἀπάνου σ' ἐρμωτόπι
 τῆς Ἀφρικῆς. Ἀνάλαφρα κρατᾶν ἐσὲ στοῦ ἀέρα
 τῆ διαφανάδα τῆ γλαυκῆ τῶν Ὀλυμπίων τὰ χέρια.
 Κ' ἡ ἀρχοντικὴ κορφή σου ἐσὲ δίχως θρασὰ νὰ πάη
 γιὰ νὰ χαθῆ στὰ ἀπέραντα ποῦ μάτι δὲν τῆ φτάνει,
 τὸ Πνέμα πρὸς τὰπέραντα ξέρει ἀπαλὰ και φέρνει.
 Ἐσένα δὲ σὲ χτίσανε τυραγνισμένων ὄχλοι,
 καματερὰ ἀνθρωπόμορφα σπρωμένα ἀπ' τῆ βουκέντρα
 φαρμακερὰ και ἀλύπητα δυνάστη αἱματοπότη.
 Ἐσένα μὲ τὸ λογισμὸ κ' ἐσὲ μὲ τὸ τραγούδι
 σὲ ὑψώσαν τῶν ἐλεύτερων οἱ λογισμοὶ ἐκεῖ δπου
 και ὁ Νόμος σὰν πρωτόγινε τῆς Πολιτείας προστάτης,
 μὲ τὸ ρυθμὸ πρωτόγινε, κ' εἶταν κι αὐτὸς τραγούδι·
 και ὁ δαμαστής σου, μάρμαρο, ναέ, και ὁ πλαστουργὸς σου,
 δίχως νὰ ἰδρώση νικητῆς, δίχως ἀγῶνα πλάστης.
 Κι ἀκούστε! Πρέπει κι ὁ ἀνθρωπος, κάθε φορὰ ποῦ θέλει
 νὰ ξαναβρῆ τὰ νιάτα του, νᾶρχεται στὸ ποτάμι
 τῆς Ὁμορφιάς νὰ λούζεται. Σ' ὄλα μπροστὰ τὰ ὠραῖα
 νὰ στέκεται ἀδιαφόρευτα και γκαρδιακὰ νὰ σκύβη
 προσκυνητῆς, ἐρωτευτῆς, τραγουδιστῆς, διαδάτης.
 Κι ἀφοῦ ὄλων πάη ταξίματα και μεταλάβη ἀπ' ὄλα,
 πάλι και πάντα νὰ γυρνᾷ σ' ἐσένα μ' ἕναν ὕμνο.
 Μ' ἐσένα τὸ ξανάνιωμα τοῦ κόσμου νᾶρχινάη,
 τοῦ κόσμου τὸ ξανάνιωμα μ' ἐσὲ νὰ παίρνη τέλος.

Ποῦ νὰ τὴ βρῶ, καὶ σὰν τὴ βρῶ, ποῦ νὰ τὴν καταλάβω
τῆς καλλονῆς σου τὴν ψυχὴ, γαε, καὶ τῆς ψυχῆς σου
τὸ μυστικὸ πῶς νὰ τὸ πιῶ, τί δάχτυλα, ποιά χέρια
θὰ μοῦ τὸ παίξουνε, καὶ ποιά πνοή θὰ μοῦ κυλίση
τὸ μυστικὸ σου μέσα μου σὰ ροδοκόκκινο αἷμα
γιὰ νὰ τὸ κάμω λάλημα, ποῦ νὰ τὰξίζῃ ἐσένα;

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

—Κοντάρια, ὄπλα πετρόβολα, κριάρια, σκορπιοί, σφεντόνες, μεριάστε, ὄρμη τοῦ πέλεκα, τοῦ δοξαριοῦ ριχτιά.

Τῆς γῆς οἱ στρίγλες τρέμουνε καὶ τοῦ νεροῦ οἱ γοργόνες τῆ μαγικῆ φωτιά.

Μιά σκύλλα ἀπὸ τὴν ἄβυσσο, μιὰ φούρια ἀπὸ τὸν ἄδη, κατοῦνες, κάστρα, κάτεργα, τὰ καταλεῖ, γητιά.

Γήταυροι, σμύρνες, ὄχεντρες, ἔλα τὰ γρίμια ὀμάδι, νά την ἢ ὀγρῆ φωτιά!

Τοῦ Κωσταντίνου ὀδηγητῆς ὁ ἀρχάγγελος πετοῦσε κ' ἢ Ρώμη ἢ νέα ξεφύτρωνε. Στῆ δίπλα τὴν πλατεία κρυμμένη τῆς ὀλόλαμπρης φτερούγας τοῦ κρατοῦσε τῆ φτερωτῆ φωτιά.

Καὶ τοῦ μεγάλου βασιλιᾶ χάρισμα πιδό μεγάλο, σὲ μιὰ γοργῆ κι ἀπὸ σιωπῆ καὶ ἀπὸ ἀστραπῆ ματιά, μὲ τῶνα χέρι τοῦ ἄφησε τὴν Πόλη καὶ μὲ τᾶλλο τῆ μυστικῆ φωτιά.

Καὶ τῆς στεριᾶς ἀρματωλῆ καὶ τοῦ πελάου κουρσάρα κι ἀπὸ τοὺς κάβους τοῦ Μοριᾶ πέρα ὡς τὴν Εὐφρατιά, μέσ' στῆ νυχτιά ἀστραποκαμός, μέσα στῆ μέρα ἀντάρρα τοῦ Γένους ἢ φωτιά.

Κοντάρια, ὄπλα πετρόβολα, κριάρια, σκορπιοί, σφεντόνες, τοῦ τσεκουριοῦ κοπάνισμα, τοῦ δοξαριοῦ σαϊττιά, σκουριάζουν τᾶρματα οἱ πολέμοι ἀλλάζουν, οἱ αἰῶνες πάνε, μὰ νὰ ἢ φωτιά!

Χαρὰ σ' ἐσᾶς, Ἑλλαδικοί, δόξα σ' ἐσᾶς, Πολίτες,
 δράκοι καὶ δρακοντόπουλα, ρωμαίικη λεβεντιά,
 σᾶς ἔφαε, Βούργαροι, *Αθαροὶ καὶ Ροῦσοι καὶ Ἀραβίτες,
 ἢ Ἑλληνικὴ φωτιά! —

*Ακου, ἀπὸ θέματα λογιῆς, μέσα στὰ νούμερα, ἔτσι
 στρατιῶτες τῆς παραταγῆς, λεβέντες τοῦ φουσσάτου
 τὴν τραγουδᾶνε τὴν πυρὴν φωτιά, τὴν ὀγρὴν φλόγα,
 χάρισμα μέγα, μυστικὸ πιδὸ μέγα, ποὺ τυλώνει
 τοῦ Κράτους τοῦ βυζαντινοῦ τὴ φλέβα ἀπὸ αἰῶνες.
 Καλὸ εἶναι τὸ ταξίδι τους, ἔπαψε τὸ σεφέρι,
 Πόλεμε γαῦρε ἀνύσταχτε, σὰν ἀποκαρωμένος,
 τραβᾶν τὴν Ἀθηνιώτισσα νὰ διπλοπροσκυνήσουν,
 μέσ' στὰ φηκάρια τὰ σπαθιά, τὰ φλάμπουρα ἀνεμίζουν.
 Καισάρου, ἐξάρχου, μάγιστροι, δομέστικοι, δουκάδες,
 ταξάτοι, ταξιδιάρηδες, ἀκρίτες, ἀπελάτες,
 σπαθάρηδες, δρουγγάρηδες, καθαλλαρέοι, ἀρμάτοι,
 καπετανέοι, ἀρχοντολόγια, ταπεινοβγαλμένοι,
 ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα καὶ πέρα ὡς τὴν Ἰσλάντα.
 Λίμιτα, νούμερα, σκολές, τῶν ἀσκεριῶν ξεφτέρια,
 θεληματάρου, ρογιαστοί, κατάφραχτοι, ἀλαφρίτες,
 τοῦ δυνατοῦ ἀγγαρέματα, μαζώματα τοῦ ἀνέμου,
 καὶ κάθε χώρας καὶ φυλῆς, γνώμης, καρδιάς καὶ γλώσσας,
 τῶν τετραπέρατων πουλιά, ζούδια τῶν κόσμων ὄλων,
 καὶ κάτου ἀπὸνα λάβαρο, καὶ κάτου ἀπὸ μιὰ διάτα,
 καὶ σκέπη τους ἓνα ὄνειρο, κ' ἐσύ, μιὰ ἰδέα, τοὺς δένεις,
 ἢ Πόλη ἢ Βοσπορίτισσα, τοῦ Κωσταντίνου ἢ κόρη.

Μὰ ἐγὼ φλογέρα μυστικὴ καὶ ὄνειροχτυπημένη
 τὸ καταλόγι τεχνικὰ δὲ δύναμαι νὰ πλέξω,
 γιὰ νὰ ἱστορίσω ξάστερα καὶ νὰ σκαλίσω ἀπάνου

στοῦ λόγου μου τὸ μάρμαρο μὲ πράξη καὶ μὲ τάξη
τῶν πελεγρίνων τοὺς λαοὺς καὶ τῶν ἀντρείων τὶς ὄψεις.
Σὲ μιὰν ὄνειροφαντασιὰ πού σβεῖ μόλις ἀστράφη,
περνᾶνε, θάμπωμα στὰ μάτια, καὶ σταυτιὰ βαβούρα,
καὶ ξαναλέω κι ἀντιλαλῶ καὶ παίζω, σὰ νὰ δίνω
μάκρεμα κάποιο μουσικὸ στοῦ ὄνειρου τὴν εἰκόνα.

Ἔτσι ἓνας πού προσπέρασε γοργὰ καὶ ξεγνοιασμένα
καὶ μὲ τῆς νιότης τὴν ὄρμη πού ἄλλοῦ θὰ τοῦ κρατοῦσε
τὸ λογισμό του καρφωτό, ἔτσι ἓνας ἀπὸ ξένη
χώρα πού νιὸς προσπέρασε, καὶ τὴ θυμᾶται ξάφνου
κι ἀπὸ καιρό, τῆς ξένης χώρας δὲ φυλάει καθάριο,
γιὰ νὰ ξαναζωγραφιστῇ, τίποτε μέσ' στοῦ νοῦ του,
καὶ τοῦ διαβαίνει ἀπὸ τὸ νοῦ ξανὰ καὶ τοῦ προβάλλει
μακρινὸ κάτι καὶ θαμπὸ κι ἄφραστο ἢ χώρα ἢ ξένη,
μὰ πάντα σάμπως πρόσωπο ξεχωριστό, πού κάπου
μᾶς ἔγενεψε κι ἀπάνου μας τὰ κάρφωσε δυὸ μάτια
καὶ πιά δὲν ξερριζώνονται μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιά μας.
Τῆς ἐπικῆς μου θάλασσας τὴ γαληνιά τὴ δέρνουν
παθητικὲς ἀνεμικὲς καὶ λυρικὰ μελτέμια
κι ὄλο ἀρμενίζει στὰ ἤσυχα νερά της τὸ καράδι
μιᾶς φαντασίας ἀνήσυχης, πάντα δραματισμένης
καὶ τώρα τὸ καράδι μου γιομάτο ἀρματωμένο,
προσκυνητὴ αὐτοκράτορα, ἀπὸ σὲ καὶ τὸ στρατό σου!

Διαβαίνουν οἱ παραταγὲς καὶ τὸ καθένα ἀλλάγι,
τὰ πανωκλίθινα ριχτά, κ' οἱ ἀρματωσιᾶς ἀστράφτουν.
Καὶ οἱ στρατιῶτες οἱ Ἑλληγες ὄλοῦθε καλεσμένοι
ἀπὸ τοῦ Ταίναρου τὰ σπήλια ὡς τὰ λαγκάδια τοῦ Αἴμου.
Σὲ τί ὄνομα νᾶκούν; Καὶ ποιοί; Πῶς νὰ τοὺς ξεχωρίσω;
Καὶ βιαστικοὶ καὶ ἀνάκατοι καὶ ἢ ζωγραφιά τους βγαίνει
κ' ἐδῶ θαμπῇ κ' ἐκεῖ σβυστῇ κι ἀπὸνα μαῦρο βάθος,

γλιστρᾶ, ἀλαργεῦει, ἀποζητᾶ νὰ ξαναμπῆ στὴ νύχτα.

Κεφαλλονίτες. Κρέμεται στόνομά τους ἀπάνου τῶν ἀπαλῶν Ἐφτάνησων ἢ ἀξιωσύνη. Καὶ εἶναι κι ἀπὸ τὴ μοσκοβολιστὴ Ζάκυθο. Λευκαδίτες, πὺ ξέρουν ἀπὸ ἀρματωλούς, κ' εἶναι καρδιὰ γιομάτοι. Παιδιὰ κι ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, τῆς Πόλης πιστὴ, πάντα κι ἀπὸ τὸν ξένο ματιασμένη, στὸ ἔμπα καθὼς στέκει τοῦ γονικοῦ τοῦ παλατιοῦ, τῆς ρήγισσας πὺ μέσα κάθεται, βεργολυγερὴ πορτοφυλάκισσα. Εἶναι κι ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἀπ' τὸ νησί πὺ δὲ γερνᾶ, δὲ γέρνει, καὶ ἡρωϊκὴ πνοὴ τὸ ζῆ καὶ μιὰ ἔπαρση μεγάλη, καί, σκλαθωμένο, ἀσκλάβωτο, πάντα εἶναι γιὰ νὰ δίνῃ τῆς λευτεριᾶς μαθήματα καὶ νὰ ποτίζῃ μὲ αἷμα τῆς πατρικῆς γῆς τὸ ἀνυδρο δεντρό, θεριεύοντάς το. Καὶ Κρητικοί, καὶ τῆς στεριᾶς καὶ τοῦ πελάου πετρίτες, πάντα τὸ σίδερο ζωστοί, μὲ σείσμα καὶ μὲ διῶμα, καὶ στὸ βουνὸ καὶ στὸ κατάρτι ἀπάνου βαρδιατόροι. Κι ἀπὸ τοῦ Πενταδάχτυλου τὰ ριζοβούνια, κοίτα! Χολιαστικοί, ἀλαζονικοί, μ' ὄλα τὰ καταφρόνια, κι ἄσεβοι πρὸς τὴν ἀφεντιᾶ, καὶ σὲ δικούς καὶ ξένους σκληροί, μὲ κύρη τους τὸ κοῦρσος, ἐρωτιὰ τὸ κέρδος, πρωτομαστόροι τῆς χωσιᾶς, καὶ μέσα τους κρατώντας, καὶ χριστιανοὶ κι ἄς λέγωνται, μιὰ σπῖθα ἀπὸ τὴν πίστη τῶν τσακισμένων εἰδῶλων, τῶν πρωτινῶν Ἑλλήνων, ἀκόμα ἀχώνευτη σὲ στάχτη μέσα. Νὰ οἱ Μανιάτες! Κ' εἶναι ὅπως εἶναι οἱ βράχοι τους, καὶ σουβλεροὶ καὶ δλόρθοι, καὶ δλόγυμοι καὶ ἀπάτητοι καὶ ξεμοναχιασμένοι, τὰ Κακοβούνια, ὁ Ματαπᾶς. Κουρσάροι γιὰ κουρσάρους. Καὶ βρίσκονται καὶ πλάϊ μ' αὐτούς, μόνο μ' αὐτούς μονιάζουν, κι ἄλλοι ἀνυπόταχοι, στερνοὶ καὶ μετρημένοι, ἀρχαίων,

σδυσμένων Ὀλυμπων πιστοί, καὶ καλογεροφάγοι.
 Κι ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ Μοριᾶ τὶς προεστῆς φαμέγιοι,
 βουργήσιοι, ἀρχόντοι, ἀπὸ προνιῆς κι ἀπὸ καστελλανίγια,
 κι ἀπὸ τὰ κάστρα τὰ μικρὰ πὸ ἀπάνω στὰ μεγάλα
 τραχῶνια σάμπως ριζωτά, κι ἄπαρτα σάμπως νᾶναι.
 Κι ἀπὸ τὴ Λακοδαιμονιά, τὴ φουμισμένη ἀκόμα,
 πῶχει τοὺς πύργους, τὰ καλὰ τειχιὰ μὲ τὸ χορήγι,
 κι ἀπὸ τὶς καστροφύλαχτες τέσσερεις πολιτεῖες
 τῆς Κόρθος, τοῦ Ἄργου, τοῦ Ἀναπλιοῦ, τῆς Μονεβάσιας, ἄντρες.
 Γειά σου χαρά σου, Ἀργολικὴ, τὸ στρατιωτόπι ἐς εἶσαι
 τὸ πλούσιο πάντα, καὶ ἡ φυτιά, καὶ βγάξεις παλληκάρια.
 Κι ἀπὸ τὴν Πάτρα πὸ λατρεύει σῶστη καθαλλάρη
 τὸν ἅγιο Ἀντρέα τῆς καὶ μπροστὰ κ' ἴσα μὲ τὴν Κορώνη,
 κι ἀπὸ τὰ κάστρα στοὺς γιαλοὺς δόποχουν τοὺς λιμιῶνες,
 κι ἀπὸ τὰ κάστρα τὰ χαμνὰ πὸ ἀπὸ σπαθιοῦ τὰ παίρνεις,
 κι ἀπ' τὰ δυσκολοπάτητα πὸ εἶναι σὲ βραχοσπήλια
 γιὰ σὲ μεγάλα καὶ πλατιὰ βουνά, κι ἀπὸ τὰ μέρη
 πὸ εἶναι στοὺς κάμπους μὲ τειχιὰ περιζωστὰ καὶ πύργους,
 κι ἀπὸ τὴ βοστιτσάνα γῆ, κι ἀπὸ τὴν Καλαμάτα
 τὴν ἔμνοστη, μὲ τὰ νερά, τὰ πλήθια τὰ λιβάδια,
 τὸ μοναξὸ τὸ κάστρο τῆς καὶ σάμπως μοναστήρι,
 κι ἀπ' τὰ βουνὰ πὸ ἄλλα σὰν κάστρα ἀπὸ τὴ φύση στέκουν
 κι ἄλλα σὰν ἀποκόμματα, κι ἀπὸ τὰ δυναμάρια,
 κι ἀπὸ τὰ κάστρα τὰ λογιῆς πὸ εἶναι κλειδιὰ τῶν τόπων,
 κι ἀπὸ τὰ ποροφάραγγα καὶ ἀπὸ ζυγοὺς καὶ δρόγγους,
 χῶρες, χωριά, πολεμιστῆς προσκυνητῆς, φερμένοι.

Κι ἄλλοι, ἀπὸ τὰ γιγίχτα βουνὰ κι ἀπ' τὰ κλεισμένα κάστρα,
 τὴν πατρικὴ κληρονομιά κρατᾶν ἀψεύτιστη, ὅσο
 κι ἂν τὴ φυράναν οἱ καιροί· κι ἄλλους, παιδιὰ τῆς χώρας,
 τῶν ἀνοιχτόκαμπων κορμιὰ, ζῆ μιὰ ψυχὴ ἀπὸ ξένο

φύσημα πρωτοστάλαχτη, πρωτοζωντανεμένη,
 πνοή λατίνα, βλάχισσα, κι άπάνου άπ' όλα σλάβα.
 Μά η ρωμιογεννητοι, η ρωμιοί, η τουρκόσποροι, μιά πίστη,
 και γλώσσα μιá, και ιδέα μιá, και μιá ψυχή· ένα Γένος.
 Κοπρίσματα, άνεμορριπές, κλαδέματα, πλημμυρες
 σταλώσανε η λυγίσανε τó δέντρο· δέν τάλλάξαν.

Κι άπό την Άδριανόπολη, τή χώρα τή μεγάλη,
 σολντάτοι, τής Νικόπολης, του Δυρραχιού, τής Άρτας,
 κι άφέντες άπ' την Έγριπο κι άπ' τά νησιά δουκάδες,
 παιδόπουλα, άρχοντόπουλα. Και τής Θεσσαλονίκης
 βλαστοί, πρωτοπαλλήκαρα, και πολεμάρχοι, μέσα
 κι άπό τή γή που ίέρισσα και καπετάνισσα είναι,
 στόνα της χέρι τó σπαθι και σάλλο τó βαγγέλιο,
 και του πελάου και στεριανή, και στο ρωμαίικο Γένος
 άφρòς άπό τή δόξα του κι άπό τή δύναμή του.
 Μακεδονίτες ποταμοί, μακεδονίτες άντρες
 άνταμωμένοι άπάνου της θεριεύουνε και στέκουν
 κι άντρειεύονται του Βούργαρου και τόν κρατάν τó Σλάβο.
 Κι άπ' όσους του Άσπροπόταμου τó ρέμα θρέφει τόπους,
 Βράχώρια, Άίτοι, Άγγελόκαστρα, Βόνιτσες, Καρπενήσια,
 κεφάλια του Ξερόμερου, του Βάλτου παλληκάρια.
 Και Ζητουιάτες και Θηβαίοι και νά, και μετρημένοι,
 κι άπ' την δλόχρυση Άττική, του Λόγου τή μητέρα.
 Άλλοι πιό νέοι, πιό φανταχτοί, και πιό παλληκαρίσιοι,
 μά κ' οι Άθηνιώτες πιό όμορφοι ξάγγαντα σάλλα γένη,
 με τά καθάδια τάρχαϊκά και τά ψηλά τά σιάδια,
 σα νά φυλάνε σάρματα και στήν κορμοστασιά τους
 άπό μιá δόξα κι άπό μιá σοφία, σδυσμένες, κάτι.
 Κ' η Λιάκουρα τής Λιβαδιάς και η Γκιόνα του Σαλώνου
 με τόν άνθó τής άντρειωσύνης, και τó Γαλαξίδι,

κι ἀπὸ τῷριοτριγύριστο κάστρο του ταξιδιώτες.
Γιάννενα ἐσεῖς, Ἄγραφα ἐσεῖς. Κι ἀπὸ τὰ κορφοβούνια
τῆς Ρούμελης οἱ ἀρματωλοί, πού, ἀργὰ γοργά, γραφτὸ εἶναι
σταίνοντας τὰ λημέρια τους ἐκεῖ πού λημεριάζουν
οἱ λύκοι, τὰ γριογούρουνα, διωγμένοι ὀλοῦθε, ἐκεῖνοι
νὰ διαφεντέψουν τὴν ψυχὴ τοῦ Γένους καὶ τὴ δόξα.

Δὲν ξεχωρίζονται. Ἀκλουθᾶν κολλήγοι καὶ ξωμάχοι,
καὶ σέρνουν τὰ φοράδια τους, καὶ βόδια καὶ ἀγελάδες,
καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ ὄνικα, κι ἀριφνησιμὸ δὲν ἔχουν.
Δύσης καὶ Ἀνατολῆς λαοί, στὸν τσίρκο καὶ στὴ τζούστρα
πανηγυριῶτες γιορτεροὶ σὰ νὰ τραδᾶν, μὰ πάντα
πρόθυμοι νὰ διαφεντευτοῦν, ὀρθοὶ νὰ πολεμήσουν,
καὶ πάντα σὰ νὰ καρτερᾶν τὸ πρόστασμα πού κράζει:
«Τίς πίκες γύρτε πρὸς τὴ γῆ! Σωπαίνετε. Σταθῆτε!
Καὶ τίς ἀναμεσάδες σας πιάστε! Κ' ἐμπρός! Χτυπάτε!
Κι ἀπάνου τους! Καὶ πάρτε τους!»

Κι ἀπὸ τὴ θάλασσα εἶναι
τῆς Ἐπαχτος πού ἡ Βενετιὰ τὴ μάτιασε, ἀπ' τὴν Κύπρο
πού εἶναι καὶ κείνη ξακουστὴ παλληκαριῶν γεννήτρα
καὶ τραγουδιῶν, εὐλογημένη ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτη
πάντοτε, πού εἶτανε θεά, καὶ τώρα ἡ Ρήγαινα εἶναι
κ' ἡ ἀγέραστη, κ' ἡ ἀντίμαχη τοῦ Διγενῆ, καὶ τᾶστρο
τὸ ἀμάντευτο πού τὸ νησί θαμπώνει μὲ τὸ φῶς του.
Κι ἀπὸ τὰ καθαλλαρικὰ τὰ θέματα βγαλμένοι
Μακεδονίτες, Θεσσαλοί, Θρακιῶτες, Ἠπειρώτες
τᾶρματα τὰ βυζαντινὰ σὲ τούτους πρῶτα πρῶτα,
γιὰ τιμηθοῦν, γιὰ ντροπιαστοῦν, τιμῆ, ντροπὴ χρωστᾶνε.
Καὶ νὰ καὶ τῶν Ἀραδιτῶν οἱ φάγοσσεσ' οἱ Ἀκρίτες,
τοῦ παλατιοῦ τοῦ ἀπέραντου πορτοφυλάκοι· οἱ δράκοι.
Ἄγουροι, στίς ἀπάτητες νυχτόημερα κλεισοῦρες

χαρὰ τὸν κίντυνο ἔχουνε, τὸν πόλεμο γιορτάσι,
 ἐξουσιαστὲς μέσ' στή Συριά, στὸν Τίγρη καπετάνιοι,
 σὲ δρόμο πάντα. Ἐέρετε τὸ ζόρι τοῦ χεριοῦ τους,
 Χαλέπι, Χαρσιανή, Ἀρακλειά, Βαγδάτι, Ἀμόρι, Κόνια!
 Καβαλλικεύουνε φαριά, μαῦρα σὰ χελιδόνια,
 σὰν περιστέρια κάτασπρα φαριά καβαλλικεύουν,
 καὶ πλέκουνε τίς χῆτες τους μὲ βένετα λιθάρια·
 τὰ χρυσοκούδουνα πολλὰ καὶ κάνουν ἦχο μέγα·
 πράσινα τὰ φακιόλια τους καὶ τάρματ' ἀσημένια·
 σὰν τοὺς αἵτους βλέπουν μακριά, σὰν τὰ γεράκια τρέχουν,
 πρωτομαστόροι στὸ σπαθὶ καὶ πῶτοι στὸ κοντάρι.
 Πατᾶνε, σειένται τὰ βουνά, κράζουν, καὶ ἀχᾶν οἱ λόγγοι.
 Μὲ τὸ κοντὸ ραβδὶ τραβᾷ στή βίγλα καὶ νηστεύει
 κι δλάγρυπνος καὶ τὰ θεριά σκοτώνει καὶ τὰ γδέρνει,
 κ' εἶν' ὁ ἀπελάτης· λιονταριοῦ δέρμα τὸ στρῶμα του εἶναι.
 Παραμονεύει· ἀρχοντικὸ συμπεθεριὸ διαβαίνει,
 κι ἀπὸ τάρματωμένα του χέρια χυμᾶ κι ἀρπάζει
 γαμπρὸ καὶ νύφη· ὁ γάμος πάει. Καὶ τὴ χαμοπετοῦσα
 πέρδικα πιάνει ἀπλώνοντας τὸ χέρι του. Ἀπελάτες
 κι ἀκρίτες πὰν καὶ τραγουδᾶν τὸ Διγενῆ ποῦ στέκει
 τοῦ βασιλιᾶ τὸ καύκημα, καὶ τάντρειωμένου ἢ παίνια,
 τῆς Ρωμανίας εἰρηνευτῆς, καταλυτῆς τοῦ σκιάχτρου
 τοῦ ἀγαρηνοῦ ποῦ ρήμαξε πέλαα, στεριές, τὰ πάντα,
 κ' ἐσέ, τραχειᾶ Καππαδοκιά, κ' ἐσέ, πανώρια Σμύρνη.
 Καὶ τραγουδᾶν τὸ πάλαιμα σὰ μαρμαρένια ἀλώνια
 τοῦ Χάρου καὶ τοῦ Διγενῆ τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες,
 καὶ τὸ χαμὸ τοῦ Διγενῆ, καὶ μέσα στὸν Εὐφράτη
 χτισμένο τὸ κιβούρι του πλατὺ ψηλὸ ἀπ' τὸν ἴδιο,
 κι ἀπ' τὴν Ταρσὸ τὸν ἐρχομὸ κι ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα
 τῶν πρώτων τῆς Ἀνατολῆς, κι ὄλων τῶν κλεισουράρχων,
 κι ὄλων τῶν ἀπελάτηδων, τῶν ἀντρειωμένων ὄλων,

όλων ἀπ' ὄλες τίς μεριές, τὸ μυρολόϊ τὸ μέγα
 γιὰ νὰ τοῦ στήσουν· καὶ ἤρθανε. Καὶ τραγουδᾶν οἱ Ἀκρίτες
 καὶ λένε: «Γίς, κι ἂν τὸν κρατᾶς, δὲν τὸν ἔφαγες, ἄδη.
 Δὲν πέθανε. Μαρμάρωσε. Κοιμᾶται. Θὰ ξυπνήσῃ».
 Κι ἄλλοι Στρατιῶτες τραγουδᾶνε, μέσα στὰ τραγούδια
 τῆς Στράτας, τὰ θαλασσινὰ πουλιὰ καὶ τὰ βουνίσια,
 ποὺ πάντα, σὰν ἀπαντηθοῦν, ἀμόνιαστα, μαλλώνουν
 γιὰ τίς βοσκές, γιὰ τὰ βουνὰ καὶ γιὰ τὰ περιγιάλια.
 Κι ἄλλοι τοὺς κόπους τῆς στρατιᾶς, τίς νίκες τῷ ρηγάδῳ
 στὴν Κρήτη, στὸ Δορύστολο, στὴν Πρέσπα, στὸ Ζητούνι
 δοξάζουν, κι ἄλλοι διαλαλᾶν τῆς ἀγκαλιᾶς τῆ γλύκα,
 τὴν ἄξια στεφανωτικιά, τὸ τιμημένο σπίτι,
 τὸ ζωντανὸ τὸ χωρισμό, πιδ μαῦρο ἀπὸ τὸ Χάρο,
 τὸ ρήμασμα τῆς ξενιτιᾶς, τῆς ἀπιστιᾶς τὸ φίδι.

Κι ὅπως ταιριάζουν ἐκεῖ μέσα λοῆς φυλές καὶ γλώσσες,
 τέχνες ἐκεῖ πολεμικὲς ἔτσι ἄμοιαστες ταιριάζουν.
 Κ' ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι μαθημένοι στάνοιχτὰ νὰ στέκουν
 καὶ καρτερᾶνε κονταριές νὰ δώσουνε στὸν κάμπο,
 κι ὄχι νὰ σαγιττεύουνε φευγάτοι ἢ χωσιασμένοι,
 κ' ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι ὁ πόλεμος ἢ μαστοριά τους, ὄχι
 κατακαμπῆς καὶ πρόσωπο μὲ πρόσωπο, μὰ πάντα
 μὲ πονηριές καὶ μηχανιές καὶ νύχτα καὶ κλεφτάτα.
 Κι ἀπὸταν ἕνας βασιλιᾶς πολεμικὸς τῆς Πόλης
 μέσα στὸ ξεθεμέλιωμα τοῦ κόσμου, καὶ στὸ χάος
 μέσα, ποὺ παντοσκόρπισε τοῦ βάρβαρου τὸ διάδα,
 ξαναἠῦρε καὶ ξανάδραξε καὶ ξαναπῆε στὴ ζήση
 τῆς Ρώμης κοσμοδέσποινας τὴν πολεμήστρα τάξη,
 καὶ κλήρα τὴν παράδωκε τῆς Ρωμανίας, μὲ κείνη
 σ' Εὐρώπη, Ἀσία καὶ Ἀφρικὴ νικῆτρα νὰ τραθήξῃ·
 κι ἀπὸ τὴν ὥρα, ἀπὸ καιροὺς ὕστερα κι ἀπὸ χρόνια,

πού ὁ μέγας ἀρχιστράτηγος, ὁ γκρεμιστῆς καὶ ὁ χτίστης, μὲ τὸ αἷμα πού τὸν πύρωνε χίλιων ἠρώω Φωκάδων, ἠῦρε στοῦ Εὐφράτη τὰ νερά, στοῦ Ταύρου τίς κλεισοῦρες καινούριους τρόπους ματωμοῦ, καὶ χαλασμοῦ ἄλλους νόμους, τοῦ κλεφτοπόλεμου ὀρθωτῆς τοῦ ἀκριτικοῦ καὶ πλάστης, ἔτσι ἀπὸ κείνον τὸν καιρὸ κι ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ στρατιώτης ὁ Ἑλληνας λογιέται ἀρχιτεχνίτης κάθε μαλλιᾶς, κάθε χτυπιᾶς, κάθε ὄπλου, κάθε νίκης.

Μέσ' ἀπὸ κάθε νούμερο, μέσ' ἀπὸ κάθε ἀλλάγι, τὰ φλάμουλα, τὰ φλάμπουρα, καὶ τὰ μπαϊράκια, δλόρθα, μυριόθωρα, μυριόχρωμα, μυριόλαμπα. Σὲ τοῦτα νὰ ὁ πρωτοστράτηγος Μιχαήλ! Τὰ οὐρανικὰ συναρίζει τάγματα, κι ὁ ἴδιος σαλπιστῆς, κ' εἶναι τὸ ἀνάβλεμμά του πιὸ φοβερὸ ἀπὸ τὸ πυρὸ μαχαίρι του. Καὶ στᾶλλα τὰ φλάμπουρα ὀχτωπόδαρα, καὶ στὸ καθένα πόδι ὀχτῶ ἱεράρχες ὅσοι βλογᾶνε καὶ ξορκᾶνε. Στᾶλλα, πού σταυροφέρνουνε, ξανοίγεις τὸν Προκόπη, μεγαλομάρτυρα ἥρωα, τὸ Γεροσολυμίτη πού τὸ σπαθί του στῆ Συριὰ τὸ τρέμαν οἱ Ἀραβίτες. Στᾶλλα τὸν Παντοκράτορα, καὶ στᾶλλα τὴ Θεοτόκο. Στᾶλλα τοὺς δυὸ τοὺς Θόδωρους καὶ τὸ Μεγαδημήτηρ, πατέρα τοῦ Σαλονικιοῦ κι ὄλης τῆς Ρωμισούνης· καὶ μοναξὸς ὁ ἀχνούδωτος ὁ καθαλλάρης νά τος, μὲ τοῦ Ἡρακλῆ τὴ δύναμη, τοῦ Ἀπόλλωνα τὴν ὄψη. Καὶ νά τα καὶ τὰ φλάμπουρα πού ἀρίφνητοι δρακόντοι σουρίζουνε στίς δίπλες τους, καὶ κάστρα τὰ κεφάλια, καὶ βάραθρα τὰ στόματα, σίφουνε τὰ κορμιά τους, τέρατα πολυπρόσωπα καὶ πλουμιστὰ μὲ λέπια. Καὶ σ' ἄλλα φλάμπουρα, χρυσός, λιθομαργαρωμένος, ἄστρο, κορμί, ἄρματα, φαρί, τῆς Πόλης ὁ δεσπότης

κι ἀπάνου ἀπ' ἄλα, ἥλιος τῶν ἡλιων, θάμπωμα καὶ τρόμος, τὸ λάβαρο, καὶ οἱ διαλεχτοὶ πενήντα τὸ κυκλώνουν.

Καὶ μεροκαματιάρηδες, μὲ τὸ πετοὶ ἀργασμένο, κι ἀπὸ τὰ μακεδονικὰ βουνὰ κι ἀπὸ τῆς Θράκης τοὺς κάμπους, Καππαδόκηδες ξωμάχοι, Ἀνατολίτες ἀπὸ τὸν Πόντο νιοφερμένοι, ἀπὸ τὸ περιβόλι κι ἀπ' ἄλα τῆς Ἀνατολῆς πιὸ πλούσια καρπισμένο, πάντα ἄγριοι κι ἀσυντρόφιαστοι Καραμανίτες, ἄλων οἱ καταφρονητές, καὶ θεῶν· καὶ τῆς Λυκαονίας ἀγρίμια πὺ μερεύουνε καὶ γίνονται στρατιῶτες ἀτρόμαχοι· κι Ἀρμένηδες τοῦ Ἀραράτ, καὶ Σλάβοι ἀπὸ τ' Ὀψίκι, ἀπὸ παντοῦ, κι ἀπὸ τὴ χώρα πὺ ἔχουν καταμεσῆς ὁ Σάγγαρος κι ὁ Μαίαντρος καὶ τὴ θρέφουν, τῆς Πέργαμος, τῆς Μίλητος στρατιῶτες καὶ τῆς Σμύρνης· καὶ Ἀμαλφίνοί, καὶ Βενετσάνοι, τοῦ πελάου τεχνίτες, καὶ Δαλματοὶ καὶ Χάζαροι κι ἀπὸ τὴ Βιθυνία Σκλαβοῦνοι, κι ἀκροποταμιῶν κι ἀκρολιμιῶ σκηνίτες, κι ἀπὸ τῆς Μεγαλοβλαχιάς τοὺς πάντα ποτισμένους κάμπους, καὶ τῆς Ἀρβανιτιάς Μιρδίτες, καὶ Ἀρβανίτες, πάντα σὰν ἕνας ποταμὸς πὺ εἶναι ἢ πηγὴ τοῦ μέσα στὰ σκοτεινά, στὰ δλόβαθα· καὶ ἢ πεισματάρια ἢ φάρα πὺ πότε καλλουργεὶ τὴ γῆ, μὲ ἀλέτρι σκίζοντάς την, πότε ἀνυπόταχτη περνᾷ σκηνίτισσα, καὶ ἀχνάρια τοῦ διάβα της τὰ κάψαλα σκορπᾷ καὶ τὰ κουφάρια. Παιδὸγγονα τῶν Παυλιανῶν καὶ οἱ Μαρδαῖτες, μὲ ἄλα σημαδιασμένοι τὰ κακά, ψεγαδιασμένοι ἀπ' ἄλους ὅσοι πορεύονται ἄβαθα, κοπαδιαστά, καὶ ζοῦνε στὴν τύφλα καὶ στὴν ἀβανιά, δασκάλοι, καλογέροι, κι ὅσοι δασκαλοφέρνουνε καὶ παπαδοκρατιένται, καὶ οἱ Μαρδαῖτες, πυρολάτρες ἄθεοι, ἀποδειγμένοι,

καὶ ἀφωρισμένοι εἰκονομάχοι, οἱ Μαρδαῖτες, κέδρα τοῦ Λίβανου, τῆς στεριᾶς πάρδοι, τοῦ πελάου δελφίνια, χάλκινο κάστρο ὑψώσανε στὸν Ταῦρο οἱ Μαρδαῖτες γιὰ νὰ κρατᾶν τοῦ Ἀγαρηνοῦ τὸ ἀκράταγο τὸ διάβα. Καὶ ἀλύγιστοι καὶ οἱ πιὸ τρανοὶ διαφεντευτῆς τοῦ Γένους καὶ σκορπισμένοι καὶ παντοῦ, στίς πολιτεῖες τῆς Θράκης ἀπ' τὰ στενὰ τοῦ Λίβανου, κι ἀπὸ τὴν Ἀρμενία στὰ διάσελα τῆς Ρούμελης καὶ στοῦ Μοριᾶ τοὺς κάμπους. Καὶ μὲ τὸν Κατεπάνω της διαβαίνει ἡ κάθε φάρα. Καὶ οἱ Βαρδαριῶτες, τοῦ Ἀξιοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ χρόνια ψυχόπαιδα, καὶ στὴν καρδιὰ τῆς Ρωμιοσύνης, ὄλο τριγυριστοὶ ἀπὸ σλαβικὰ φύλα ὠργισμένα, ἕνας κ' ἕνας, τὴν πίστη ἀλλάξανε, τὴ γλῶσσα δὲν ἀλλάξαν· τουρκοτατάρικα τὸ Θεὸ δοξάζουν τοῦ Βαγγέλιου. Καὶ Πέρσες ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Θεόφιλου, κι ἀκόμα τὸν ἀρχηγό τους Θεόφοβο, μονάκριβο λουλούδι τῆς δόξας τους, τοῦ βασιλιᾶ σφαχτάρι, καρτερᾶνε νάναστηθῆ, γιὰ νὰ τοὺς πάη στὴ νίκη πάλε ἡρώους. Καὶ οἱ Πετσενέγοι ἀκάθαρτοι καὶ τρῶν τὰ μολυντήρια, καὶ ἀλύπητοι. Καὶ βρίσκονται στ' ἀλλάγια καὶ Οὐγγαρέζοι, πληγῆ τοῦ κόσμου, ὀργῆ Θεοῦ, καὶ βούνευρα καὶ ἀκρίδες, καὶ λάβες, ποὺ ξεχύνονται παντοῦ, πυροῦ βουλκάνου, τὴν ἴδιαν ὥρα ἀπὸ παντοῦ κι ὄλα τὰ καίνε. Τρέχουν καθαλλαρέοι ἀσύγκριτοι στὰ φτερωτὰ ἄλογά τους, μὲ τὴν περίσσια ἀποκοτιά, τῶν Οὐννων κληρονόμοι. Καὶ μέσα σὲ ὄλους ποὺ ἤρθανε στὴν Πόλη καὶ ριζώσαν γιὰ νάποχτήσουν ὄνομα καὶ νὰ κερδίσουν τόπους, καὶ Βάραγγοι Σκαντιναβοί. Μόνο ἕκατό, καὶ κάνουν ἀκέρια ἀσκέρια· τίποτε τὸ δρόμο τους δὲν κόβει. Καὶ Ροῦσοι ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ ποὺ πρωτοκατεβήκαν, πιστοὶ τῶν εἰδῶλων Περούν, θεῶν ἀνθρωποφάγων,

μέσ' στάλαφρὰ μονόξυλα, σκαμμένα κορμιὰ δέντρων.
 Ξαφνίζουσι τοὺς Ἀφρικανοὺς καὶ τοὺς Ἀνατολίτες
 μὲ τὰ κορμιὰ σὰ φοινικιές, καὶ σὰ λαμπάδες, καὶ ὄλοι
 γενναῖοι καὶ χεροδύναμοι καὶ σὰν τοὺς ἀντρειωμένους
 πῶχουσι οὐρὰ καὶ δείχνονται τοῦ κάτω κόσμου γέννες.
 Σταλμένοι ἀπὸ τὸν Τσάρο τους πρὸς τὴ μητέρα Πόλη
 γιὰ νὰμπουε στὴ δούλεψη τοῦ βασιλιᾶ τῆς Πόλης,
 μπήκαν καὶ μείναν, δείχνονται μὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη,
 μὰ πάντα εἰδωλολάτρισσα στέκει ἡ ψυχὴ τους μέσα.
 Καὶ μέσα ἐκεῖ δουλεύουσι καὶ σκλάβοι τοῦ πολέμου,
 καὶ ὁ μέγας σκλάβος, ποὺ ἔφαγε τοῦ Βασιλιᾶ πενήντα
 χρόνια σκληρὰ καὶ δλάγρυπνα καὶ ὄσο νὰ γονατίσῃ
 καὶ ὄσο νὰ πέσῃ τρίψαλο, νὰ ὁ Βούργαρος τοῦ Ἰστρου
 καὶ ὁ Βούργαρος τοῦ Μέτσοβου, ποδοσιδερωμένος,
 συρτός, χαϊντοῦτοι, καὶ μπροστὰ βογιάροι καὶ ζουπάνοι,
 βυζαντινοὶ στὴ φορεσιά, στὴ γνώμη σκύθες, φάρα
 πεισματικὴ κ' ἐφτάψυχη καὶ ἡρωϊκὴ, πλασμένη
 μὲ τὸ φαρμάκι τοῦ φιδιοῦ καὶ μὲ τὴ φρονιμάδα,
 π' ὄσο καὶ ἂν κομματιάζεται, τὸ κάθε του κομμάτι
 σαλεύει καὶ τραβᾷ μπροστὰ, σὰ νάχῃ τὸ καθένα
 ψυχὴ ἀρκετὴ γιὰ νὰ τὸ ζῆ καὶ γιὰ νὰ τὰνασταίνη.
 Μαζώματα καὶ ἀσύστατων ἔθνων σὲ τοῦρμες μέσα
 σὲ λακκιὰς ξένες καὶ ἀγκωνῆς πολεμικὸς ἀγέρας
 τίς ἔρριξε τίς φύτερες τους, καὶ ξαναρριζωθήκαν
 ἄλλου, παντοῦ, καὶ νά! ξανά τοὺς ἔχει ξερριζώσει
 τὸ χέρι κάποιου δυνατοῦ κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ τοὺς πάνε
 τυχάρπαστους οἱ πόλεμοι, τὰ μακελλιὰ, οἱ φουρτοῦνες.

Κ' οἱ ἀστραφτεροὶ Κατάφραχοι καθαλλαρέοι καὶ πάντα,
 ἀπὸ τῶν ἵπποκένταυρων τὸ γένος φυτρωμένοι,
 μπροστὰ γιὰ τὰ ψαξίματα, μπρὸς καὶ γιὰ τὰ γιουρούσια,

σὲ σιδεροπουκάμισα καλοπελεκημένα
 πάντα κλειστοί, καὶ γίνανε σὰ δεύτερα κορμιά τους,
 ἀπείραχτοι ἀπὸ τὸ σπαθί, δὲν τρέμουν τὸ κοντάρι,
 θωρακωτοὶ λαμποκοπᾶν, καὶ οἱ λάμες τους ἀνάθουν
 στὸν ἥλιο τῆς Ἀνατολῆς, καὶ αὐτοὶ βαστᾶν τὴν πύρη,
 καὶ ἀκούραστοι καὶ ἀσάλευτοι καὶ δὲν τοὺς γονατᾶνε
 τ' Ἀσκάλωνα οὔτε κ' οἱ ἀμμουδιές, οὔτε κ' οἱ ἐρμιές τῆς Γάζας.
 Καὶ Ἀνατολίτες χτυπητοὶ τὰ λαμπερὰ ταιριάζουν
 βλαττιὰ μὲ τᾶλλα τὰ μουντὰ βαμμένα ἐπιβαλτάρια
 ποὺ τὰ φορᾶν οἱ βοριανοί, κι ἀράδα ἀράδα πάνε
 πλούσια μὲ σαμουρόγουνες πολέμαρχοι ντυμένοι
 καὶ σὲ τομάρια ἀπὸ θεριὰ βαλτοὶ πολεμιστᾶδες.
 Κι ἄρματα καὶ πλατιὰ σπαθιά καὶ μακρομύτες λόγχες
 μὲ τὰ μικρὰ διχαλωτὰ φλάμπουρα ποὺ γραμμένος
 ὁ ἀγγελικὸς ἀπάνου τους σαλεύει Ταξιάρχης,
 τὰ δαμασκιὰ, οἱ καμαρωτὲς οἱ δίκοπες ρομφαῖες.
 Κι ἄρματα γιὰ κατακλεισμοὺς τῶν κάστρων, γιὰ γιουρούσια,
 γιὰ φύλαξες, γιὰ κρύμματα σὲ κάμπους καὶ κλεισοῦρες,
 τοῦ πάρσιμου, τοῦ χαλασμοῦ δασκαλεμοὶ καὶ τέχνες
 καὶ γιὰ πολέμους ἀνοιχτοὺς καὶ γιὰ κλεφτοπολέμους.
 Λουρίκια, χρυσοκλίθινα, βαριά, ἀλαφρά, πλεμένα,
 πελεκημένα, торνευτὰ, γερὰ μαστορεμένα,
 χυτὰ. Κι ἀπὸ βοϊδόμετσο σκουτάρια κι ἀπὸ ἀτσάλι,
 σπαθιά, δοξάρια, δρέπανα, σφεντόνες καὶ κοντάρια,
 μὲ προσωπίδες χάλκινα κασίδια καὶ σαῖττες,
 κι ἀπελατίκια καὶ πελέκια, ἀγκίστρια καὶ καμάκια,
 καὶ μηχανὲς φανταχτερές, ξεβράσματ' ἄλλου κόσμου.
 Καὶ σκόρπιοι μέσ' στὰ νούμερα καλόγεροι στρατιῶτες,
 μαυρολογᾶν τὰ ράσα τους ἀπάνου στᾶλογά τους
 τάνεμοκυκλοπόδικα, ρόπαλα τᾶρματά τους,
 κι ἄλλοι στρατοκαλόγεροι κρατᾶνε καὶ δοξάρια.

Και λειτουργοὶ μακρόμαλλοι κατάμπροστα βαλμένοι,
 μέσ' στὰ φελόνια τους χρυσοὶ ἐπισκόποι και παππάδες
 και ἱερωμένοι ἀστόλιστοι γιὰ λάδαρα σηκώνουν
 τοὺς μακροκόνταρους σταυροὺς πῶχουν τὰ τίμια Εὐλα.
 Και βούκινα και νάκαρα ξεσπᾶνε και φρενιάζουν,
 τὰ ντέφια και τὰ τούμπανα βροντομαχᾶν και οὐρλιάζουν,
 και τῶν ἀντρείων τὰ στόματα ξεχύνουν και ξαπλώνουν
 και ὑψώνεται μεσουρανής τῆς Ὁδηγήτρας ὁ ὕμνος :

— ὦ Στρατηλάτισσα Κυρά, σ' Ἐσὲ τὰ νικητήρια!
 Λαοὶ τὸν ὕμνο πλέκουνε, σὰν τὸ στεφανοπλόκο,
 μὲ χίλια βάγια δοξασμοῦ, κρίνα λαχτάρας μύρια,
 στὴ χάρη Σου, Θεοτόκο!

Μακεδονίτισσα, Ἀθηναία, Πολίτισσα! Ἡ Βλαχέρνα
 γιομάτη ἀπὸ τὸ θᾶμα Σου. Τοῦ Σκύθη ὦ καταλύτρα,
 τοῦ κολασμένου ἢ δέηση, και τοῦ ἐλέους ἢ στέρνα,
 τῆς γῆς παρηγορήτρα!

Τράβα ἀπὸ μᾶς τῆς ἀμαρτίας τὸν κίντυνο. Σπλαχνίσου.
 Τοῦ πονηροῦ τοῦ λογισμοῦ τὸ ἀκάθαρο ζωῦφι
 μέσα μας πάτα το. Σ' ἐσὲ ταμένοι εἶν' οἱ λαοὶ σου.
 Χαῖρε, ἀπάντρευτη νύφη! —

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΤΟΣ

Γεννήτρα γῆ, κυματιστὰ σ' ἐσένα εἶν' ὄλα, Ἑλλάδα!
Γιαλός, κ' ἕνα ἀνατρίχιασμα καὶ στή γαλήνη σου εἶναι,
κορμὶ γυναίικας, καὶ ὄλα σου, κὶ ἀπὸ κορφή ὡς τὰ νύχια,
κὶ ἀνέρα καὶ καμαρωτὰ λυγιένται, καὶ σὰ στέκουν.

Καταποτήρας ὁ Καιρὸς πέρασε κὶ ἀπὸ σένα,
καί, σὰ νάλλαξοπίστησες καὶ τῶνομά σου ἀλλάζεις,
κὶ ἀκούεσαι Μεγαλοβλαχιά, καὶ κάτου ἀπὸ τὰ πόδια
τοῦ Γόθου, τοῦ Οὐνογούντουρου, τοῦ Σέρβου καὶ τοῦ Βλάχου
σπαράζεις, καθὼς σπάραζες καὶ πρῶτα κάτου ἀπ' ἄλλα
ποδάρια μ' ἄλλα ὀνόματα· μὰ ἢ Θεσσαλία καὶ πάντα.
Σ' ἐσὲ πρωταναβρίσανε θεοὶ καὶ ἰσόθεοι. Χαῖρε!
Τὸ χῶμα σου πολύκαρπο, τὸ ποταμοθρεμμένο,
καὶ τὰ λιβάδια ὀλόδροσα, χαμπηλὰ τὰ λαγκάδια,
φυτρώνει τὸ γρασίδι σου βιός, κ' εἶναι σὰν τὸ μέλι,
καὶ τὰ γελάδια σου τὸ τρών, πληθαίνουν καὶ θεριεύουν.
Σὰν τὸ πολύκαρπο τὸ χῶμα, ἢ Φαντασία σ' ἐσένα
κάρπισε, μὲ τὸν ἕλληνα τὸ νοῦ γλυκοσμιγμένη
καὶ γέννησε ἑλληνόπουλα ζωγραφιστά, τοὺς Μύθους,
καὶ εἶν' ἄρμονίες τῶν ποιητῶν, τοῦ διαλεχτοῦ λατρεῖες,
ἴσα μὲ τώρα ἀγέραστοι, χαρὲς τοῦ κόσμου ἀκόμα,
κὶ ἀγνάντια τους καὶ τίποτε δὲ στέκεται γιὰ ταίρι,
καὶ ταίριασμα μονάκριβο τὰ θαμασμένα Τέμπια,
γιατὶ κὶ αὐτὰ σὰ μυθικά, τῆς φύσης παρθενώνας.

Δουλευτικά σου τ'άλογα, μὰ οἱ γιοῖ σου ἀνάμελοι εἶναι,
 σὰ χτυπητοὶ ἀπ' ἀγερικά, σὰν ἀποκαρωμένοι,
 κι ἀπάνου ἀπὸ τ'άλόγατα κι ἀπάνου ἀπὸ τοὺς γιούς σου,
 φαρομανῆτρες, τρόμασμα τῆς νύχτας, οἱ γυναῖκες,
 οἱ ξελογιάστρες μάγισσες, στρίγλες, καρποὶ τῆς γῆς σου,
 πὺ τὰ δεντρόφυλλα μετρᾶν καὶ τ'άστρα λογαριάζουν
 καὶ δέρνουν κατεβάζοντας κι ἀρμέγουν τὸ φεγγάρι,
 παίζου ἀπάνου στὴν παλάμη τὰ μαργαριτάρια,
 τὸ σιδερόχορτο τρυγᾶν, τάντίψυχο μαζώνουν,
 τὰ μαγιοδότανα πιοτά, γιὰ κέρασμα, ρουφᾶμε
 τὸν ἔρωτα ἢ τὸ σίχαμα, γειά σας χαρά σας, φρένα!
 Ἡ δόξα σου εἶναι πιδὸ πολὺ στὸ χᾶϊδεμα τοῦ Μύθου
 κι ὅσο δὲν εἶναι στὴ φωνὴ τῆς Ἱστορίας καὶ λέει
 τὴν ἀρχοντιά σου ἢ δόξα σου, πανάρχαια, στῶν Ἑλλήνων
 πρωτογραμμένη τὸ χρυσὸ βιβλίο κι ἀπὸ τὴν ὥρα
 τῆ μακρινῆ πὺ ὁ Κένταυρος ὁ ἀθάνατος, ἢ βρῦση
 κάθε σοφίας καὶ μουσικῆς, καὶ τῶν θεῶν καμάρι,
 τὸν ἔθρεψε μὲ τὸν ἀφρὸ καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα,
 μὲ τὸ μυαλὸ τοῦ λιονταριοῦ, καὶ μὲ ὄρφικὴ μιὰ λύρα
 τῶν ἀντρειωμένων τῶνειρο, τὸν ἤρωα πὺ γιομίζει
 τὴν Ἰλιάδα σου, Ὅμηρε, τῶν τραγουδιῶν τραγοῦδι.

Καὶ πουθενὰ δὲν ἔχει ἡ γῆ μεγαλοσύνη τέτοια,
 πάντα χυμένη σύμμετρα κι ὅσο θρασὰ κι ἂν εἶναι,
 (σὰ νὰ στοχάζεται μὲ νοῦ μιᾶς τέχνης πάντα ἢ πλάση),
 καὶ πουθενὰ δὲν ἔχει ἡ γῆ μεγαλοσύνη τέτοια
 σὰν τὴν ἀγεροκρέμαστη μεγαλοσύνη πὺ ἔχουν
 οἱ βράχοι, οἱ βράχοι, οἱ βράχοι σου, στῆς γῆς σου δλόρθοι τὸ ἔμπα,
 κυκλῶποι βράχοι τῆς στεριάς, βράχοι τοῦ πέλαου σκύλλες,
 μοναχιασμένοι, ἀπάτητοι, κι ἄμοιαστοι, τινασμένοι
 τάχα ἀπὸ ποῖο κατακλυσμὸ προτοῦ νὰ φέξη ὁ κόσμος,

βράχοι, σὰ βάθρα, ἀπάνου τους γιὰ νὰ δεχτοῦν, ποιὸς ξέρει,
 στημένα ποιῶν ἰσόθεων ἀγάλματα καὶ σκιάχτρα
 καὶ ποιῶν τοῦ κόσμου ἀπαρνητῶν ἀσκηταριά, ποιὸς ξέρει !
 Βράχοι, ποῦ μόνο τοῦρανοῦ τὰ σύγνεφα σὰν παίρνουν
 πρόσωπα χίλια φανταχτὰ ἀζωγράφιστα μποροῦνε
 κι ἀγνάντια στὴν ἀγριάδα τους κι ὀμπρός στὴν ὀμορφιά τους
 νὰ παραβγοῦν. Καὶ τώρα, λές, ξεπίτηδες φυτρώσαν
 γιὰ νὰ κατευοδώσουνε καὶ νὰ καλοσορίσουν
 τὸ διάβα τοῦ προσκυνητῆ λαοῦ τοῦ νικηφόρου.

Τὸ Πήλιο δασοφούντωτο, τετράψηλη μιὰ βάρδια,
 τοὺς ξάνοιξε, καὶ οἱ πλούσιες του βαλανιδιές τὸ βουῖξαν
 καὶ οἱ θεριεμένες καστανιές, καὶ ὁ Κίσσαβος τοὺς εἶδε
 κ' ἔγνεψε πρὸς τὸν Ὀλυμπο ποῦ τὴ θωριά στυλώνει
 σὰν πιὸ ψηλὴ κι ἀκόμα πιὸ ξεχωριστή, γιὰτ' εἶναι
 πάντα κρυψώνας καὶ θεῶν καὶ ἀρματωλῶν, καὶ κάποιο
 λόγο ποῦ ψιθυρίσανε, γῦρο τότε γρικῆσαν,
 τὸν ἄκουσε κι ὁ Σαλαμπριάς ποῦ τρέχει ἀνάμεσὸ τους
 βασιλικὰ καὶ πομπικὰ, βουνῶν καὶ κάμπων κύρης,
 κι ἀλαργεμένα τὰ κρατᾶ τὰ δυὸ λεβεντοδοῦνια,
 γιὰτ' εἶναι πάντα ἀντίμαχα κ' ἔχει ἔγνοια μὴν πιαστοῦνε,
 τὸν πῆρε, τότε σκόρπισε στὰ παραπόταμα ὄλα
 ποῦ τὰ χωνεύει μέσα του κι ὄλο ἀπὸ κεῖνα πλάθει
 πλατιὸ μακριὸ τὸ ρέμα του καὶ πλείσια τὴν ὀρμὴ του.
 Καὶ νὰ τὸ Φαρσαλίτικο ποτάμι, νὰ κι ὁ ἀρχαῖος
 ὁ Ἀπιδανός· τὸ ξέχασε μπορεῖ καὶ τὸνομά του,
 μὰ πάντα στὸ θυμητικὸ κρατᾶ καὶ μουρμουρίζει
 πόλεμους καὶ πολέμαρχων περάσματα καὶ λόγια
 ποῦ ὀμπρός του σταματήσανε νὰ πάρουν κάποια ἀνάσα
 γιὰ συντριμμένοι ἀπὸ ντροπὴ, γιὰ στὰ φτερὰ τῆς νίκης.
 Ρεματιές, παραπόταμα, ποτάμια, ἀπὸ τὴν ὄρα

πού πρωτονοιώσαν τήν ζωή στοῦ Μέτσοβου τὰ ράχια
 κι ὡς τῆ στιγμῇ πού χάνονται στῆς θάλασσας τῆς Ἄσπρης
 τᾶβαθνα, δὲ θυμῆθηκαν ποτέ τους νὰ χυθοῦνε
 κ' ἔτσι πλατιά κ' ἔτσι παντοῦ, σκεπάζοντας τὰ πάντα,
 σὰν τέτοιο ἓνα ξεχειλίσμα, πλημμύρα τῶν ἀρμάτων,
 παλληκαριῶν ξεχειλίσμα στῆς Θεσσαλίας τὰ πάντα
 πρὸς τῆς Ἑλλάδας τὴν καρδιά πέρα ἴσα στὴν Ἀθήνα.

Ἡ ὥρα δὲ σήμανε, δὲν ἦρθε ἡ λύρα ἢ σκαλισμένη
 σὲ ξύλο ἀπάνου δρυϊδικὸ μὲ τις χρυσὲς τις κόρδες
 στόλάσπρο φῶς τῶν Ὀλυμπῶν ἀπὸ τῆς Ἀρμονίας
 τὰ χέρια γιὰ νὰ μᾶς τὸ πῆ τὸ πέρασμα τοῦ γόη
 τοῦ στρατοκόπου Ἀλαμαννοῦ καὶ σὰν ἀναδρισμένου
 ἀπὸ τοῦ Ρήνου τὰ νερὰ τὰ νεραῖδοπαρμένα
 στὴ μέση ἀπὸ σκουτάρηδες βαράγγους καθαλλιέρους,
 χτίστη καὶ ξεθεμελιωτῆ, τραβώντας πρὸς τὴ Σπάρτη,
 γαμπρός, γιὰ νᾶβρη τῆς ιδέας τὴ νύφη, τὴν Ἑλένη,
 καθὼς τὴν πρωταγνάντεψε στὸ μαγικὸ καθρέφτη,
 πὼς ἀγναντεύουν οἱ ἄγγελοι στὸ θρόνο τὴν Παρθένο,
 καὶ κόσμοι δυὸ νὰ σμίξουνε γιὰ τὸν καινούριο κόσμο.
 Καὶ μεγιστάνοι τοῦ ἡ Μαντῶ ἢ προφήτισσα, οἱ Σειρήνες,
 λάμιες, νεραΐδες, κένταυροι, κι ἀρχαῖοι καὶ νέοι δαιμόνοι.
 Καὶ μαγεμένος κι ὁ Πηνειός, καὶ νείρεται πὼς τρέχει
 φέγγοντας μέσ' στῶν Ἠλυσιῶν τὰμάραντα λιβάδια.
 Γιὰ μέναν' ἡ ὥρα σήμανε. Φλογέρα στοιχιωμένη,
 κάποιου ἄλλου διάβα ἄλλης φυλῆς, μεγαλοσύνης ἄλλης,
 κι ὅσο κι ἂν εἶμαι ἀνάξια, νὰ με, ἐγὼ εἶμ' ἡ διαλαλήτρα.

Κι ἀπὸ τῆς Γκούρας τὸ βουνὸ περάσανε, κι ὁ κόρφος
 τοῦ Ζητουνοῦ τοὺς γέλασε τὸ μπλάβο γέλασμά του.
 Κι ὁ κάμπος ὁ κατάσπαρτος πού τρέχεις, Ἀλαμάννα,

τούς δέχτηκε, και στις μυρτιές μιλήσανε τὰ βούρλα,
τὰ χαμοδέντρια στὰ δεντρά και τὰ δεντρά μιλήσαν
πρὸς τὰ πουλιά· και γέρανοι και περιστέρια, τὰ ὄρνια,
και οἱ σιταρῆθρες τῆς αὐγῆς ἴσα μὲ τὰ τριζόνια
τὰ βραδινά, ἀπὸ τὸν αἶτό στὴν πεταλούδα, και ὄλα,
κι ὄσα φτερά κι ὄσα φωνές, μήνους και χρόνια ζοῦνε
μ' αὐτὸ τὸνειροπέρασμα.

Και πήγαν και πατήσαν
και τὸ Στενό. Τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης τὸ πλατόναν
και τῶν τρακόσων τὰ κορμιά, τὸ κάμανε σὰν κόσμο.
Κ' εἶδαν και τὸν Καλλίδρομο, κι ἀπ' τὴν Ὑπάτη ἀπάνου
τὴν Καταδόθρα, βίγλα της· και ξεσκεπάζει ὀμπρὸς τους
νὰ κ' ἢ Ἄλαμána φάντασμα τὸ κάστρο ποῦ εἶταν ὄλο
χιτιστὸ ἀπ' ἀνθρώπων κόκκαλα και ἀλόγων, τῆς τὸ ὑψώσαν
τοῦ Νικηφόρου τοῦρανοῦ τὰ νικηφόρα ἀσκέρια
κατάνακρα στις ἄκριες της, νὰ τῶχη γιὰ προικιό της.
Κάστρο, κι ὄλάσπρο ὄλόφεγγε στὸν ἥλιο διαλαλώντας
τὸν Ἑλληνα ποῦ ξέκαμε τὸ Βούργαρο. Και κάστρο
κι ὄλάσπρο πάντα ὄλόφεγγε και στὸ φεγγάρι, μὲ ἄλλην
ἀσπράδα. Μόλις τῶγγιζε τὸνειρεμένο φέγγος,
τοῦ ξύπναε μέσα τὴν ψυχὴ τῶν ζωτικῶν και κάτι
τῶκανε ποῦ εἶταν πάγανο και τυλιμένο κάτι
σφιχτὰ σὲ νεκροσάδανο μὲ χίλιες μύριες δίπλες.
Πάγανο, και στὰ πόδια του κυλοῦσε κ' ἢ Ἄλαμána
τὸ ρέμα της και κοίταζε νὰ τὸ δροσολογήση
μὴν ξεδιψάση στὰ στερνὰ και λίγη ἀνάπαψη εὔρη
ὄσο ποῦ τὰβασίλευτα τὰ μάτια νὰ σφαλίσση.
Γιατὶ διψοῦσε μιὰ σκληρὴ, παντοτινὴ μιὰ δίψα,
γιατὶ και πάντα ἀπόμενε στοιχιὸ καταραμένο
τὸ μέγα καυκαλόκαστρο, μήτε ποῦ τοῦ φελοῦσε
τὸ κρῦο νερό, μηδὲ νερὸ διψοῦσε· γύρευε αἷμα.

Τὸ αἷμα διψοῦσε καὶ ἤθελε, τὸ αἷμα τὸ χυμένο
 στῆς Ἀλαμάνας τὰ βαθιά, τὸ αἷμα τὸ περίσσιο
 νὰ πάρη ἀπὸ τὸν πόταμο, καὶ νὰ τὸ ξαναβάλῃ
 στὶς φλέβες, καὶ νὰ ξαναμπῆ στὴν πλάση καὶ στὴ ζήση.
 Καὶ τῆς Κωνσταντινόπολης ὁ βασιλιάς ὁ βράχος,
 σὰν εἶδε μὲ τὰ μάτια του τὸ στοιχωμένο κάστρο,
 δὲν πρόφτασε τὸ πέρασμα στὰ σπλάχνα του νὰ κόψῃ
 κάποιας πνοῆς που θᾶλεγε ἀνατριχίλα θὰ εἶταν,
 αὐτὸς ποὺ τἀνατριχιασμα δὲν τῶνοιωσε οὐδὲ τότε
 (στὴν ὥρα τὴν ἀνάξια του καὶ στὴ σκληρότατη ὥρα)
 ποὺ ἀπὸ μπροστά του πέρασαν κατὰ τὴν προσταγή του
 στοῦ τυφλωμοῦ τὴν κόλαση γιὰ πάντα βυθισμένοι
 τοῦ συντριμμένου Σαμουήλ οἱ ἀντρεῖοι πολεμιστάδες,
 ἀπὸ στραβὸ μονόματο συρμένοι ὁ κάθε λόχος,
 καὶ στὴν ἀδήγητη ὄψη τους, τῆς μοίρας μπαίγνιο, ὁ τσάρος
 ξαφνοχτύπητος ἔπεφτε σὰν ἀπ' ἀστροπελέκι.

Καὶ πάνε πρὸς τὰ Σάλωνα, καὶ οἱ καταρράχτες ἔλοι
 μέσ' ἀπ' τὰ σύλλογα βουνὰ τοὺς βροντοχαιρετήσαν.
 Τὰ περιβόλια φουντωτά, καὶ μέσ' στὴ βλάστηση ὅλη
 νὰ σαλωνίτισσα κ' ἡ ἐλιά πιὸ ἀδρή, πιὸ φουντωμένη.
 Τῆς Ἀττικῆς ἱερὴ κ' ἡ ἐλιά καὶ τῆς ιδέας εἰκόνα,
 κ' ἐδῶ καλοπιθύμητη σὰ μεστωμένη σάρκα.
 Μαυρολογᾶνε τὰ βουνὰ μέσ' ἀπὸ ἔλατα ἄλλα
 κι ἄλλα μέσ' ἀπὸ σύγνεφα. Λαγκάδια καὶ λιβάδια,
 καὶ εἶναι χορτάτα ἀπὸ νερό, καὶ πλούσια κι ἀπὸ δέντρα,
 καὶ σὰ γνοιασμένους λογισμοὺς ἀπλώνουν κάποιους ἴσκιους,
 πρινάρια καὶ βαλανιδιές, οἱ πεῦκοι, τὰ πλατάνια,
 ἄλλα στοὺς βράχους καρφωτὰ καὶ στὶς κορφές ἐλόρθα,
 κι ἄλλα σκυφτὰ στὶς ποταμιές, πάντα μ' αὐτὲς δεμένα.
 Καὶ μέσ' ἀπ' τὸν Καλλίδρομο καὶ ἀπὸ τὴν Οἶτη μέσα

καὶ μέσ' ἀπὸ τὸν Παρνασσὸ τὰ ρέματα καὶ πάντα
 φιδουκυλᾶν καὶ χύνονται παιγνιδιστὰ στὸν κάμπο
 καὶ ὅσο νὰ βροῦν τὸν Κηφισσὸ νὰ τὰ γοργορροφήξῃ,
 καὶ σὰ νὰ κοντοστέκονται ζητώντας νὰ ταιριάσουν
 μὲ τοῦ στρατοῦ τὸ πάτημα καὶ τὸ δικό τους δρόμο.
 Κόρφοι, ποτάμια, διάσελα, κάβοι, ζυγοί, κλεισοῦρες,
 βουνὰ ποῦ ξεχωρίζουνε μονά, βουνὰ δεμένα
 τῶνα μὲ τᾶλλο, ξακουστὰ βουνά, βουνὰ σδυσμένα
 καὶ ἀπὸ τῆ μνήμη τοῦ θνητοῦ καὶ ἄσδυστα πάντα μέσα
 στὴν πλάση τὴν τετράπλατη, μ' ὅποιο ὄνομα ἂν ἀκούνε,
 τῆς Λιάκουρας, τοῦ Μέτσοβου, τῆς Γκούρας βουνοτόπια,
 Βαρδούσια, Γκιόνα, Ὁξιὰ, Χλωμέ, Προφήτη Λιά, Βελούχι,
 κ' ἐσὺ κορφή τοῦ δίζυγου τοῦ Πίντου, Περιστέρι,
 καὶ ὦ ράχη ποῦ τὸ χάρηκες τὸ μακελλιὸ τοῦ ὄχτροῦ σου
 ἀπὸ χαντζάρι ἑλληνικὸ καὶ κράζεσαι ἀπὸ τότε
 Βουργάρα! Μὲ τῶν πεύκω σας τίς μοσκοβολισμένες
 πνοές, καὶ μὲ τὰ ἐλάτια σας λαμπαδωτὰ πιὸ ἀπάνου,
 καὶ ἄλλου ψηλὰ μὲ τοὺς γυμνοὺς ζυγοὺς καὶ μὲ τὰ χιόνια,
 τοὺς εἶδατε· τοὺς βλέπετε καὶ ἀκόμα στὰ ὄνειρά σας
 ποῦ ξαγναντεύουν πιὸ μακριὰ καὶ ἀπ' τῶν αἰτῶν τὰ μάτια!

*

Τὸν Παρνασσὸ ἀγναντέψανε, κ' ἓνα παιδί, στρατιώτης,
 θυμήθηκε τῆς μάνας του, καὶ σὰν ψαλμό, ἓναν ἦχο
 καὶ ἀπλὸ καὶ μυστηριακό, καὶ μύριζε θυμιάμα :

—Σὲ μιὰ πλαγιὰ τῆς Λιάκουρας μιὰν ἐκκλησιὰ χτισμένη,
 μιὰν ἐκκλησιὰ κλεισμένη.

Κι ὅποιος περνᾷ φωνές γρικᾷ σὰν κάποιοι μέσα νᾶναι
 καὶ νὰ δοξολογᾶνε.

Κι ὅταν κυλᾷ ἡ νεροσυρμὴ καὶ ὅλα τὰ ξερριζώνει,
 καθὼς κοντοζυγώνει

στην ἐκκλησούλα τὴν κλειστή, τὸ δρόμο τῆς θάλλάξῃ,
νὰ μὴν τῆνε πειράξῃ.—

Γρικᾶ τὸν ἦχο ὁ Παρνασσὸς καὶ τὸ λαὸ ἀγναντεύει,
τραγουδι ἀρχίνησε κι αὐτός, γιατί τραγουδι εἶν' ὄλος,
ἄσώπαστο, ριζόκορφα, σὰν τὴ Φλογέρα ἐμένα.

Καὶ τὸ τραγουδι τὸ εἶπανε τὰ στόματα καὶ οἱ λύρες
τῶν ὄσα ἀνθοῦνε καὶ πετᾶν κι ὄσα κυλᾶν καὶ στέκουν
στὰ πλάγια, στὰ λαγκάδια του, στὰ σπήλια, στὶς κορφές του :

- Διπλὲς ἐμένανε οἱ κορφές, διπλὸ καὶ τῶνομά μου,
ὁ γέρος εἶμαι ὁ Παρνασσὸς καὶ ἡ Διάκουρα ἢ λεβέντρα.
Κ' εἶμαι σὰν ἓνα ἀντρόγενο, κ' εἶμαι σὰ δυό, σὰν ταίρι
σφιχτοδεμένο ἀχώριστο, μιὰ πλάση κ' ἓνας κόσμος,
π' ὄσο κι ἄ δείχνονται ἄμοιαστα, τὰ κἀνω ἐγὼ καὶ μοιάζουν.
Εἶμαι ἄντρας κόσμος καὶ γυναίκα πλάση· ἀρχαῖος κόσμος,
νιὸς ἥλιος πάντα στοῦρανοῦ τοῦ νοητοῦ τᾶστέρα.
Τὰ δυὸ τὰ πάναγνα, τὸ φῶς καὶ τὸ νερὸ ἐδῶ πέρα,
πήρανε σάρκα, γίνανε πλάσματα, γίναν πλάστες
καὶ τῶνα ὑψώθηκε θεός, Ἄπόλλωνα τὸν εἶπαν,
καὶ τᾶλλο βλάστησε θεά, κ' εἶναι ἢ θεά, εἶν' ἢ Μοῦσα
ἢ ἐννιάδιπλη κ' ἢ ἐννιάψυχη κ' ἢ ἐννιά φορὲς μητέρα.
Κι ἀγάπες πλέξαν καὶ χοροὺς χορέψαν ἐδῶ πέρα
θεϊκοὺς ἢ δροσοστάλαχτη κι ὁ φωτογεννημένος.
Καὶ νά! στὰ πόδια μου ὁ ναὸς ὁ ἀλαφροκαμωμένος
μὲ τὸ κερί τῆς μέλισσας καὶ τὸ φτερὸ τοῦ κύκνου,
καρδιά τῆς γῆς, προσκύνημα τῆς οἰκουμένης· τὸ αἶμα
τοῦ δράκοντα τοῦ στοίχισε τὰ θέμελα· καὶ πέσαν
ἀπ' τᾶστρα κ' οἱ ἀστραπόπετρες, καὶ τὰ δελφίνια πλέξαν
ἀπ' τοὺς γιαλοὺς, καὶ δούλεψαν γιὰ τὴ δική του δόξα.
Κ' ἔσμιξε μὲ τὸ βόγγο μου τῆς δελφικῆς προφήτρας

τᾶγιο τὸ παραμιλητό, κ' ἡ Κασταλία ποτίζει
 τὸν Πήγασο καὶ ὑψώνει τον, κι ὄλα τὰ μπαλσαμώνει.
 Κι ἀντάμα μὲ τὸν κόσμο ἐμέ, ποὺ δίχως νὰ πεθάνω,
 χάθηκα καὶ ξανάλαμψα στὸ ψῆλος τῆς Ἰδέας,
 ἐγὼ εἶμ' ἡ πλάση, ἀπὸ φωτιά καὶ ἀπὸ δροσιά καὶ σάρκα,
 καὶ χέρια σου καὶ μάτια σου κι αὐτιά σου τὰ γιομίζω
 μὲ τὸ κορμί, μὲ τὴ γραμμὴ, καὶ μὲ τὸν ἦχο, κάθε
 φορὰ ποῦ ἐμένα μὲ γρικᾶς, μὲ ψηλαφᾶς, μὲ βλέπεις.
 Κ' ἐγὼ εἶμαι σὰν ξεχειλιστὴ κι ἀπάνω στὸν καιρὸ της
 γυναιίκα, ποὺ ἐτοιμάζεται νὰ ρίξη τὸν καρπὸ της,
 κ' ἐκεῖ ποὺ εἶν' ἐτοιμόγεννη, πανώρια πάντα στέκει.
 Τώρα οἱ θεοὶ καὶ οἱ θεῖσες πιά δὲν εἶναι, μιὰ γιὰ πάντα
 κ' οἱ λειτουργοί, οἱ προφήτισσες, τὰ τάματα, οἱ παιάνες,
 τὰγάλματα, οἱ χρησμοί, οἱ ναοί, κ' οἱ θησαυροί, καὶ ἡ νιότη,
 πὰν ὄλα· πὰν τὰ εἶδωλα, θαμμένα, ἀσβολωμένα,
 βαρβάροι τὰ συντρίψανε καὶ Γαλιλαῖοι τὰ διώξαν,
 καὶ δαιμόνοι γινήκανε καὶ σκιαχτρα τοῦ ἄλλου κόσμου·
 ὅσο ποὺ νᾶρθη ἕνας καιρὸς νὰ ξαναἰδοῦν τὸν ἥλιο,
 μέσ' στὰργαστήρια τοῦ σοφοῦ, τοῦ ὠραίου μεσ' στὰ μνημοῦρια,
 καὶ λείψανα καὶ τρίμματα νὰ ξαναλατρευτοῦνε
 πιὸ γυρευτὰ καὶ πιὸ ἀκριβὰ κι ἀπὸ τὸ κάθε ἀκέριο.
 Γιὰ πάντα ἡ ζωντανὴ ζωὴ σᾶς ἔχασε, γιὰ πάντα·
 μὰ ἐγὼ δὲ χάθηκα μ' ἐσᾶς, καὶ πάντα ὑπάρχω· νὰ με!
 Καὶ μ' ὄλα τὰ διαβατικά καὶ μὲ τὰπέραστα ὄλα,
 καὶ μ' ὅσα ὄνειράτα εἴσαστε καὶ μ' ὅσα πράματα εἴστε·
 κ' οἱ ἀφροὶ καὶ οἱ πέτρες ζοῦν ἐδῶ μιὰ ζῆση ἀδερφωμένη.
 Ὅλα εἶν' ἀφροὶ καὶ ὄνειράτα. Γιατὶ ὁ Θεὸς ποὺ ὑπάρχει
 ἀπάνου ἀπὸ θεοῦς θεοῦς κ' ἕνα ὄνομα δὲν ἔχει,
 νὰ τὰ χαλάση βιάζεται, τρανά, μικρά, ὅσα πλάθει,
 κι ὅσα εἶν' ὠραῖα καὶ γονατᾶ ἢ ψυχὴ νὰ τὰ λατρέψη.
 Καὶ δυνατὰ καὶ στανικά, μὲ τὴ σπουδὴ τὴν ἴδια

τὸ χέρι τοῦ ξολοθρεμοῦ τὸ βάζει ἀπάνου σ' ἄλα,
 κι ὅ,τι θωρεῖ πὸν ράγισε σεισμός, τὰπογκρεμίζει.
 Ὅχι γιὰτ' εἶν' ἀδιάφορος κι ἀλύπητος ὁ Πλάστης·
 εἶναι κρυφὸς καὶ ἀμίλητος κι ἀξήγητος ὁ Πλάστης·
 ἄλο τραβᾷ καὶ μάχεται νὰ καταφέρῃ κάτι,
 θεὸς ἀπάνου στοὺς θεούς, πὸν ἀσύγκριτα νὰξίζη.
 Κι ὅσα παλιὰ καὶ τρικλιστὰ παραμερίζει τα ἄλα,
 γιὰ νὰ τὸν τρέχῃ ἀνέμποδα τὸ μυστικὸ του δρόμο,
 μπορεῖ πρὸς κόσμο πιὸ μεστὸ ἀπὸ τοῦτο καὶ πιὸ ἀκέριο.

Ἐγὼ εἶμ' ἢ πλάση ἢ δίκορφη πὸν δείχνομαι μακριάθε
 μὲ καισαρῖκι κάτασπρο, καὶ μὲ στολὴ γεράνια,
 κ' ἐμένα εἶναι τὰ πλάγια μου κ' εἶν' οἱ ζυγοὶ μου, πότε
 γυμνοὶ καὶ ροδοκόκκινοι, καὶ πότε μοῦ φοροῦνε
 τὴν καταχνιὰ πουκάμισο, τὸ σύγνεφο μαντίλι·
 σὰν τὸ δοξάρι τοῦρανοῦ, τὰ χρώματα ἄλα τᾶχω,
 ταιριάζοντάς τα ὅπως ποθῶ, φορώντας τα ὅπως θέλω.
 Κ' οἱ βράχοι εἶναι τὰ κάστρα μου, τὰ ἐλάτια εἶν' ὁ στρατός μου,
 καὶ τὰ πουλιά μου εἶν' ὁ λαός, κ' οἱ αἰτοὶ μου οἱ πολεμάρχοι.
 Στὴν πιὸ ψηλὴ μου τὴν κορφὴ, στὸ ἀπάτητο Λυκέρι
 λάμπει σὰν τὸ ἡλιοπάλατο παλάτι κρουσταλλένιο,
 καὶ κάθετα ὁ Κατεβατὸς μέσα ταμπουρωμένος,
 τύραγνος μέσα στὰ στοιχιά, τῶν ἀνεμῶν ὁ δράκος,
 καὶ τὸ πρωτοπαλλήκαρο κι ὁ ἀποκρισάρης μου εἶναι.
 Κι ὅσο δροσάτες μου οἱ πηγές, τόσο οἱ πνοές μου χαίδια,
 κι ὅσο βαθειές μου εἶν' οἱ σπηλιές, τόσο ἀπλωτές μου οἱ στέρνες
 γιὰ τὰ καλὰ κοπάδια μου πὸν φέρνει τα ἐκεῖ πέρα
 μέσ' ἀπ' τὰ βοσκοτόπια μου καλόθρεφτα ὁ τσοπάνος
 νὰ ξεδιψάσουν. Τίποτε δὲν καταφρόνεσα· εἶναι
 κ' ἢ στρουγγα ἐμένα δόξα μου, καθὼς θὰ μοῦ εἶταν ἕνας
 ναός, κι ἀκούω τὸ λάλημα τοῦ κούκκου μὲ τὸ ἴδιο

θηρσκευτικὸ λαχτάρισμα ποῦ ἀκούω κι ἀπάνωθὲ μου
νὰ πολεμᾶν τὰ νέφελα καὶ νὰστραποδροντᾶνε.

Τὸ γάλα ἀπ' τὶς ἀρνάδες μου κερνώ, λευκὸ μεθύσι,
καὶ τὸ πλατὺ καρπόφορο λιβάδι μου μεστώνει
ὁ βλογημένος μου καρπός, τόλόξανθο σιτάρι.

Ἔχω κ' ἐγὼ τὶς πίκρες μου καὶ τὰ σαράκια μου, ἔχω
τὶς ἔγνοιες μου καὶ τοὺς καημοὺς ποῦ καίνε καὶ λιγνεύουν,
τὶς νύχτες μου ἀξημέρωτες, ἔχω τοὺς λογισμοὺς μου
ποῦ αἰνίγματ' ἀξεδιάλυτα μέσα τους παραδέρνουν,
καὶ ποῦ ὅσα δείχνει κι ὅσα κλεῖ σκληρὰ καὶ μαῦρα ὁ κόσμος
μέσα τους ξαναδείχνονται καὶ ξανακλειένται χίλιες

φορὲς πιὸ μαῦρα, πιὸ σκληρὰ ξαναδομένα, ὀϊμένα!

Καὶ ξανακούεται μέσα μου τὸ μυρολόι τοῦ κόσμου
ξεχειλισμένο πιὸ πικρά, σὰν ἀπὸ πλῆθος γλῶσσες.

Κι ἀνίσως δὲν πιστεύετε, γιὰ ἐλάτ' ἐδῶ καὶ ψάχτε
κάποιες μου τρύπες, κάποιες μου σπηλιὲς ποῦ δὲν τὸν εἶδαν
ποτὲ τὸν ἥλιο, φυλακὲς παντοτινὰ καὶ κλειοῦνε
μέσα τους κάποιες ξωτικές, καὶ κείνες ὄλο κλαίνε,
σκληρές, τὸν ἥλιο π' ἀγαπᾶν κι ἀποζητᾶν τοῦ κάκου,
καὶ στάζουνε τὰ δάκρια τους καὶ γίνονται πετράδια.

Καὶ μοναχὸς ὁ ἀντίλαλος πονετικὸς πααίνει
καμιὰ φορὰ καὶ τὶς ρωτᾷ κι αὐτὲς τοῦ ἀπολογιένται
σκουζοντας μ' ἀναφυλλητὰ καὶ δέρνοντας τὰ στήθια,
κάνοντας σάμπως ἑκατὸ καὶ σάμπως χίλιες νᾶναι.

Κι ἂν κανεῖς ἄνθρωπος ποτὲ τὸ πάτημά του φέρη
ξεταχτικὸς πέρα ὡς ἐκεῖ μὲ τοῦ δαυλιοῦ τὴ λάμψη,
κάτω ἀπ' τὴ λάμψη τοῦ δαυλιοῦ σέρνεται πιὸ μεγάλο
καὶ ξυτυλιέται πιὸ πυκνὸ τὸ σκότος ἐκεῖ μέσα.

Καὶ τώρα μέσ' στὰ σπίτια μου καὶ κάτου ἀπ' τὴ σκεπή μου
καὶ σὰ νὰ μοῦ εἶτανε γενιὰ τότε φιλεύω ἀπ' ὄλα
τὸν ἄνθρωπο ἀσημάδευτο ἀπὸ γένος κι ἀπὸ δόξα,

πού είναι βοσκὸς μὲ πρόβατα καὶ μὲ φλογέρα ψάλτης,
γιὰ τῶν παλιῶν προσκυνητῆς, γιὰ κάνας ἔρμωσπίτης,
ἢ μὲ τὰπελατήκι του κανέννας ἀπελάτης.

Γιατ' ἀγαπῶ τοὺς ταπεινοὺς καὶ τοὺς ἀπλοὺς, κ' ἐκείνους
τοὺς ἀντρειωμένους, κι ἀγαπῶ καὶ τοὺς ἀποδιωγμένους
τοῦ κόσμου, πῶρχονται σ' ἐμὲ καὶ δὲν τοὺς λαχανιάζει
τὰνέβα μου, οὔτε τὸ τραχὺ τῆς ὄψης μου τρομάζουν.

Κ' ἔρχονται πρὸς τὸ λυτρωτὴ γιὰ ναῦρουν τὴν ἀνάσα,
καὶ νὰ κρατήσουν τὴν τιμὴ, καὶ λεύτεροι νὰ μείνουν,
καὶ νὰ ξανάψουν τὴ φωτιά, καινούρια νὰ ρουφήξουν
ὀρμὴ μὲ τὸν ἀέρα μου καὶ μὲ τὸ κρῦο νερό μου.

Γιατίστηχώρα εἶν' οἱ κακοὶ κ' οἱ ὀκνοί, στὸν κάμπο οἱ σκλάβοι.

Καὶ τὰ περιμαζεύω ἐγὼ, κ' ἐγὼ τὰ διαφεντεύω
τὸ χέρι πού ἀντιστέκεται, τὸ στόμα πού εἶναι βρύση
τοῦ τραγουδιοῦ. Καὶ φτάνει μου. Θυμᾶμαι τίς προάλλες
οἱ πέτρες μου ἀπὸ πάτημα βαριὸ γοργοκυλήσαν,
μοῦ τρίξαν τὰ χαμόδεντρα, μοῦ ρέκαξαν τὰ ὄρνια,
καὶ βλέπω, σκαρφαλώνουνε, καὶ βλέπω, δρασκελᾶνε
τὰ βράχια καὶ τὰ πλάγια μου λευκὲς κορμιὰ, λεβέντες.

—Τ' εἶσαστ' ἐσεῖς; — Καλὰ καλὰ δὲν ξέρομε· μὰ πὲς μας
τῆς Ρωμιοσύνης ὀρφανά, τῆς Μοίρας ἀποπαῖδια.

—Ποῦθ' ἔρχεστε;— Ἀπ' τὸν Ἑλυμπο. — Στὸ θεῖο τους πανηγύρι
μῆνα σᾶς εἶχαν οἱ θεοὶ οἱ μακάριοι καλεσμένους
νὰ σᾶς ποτίσουν τὸ κρασί τὸ οὐρανικὸ ἐκεῖ ὅπου
σ' ἀέρα μέσα ὀλόφωτο καὶ τὸ κορμὶ φῶς εἶναι;

—Παράξεν' εἶν' ἡ γλῶσσα σου, κι ὁ νοῦς μας δὲν τὴ βάζει.
Στὸν Ἑλυμπο ὄρνια φώλιασαν, καὶ λύκοι ἐκεῖ μονιάζουν,
κ' οἱ λαγκαδιές του ἀρίφνητες κι ἀνέγγιαγα τὰ χιόνια,
καὶ τὰ λημέρια εἶν' ἄπαρτα, κ' εἶν' ἀποφασισμένα
τὰ παλληκάρια τὰ γερά μὲ τᾶρματα στὰ χέρια.

Στήσαν τὰ μετερίζια τους ἐκεῖ καὶ τὰ ταμπούρια

καὶ τῆ ζωῆ τοῦ λεύτερου ἴσα κεῖ τὴν ἀνεβάσαν
 γιὰ μιὰ καινούρια ἀνάστασι καὶ γιὰ μιὰ νέα πατρίδα.
 Καὶ τώρα μοιραζόμαστε· κι ὅπου βουνό, λημέρι.
 Κ' ἤρθαμε καὶ σ' ἐσένανε, παπποῦ, κ' ἐδῶ νανάφη
 μὲ τοῦ πολέμου τῆ βροντῆ ἢ φωτιά μας. Τῆς ιδέας
 πλάστες κ' ἐμεῖς μὲ τᾶρματα.

— Καλῶς τὰ παλληκάρια!

Ἐγὼ εἶμ' ἀκόμα ὁ Παρνασσός, τώρα κ' ἡ Λιάκουρα εἶμαι,
 κ' ἐγὼ εἶμαι πάντα ἢ ἐκκλησιὰ ποῦ σὲ καιρὸ κανένα
 δὲν τῆς ἀπόλειψε ὁ Θεὸς μ' ὅποιο ὄνομα ἂν τὸν κράξης.

Κ' ἐσεῖς ποῦ μεγαλόπρεπα διαβαίνετε ἀπὸ δῶθε
 καὶ τρέμει καὶ βουλιάζει ἢ γῆ μὲ τὰ πατήματά σας,
 δυσκολομέτρητοι λαοὶ καὶ ἀπόκοτοι, φερμένοι
 ἀπ' τὸν ἀλύγιστο Ἡρωα, τὸ ρήγα καθαλλάρη
 ποῦ ξεχωρίζει ἀπ' ὄλους σας κι ἀξίζει ὁ ἕνας ὄλους,
 χίλιωνε δρόμων ὁ ἴδρωτας σταλάζει ἀπ' τὰ κορμιά σας,
 καὶ στίς ματιές σας οἱ φωτιές χίλιων πολέμων καίνε,
 κ' εἶστε σὰ νὰ πηγαίνετε πιά ὄχι σὰν καὶ πρῶτα
 στὰ ξαφνικὰ καὶ στὰ γραφτὰ ξολοθρεμῶν κ' αἱμάτων,
 μὰ κάπου ἄλλου, χαρούμενα καὶ γιορτερά, πρὸς κάποιο
 θρησκευτικὸ προσκύνημα καὶ μέγα πανηγύρι,
 παραστρατίστε, ἀκοῦστε με, λαοί, κι ἀλλάχτε δρόμο,
 κ' ἐλάτ' ἐδῶ καὶ σκύφτ' ἐδῶ καὶ διπλοπροσκυνηστε
 πιδ ἄξια κι ἀπὸ πιδ σιμὰ τὸν ὅποιονε θεὸ σας,
 ἀπὸ τὰ κορφοβούνια μου. Καὶ τὸ προσκύνημά σας
 θὰ τὸ δεχτοῦν καὶ θὰ τὴν πὰν ψηλὰ τὴν προσευκὴ σας
 ἄγια κι ἀχεροκάμωτα κονίσματα πανώρια
 ποῦ φέγγει τους ἢ ἀκοίμιστη χρυσοκαντήλα τοῦ ἥλιου,
 ὄλα ὅσα στέκονται σπαρτὰ καὶ τὰ γναντεύω ἀράδα,
 ἀπὸ τὰ Σάλωνα ἐδῶ δὰ στὴ θάλασσα ἴσα κάτω

τῆ θεσσαλονικιώτικῃ κι ἀκόμα ὡς τ' Ἀγιονόρος,
ρωμαίικοι κάβοι καὶ βουνὰ κι ὄλα τὰ περιγιάλια
ποὺ παίζουσι πάντα ἐρωτικὰ καὶ σμίγουν μὲ τοὺς κόρφους,
ὄλα ὅσα ὀρθὰ στυλώνονται κι ἀναπαμένα γέρνουν,
τὰ γαλανὰ, τὰ πράσινα, καὶ τὰ ματοβαμμένα,
ἀπὸ τὸ σταυραδέρι μου τὸν Ἐλικώνα ὡς πέρα
στοῦ μακρινοῦ τετράψηλου Ταῦγκετου τῆ βάρδια.—

ΛΟΓΟΣ ΕΧΤΟΣ

Μπήκανε στὸν καλόστρωτο στῆς Λιβαδιᾶς τὸν κάμπο,
στῆ Λιβαδιᾶ, στὴν πολιτεία τὴν πιθωμένη ἀπάνου
στὸ ἔμπα μιᾶς γκρεμόρραχης λαγκάδας, καὶ περνώντας
τῆνε ποτίζει ἡ Ἔρκυνα, παιδούλα τοῦ Ἐλικώνα,
μικρούλα ξεροποταμιά, καὶ γίνεται μεγάλη
σὰν παίρνη κάθε χειμωνιά, μὲ τὸ νερὸ τῆς Κρύας
πηγῆς ποῦ τὴν πρωτόβγαλε, κι ἄλλα νερὰ φερμένα
κι ἀπὸ λογιῆς νεροσυρμὲς ἀνάμεσα σὰ βράχια.

Ἦ νερομάννες, ὦ πηγές, ὦ ἀνάβρες, ὦ βρυσούλες,
εἴσασι' ἐσεῖς οἱ ξωτικές κ' ἐσεῖς οἱ ἀμαδρυάδες
μὲ τᾶπιαστα δροσόπλαστα κορμιά, τὰ γυμνὰ κάλλη,
καὶ κάνανε τὸν ἔρωτα μ' ἐσᾶς τρελλὰ καὶ λάγνα
τάνδιάντροπα τὰ πάγανα μὲ τάνθρωπου τὸ λόγο
καὶ μὲ τοῦ ζώου τάνέγνωμο μαζί σημαδεμένα.

Ἦ νερομάννες, ὦ πηγές, ὦ γάργαρες βρυσούλες,
ἀφροί, δροσοσταλάσματα καὶ κύματα καὶ φίδια,
κάτι ἀπ' τῶν ἴσκιων πιὸ πολὺ τὴν αὔλη τὴν τρομάρα,
πιὸ λίγο ἀπὸ τὴ σαρκικὴ λαχτάρα τῆς γυναίκας,
δαιμονικὰ καὶ μαγικά, θεῖσες, ξωθιές, μὰ πάντα
ώραῖες, ὅμοια πασίχαρες καὶ δροσοδότρες πάντα,
κι ὅμοια φερτές, καθὼς προτοῦ, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Πλάσης,
δείχνεστε, κι ἀδιαφόρευτα κι ἀδιάφορα, ἴδιες πάντα,
στὸ διάβα τῶν ἀλλόπιστων καὶ ξένων ἀντρειωμένων,
κ' ἔτοιμες πάντα καὶ σ' αὐτοὺς γιὰ νὰ παραδοθῆτε,
σὰ νὰ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ Τρίτωναες καὶ οἱ Σάτυροι καὶ οἱ Πάνες.

Τὸ λιβαδίτικο βουνό, νὰ τὸ Λαφύστι! Νέοι
 δεσπότες δὲν τὸ πάτησαν ἀκόμα, μὲ καινούρια
 γραφτὰ νὰ τὸ μοιράνουνε, καὶ τὰ πατήματά τους
 νὰ φήσουνε στὶς πέτρες του, κι ὁ ξαναμμένος Βάκχος,
 ὁ μυστικὸς Διόνυσος, τοῦφυγε μιὰ γιὰ πάντα,
 κι ἀπὸ τὰ θεῖα σημάδια του δὲν τοῦ ἄφησε οὐδ' ἀχνάρι.
 Καὶ πάει καὶ τοῦ Τροφωνικοῦ πανάρχαια κ' ἡ μαντεύτρα
 λαλιά, στερνόλαλο πουλι στὸ σῶπασμα τῶν ἄλλων,
 κι ὄλο βαλτότοποι ἀνοιχτοί, καὶ μοναχὰ τὸ ψῆλος
 τὸ σεβαστὸ τοῦ Ὁρχομενοῦ, κυκλώπικο συντρίμμι,
 καὶ κάπου κάπου καὶ παντοῦ, λείψανα καὶ ρημάδια,
 καὶ εἴτανε κάστρα καὶ ναοὶ καὶ ἀκρόπολες καὶ χῶρες,
 καὶ πιά δὲν εἶναι, καὶ ἄλλαλα ψευτοζοῦν, καὶ δὲ στέκουν,
 καθὼς ἡ Φύση στέκεται μιλώνοντας πάντα σὲ ὄλους.

*

Καὶ κόσμος τρέχει νὰ δεχτῆ, πολυσπορίτης κόσμος,
 καμπίσιοι τρέχουν, καστρινοί, καὶ ἀφέντες καὶ κολλῆγοι,
 ντόπιοι καὶ ξένοι ἀνάκατα, πελάου, στεριᾶς ἀργάτες,
 κι ὄλα τὰ ξεροβλάσταρα τὰρχαίου κορμοῦ καὶ τᾶλλα
 χλωρόκλαδα ποὺ φύτρωσε τᾶγριο καινούριο μπόλι,
 καὶ σκλάβος κόσμος, δουλευτής, ἀργός, πολυσπορίτης,
 καὶ βρίσκεται ὅπως βρίσκονται χτίσματα ποὺ ὑψωθήκαν
 ὄλα ὅπως ὅπως βιαστικά, καλύδια, σπίτια, πύργοι,
 κατοῦνες, κάστρα, κ' ἐκκλησιᾶς καὶ σκῆτες καὶ ταμπούρια,
 μὲ ζόρι καὶ μὲ σφίξιμο, κι ἀπὸ μιὰ σ' ἄλλη νύχτα,
 κι ἀπάνου σὲ γκρεμίσματα κι ἀπάνου ἀπὸ ρημάδια,
 ποὺ μιὰ φορὰ εἴτανε ναοί, καστέλλια, καὶ παλάτια,
 μὲ τὸ χρυσάφι στὴν κορφή, τὸ σίδηρο στὴ ρίζα,
 καὶ μὲ τὸ μάρμαρο παντοῦ. Κι ἀπὸ τὰ ρέπια ἐκεῖνα
 κι ἀπάνου στὰ συντρίμματα καὶ μὲ τὶς ἴδιες πέτρες
 στὰ ἴδια ἀπάνου θέμελα τὰ νέα χτίσματα εἶναι,

ὡς πού κι αὐτὰ κατακλυσμός νέος νὰ τὰ συνεπάρη,
 γ ἢ νὰ τὰ βάλῃ στοῦ ρυθμοῦ τὴν τάξῃ κάποιος πλάστης.
 Καὶ ἀπὸ τῆ χωραφιὰ ὁ ζευγὰς, σκαφτιάδες ἀπ' τὰμπέλια,
 τσοπάνηδες, πραματευτές, ὁ ἀργαστηριάρης, τρέχουν,
 κονίσματα, ξαφτέρουγα, κρατᾶνε καὶ λαμπάδες,
 στοὺς δρόμους βάγια σπέρνουνε, στοὺς δρόμους ρούχα στρώνουν
 γιὰ νὰ περάσῃ ὁ Βασιλιάς καὶ γονατᾶν ὀμπρός του.
 Κ' ἐκεῖνος λυτρωτῆς περνᾷ, καὶ σκλαβωτῆς διαβαίνει,
 κι ἀκούει δοξολογήματα, μὰ οἱ δοξολογητάδες
 ἄδειοι ἀπὸ γνώμη καὶ καρδιά, λείπει ἀπὸ τὴ χαρὰ τους
 τὸ φτέρωμα τοῦ ἀσκλάβωτου, καὶ μιὰ ψυχὴ, μιὰ φλόγα.
 Στὴ δημοσιὰ πού πάει πλατειά κατὰ τὴ Θήβα οἱ κῆποι
 προσμένουν πυκνοφύτευτοι νὰ ξαναρθοῦν τὰηδόνια
 στ' Ἀπρίλῃ ἀπάνου τὰ φτερὰ καὶ καρτερώντας βλέπουν
 τὸ μαῦρο ἀστραποσύγγεφο καὶ κρυφολαχταρίζουν.
 Μέσ' ἀπὸ τὰ καλόχιστα τὰ μοναστήρια βγαίνουν
 οἱ ρασοφόροι καὶ βλογᾶν, καὶ οἱ χτύποι τῆς καμπάνας
 ταραάζουν τὸν καλόγερο στάσκηταριό του μέσα.
 Καὶ μόνο δὲ σαλεύουνε κάποια ρημάδια, πύργοι
 ἀπ' τῶν Ἑλλήνων τὸν καιρό. Στὴν ἱερὴ Λεψίνα
 δὲν πάει, σὰν πάντα, ὁ Κηφισὸς ἀπὸ τὰ ριζοβούνια
 τοῦ Κιθαιρώνα· ὁ δρόμος του πιὸ γλήγωρος καὶ τρέχει
 πρῶτος νὰ πάῃ τὸ μήνυμα γιὰ νὰ τὸ μάθ' ἢ Ἀθήνα.

Νὰ κι ὁ Ἑλικώνας δίκορφος ἀπὸ τὴ Θήβα φτάνει
 κατὰ τῆς Κόρθος τοὺς γκρεμοὺς καὶ πάει πρὸς τὰ Ξαμίλια.
 Κ' εἶν' ὁ Ἑλικώνας ἀπὸ δῶ καὶ τὸ βουνὸ τῆς Σφίγγας
 εἶν' ἀπὸ κεῖθε, γείτονας· τῆς Μούσας τὸ παλάτι
 καὶ τὸ καστρί τῆς φόνισσας τῆς στρίγλας πού πετοῦσε
 τὸ μάντευμα τὸ ἀμάντευτο· καθὼς γειτόνοι στέκουν
 τὸ βαθυρώτημα τοῦ νοῦ στὸ αἰνιγμα τοῦ κόσμου

καὶ τὸ τραγοῦδι τῆς καρδιάς, ἀπλὸ καὶ ὠραῖο, στὴν πλάση.
 Ρέπιο καὶ τὸ Γυφτόκαστρο σὲ γκρεμὸ βράχου ἀπάνου,
 στοῦ Κιθαιρώνα τὰ στενά, βιγλάτορας Ἀκρίτας,
 καὶ τὰθηναίϊκα σύνορα φυλάει ταμπουρωμένος.
 Στοῦ Κιθαιρώνα τὴν κορφὴν κατάκρυα ρέει βρυσούλα,
 καὶ ὁ Ἀκρίτας ὁ βιγλάτορας πέφτει καὶ προσκυνάει,
 καὶ τὴ βρυσούλα τὴν κατάκρυα κάνει ὁ Κιθαιρώνας
 στόμα λαμπρόλαλο καὶ λέει· «Τώρα Ἐλατιὰ μὲ κρᾶζουν,
 ψηλὰ τὰ κορφοβούνια μου σὰν πάντα εἶναι καὶ τώρα,
 καλὸ στὰ παλληκάρια μου, γειά σου χαρά σου, Ρήγα,
 γιὰ σύρε ἀπάνου μου νὰ διῆς τὸν οὐρανὸ μὲ τᾶστρα,
 καὶ μ' ἔλα τὰ λουλούδια τῆς τῆ γῆ νὰ καμαρώσης».
 Καὶ τί νὰ πρωτοπῶ καὶ τί νὰ πρωτολογαριάσω
 καὶ μέσα στὸ τραγοῦδι μου καὶ τί νὰ πρωτοβάλω
 καὶ ἀπ' ὅσα βλέπουν καὶ πατᾶν καὶ ψάχνουν καὶ ἀγναντεύουν,
 σὰν τῆς αὐγῆς ὄνειρατα καὶ σκιάχτρα σὰν τῆς νύχτας,
 ὦ γῆ, ποῦ πάντα ἐσένανε δουλεύουν ὀλοένα
 καὶ ὅμοια γερὰ καὶ καρπερὰ μαζὶ Ἐρωτας καὶ Χάρος
 κάτου ἀπ' τὸν ἥλιο ποῦ ναοὺς καινούριους θεμελιώνει
 μὲ τὰ συντρίμμια τῶν παλιῶν, καὶ ἔλα τὰ ξανανιώνει;

Κ' εἶδαν τὴ Θήβα ἀνάμεσα στὴ Βοιωτία, καὶ ἀπάνου
 στὰρχατο τὸ Κάστρο· τῶχτισε μαγεύτρα μιὰ ἀρμονία,
 Λύρα, ἐσύ, δυνατώτερη καὶ ἀπὸ Κυκλώπων χέρια.
 Κοντὰ στὸν ποταμὸ Ἴσμηνὸ τὴν εἶδανε τὴ Θήβα
 σημαδεμένη ἀπὸ κακὰ ποῦ ἀλύπητα σωριάσαν
 ἀπάνου τῆς καὶ ἀπανωτά, τῶνα πιὸ μαῦρο ἀπ' τᾶλλο,
 πολέμαρχοι ξολοθρευτές, ὁ Ἀλέξαντρος, ὁ Σύλλας,
 καὶ Μακεδόνες καὶ Ρωμαῖοι καὶ Οὔνοι καὶ Γόθοι καὶ ἄλλοι,
 τάλόγατα τοῦ Ἀλάριχου, τὰ πόδια τοῦ Σαμουήλη.
 Καὶ εἶδαν τὴ Θήβα ξακουστὴ ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς τώρα

πού τις πορφύρες ακριβές δὲν τις δουλεύουν τώρα
 μὲ τῶν πολέμων τὰ αἷματα, πού τις πορφύρες τώρα
 δουλεύουν πολυγύρευτες μὲ τάπαλὰ μετάξια.
 Μὰ ἡ Θήβα τότε ξέχασε μεγάλο στοὺς μεγάλους
 τὸν κύκνο της, εἰρηνικὴ τὰ εἰρηνικὰ γυρεύει
 καὶ τᾶπλαστα καινούρια της τραγούδια τὰ ταιριάζει
 μὲ τᾶργαλειοῦ της τὸ ρυθμὸ, δουλεύτρα χρυσοχέρα.
 Καὶ εἶδαν τὴ Θήβα. Καὶ καθὼς κοντόφωτα εἶχαν μάτια
 πού τᾶκανε καὶ σπάραζαν τοῦ βασιλιᾶ τους κι ὁ ἴσκιος,
 καὶ καθὼς εἶχαν καὶ ταῦτιά βαριά, βάρβαροι πάντα,
 μόνο νάκουν τοῦ βούκινου τοὺς ἤχους γυμνασμένα,
 καὶ τᾶγρια τῶν πολέμαρχων προστάσματα, δοσμένα
 σ' ἄμοιαστες γλῶσσες, ἀπὸ δῶ φερμένες κι ἀπὸ κείθε,
 δὲν εἶδαν, οὔτε ἀκούσανε τὸ φάντασμα τὸ μέγα
 τ' Ἀσκραίου τοῦ ψάλτη πού γυρνᾷ χουγιάζοντας τὰ βράδια
 κατὰ τῆς Δίρκης τὰ νερὰ καὶ τὰ πικρὰ ἀνταμώνει
 δάκρυα μὲ τις μουρμουριστὲς πηγές καὶ τις θολώνει,
 καὶ κλαίει τὴ Θήβα θλιβερά, γιατί κρατᾷ τὴ χάρη
 μὲ τωρινὰ καὶ χτεσινὰ καὶ ταῦριανὰ νὰ ξέρη
 ὁ διαλεχτὸς ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ τραγουδιοῦ, καὶ κλαίει
 μαζί τῆς ζήτησης τὰ δεινὰ, τὸν ξεπεσμοῦ τοῦ ἀνθρώπου
 καὶ τῆς γυναίκας τὴν ψευτιά καὶ τῆς δουλειᾶς τὴν πίκρα,
 κ' ὕστερα καὶ τὴν ἄφραστη τὴν ἀπονιὰ τῆς Φύσης,
 τῆς Λάμιας, πού εἶν' ἀπὸ λιμοὺς καὶ λοιμικὲς καὶ μπόρες
 καὶ κλαίει ἀμάχες καὶ σκλαβιὲς καὶ συφορὲς καὶ δλέθρους,
 μύρια κακὰ στὸν τόπο του καὶ μύρια στὴν Ἑλλάδα,
 πού σὰν τὸ χιόνι στὸ Χελμὸ καὶ τῶνα ἀπάνου σᾶλλο
 πέφτουν, καὶ σήμερ' ἀπὸ δῶ κι αὔριο ἀπὸ κεί τὰ φέρνουν
 ἀλλότριες κλῆρες καὶ φυλὲς ἀπὸ βοριᾶ καὶ δύση.
 Καὶ κλαίει τὴν πιὸ κακὴ σκλαβιά καὶ τὸ χαμὸ τὸ μέγα
 πού εἶναι γραφτό, γλήγορ' ἀργά, νὰ φέρη ἀπ' τῆς Ἀσίας

τὰ τρίςαθα... Καὶ νά! καὶ νά! τὴν ὥρα τούτη ἀρχίζει
καὶ πολεμᾷ νὰ ξαπλωθῆ σὰ νύχτα ποὺ τὴν ἔχει
Ξαπολυτὴ μιὰ κόλαση, καὶ πρωτοξεμουτίζει
στὰρμένικα ἀκροσύνορα, τοῦ Πέρση κληρονόμος,
ὕστερ' ἀπ' τὸ Σαρακηνό, νάτον, κατάρρα! ὁ Τοῦρκος!

*

Εἶναι οἱ πηγές πολύκρουνες κ' εἶναι τὰ κεφαλάρια
κι ἀστέρευτα κι ἀσίγητα μὲ τὸ μουρμούρισμά τους.
Καὶ τὶς μουριές ποτίζουνε κι ἀπ' τὶς ἱτιές περνᾶνε
καὶ γοργοπαιγνιδίζουνε μὲ τὰ μακρὰ μαλλιά τους
ὅσο νὰ πάνε στοὺς βυθοὺς τῆς Δίρκης νὰ χυθοῦνε,
θυμώνοντάς την, πλαστουργές πηγές, καὶ κεφαλάρια.

Δίρκη, χαρά σου! ἂν ἄλλαξες τὰρχοντικὸ ὄνομά σου
καὶ κράζεσαι Πλακιώτισσα, κ' ἐγὼ ἢ φλογέρα ἢ ξένη
σὲ λέω κ' ἐγὼ Πλακιώτισσα τραχιά, κι ὠριοστολίζω
μὲ τοῦ ρυθμοῦ τὴ δύναμη καὶ μὲ τὴ μουσικὴ μου
τὸ νιό σου τῆνομα κι ἀγάλια ἀγάλια τὸ ἐτοιμάζω
γιὰ τὰ καινούρια ριζικά ποὺ θᾶρθουνε νὰ σ' εὔρουν,
κ' ἐσὲ κ' ἐμᾶς ὀπόχουμε μὲ σένα μιὰ πατρίδα.

Ἔτσι γυμνοὺς κι ἀστόλιστους τοὺς τοίχους μιᾶς καλύδας,
ἄσπροι κι ἂν εἶν' ἢ ἀπὸ καπνιά κι ἂν εἶναι μαυρισμένοι,
γνοιασμένα μ' ἀγριολούλουδα στολίζει κάποιον χέρι
γιὰ κάποιον ταίρι νιόνυφων ποὺ ἐκεῖ θὰ ξενυχτίσῃ.
Κ' ἐσένα, Δίρκη, καὶ μαζὶ μ' ἐσένα ὄλα τὰ πάντα
ποὺ σὰν ἐσὲ ἀναδρῖσανε καὶ σὰν ἐσένα τρέχουν,
ποτάμια, κεφαλόδουρα, πηγές, πηγάδια, ρυάκια,
χερσοτοπιές, γλωρότοποι, κάμποι, βουνά, καστέλλια,
κι ἀπὸ τὸ χιόνι τοῦ Ὀλυμποῦ κι ὡς τῆς Ἀθήνας τᾶστρο,
κάθε κομμάτι τᾶχραντου κορμιοῦ σου, ὦ μάννα Ἑλλάδα,
κ' ἐσὲ τὴν ἴδια ὅσο μπορῶ πιὸ δυνατά, ὦ Ἑλλάδα,

μὲ τὸ καινούριο τῶνομα σᾶς κράζω, ὅσο κι ἂν εἶναι
 γραφτὸ νὰ μαρτυρήσετε, νὰ καταφρονηθῆτε,
 καὶ νὰ πεθάνετε μ' αὐτό, (πάντα καθὼς πεθαίνει
 θεὸς ποὺ κι ὅσο κι ἂ χαθῆ κι ὅσο κι ἂν πάη στὸν ἄδη,
 γλήγορ' ἄργα τὸ χάρο του πατᾶ καὶ ξαναθαίνει),
 μὲ τὸ καινούριο τῶνομα σᾶς κράζω: Ρωμιούνη!
 Μὲ τὸ καινούριο τῶνομα κ' ἐγὼ σᾶς στεφανώνω,
 καὶ τὸ στεφάνι σας αὐτὸ θωρώντας πόσο ὠραία
 ταιριάζει στὸ κεφάλι σας, γιὰ μυρτοστέφανο εἶναι,
 γιὰ στέφανο ἀγκαθόπλεχτο, σπαράζω κι ἀλλαλάζω!
 Καὶ μὲ τὰ νέα ὀνόματα σᾶς κράζω τὰ δικά σας,
 τῆς μοίρας εἴμ' ὁ ἀντίλαλος, τῆς ἱστορίας ὁ κρᾶχτης,
 κι ὄλο σκαλίζω τῆ σβυστῆ φωτιά γιὰ νάναδώση
 καὶ ἡ σπίθα στὴ θολόσταχτη θαμμένη, καὶ νὰ γίνη
 φλόγα, ἢ νὰ ψήση τὸ ψωμί, γιὰ πυρκαγιὰ νάναψη.
 Φυσῶ τὴν τόλμη καὶ ξυπνῶ τὸν καταφρονεμένο
 τὸν κόσμον ἀπ' τοὺς κοντόφωτους κι ἀπ' τοὺς μικροὺς τοῦ κόσμου.
 Ἐκὼμα στα δευτέρια τοὺς σοφοὶ κι ἂ δὲ σᾶς γράψαν,
 κι ἂ δὲ σᾶς ξέρουν οἱ ἄνθρωποι, σᾶς κελαιῖδαν τάηδόνια.
 Ἐκὼ τὰ κελαιῖδίσματα τῶν ἀηδονιῶν σᾶς παίρνω,
 ὀνόματα ποὺ πήρατε, κι ὀνόματα ποὺ ἀκόμα
 δὲν πήρατε, καὶ ποὺ αὔριο θὰ πάρετε, χαρά σας
 τώρα ὀλονῶνε, κι αὔριο δόξα σας ὄλων πάλε,
 ἀρχαῖοι, ποὺ σὰ νὰ δείχνεστε μὲ κάτι νέο, ὦ τόποι!
 Ἐτσι ἡ γυναῖκα ἡ νιόνυφη τἀλλάζει χωρὶς θλίψη
 τὸ πατρικὸ τῆς ὄνομα τὸ μυριοδοξασμένο
 μὲ τῶνομα τἀγνώριστο πῶχει ὁ καλὸς τῆς, ὅποιος.
 Σὰν τὸν καλὸ τῆς, ἀκριβὸ τὸ κάνει ὁ πόθος ὁ ἅγιος
 καὶ τῶνομα τἀγνώριστο, καὶ τῶχει πιά καμάρι
 σ' ὅποια ζωῆ, καλῆ, κακῆ, πάντα, καὶ μ' ὅποια μοῖρα.

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

Πρωΐ, καὶ λιοπερίχυτη καὶ λιόκαλ' εἶναι ἡ μέρα,
κ' ἡ Ἀθήνα ζαφειρόπετρα στῆς γῆς τὸ δαχτυλίδι.
Τὸ φῶς παντοῦ, κι ὄλο τὸ φῶς, κι ὄλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
καὶ στρογγυλὰ καὶ σταλωμένα, κοίτα, δὲν ἀφίνει
τίποτε θαμποχάραγο, νὰ μὴν τὸ ξεδιαλύνης
ὄνειρο ἂν εἶναι, ἦ κι ἂν ἀχνός, ἦ ἂν εἶναι κρουστὸ κάτι.
Περήφανα καὶ ταπεινά, κι ὄλα φαντάζουν ἴδια.
Καὶ τῆς Πεντέλης ἡ κορφή καὶ τὰ χαμνὸ σπερδοῦκλι,
κι ὁ λαμπρομέτωπος ναὸς καὶ μιὰ χλωμὴ ἀνεμώνη,
τὰ πάντα, ὅμοια βαραίνουνε στῆ ζυγαριὰ τῆς πλάσης.
Κι ὄλα σιμὰ τὰ φέρνεις, φῶς, κι ὄλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
μὲ μοῖρα σὰν ξεχωριστή. Τῆς Αἴγινας ὁ κόρφος
ἀσπρογαλλιάζει ὀλόχυτος, λαμποκοπᾷ τὸν πάει
σιμὰ πρὸς τοὺς κυματιστοὺς καὶ σὰ γραμμένους λόφους·
καὶ τὸ βαθὺ ἀκροῦρανο σημαδεμένο μόνο
ἀπὸ τὸ μαῦρο ἑνὸς πουλιοῦ καὶ τᾶσπρο ἑνοῦ συγνέφου
τὰ πάει πρὸς τὸ βουνόπλαγο, καὶ τοῦ βουνοῦ τῆ ράχη
τὴν πάει σιμὰ στὸ λιόφυτο τοῦ κάμπου, καὶ τὸν κάμπο
τόνε σιμώνει στὸ γιαλό, καὶ τοῦ γιαλοῦ καὶ οἱ βάρκες
στὰ σπιτικὰ κατώφλια ὀμπρὸς τραβᾶν κατὰ τὴ χώρα
ἦσυχα γιὰ νὰράξουνε. Κι ὄλα τὸ φῶς τὰ δείχνει
ἀεροφερμένα πιὸ κοντὰ σάμπως καημὸ νὰ τῶχη
νὰ τὰ ὀρμηγέψη νὰ πιαστοῦν κ' ἓνα χορὸ νὰ στήσουν,
ὅσο ποῦ τῶνα στάλλουνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ νὰ πέση.

Ἔτσι ὀλογύρα τὰ βουνὰ κι ὁ λογγωμένος Πάρνης
 κι ὁ ἔλεφαντένιος ὁ Ὑμηττός κ' ἡ ἀγέρινη Πεντέλη
 βλέπονται κι ὄλο βρίσκονται σὲ συντυχιά μὲ τᾶλλα
 τὰ πιὸ φτενόγραφα καὶ πιὸ μακριὰ ξαγναντεμένα
 βουνὰ τῆς Ὑδρας, τ'Αναπλιοῦ, τοῦ Δαμαλαῶ, τῆς Κόρθος·
 κι ἄκρες καὶ λόφοι καὶ στενὰ καὶ βράχοι κι ἀκρογιάλια,
 Τριπύργι, Φάληρο, Περαιάς, καὶ οἱ σκάλες καὶ οἱ λιμῶνες,
 κ' ἡ Σαλαμίνα ἀθάνατη, κ' ἡ ἐρημικὴ Ψυτάλη
 ὡς πέρα πού τὸν ἄσπρο ναὸ βασιλικὴ κορώνα
 φορεῖ, δειγμένο ἀπὸ παντοῦ, τὸ Σούνιο τὰκροτόπι.
 Κ' ἡ ἀττικιά ἀκροθάλασσα, καὶ ξεχωρίζει μέσα
 στὴν Ἄσπρη θάλασσα, καὶ ζῆ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας,
 εὐγενικώτερη ἀπ' αὐτὴ καὶ σάμπως πιὸ γαλάζια.

Σήμερα πρωτοθώρητο, κάτι σὰ θᾶμα, κοίτα,
 πέρα ἀπ' τὸν κάμπο χάραξε κι ἀπ' τὸ πυκνὸ λιοστάσι
 ξαπλώνεται κι ὄλο τραβᾷ στὸ μαγεμένο Βράχο
 πού καὶ μικρός, σὰν πιὸ ψηλὸς ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο εἶναι.
 Ἐκεῖ μιὰ ἀσάλευτη ζωὴ, καὶ στοιχιωμένη ἡ χώρα,
 μαρμαρωμένοι καὶ οἱ θνητοὶ κ' οἱ ἀθάνατοι, κ' ἡ πέτρα
 κι ἄνθος ἀπὸ τὴν ὁμορφιά κι ἄστρο ἀπὸ τὴν ἰδέα,
 καὶ τὰ σκληρὰ κορμιὰ ἀπαλὴ πνοοῦλα τὰνασταίνει.
 Πάντα ὁ ναὸς ὁ μουσικὸς τοῦ στοιχιωμένου Βράχου
 κορώνα γῦρο ὑψώνεται σ' ὄλα κι ἀπάνου ἀπ' ὄλα,
 κι ἀπὸ τῆς πλάσης τὰ καλὰ κι ἀπ' τὰγαθὰ τῆς χώρας,
 σάμπως ἐκεῖνος πιὸ καλὰ καὶ πιὸ ἀγαθὰ πλασμένος.
 Καὶ πάντα οἱ βρύσες ρέουν ἐκεῖ τοῦ Μύθου κι ἀναδρίζουν
 τῆς Ἱστορίας οἱ πηγές, κ' εἶναι τὰνάβρυσμά τους
 πάντα κ' εἶναι τὸ ρέμα τους τῆς δόξης καὶ τῆς χάρης
 τὸ ρέμα καὶ τὰνάβρυσμα, καὶ τῆς Ἀθήνας πάντα.
 Καὶ πάντα ὁ δωρικὸς ναὸς ἀπλὸς καὶ τρισμεγάλος

και ἡ πιὸ λιγνὴ γραμμούλα του σοφὰ λογαριασμένη,
 και σιδεροθεμέλιωτος και φτερωτὸς ἀντάμα
 και λυγερὸς και μ' ὄλο του τάλυγιστο τόλῳρθο.
 Πλάσμα πὸ ἐνῶ τὰ μάτια σου γιομίζοντας τὰ εὐφραίνει,
 στέκει σὰν κάτι τι νοητὸ και καθεμιὰ του ἀράδα
 κι ὄλοι του οἱ κύκλοι ἀσύγκριτοι, στοχάζονται, μιλᾶνε.
 Και πάντα εἶναι τὰ μέτωπα και τὰ πλευρά του πάντα
 και πάντα εἶν' οἱ κολῶνες του και οἱ ζῶνες και οἱ κορφές του,
 μὲ τὰ σεμνὰ σκαλίσματα, μὲ τὰ λαμπρὰ πλουμίδια,
 ρουγιές και αἶτοι και ἀστράγαλοι, κύματα, φίδια, ρόδα,
 τὰ χρώματα, ἀπὸ τοῦ δεντροῦ τὸ πράσινο, ὡς τῆς ὄχρας
 τὸ κίτρινο, τὰνάγλυφα, τὰγάλματα, και κεῖνα
 πὸ ἀκέρια ἀπὸ τοὺς κόκκινους τοὺς τοίχους ξεχωρίζουν
 και παρασταίνουν ζωντανά, πλεμένα καθὼς εἶναι,
 τῶν Ἀθηνῶν τὰ ἡρωϊκά, τῆς Πολιτείας τὰ τίμια,
 κι αὐτὰ πὸ λιανοχάραγα και μόλις τὰ ξανοίγεις
 μέσ' ἀπὸ βάρθια γαλανά, θρησκευτικὲς εἰκόνες
 λατρείας πὸ εἶν' ὄλη ἀπὸ χάρά, ζωῆς πὸ εἶν' ὄλη ἀπ' ἄνθια.
 Και πάντα οἱ δώδεκα οἱ θεοὶ σὰν κυβερνήτες εἶναι
 τοῦ κόσμου πὸ ἀκυβέρνητος πιὰ στέκεται γιὰτ' ἠῦρε
 τὴν ἀκριμάτιστη ζωὴ στὸν οὐρανὸ τῆς Τέχνης.
 Κι ὄλο γεννιέται κ' ἡ Ἀθηνᾶ, και ἡ γέννα της δὲν εἶναι
 σὰ βρέφους· ὄριμη, τρανή, μέσ' στὴν ἀρματωσιά της,
 τοὺς Ὀλυμπίους τριγῦρο της μὲ βιάς μετρᾷ ἡ ματιὰ της
 ἀπὸ τὰνάερο τίνασμα θαμποὺς και ξαφνισμένους,
 καθὼς τινάζεται ἄξαφνα, καθὼς πετιέται ἀτόφια.
 Και πάντα λάμιες μονοδύζες οἱ Ἀμαζόνες τρέχουν
 ἀδάμαστες μὲ τᾶλογα τὰδάμαστα και πάντα
 τοὺς κόβουνε τὸ δρόμο τους κοντὰ στὸ Ἰλίσσιο ρέμα
 γερότεροι ἀπ' τὸν ποταμὸ λεβέντες Ἀθηγιῶτες.
 Κι ὁ πολυτάραχος θεὸς τῆς θάλασσας παλαίβει

μὲ τῆς Σοφίας τῇ δέσποινα γιὰ ἵνα βασιλείω πάντα,
 κ' ἡ Ἀθήνα τὸ βασιλείω, κ' ἐσύ, Ἀθηναῖα, ἡ νικήτρα,
 γιὰτ' εἶν' ὁ νοῦς πιδὺ δυνατὸς κι ἀπ' τοῦ πελάου τὸ κύμα.
 Καὶ πάντα σ' ἕνα μπλέξιμο γιγάντικο τεράτων,
 ποῦ εἶν' ἄτια ὁμάδι καὶ ἄνθρωποι, μὲ ἡρώους ποῦ δὲν ἔχουν
 ἀπὸ τῆ φύση δύναμη παρὰ τὴν ἀντρειωμένη
 σάρκα καὶ μέσα μιὰ καρδιά, χτυπᾶνε τοὺς Λαπίθες
 οἱ Κένταυροι, καὶ γονατᾶει τὸν Κένταυρο ὁ Λαπίθης.
 Καὶ πάντα, ἀπ' τῆς ἱέρισσας τὰ χέρια βλογημένα,
 στὰ χέρια οἱ λυγερὲς βαστᾶν τὰ φυτάρια, καὶ στοὺς σάκκους,
 ἀπὸ σπαρτὰ κι ἀπὸ καρποὺς τῆς Δήμητρας γιομάτους,
 ἀκκουμπιστήρια γίνονται τὰ καλοχτενισμένα
 κεφάλια. Καὶ παραδοτὸς ἀπὸ τὸν ἱερέα
 στὰ χέρια τοῦ παλληκαριοῦ περνᾶ καὶ κυματίζει
 πλούσιος ὁ μυριοκέντιστος παναθηναϊκὸς πέπλος.
 Καὶ πάντα ὡς πέρα ἡ θάλασσα κυματιστὴ σαλεύει
 τῆς διπλοπρόσωπης πομπῆς πρὸς τῇ θεᾷ ἀπὸ δῶθε
 πῶχει ἡ Λεψίνα, πρὸς τῇ θεᾷ πῶχει ἀπὸ κειθ' ἡ Ἀθήνα.
 Κι ὄλο ἡ πομπὴ ἐτοιμάζεται κι ἀκόμα δὲν ἀρχίζει,
 καὶ εἶν' ἡ γλυκεῖα κ' ἡ ἀνήσυχη στιγμὴ τῆς ἔγνοιας, ἡ ὥρα
 ἡ ζωντανὴ ποῦ ὄλογυρνᾶς καὶ καρτερᾶς καὶ ψάχνεις
 καὶ ψάχνεσαι καὶ χαίρεσαι καὶ δὲ σοῦ δίνεται ἄλλη
 φορὰ σὰν τούτη νὰ χαρῆς, γιὰτ' εἶσαι εὐτυχισμένος
 (ὄχι τὴν ὥρα ποῦ ἀποχτᾶς) τὴν ὥρα ποῦ προσμένεις.
 Καὶ πάντα ἀπὸ τῇ μιὰ μεριά κι ἀπ' τῇ μεριά τὴν ἄλλην
 οἱ συντροφίες ἐδῶ πιδὺ ἀριές, κ' ἐκεῖ πιδὺ πυκνωμένες,
 μαζώνονται καὶ πλέκονται καὶ ρυθμικὰ προβαίνουν
 ἀπ' τὰ ἡλιογέρματα τραβᾶν πρὸς τοὺς βοριάδες οἱ ἄλλοι
 κι ἄλλοι πρὸς τὶς ἀνατολὲς ἀπ' τοῦ βοριᾶ τὰ μάκρη.
 Κ' εἶναι ἀρχοντιά, κ' εἶναι λαός, κ' εἶναι παρθένες, βόιδια
 γιὰ τῇ θυσία στεφανωτὰ, καὶ ἀργοσυρμένα ἀμάξια,

καλαθοφόρες λυγρές, λαμπαδοδρόμα ἀγόρια,
 και καθαλλάρηδες γοργοί στερνοί ἀκλουθώντας με ἔλα
 τῆς νιότης τὰ χαρίσματα, πού εἶν' ἀψεγάδιαστα ἔλα,
 στή σάρκα, στήν κορμοστασιά, στή φορεσιά, στή γύμνια,
 τὸ πανηγύρι τοῦ θνητοῦ χαρὰ θεοῦ τὸ κάνουν.
 Γι' αὐτὸ και πάντα ἀθώρητοι τὸ πανηγύρι βλέπουν
 ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ λατρευτὸ λαὸ κι ἀναγαλλιᾶζουν
 οἱ ἀθάνατοι, ἀπὸ τοὺς θνητοὺς πού μόλις ξεχωρίζουν,
 και μέσα στοὺς ἀθάνατους ξεχωρισμένοι ἀκόμα,
 ὁ Ἀσκληπιὸς κ' ἡ Δήμητρα κ' οἱ Διόσκουροι κι ὁ μέγας
 ροπαλοφόρος Ἡρακλῆς, κ' ἡ πιὸ μεγάλη, ἡ Κόρη,
 θείσσα στὸ θρόνο τὸν πλατὺ, με τῆ μακριὰ τῆ βέργα.

Σήμερα πρωτοθώρητο κάτι σὰ θᾶμα, κοίτα,
 ξεσπᾶ, και τἀνατρίχιασμα ξυπνᾶ κι ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη
 κάτου ἀπ' τὰ θεῖα παντοτινὰ στασίματα, και θάμπος
 ξυπνᾶ, και κάποιο δεῦτερο μαρμάρωμα, ἀπ' τὸ πρῶτο
 πιὸ δυνατὸ καρφώνει τα και τὰ καταχωνιάζει
 τὰ μεγαλόχαρα εἶδωλα, κ' ὕστερα τὰ σπαράζει
 μ' ἀστραφτερὰ σπαράσματα γοργότερ' ἀπ' τῆς σκέψης
 τὸ δρόμο, ὅταν τινάζεται σὲ χρόνους και σὲ τόπους.
 Και ξάφνισμα μέσ' στοὺς χοροὺς και τάραμα στοὺς κύκλους
 τῶν ὑπεράνθρωπων θνητῶν και τῶν θεῶν πλασμένων
 με τὸν ἀφρὸ και τοῦ κορμιοῦ και τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου.
 Και οἱ συντυχιές και οἱ μοναξιές, και οἱ μάχες και οἱ θυσίες
 και σιωπηλὰ μιλήματα και ἀμίλητα τραγούδια,
 κι ὅσα φαντάζονται και λὲν και μάχονται και φέρνουν
 πεζοὶ και καθαλλάρηδες, κι ὅσοι σκυφτοὶ και ὀλόρθοι
 και καθιστοὶ φιλόσοφοι χρυσόστομοι, ὄλοι σκέψη,
 και ἡμίθεοι στήν ἀπανεμιὰ και ἡρώοι τοῦ πολέμου,
 νέοι και γυναῖκες και παιδιὰ και γέροι και παιδοῦλες

κι ἀρχόντοι καὶ φτωχολογιά, τοῦτοι ντυμένοι πλούσια,
 κ' οἱ ἄλλοι πιδ πλούσια μοναχὰ μὲ τὰ γυμνὰ κορμιά τους·
 κι ὄλα ὄσα σκαλιστήκανε τριγῦρο καὶ βλαστήσαν
 κάτου κι ἀπάνου καὶ παντοῦ στὰ ὕψη καὶ στὰ βάθια
 τοῦ βραχορρίζωτου ναοῦ, ποὺ ἀστρόκοσμο τὸν κάνουν,
 κι ὄλα τὰ πάντα σήμερα τῆς μαγεμένης χώρας
 νάλλάξουν παίρνουν, καὶ θαρρεῖς πὼς ἀρχινᾶν τὰ πάντα
 στὴν ἄλλη νᾶμπουν τὴ ζωὴ ποὺ μέσα της μᾶς ἔχει,
 κι ἀπὸ λαχτάρα ζωὴ κυλᾶ κι ἀπὸ φροντίδα ζήση.
 Σὰν ἀπὸ τῶν παραμυθιῶν τοὺς κόσμους ἀντρειωμένος
 ξεμαγευτῆς νὰ πρόβαλε, καὶ γγίζοντας ἐτοῦτο
 τὸν κόσμο, ἀγάλια τὸν ξυπνᾶ κι ἀργὰ τὸν ἀνασταίνει,
 κι ἀκόμα δὲ μπορεῖς νὰ πῆς πὼς ξύπνησε, μὰ μήτε
 «Κοιμᾶται πιὰ» μπορεῖς νὰ πῆς γιὰ τὸ μαρμαρωμένο.
 Ὁμιέ! μισόξυπνος· κι αὐτὸ τὸ μισοξύπνημά του
 κάποια φαρμάκια τοῦ θυμᾶ, καὶ τᾶθλια καὶ τὰ μαῦρα
 ποὺ ἐδῶ στὴ γῆ μας τυραγνᾶν ἀντάμα θεοὺς καὶ ἀνθρώπους.
 Γιατὶ κι ἂν εἶναι ἀπ' τοὺς θνητοὺς οἱ ἀθάνατοι πιδ ἀπάνου,
 εἶναι κι ἀπ' ὄλους τοὺς θεοὺς — τὸ ξέρουμε — πιδ ἀπάνου,
 (Τὸ εἶπε κ' ἡ Μοῦσα ἢ τραγική, βασίλισσα στὶς Μοῦσες,
 κ' ἔσταξες, λόγε ὀλόπικρε, στῆς γλύκας τὴν πατρίδα).
 εἶναι κι ἀπ' ὄλους τοὺς θεοὺς — τὸ ξέρουμε — πιδ ἀπάνου,
 μιὰ δύναμη εἶναι, καὶ θεῶν κατακυλιήτρα· ἡ Μοῖρα.
 Ὅμως τὸ τέτοιο τάραμα, τὸ τέτοιο θάμπωμα ὅμως,
 τὸ τέτοιο μισοξύπνημα γιὰ νὰ τὸ νοιώσης, πρέπει
 νὰ μὴ βαραίνῃ τὸ εἶναι σου μιὰ σάρκα σὰν τάνθρώπου.
 Μόνο κι ἂν κάπου ἐδῶ γλιστρᾶν ψυχές ἀπὸ τὸ σῶμα
 πιὰ γλυτωμένες, πνέματα κι ἂν κάπου ἐδῶ διαβαίνουν,
 ἀγγέλοι κάπου ἐδῶ ἂν πετᾶν,— μονάχα ἐσεῖς, ὦ ἀγγέλοι,
 ὦ πνέματα, ὦ ψυχές, κ' ἐσεῖς, τελώνια τοῦ πελάγου,
 καὶ τῆς στεριάς ἀγερικὰ καὶ ξωτικὰ τοῦ κόσμου

κι ὄλα τάλαιφροῦσκιωτα, τᾶγια τῶν θρήσκων ὄλων,
 τῆς νέας λατρείας τᾶσκητικά καὶ τᾶύλα, ἐσεῖς οἱ ἀρχαῖοι
 θεοὶ οἱ διωγμένοι,—(βρικόλακοὶ γίναν καὶ δαιμόνοι
 οἱ ἀρχαῖοι θεοί, κι ἀπ' τοὺς βωμοὺς κι ἀπ' τὰ ἱερά τριγῦρο
 λυπητερά νυχτοπετᾶν καὶ νυχτοπαραδέρνουν
 πάντα στῆ γῆ τοῦ φυτρωμοῦ καὶ τοῦ μεγαλωμοῦ τους
 καὶ παίρνουν ἄλλα πρόσωπα κι ὄνόματ' ἄλλα παίρνουν
 κι ἄφαντοι κάτου ἀπ' ὄλα αὐτὰ καὶ ἀσάλευτοι, γυρεύουν
 ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς πιστοὺς ἴδια λατρεία, πὺ νᾶχη
 μονάχα ἀλλοιώτικο ὄνομα, καὶ λὲν οἱ ἀποδιωγμένοι:
 —“Ὅσο κι ἂν εἴστε χριστιανοί, πάντα εἴστε εἰδωλολάτρες!—)
 Μονάχα ἐσεῖς, πνοές κι αὐτοῦ καὶ τᾶλλουνοῦ τοῦ κόσμου,
 μπορεῖτε νὰ τὸ νοιώσετε κι ἀγνάντια νὰ τὸ διῆτε
 τὸ θάμπος καὶ τὸ τάραμα τοῦ στοιχιωμένου κόσμου.
 Ἔτσι ἢ ματιὰ καμιὰ φορὰ κ' ἔτσι ταῦτι κάποια ὦρα
 τᾶρπάζουν, ὄσο σιγαλὸ καὶ λιγοστὸ κι ἂν εἶναι,
 τὸ σάλεμα στῆ θάλασσα, τὸ φύσημα στὸ λόγγο,
 κι ἄς δείχνει πὼς τὴν κάρφωσε τὴν πλάση κάποιο χέρι.

Σ' ὄλα τὰ πλέρια σῆμερα καὶ τὰ καλοκομμένα,
 εἴτε τῆς τέχνης θάματα καὶ εἴτε θωριές τῆς πλάσης,
 πὺ ἀμέσως ξεδιαλύνεις τα κ' εὐκολα τὰ γνωρίζεις,
 κι ἂν χέρι ἀπλώσης πρὸς αὐτά, πιστεύεις πὼς θὰ ταῦρησ
 ὄλα στὸ χέρι σου μπροστὰ γιὰ ψάξιμο ἢ γιὰ χᾶιδιο,—
 κάτου μακριά, χαράζοντας θαμπὰ στὰ μάτια ἀκόμα,
 βγαλμένο ἀπὸ τὰ διάσελα τοῦ Κιθαιρώνα, πέρα
 πρὸς τὴ Λεψίνα, στὰ πλατιὰ τοῦ δρόμου πὺ ὄδηγοῦσε
 τὴ λιτανεία τὴ μυστικὴ πρὸς τῆς Σοφίας τὴν πόλη,
 κάτι σὰν κουρνιαχτός, γιὰ κοίτα! κάτι σὰ θολούρα,
 ὄλο τραβᾶ κι ἀσκώνεται κι ὄλο καὶ μεγαλώνει
 καὶ μέσα στᾶσπρο τοῦ φωτὸς κι ὄλο πὺ μαῦρο δείχνει

καὶ πότε εἶν' ἀπὸ σύγγεφα κοπάδι, πότε δάσος,
καὶ πότε ἀστράφτει, καὶ ἡ βροντὴ προσμένεις νὰ βροντήσῃ
καὶ πότε εἶναι τὸ γυάλισμα μιᾶς λίμνης, καὶ σιμώνει,
κ' εἶναι περπάτημα στρατοῦ κι ἀρμάτων εἶναι λάμψη.

*

Καὶ ὁ Βράχος ὁ ξαγναντευτῆς κι ὁ ἀνταριασμένος Βράχος
ρωτᾷ καὶ συλλογίζεται, κι ὄλα τὰ χίλια μύρια
στόματ' ἀνοίγει καὶ μιλᾷ, κ' εἶναι τὸ μίλημά του
σὰν πρωτοβούϊσμα τῆς ζωῆς στὸ χάραμα τῆς μέρας :

- Τῆς Ρώμης αὐτοκράτορας, ἀπόστολος τοῦ Λόγου,
προφήτης τοῦ Ἥλιου ὀλόστερνος, καὶ ὁ πρῶτος μέσ' στοὺς πρῶτους,
μῆνα στρατάρχης νικητῆς ὁ Παραδάτης φτάνει
τοὺς γκρεμισμένους μου βωμοὺς νὰ τοὺς ξαναστηλώσῃ
καὶ μὴ μοῦ φέρνει ὁ λυτρωτῆς γιὰ νὰ τὰ ξαναστήσῃ
κι αὐτά, κι αὐτῶν ξεσκλαβωτῆς σ' ἀνατολὴ καὶ δύση,
ἀπὸ κουρσάρων κάτεργα κι ἀπὸ ληστάδων χέρια,
καὶ τὰ ξενιτεμένα μου τὰ μάρμαρα καὶ σπλάχνα ;
Βάρβαρος μέσ' στοὺς βάρβαρους, μ' ὄλα τὰ καταφρόνια
στῆς πέτρας τὰ ὀλοζώντανα, στοῦ νοῦ τὰ θάνατα ὄλα,
ξανάρχεται ὁ Ἀλάριχος ; Μὴν ἀπ' τὰ παραπόλια
τῆς Ἀττικῆς, πὺρ ἡ γέριχη τὰ ἰσκιώνει ἐλιὰ καὶ πάντα,
— πάντα ἰσκιωμά σας εἶν' ἡ ἐλιὰ καὶ μ' ὄλα τὰ λιοπύρια, —
σώστης χαράζει καὶ ὀρθωτῆς γονατισμένου κόσμου
καὶ πάλε ὁ Δέξιππος, τῆς γῆς αὐτῆς τὸ στερνοπαίδι,
τὸ Γόθο καὶ τὸν Ἑρουλο νὰ μπλέξῃ στὰ καρτέρια,
πάντα Ἀθηναῖος, καὶ τοῦ σπαθιοῦ πιστὸς καὶ τῆς ιδέας,
πὺρ φάνηκε ὅπως φαίνεται σὲ μιὰ καμένη χῶρα
ἀπὸ βουλκάνικη φωτιὰ μιὰ φλέβα κρῦο νεράκι ; —

Κι ὁ Βράχος ὁ ξαγναντευτῆς κι ὁ στοιχιωμένος Βράχος

βογγᾶ και συλλογίζεται κι ἔλα τὰ χίλια μύρια
στόματ' ἀνοίγει και μιλᾶ, κ' εἶναι τὸ μίλημά του
σὰ μάννας ἀναφυλλητὸ στὴν κάσσα τὰκριβοῦ της.

—'Οἰμέ! τὸ κάμα εἶναι πλατὺ και τὸ νερὸ μιὰ στάλα
κι ὁ λυτρωμὸς μιὰν ἀστραψὰ κι ὄνειρο τάντιστύλι.
'Ἐσ' εἶσαι ἡ γῆ ποὺ οἱ μέλισσες βυζάζανε τὸ μέλι
μέσ' ἀπ' τοῦ θεῖου σου τοῦ Σοφοῦ τὰ ὀλανθισμένα χεῖλια;
Σ' ἐσένα δυὸ τοῦ δρόμου σου και τοῦ μεγαλωμοῦ σου
λύχνοι, ἀπὸ χέρια ἀκάμωτοι, μαλαματένιοι φέγγαν,
ὦ γῆ, κι ὁ θεῖος σου ὁ Σοφὸς τὸν ἀναψε γιὰ σένα
τὸν ἕνα, τὸν ἀνέβασε κορφῇ σὲ μέγα κιόνι
νὰ εἶναι τὸ φέγγος του ἄσθυστο κ' ἐσὺ οὐρανὸς του νὰ εἶσαι.
Τὸν ἄλλο ἡ πάνοπλη θεὰ ἡ φυλάχτρα σου ἡ παρθένα
μέσ' στὸν πανώριο της ναὸ τὸν κρέμασε γιὰ σένα
κι αὐτόν, ὅμοια ἀδασίλευτο· κι ὅμοια σοῦ φωτολάμπαν.
Κι ὁ πρῶτος λύχνος ἔφεγγε στὸ σκύψιμο τοῦ νοῦ σου
πρὸς τῆς μελέτης τὰ βαθιά, πρὸς τὰ τρανὰ τῆς γνώσης
ποὺ στέκεται ἡ στοχαστικὴ Σοφία κοσμονοήτρα.
Κι ὁ λύχνος ὁ ἄλλος ἔφεγγε στὸ ἀνέβα τῆς καρδιάς σου
πρὸς τὴ Σοφία Ἐνέργεια, τῆς ἀντρεισύνης ποὺ εἶναι
μάννα κ' εἶναι τοῦ πόλεμου θάλασσα και δὲ στέκει.
Δυὸ λύχνοι, και δὲν ξάνοιγες και ποιοῦ τὸ φῶς πιὸ μέγα,
δυὸ ἀστέρια, κι ἀπὸ φῶς διπλὸ κρεμότανε ἡ ζωὴ σου.
Κι ὁ πρῶτος λύχνος ἔσθυσε κι ὁ λύχνος πάει κι ὁ ἄλλος,
και σὰν κουφάρι ἀκέφαλο στέκει τὸ μέγα κιόνι,
και πιάνει θολοκρέμαστος τώρα ἕνας τρίτος λύχνος
ἄλλης λατρείας, τῆς ἀνομης ξένης Ὀβριᾶς, τὸν τόπο
τοῦ πρωτινοῦ. Ὁ θεῖος Σοφὸς πεθαίνει, ἄκληρος πάει
κι ἀπ' τὸν πανώριο της ναὸ ἡ φυλάχτρα σου ἡ παρθένα
κι ἀγύριστη και ἀνεύρετη πάει κ' ἡ θεὰ σου, πάει.

Κι ὄλα ἀρνηθήκανε κ' ἐσὲ κι ὄλων ἐσ' εἶσαι ἀρνήτρα,
 κι ὄλοι διωχτήκαν ἀπὸ σέ, κι οἰμέ! στερνοὶ καὶ κεῖνοι
 οἱ τελευταῖοι φιλόσοφοι κ' οἱ ἐφτά, δικά σου σπλάχνα,
 ἀσθενικὰ ἀποκόμματα, μιὰ μέρα, νά! φευγάτοι
 μὲ τοῦ καιροῦ τὴν ἀλλαγὴ στὸ βασιλιᾶ τὸν Πέρση,
 (Γῆ, ποῦ τὸν Ξέρξη χάλασες, κ' ἔπλασες τὸν Αἰσχύλο!)
 οἱ τελευταῖοι φιλόσοφοι κ' οἱ ἐφτά, δικά σου σπλάχνα,
 μέσ' στοὺς Περσιάνους, τὰ παιδιὰ τοῦ περσοφάγου κόσμου,
 ζητιάνοι μιᾶς φτωχογωνιάς ναὸ γιὰ νὰ τὴν κάμουν,
 γιατί καὶ μῆτε μιὰ γωνιὰ δὲ βρῖσκαν πιὰ ἐδῶ πέρα
 νὰ τήνε κάμουν ἐκκλησιὰ καὶ μέσα της νὰ στήσουν
 τὸ γκρεμισμένο τὸ εἶδωλο, ποῦ πήρανε μαζί τους,
 καὶ ποῦ Σοφία τὸ κράζανε, πιστεύοντας πὼς εἶναι
 μιὰ Ἑλλάδα ἀγέραστη τὸ ξόανο τᾶθλιο τὸ σωμένο.—

Κι ὁ Βράχος ὁ ξαγναντευτῆς κι ὁ ἀνταριασμένος Βράχος
 ρωτᾷ καὶ συλλογίζεται κι ὄλα τὰ χίλια μύρια
 στόματ' ἀνοίγει καὶ μιλᾷ κ' εἶναι τὸ μίλημά του,
 σὰν τὸ τριγωνοχάλαζο ποῦ δέρνει τὸ χωράφι:

—Μήπως γυρίζουνε ξανά, καθὼς γυρίσαν τότε,
 κι ἀπὸ τὸν ἴσκιο ἀποδιωγμένοι τοῦ Περσιάνου ρήγα,
 ξένοι καὶ μέσ' στὴν ξενιτιά, καὶ στὴν πατρίδα ξένοι,
 οἱ τελευταῖοι φιλόσοφοι, τρεμόσβυσμα μιᾶς πούλιας,
 νὰ κλείσουνε τὰ μάτια τους κάτου ἀπὸ μέ, τὴν πόρτα
 ποῦ τοὺς βαστῶ τοῦ κάστρου μου κλειδομανταλωμένη,
 γιατί ὄρφανὸς τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς ἄλλης εἶμαι δοῦλος;
 Ἡ μὴ ἢ Κυρὰ ποῦ χάθηκε καὶ ποῦ κανεῖς δὲν ξέρει
 ἂν ἔσβυσε, ἂν ξανάζησε, ἢ ἂν ἠῦρε μιὰ γιὰ πάντα
 μνήμα ἢ καινούριους οὐρανοὺς, μὴν ἢ Κυρὰ ἢ μεγάλη
 γυρίζει πρὸς τὸ θρόνο της τὸν πρωτινὸ στὸ Κάστρο

καὶ τὸ κοντάρι τῆς βαστᾶ, βαστᾶ καὶ τῇ δουλεύτρα
 ποὺ πάντα εἶν' ἀπὸ πίσω τῆς καὶ ποὺ τῇ λένε Νίκη,
 στὸ φτερωμένο τὸ ἄρμα τῆς ποὺ πνέει, ψυχὴ καὶ κείνο,
 καὶ τὴν ἄρματωσιὰ φορεῖ τῇ χρυσελεφαντένια,
 κ' ἡ σάρκα εἶν' ἀπὸ χάλκωμα κ' εἶναι ἀπὸ νοῦ τὸ ψῆλος,
 κ' ἦρθε νὰ σύρῃ τὸ σεμνὸ χορὸ ποὺ θὰ μᾶς κάμη
 ἐμένανε Ὀλυμπο ξανά, κ' ἐσέ, ἔρμη χώρα, κόσμο;—

Κι ὁ Βράχος ὁ ξαγναντευτῆς κι ὁ ἀνταριαστῆς ὁ Βράχος
 ρωτᾶ καὶ συλλογίζεται κι ὄλα τὰ χίλια μύρια
 στόματ' ἀνοίγει καὶ μιλά κ' εἶναι τὸ μίλημά του,
 σὰ νὰ περνᾶν ἀπὸ ψηλὰ κρᾶζοντας ἀγριοπούλια.

— Ἡ μὴν ἀπὸ τὸ Δούναβη κι ἀπὸ τὸ μακρυσμένο
 τὸ Βόλγα κι ἀπ' τὰ δασερά βράχια τοῦ Βορουστένη
 κι ἀπ' τὰ βαθιὰ τῆς Βαλτικῆς κι ἀπ' τᾶχανα τῆς στέππας
 πυκνότεροι ξεκίνησαν καὶ ξανακατεβαίνουν
 πάρδοι καὶ ἀκρίδες οἱ λαοί, Σλάβοι, Οὔνοι, Ταυροσκύθες,
 καμιάς πατρίδας καὶ φυλῆς νὰ μὴν ἀφήκῃ σπόρο
 σὲ δύση καὶ σ' ἀνατολὴ τὸ ξαναγύρισμά τους;

Ἡ μήπως ξαναουρλιάζοντας οἱ ρασοφόροι λύκοι
 ἀπὸ μιὰ πείνα ἀσκητικὴ καὶ μυστικὴ μιὰ λύσσα
 φέρνονται καταπάνω μου, στὸν κόσμον ἐδῶ ποὺ ἀκόμα
 ζῆ μὲ τῇ ζήσῃ τοῦ θεϊκοῦ, πανόμορφα πλασμένοι,
 σημάδι τοῦ κατατρεμοῦ, μὰ πάντα ὀρθὸς καὶ νέος,
 ἡσυχος κι ἀκατάδεχτος, τὸν κόσμον αὐτὸ γιὰ πάντα
 μὲ μιὰ χτυπιὰ, σ' ἓνα γκρεμὸ νὰ τὸν κατακυλήσῃ;—

Κι ὁ Βράχος ὁ ξαγναντευτῆς καὶ τὸ στοιχὶο καὶ ὁ Βράχος
 ξανά ἀγναντεύει καὶ ξανά ἀνταριάζεται καὶ μ' ὄλα
 τὰ χίλια μύρια στόματα ξεσπᾶ, κ' ἡ γλώσσα του εἶναι
 σὰ χτύπημα ἀπὸ νάκαρο, σὰν ἀπὸ κέρατο ἦχος.

—Βλέπω· είναι πάτημα στρατοῦ· βλέπω, είναι λάμψη ἀρμάτων. Σταυροὶ κι αἰτοὶ καὶ λάβαρα καὶ λόγχεις καὶ σκουτάρια, κι ἀπὸ τὸ σύγνεφο θεὸς ὁμηρικὸς δὲ βγαίνει.

Τὸ σύγνεφο εἶναι κουρνιαχτός, πόδια πεζῶν καὶ ἀλόγων τὸ ὑφαίνουν, ὄλο ὑψώνεται κι ἀριεύει καὶ πυκνώνει κι ἄντρες τυλίγει καὶ στοῦ ἡλιοῦ τὸ τρύπημα φεγγρίζει. Χίλιωνε δρόμων ὁ ἔδρωτας σταλάζει ἀπ' τὰ κορμιά τους, μέσ' στὶς ματιές τους οἱ φωτιές χίλιων πολέμων καίνε, δυσκολομέτρητος λαὸς καὶ ἀπόκοτος, καὶ δείχνει πῶς δὲν ὀρμᾷ πρὸς τὰ γραφτὰ ξολοθρεμῶν κ' αἱμάτων, μὰ φτάνει ἐδῶ χαρούμενα καὶ πομπικὰ πρὸς κάποιον θρησκευτικὸ προσκύνημα καὶ μέγα πανηγύρι, καὶ τρέμει καὶ βουλιάζει ἢ γῆ, καθὼς πατᾶ. Καὶ βλέπω...

Ἐδηγητῆς του ἀλύγιστος γίγαντας καθαλλάρης, καὶ ξεχωρίζει ἀνάμεσα σὲ ὄλους, καὶ κοστίζει, ἕνας, γιὰ ὄλους. Πέστε μου, γῦρο οὐρανοὶ καὶ κόσμοι, ποῖος εἶν' ὁ μέγας καὶ ἀπὸ ποῦ; Βασιλικιά ἢ στολή του. Κι ἄλλοι στὸ πλάϊ του σὰν αὐτὸς βασιλικὰ ντυμένοι, μὰ τῆ μεγαλοσύνη του δὲν τῆ φορεῖ κανένας· γῦρο πολλοὶ βασιλικοί, μὰ ὁ βασιλιάς εἶν' ἕνας.

Ἀρχοντικὰ εἶν' ἢ ὄψη του καὶ τῆς ψυχῆς του εἰκόνα, λάμπ' ἢ χαρὰ στὰ μάτια του, κ' εἶναι τὸ κοίταμά τους ἴσο, καθάριο, καὶ χτυπᾶ, καὶ μέσα τους δὲ στέκει τὸ κρύψιμο τοῦ πονηροῦ, τὸ θόλωμα τοῦ χαύνου, καὶ σεῖ τὸ γέλιο του πλατὺ κι ὄλο τάδρό του σῶμα, καὶ μέσ' ἀπὸ τοῦ ξάστερου μέτωπου τὴν καμάρια κυβερνητῆς ὁ Στοχασμός, κριτῆς ἢ Περηφάνια· κ' εἶναι φεγγαροπρόσωπος, κι ὁ καλοστυλωμένος λαιμός του ὁμορφοκάθεται στοὺς ὤμους· καὶ εἶναι πύργος χορταριασμένος, καὶ δασὰ στὸ πρόσωπό του ἢ τρίχα, κύκλος τὰ γένεια του πυκνὸς ἀσημοχρυσωμένος,

και κάθε πού θυμοῦ σεισμὸς τῆ σκέψη του ταράζει
 τὸ χέρι ὑψώνεται σ' αὐτὰ μὲ βιά και τὰ φουχτώνει,
 σὰ νὰ ζητᾶ παλαίβοντας νὰ κρατηθῆ ἀπὸ κάπου.
 Τὸ στήθος του τετράγωνο κοντρί, και τὸ κορμί του,
 τὸ βλέπω ἐγώ, δὲν ἔγινε γιὰ πεζοδρόμου στρατές.
 Τέτοιο κορμί, γιὰ τὸ ρυθμὸ και τὴν ὄρμη τοῦ ἀλόγου.
 Στάλλογο ἀπάνου, ἀσύγκριτος, και, καθαλλάρης, ἕνας.
 Στὴ σέλλα ἀπάνου ριζωτὸς και σὰν ἐμένα ὠραῖος,
 ἀρχαῖος, και σὰν πελεκητὸς ἀπὸ ἴνα πλάστη πού ὄλο
 τὸ ψῆλος χύνει ἀμέτρητο στὸ μετρημένο του ἔργο.
 Στὰ κατηφόρια ὀλοῖσος και στάνηφόρια ὀλόρθος,
 ὁ ἴδιος πάντα γιὰ ὑψωθῆ γιὰ κατεβῆ μὲ τάτι,
 κι ἀργοπατώντας, τρέχοντας, ὀρμώντας, ἴδιος πάντα,
 κι ὄλο σὰ νὰγωνίζεται μὲ κείνο νὰ πετάξῃ.
 Αὐτὸς δὲν εἶν' ὁ Ἀλάριχος, ὁ Δέξιππος δὲν εἶναι,
 τόνειρευτὸ πεφτάστερο τοῦ Παραβάτη μήτε
 μήτε ποτάμι σκυθικό. Γιομάτος γνώμη, και ὄλος
 ἕνας γρανίτης, και ἡ φυλὴ του εὐγενικιά, και δείχνει
 σὰ συγγενάδι μακρινὸ δικό μας, και δὲν ἔχει
 τίποτε πού νὰ τόνε πῆς στερνοῦ φιλόσοφου ἴσκιο
 μὲ τὴ βουλή τὴν ἀβουλή, στὰ μνήματα γυρμένο.
 Πέστε μου, γῦρο μου οὐρανοὶ και κόσμοι ἐσεῖς γραμμένοι,
 ἐσεῖς, ἀσφόδελοι χλωμοὶ και σάμπως καρφωμένοι,
 ἔξω ἀπὸ τούτη τὴ ζωή, σ' ἑνὸς ὀνειροῦ σκέψη,
 κ' ἐσεῖς, ἐλιές πού παίζετε στὰ φύλλα σας ἀπάνου
 τάσήμια τῆς ἀνατολῆς, τῆς μέρας τὰ ζαφεῖρια·
 κ' ἐσεῖς, γυμνὰ πλατώματα και ἀγέρινοι ὄχτοι, πέτρες,
 και ἰωνικά μαγιάπριλα και δωρικὲς μετόπες,
 πέστε μου, γῦρο μου οὐρανοὶ και κόσμοι ἐσεῖς, ποιὸς εἶναι;
 Κι ἄν, οὐρανοὶ και κόσμοι ἐσεῖς, δὲ μοῦ μιλάτε, ἀφήστε,
 ἀφήστε Ὀλύμπιο νὰ τὸνπῶ, νὰ κράξω: «Ἐσ' εἶσαι, ὁ Ἄρης!»

Νὰ κράξω: «Ὁ Ἄρης εἰς' ἐσύ, κι ἄς ἔρχεσαι ἀπὸ τόπους
ἄγριους καὶ ξένους, βάρβαρος κι ἄς δείχνεσαι· δὲν εἶσαι.
Χίλιωνε δρόμων ὁ ἴδρωτας σταλάζει ἀπ' τὸ κορμί σου,
χίλιων πολέμων οἱ φωτιές μέσ' στὶς ματιές σου καίνε,
κι ἄς ἄλλαξες κι ἄς ἔρχεσαι μ' ἄλλο ὄνομα, κι ἄς πῆρες
γλῶσσα ἄλλη, πολεμόχαρε. Σὲ μάντεψα· ἦρθες, ὁ Ἄρης.
Ὁ Ἄρης εἶσαι κ' ἔρχεσαι καὶ κλείς μέσ' στὴν καρδιά σου
μὲ μιὰ καινούρια δύναμη τὴν ἴδια τὴν Ἑλλάδα
κι ἀκόμα πιὸ βαθύτερα κρατᾶς μέσ' στὴν καρδιά σου
τὴ σαΐτιά τοῦ Ἐρωτα ποὺ καίει καὶ ποὺ σὲ σπρώχνει
στὴν Ἀφροδίτη. Πόθησες τὴν Ἀφροδίτη. Σοῦ εἶπαν:
—Ἡ Ἀφροδίτη κάθεται στὸ Βράχο τοῦτο.—Και ἦρθες.—

ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

Μὰ ἢ Ἐφροδίτη μάρμαρο, φάντασμα ἢ Κόρη. Βράχε,
φόβος κρυερὸς καὶ μυστικὸς δένει τὸ μίλημά σου
κι ὄσους ἀπάνου σου κρατᾶς θεοὺς καὶ ἡρώους, κ' ἐκείνοι
φαντάσματα καὶ μάρμαρα.

Καὶ κάποιος λόγος τὸ εἶπε
τριγυριστής, παραδοτὸς ἀπὸ καιρὸ τοῦ κόσμου,
πῶς κάποιο ἡλιοδασίλεμα φερτὸς ἀπὸ τὴν Ἐάνθο
τὴν ἱερὴ τοῦ Ἀπόλλωνα κι ἀπὸ τὴν Ἀλεξάντρα,
στῆς Κόρης ἔφτασε τῆ γῆ, κι ἀφοῦ ἤπια ἀπὸ τῆ βρύση,
ποῦ τὸ Σωκράτη πότιζε καὶ τοῦ Σωκράτη βρύση
κι ἀκόμα ὡς τώρα κράζεται, ἀνέβηκε σ' ἐσένα,
τῆς Πρόμαχος προσκυνητῆς καὶ τῆς Παρθένος μύστης,
ὁ Λύκιος Πρόκλος, ὁ στερνὸς τῶν ἐθνικῶν προφήτης,
ἔτσι ὁμορφος, ποῦ θύμιζε τὸ θεὸ τῆς μέρας, ὅταν
ἦρθε καὶ ζοῦσε κάτου ἐδῶ, τοῦ βασιλιᾶ βοσκάρης.
Μὰ ἤρθε τὸ κάστρο σου κλειστὸ κι ἀπόξω βαρδιατόρους.
"Ὅλα στεγνά, τριγῦρο ἐρμιά, μήτε ψυχὴ, μήτε ἦχος.
Καὶ τὰ λελέκια μοναχὰ τὰ φωλιασμένα ἀπάνου
στοὺς ρημασμένους τοὺς ναοὺς, μέσ' ἀπὸ τῆς φωλιῆς τους
ξυπνώντας, μ' ἓνα ξάφνιασμα, τότε ρωτᾶν: — Ποιὸς εἶσαι,
Ἐένε, ποῦθ' ἔρχεσαι, ποῦ πᾶς; — Παράξενα πουλιὰ εἶστε,
ἀπὸ τὴν Ἐάνθο τὴν ἱερὴ κι ἀπὸ τὴν Ἀλεξάντρα,
Χαλδαῖος, ἔρχομαι, Ὀρφικὸς, καὶ πάω πρὸς τὴν Παλλάδα,
προσκυνητῆς ἀθόλωτος, μὲ τῆς ψυχῆς τὰ μάτια,

τριπλὸς ἐγώ, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῆς Ἀθήνας, καὶ δλου
τοῦ κόσμου ἐγώ, φιλόσοφος, ποιητής, ἱεροφάντης. —

—Ἔενε, ἡ Παλλάδα σου διωγμένη ἀπὸ μιᾶ δέσποιν' ἄλλη,
μοναχική, ξαρμάτῳτη, καὶ ἀπάνου ἐδῶ ἀρασμένη
μακριάθε, ἀνέγγιχτη, ἄχαρη, καὶ σὰν πνιμένη μέσα
σ' ἓνα φακιόλι κόκκινο, σ' ἓνα μαντὶ γεράνιο,
χωρὶς κοντάρι καὶ σκουτάρι, οὐδὲ γοργόνειο σκιάχτρο,
μ' ἓνα παιδί στὴν ἀγκαλιά, τὸ χέρι στὴν καρδιά της,
μιὰ σιταράτη, μιὰ γλυκειά, μιὰ ταπεινή, σὰ χήρα,
σὰν κουρασμένη, σὰ φτωχιά, σὰν ἔρμη, σὰν κλαυμένη·
μηδὲ κοντή, μηδὲ ψηλή, μὰ σὰ νὰ βρίσκεται δλο
σὲ ψήλωμα, πὺξ ζετυλιέται ἀγάλια ἀγάλια, θᾶμα.
Μόνο ἄπλωνε τὸ χέρι της κι δλοι μπροστά της πέφταν,
καὶ κάτου ἀπὸ τὸ χέρι της γονατιστοὶ λυγίζαν.
Μόνο ἡ ματιά της κοίταζε· κάτου ἀπὸ τὴ ματιά της
μάρμαρα, ἀνθρώποι καὶ θεοί, ραγίζανε καὶ λιώναν. —

Σιωπηλὰ δ προφήτης φεύγει, πάει συλλογισμένα.
Χτισμένο τὸ σπιτάκι του στοῦ Βράχου τὰ ποδάρια.
Ἐπὸ τὸ παραθύρι του ξανοίγεται ἡ ἀθηναία
πλάση, ἀπὸ δῶ οἱ λευκοὶ ναοὶ κι ἀπὸ κεῖ πέρα δ κόσμος
δ λιόφυτος, μαυρειδερός, τὸ πέλαο παραπέρα·
κι ἀπάνου ἀπὸ τὸ μαύρισμα τοῦ κάμπου τὸ φεγγάρι
κι ἀπάνου ἀπ' τὰ σαρωνικὰ νερὰ κι ἀπὸ τὰ σπίτια
κι ἀπάνου ἀπὸ τὰ μάρμαρα λάμπει· καὶ ἡ λαμπεράδα
του δλόχυτη λυπητερὴ καὶ σὰν ὄνειρεμένη,
στερνὴ φορὰ σὰ νᾶλαμπε στῆς ἀρχοντιάς τὴ χώρα.
Πρόκλε, στὸ σπίτι. Ὀλονυχτιά. Τὸν ἔσφιγγε ἡ ξαγρύπνια,
τὸν ἔδερνε ἡ καταδρομὴ, τὸν κράταγε ἡ μελέτη.
Μεσάνυχτα. Ἐάφνου χτυπᾶν. Αὐτιάζεται. — Ποιὸς εἶναι; —

Γρικᾶ. Φωνῆς τρεμούλιασμα.— Συγύρισε τὸ σπίτι.
Δέξου την. Ἔρχεται ἡ Κυρά. Θέλει σ' ἐσὲ νὰ μείνη!—

— Δὲν ἔχω πῶς νὰ πορευτῶ καὶ ποῦ νὰ ξενοχτίσω.
Βάλε μ' ἐδῶ, νὰ γύρω ἐδῶ, ταχιά, σὰν ξημερώση,
νὰ φύγω μὲ τοὺς γέρανους καὶ μὲ τὰ χελιδόνια.
Διωγμένη ἀπὸ τὴν πλάση μου. Παράνομη καὶ ξένη
στὸ θρόνο μου καὶ στάγαθά. Κι ἀνόητα καθὼς ἦρθε,
κ' ἔτσι κλιτὰ κ' ἔτσι σβυστά, τὶ κακομάγισσα, ἄκου!
Πῶς ἄλλαξε! Πῶς τράνεψε! Πῶς πῆρε τὴ θωριά μου,
τῶνομα, τὸν ἀέρα μου κι ὄλη τὴ λεβεντιά μου!
Μ' ἄρματα δὲ μὲ νίκησε. Μὰ ἡ ὄψη της τσακίζει,
κι ὁ δαίμονας ὁ κρεμαστὸς παιδὶ στὴν ἀγκαλιά της.
Ἄναθεμα τὰ μάτια της! Ποιὸς θὰ τὰ ζωγραφίσῃ;
Τῶν Ὀλυμπῶν τὸ τράντασμα, ἢ νικήτρα τῶν Τιτάνων,
τῶν Ἀχιλλέηδων ἢ ψυχῆ, τοῦ Λόγου ἢ βρυσομάννα,
κοίτα με, χαλκοπράσινη. Στὰ ἔρημα τὰ ξένα.
Μεσ' στοὺς Κιμμέριους πάω νὰ βρῶ, στοὺς Λαιστρυγόνες μέσα
καταφυγῆ, συντρόφισσα θὰ ζήσω μὲ τὸ Σκύθη,
καὶ μὲ τοὺς Σκυλοκέφαλους θὰ πλέξω ἀγάπες, θὰ εἶναι
πιὸ λίγο δὶγνωμοί, καὶ πιὸ πιστοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.
Καὶ κουκουδάγια θὰ βρεθῶ ξανά κι ὄλο θὰ σκούζω
στῆς νύχτας τὸ τρεμούλιασμα ἀπάνου ἀπὸ ρημάδια.—

Καὶ γαληνός, καὶ σάμπως πιὸ κι ἀπὸ τὴ θέαινα θεῖος,
Ἄνθρωπε, λόγια μέσα σου βρῆκες βαθιά· τῆς εἶπες :

— Κυρά, τὸ σπίτι μου ἔτοιμο πάντα γιὰ σέ· κι ἀκόμα,
κι ἀχάλαστο κι ἀσύγκριτο, σπίτι ἄλλο· νὰ ἡ ψυχῆ μου.
Σήμερα ὁ τάφος σου, αὔριο τὸ κάστρο σου· ἡ ψυχῆ μου.
Καὶ θὰ σὲ κλείσω, μέσα μου θὰ ζῆς, ἀθάνατη εἶσαι,

μὰ καὶ ἡ ψηγή μου ἀθάνατη, πνοῦλα τῆς πνοῆς σου.
 Καὶ θὰ ξανᾶρθῃ κ' ἡ ὥρα σου καὶ ἀπὸ μέσα μου θαῖβγῃς
 πῶς βγαίνει ἀπὸ τῆ διάπλατα ξάφνου ἀνοιγμένη πόρτα
 τοῦ παλατιοῦ τῆς ρήγισσα μὲ τοὺς μεγαλοσιάνους
 ὄλους δειγμένη πομπικά, θάμπωμα μπρὸς στὰ μάτια.
 Κι ὁ κόσμος, ἀπὸ σὲ ἀρφανός, θὰ σὲ ξαναποχτήσῃ
 μὲ νιάτα πιὸ δυναμερὰ καὶ πιὸ ξανανιωμένα.
 Σὲ παίρνει τὸ σεργούνιασμα, θάνατος δὲ σὲ παίρνει·
 τοῦ περασμένου ἢ Δέσποινα καὶ τοῦ μελλούμενου εἶσαι.—

Ἔτσι μεσ' στὸ σπιτάκι του,—ναός, πού τότε ὑψώθη
 ναός ἀπάνου ἀπὸ ναούς, ὄλην τὴν ὥρα ὀμπρὸς τῆς,
 ξενυχτιστῆς, προσκυνητῆς, γονατιστός· ἐκεῖνος
 καὶ πλάϊ του σὰ γυναίκα, μιά, καὶ σὰν ἀμαδρυάδα,
 ἡ Ἀσκληπιγένεια πλάϊ του, κι αὐτὴ στερνὴ τῆς σκέψης
 προφήτισσα, τὸ ἰδεατὸ καμάρι του, ἡ γυναίκα,
 τριαντάφυλλο τῆς παρθενιάς καὶ κρίνο τῆς σοφίας.

Καὶ μὲ τὸ θαμποχάραμα ἀχνὸς ἡ θεὰ καὶ πάει.
 Καὶ πιὰ δὲν ξαναγύρισε. Κανεὶς δὲν τὴν ξανάειδε.

*

Μὰ ἐσύ, τοῦ τώρα δέσποινα, μπορεῖ τοῦ πάντα ἀφέντρα,
 Κυρὰ Χρυσοδαφνιώτισσα, μεγάλη σου εἶν' ἡ χάρη!

*

Κρατᾶνε τῆς Ἀνατολῆς ἀρίφνητες οἱ κέλλες,
 τῆς σάρκας καταφρονετές, ἀπαρνητὲς τοῦ κόσμου,
 τοὺς ταπεινοὺς καλόγερους, τοὺς ὄσιους ἐρημίτες,
 στὴν Παλαιστίνη, στὴ Συρία, στὸν Καππαδόκη, ἀπάνου
 στὸ Ἁγιοορόιτικο βουνό, τᾶπαρτο κάστρο, ὡς πέρα

στή Θηβαΐδα, τοῦ ἀσκητῆ πρωτόγονη πατρίδα.
 Καί μέσα σ' ὄλα, καί χτιστό σ' ἑνὸς γκρεμοῦ τὰ πλάγια,
 σάμπως κι αὐτὸ νὰ φύτρωσε πελώριο μὲ τὰ κέδρα,
 στῆς θάλασσας τὸ ξάγναντο, στοῦ ρουμανιοῦ τὸν ἴσκιο,
 τὸ μοναστήρι τὰκουστό τῆς Κεχαριτωμένης
 τὸν ἀναχωρητῆ κρατᾶ, τ'ἀλλότριο πλᾶσμα, ποῦ εἶναι
 παίνεμα τῶν ἡσυχαστῶν, τιμὴ τῶν ἀσκητᾶδων,
 καί τῆ ζωὴ κάρφωσ' ἐκεῖ καί τήνε ζῆ, καί εἰν' ὄλη
 τραγοῦδι ἀπὸ μιὰ δέηση, κι ἀπὸ ἀλαλιὰν ἀρρώστια,
 κι ἀπὸ μιὰ τέχνη ἀνάβρυσμα, κ' ἡ ζωγραφιὰ εἰν' ἡ τέχνη.
 Τὸ μοναστήρι στὸ γκρεμό. Στὰ πόδια του μιὰ πλάση,
 κι ὄλα τὰ δέντρα τῆ γεννᾶν κι ὄλοι οἱ καρποὶ τῆ θρέφουν
 καί τὴν ποτίζουν ποταμιές κι ἀηδόνια τὴν κοιμίζουν
 γέρνει σὰν ὑποταχτικιά καί σὰ νὰ θέλῃ μὲ ὄλη
 τῆ γελαστή χλωράδα τῆς, ποῦ δὲν τῆς ἀπολείπει,
 χειμῶνες καί καλοκαιριές, τὰ πόδια νὰ φιλήσῃ
 τοῦ ἀγέλαστου μοναστηριοῦ. Τετράγωνο, ἕνας ὄγκος,
 τοῖχος τὸ κλεῖ κυκλώπικος, μεγάλ' ἡ αὐλὴ στὴ μέση,
 καί τὰ κελλιὰ ὀλοτρόγυρα τετράπατα, καί οἱ πύργοι
 ποῦ πὰν ἀπάνου ἀπ' τὰ κελλιὰ, καί στῆς αὐλῆς τῆ μέση
 ἡ τρουλλωτὴ ἐκκλησιά, κι αὐτὴ ὑψωμένη χρόνια τώρα
 ἀπὸ τὸ χτίστη χαριστῆ, ποῦ εἶτανε ρήγας, καί ἦρθε
 τὰ μάτια δακρυονούσταχτα νὰ κλείσῃ, χορτασμένα
 φῶς, δόξα, δύναμη, ζωὴ, πόλεμους, ἁμαρτίες.
 Στὰ κίονια τὰ καμαρωτά, στὰ θολοστέφανα ὕψη,
 στὰ βαθουλὰ καί στὰ πλατιὰ τῶν τοίχων, παντοῦ, μέσα
 στὸ Ἱερό, στὴν Τράπεζα τὴν Ἁγία, στὸ κιβούρι,
 κι ὄπου τὸ στόμα τοῦ πιστοῦ, καθὼς φιλεῖ, σπαράζει,
 σάμπως νὰ τῶγγιξε ἄξαφνα τοῦ βιβλικοῦ προφήτη
 πυρὸ τὸ κάρβουνο ποῦ καίει, ποῦ καίει, καί καθαρίζει,
 κι ὄπου τὸ στόμα τοῦ πιστοῦ φιλεῖ κι ὄπου δὲ φτάνει

μάτι, γιομάτη κ' ἡ ἐκκλησιὰ καὶ πλουμιστὴ μὲ χίλιες εἰκόνες ποὺ μονότροπα κι ἀλύγιστα ἱστορίζουν, ἀπὸ τὸν Παντοκράτορα ὡς τοὺς ἀγίους μαρτύρους, τοῦ Ἰσραὴλ τὰ δράματα καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ δρᾶμα, καὶ πιὸ πυκνά, πιὸ γκαρδιακά, τῆς Παναγιᾶς τὸ θᾶμα. Σὲ δίφυλλα καὶ τρίφυλλα κονίσματα, στὸ τέμπλο, στὴ διαφανάδα τοῦ γυαλιοῦ, στὸ δούλεμα τοῦ ξύλου, στοῦ μεταξιοῦ τὸ χᾶϊδεμα, στὸ λάμπσιμο τοῦ σμάλτου, μὲ τὸ κερί, μὲ τὸ ψηφί, μὲ τὴ φωτιά, καὶ μ' ὄλη τοῦ κοντυλιοῦ τὴ μαστοριά, τοῦ σμιλαριοῦ τὴν τέχνη, καὶ μ' ὅσα χρώματα καλεῖ τοῦ τόπου ἡ ἀγιοσύνη, ἀπὸ τοῦ ρόιδου τὸ ἄλικο κι ὡς τοῦ καπνοῦ τὸ γρίβο, στὰ μικροκάμωτα κουτιὰ τὰ ἔλεφαντένια, τάφοι ποὺ τᾶγια λείψανα κρατᾶν, γνοιασμένα σκαλισμένοι, στὰ πλοῦσια τετραβάγγελα τὰ φλωροκαπνισμένα, στάσήμι καὶ στὸ μάλαμα, στὰ δέρματα, στὰ φύλλα, ζῆ τῆς Μαρίας ἡ ζωή, καὶ ἡ δόξα τῆς Παρθένος. Ζῆ ἀπὸ τὴν ὥρα, — ἀνίδεη, μὰ διαλεχτὴ ἀπὸ τότε —, ποὺ γύριζε ἀπὸ τὴν πηγὴ μὲ τὸ σταμνί, δροσάτη, στὴ χώρα ποὺ ὄλα εἶν' ἡμέρα καὶ λαγγεμένα εἶν' ὄλα, καὶ ξαγναντεύεις τὸ Θαδῶρ σὰ στῆθος μιᾶς γυναίκα, ὡς τὴ στιγμὴ ποὺ ἀσύγκριτη σηκώθηκε πιὸ ἀπάνου ἀπὸ τὸν ἕβδομο οὐρανό, καὶ στὴν ὑπερουσία Τριάδα ἀγνάντια στάθηκε, σὰ νὰ τὴν ἀψηφοῦσε, θυμιατισμένη, λατρευτὴ, χιλιοῦμνολογημένη, βασίλισσα στὰ Χερουβεῖμ, φωτοπηγὴ τοῦ κόσμου.

Καὶ οἱ τοῖχοι νὰ τί δείχνουνε, καὶ νὰ τί λέν' οἱ εἰκόνες:

Νά! κάθεται στὸν ἀργαλιὸ καὶ τὴν πορφύρα ὑφαίνει, καὶ εἶν' ἡ πορφύρα τοῦ ναοῦ, καὶ τοῦ ναοῦ ἡ παρθένα, καὶ νὰ καὶ οἱ συνομίληκες ἔξη κοροῦλες πλάϊ,

καὶ σὰ ζηλόφτονες τηρᾶν, καὶ ξαφνιασμένες δείχνουν.—
 Κομμένο ἀπὸ τὰ μυστικά μαγιάπριλα τῆς φέρνει
 τὸν κρίνο ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, τὸ Χαῖρε ὁ πρωτοστάτης.—
 Κοίτα! ἔτοιμάζεται νὰ πιῇ, καὶ ὑψώνει τὸ ποτήρι,
 καὶ τὸ νεράκι ἢ δοκιμὴ τῆς παρθενιαῆς τῆς εἶναι,
 φλόγα καὶ ὀχιά, ἂν ἀμάρτησε, τὸ νερὸ θὰ τῆς γίνη.
 Νὰ βουδαθοῦν τῶν ἄπιστων τὰ στόματα ποὺ κράζουν
 πῶς τήνε μόλεψε φιλί, πῶς τήνε γνώρισε ἄντρας!
 Μὰ πόνεσε ἡ ψυχούλα τῆς καὶ ἡ ὄψη τῆς θλιμμένη,
 καὶ νά! στὴ βρύση τοῦ ματιοῦ τὸ δάκρυο τῆς διαμάντι.
 Στρογγυλογένης ἱερέας ἀλύπητος προσμένει.
 Χαίροντ' οἱ ὄχτροί, θλίβοντ' οἱ φίλοι. Τοῦ Κυρίου, στὸ βάθος,
 μισοξανοίγεται ὁ ναός. Στὴ μέση ἓνα πηγᾶδι,
 κατὰβαθα τὸ φοβερὸ νερὸ ποὺ δοκιμάζει·
 ὀλόψηλα ἓνας ἄγγελος μὲ σκῆπτρο ἑνὸς δεσπότη
 ξαπλώνει τὰ γιγάντικα φτερὰ νὰ τὴ σκεπάσῃ.—
 Κοίτα! Κοντὰ σὲ μιὰ σπηλιά. Τὸ συριανὸ μαφόρι
 τυλίγει τᾶπλερο κορμί, καὶ ὑψώνεται τὸ χέρι
 στὸ πικραμένο πρόσωπο ποὺ εἶν' ἔτοιμο νὰ κλάψῃ,
 κι ἀπάνου ἀπ' τᾶειπάρθενο κεφάλι ἐξάχτιδο ἄστρο,
 καὶ τρέμει σὰ νὰ πολεμᾷ κορώνα τῆς νὰ γίνη.—
 Κοίτα! Σὲ θρόνο κάθεται βασιλικὸ ἢ Παρθένο,
 κι ἀπὸ τὴ μιὰ τοῦ θρόνου τῆς μεριά κι ἀπὸ τὴν ἄλλη
 τὴν παραστέκουνε πιστοὶ καὶ σκλάβοι τὴ δουλεύουν
 ἄγγελοι, δυὸ ἀπὸ πάνου τῆς τὸ Πνέμα τοῦ Κυρίου,
 μιὰ λάμπη καθαλλάρισα στὰ γνέφια, κατεβαίνει.—
 Κοίτα! οὐρανὸς ἀπέραντος. Καὶ τοῦρανοῦ σημάδια,
 νὰ τὸ φεγγάρι τάργυρό, καὶ νὰ ὁ χρυσὸς ὁ γήλιος,
 καὶ μὲ τὸν ἥλιο πρόσωπο, μὲ τὸ φεγγάρι στήθος,
 ἀπάνου ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, μὲ τὸ θεὸ στὸ γόνα,
 πάλε καὶ πάντα, Παναγιᾶ, στῆς δόξας σου τὸ θρόνο!

Κι ἀπάνωθὲ τῆς, γῦρο τῆς καὶ πλάϊ τῆς κι ἀπὸ πίσω προφήτες, εὐαγγελιστές, ἀπόστολοι, μαρτύροι, τῆς ἀγιοσύνης ἀρχηγοί, τοῦ ἀσκητισμοῦ κορῶνες, δαρμένοι ἀπὸ τὴν ἄσκησι, κι ἀπὸ τὴν ἔκστασι αἰῶλοι, κορμιὰ γερμένα, λογισμοὶ δλόρθοι, καὶ πιὸ ἀπάνου, μακαριστοὶ καὶ δίκαιοι, μέσ' ἀπὸ τὰ περιβόλια τὰ οὐρανικά, ὠριοπλούμιστα μὲ πετεινά, μὲ δέντρα, καὶ τὰ κυκλώνουνε τειχιὰ χρυσολιθοχτισμένα.

Ἄλλοι κρατᾶν περγαμηνές, βιβλία διαβάζουσι ἄλλοι, καὶ γράφουσι οἱ περγαμηνές καὶ τὰ βιβλία κηρύχουσι: «Ἡ σκέπη καὶ τὰνθρώπου ἐσύ, τὰγγέλου ἐσύ καὶ ἡ δόξα, μὲ τὴν χαρὰ σου χαίρεται, Χαριτωμένη, ἡ χτίσι!» Τῆς ζωγραφίᾳς τετράπλατης ἀκροπρεπίδια, δλοῦθε βλέπουσι, πετᾶν, ὕμνολογᾶν καὶ φέγγουσι καὶ βιγλίζουσι οἱ Ἄρχες, οἱ Θρόνοι, οἱ Δύναμις, ἀγγέλοι καὶ ἀρχαγγέλοι· ρομφαία τους εἶν' ἡ ἀστραπὴ καὶ σάρκα τους ἡ ἀχτίδα.

Στὴν ἐκκλησιὰ ὁ Καλόγερος, κι ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους τοὺς ἀδερφοὺς ξεχωριστός, καθὼς τὸ κυπαρίσσι μέσ' στὶς κλωνόγυρτες ἰτιές ξεχωριστὸ φαντάζει, σὰν πιὸ ψηλό, σὰν πιὸ λιγνό, πιὸ μελαψό, μὲ κάποιον σάλεμα σάμπως μυστικόν, μ' ἄμοιαστη χάρι· ἐκεῖνος. Στὴν ἐκκλησιὰ. Εἶν' οἱ ὥρες του σὰν τάματα ἀσημένια σὲ χρυσομένο κόνισμα. Στὴν ἐκκλησιὰ. Καὶ ὁ νοῦς του σὰν τὸν ἀχνὸ τοῦ λιθανιοῦ στῆς Παναγιᾶς τὴν ὄψη. Στὴν ἐκκλησιὰ. Καὶ δουλευτής, καὶ σὰν τὸ φῶς ποὺ καίει μέσ' στὴν καντήλα ἀκοίμιστο. Δουλεύουσι οἱ κελλιῶτες, ἄλλοι χωράφια σκάφτοντας, πλέκοντας ψάθες ἄλλοι, χαλκιάδες ἄλλοι, τρίχινους σάκκους ὑφαίνουσι ἄλλοι. Κι αὐτὸς δουλεύει στὸ χαρτί καὶ ρίχνει στὸ δεφτέρι, (ντύνοντας τοῦ γραμματικοῦ τὸ Λόγον, ποὺ διηγέται

τῆς Παναγιαῖς τὰ θάματα, στὸ συναξάρι μέσα,
 μὲ τοῦ χρωμάτου τὸ βλαττί, μὲ τὴ στολὴ τοῦ ὠραίου,
 καὶ κάνοντάς τονε γαμπρό),—παιδοῦλες ἱστορίες
 ποὺ τὸ κορμί τους λυγιστὸ καὶ ἡ χάρη τους περίσσια.
 Ἄπάνου σὲ χρυσὸ οὐρανὸ λαμπροχρωματισμένες,
 τριανταφυλλιῆς καὶ βυσσινιῆς καὶ σταχτερῆς καὶ δλάσπρες
 καὶ μ' ὄλα τὰ στολίσματα καὶ μ' ὄλα τὰ πλουμίδια
 ποὺ τοῦ ζωγράφου δίνουνε πέλαα, στεριῆς, αἰθῆρες.
 Καὶ στὸ γαζέλλινο χαρτί καθάριο ἀνιστορίζει
 τὴ ζῆση καὶ τὴν κοίμηση τῆς ὑπεράγιας Κόρης,
 πράος, ὑπομονετικός, καὶ γαληνὸς καὶ ὑπάκουος,
 ἀμίλητος, λυπητερός, νεκρὸ σὰ νᾶχη ὀμπρός του,
 ἀπὸ τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ κι ἀπ' ὄλες τίς μεριῆς του,
 μὲ τῆς ματιᾶς τὸ μάντεμα, τοῦ κοντυλιοῦ τὴ γνώση,
 τὰ ξόμπλια ξεσηκώνοντας, καὶ μέσα στὴν ψυχὴ του,
 μὲ τῆς ἀγάπης τὴν πνοή, μεταμορφίζοντάς τα,
 ὅσο ποὺ φανερώνονταν ἀπάνου στᾶγιου βίβλου
 τὰ φύλλα σὰν πρωτόφαντα, σὰν πρωτογεννημένα.
 Στὸ μοναστήρι φύσημα τὸν ἔσυρε ποιᾶς μοίρας,
 ἔτσι λειψὸ κ' ἔτσι κλιτό, σβυσμένο καὶ σωμένο,
 μὰ ποὺ ἔδειχνε στὸ φέρσιμο καὶ στὸ περπάτημά του
 κάποτε κάτι τι ἀκριβό, σὰν ἀρχοντιά, σὰ νιότη;
 Ρίζας βλαστὸς εὐγενικῆς. Φλωριά καὶ φέουδα. Πλούσιος.
 Μὰ πάντα πλούσιος πιὸ πολὺ μὲ τοῦ Θεοῦ τὸ φόβο.
 Μὰ ὁ νοῦς του σὰ σκοταδερὸ κελλί, μέσα του κάτι
 θαμπό, κάτι ἀργοκούνητο, καὶ ἀνήμερος νὰ μάθῃ·
 πάντα εἶτανε σὲ μάλλωμα μὲ τὴ βουλή του ἡ γνώση,
 κ' αἰνίγματ' ἀξειδιάλυτα καὶ χελιδόνια, ποὺ ὄλο
 χέρια ἀπλωνε γιὰ νὰ τὰ πιᾶσῃ, κι ὄλο τοῦ ξεφεύγαν,
 τοῦ χριστιανοῦ τὸ κήρυγμα, τοῦ παγανοῦ ἡ σοφία.
 Μὰ στὴν ψυχὴ του βάραινε καὶ τότε τυραγνοῦσε

παράξενα τοῦ λογισμοῦ του ἢ σκοτεινιά σάν κρίμα,
 ὡς που σιχάθη τὴ ζωὴ κι ὡς που τὸν κόσμον ἀρνήθη,
 στὸ μοναστήρι ντύθηκε τάγγελικὸ τὸ σκῆμα,
 χαρίζει ὄλο τὸ ἔχει του κι ὄλο τὸ βίος του ρίχνει:
 — Δέηση, φωτίζεις· δέξου με· κ' ἐσύ, μετάνοια· ἀγιάζεις! —
 Δασκάλοι του, κατηχητὲς τοῦ κάκου οἱ καλογέροι,
 δασκάλεμ' ἀνωφέλευτο, μαθήματα χαμένα.
 Ἄγραμματος καὶ ἀκάτεχος. Ψαλτήρια καὶ βαγγέλια,
 κάστρα, καὶ οἱ πόρτες τους κλειστὲς κι αὐτὸς ἀπόξω πάντα.
 Ἡ γνώμη του ὑποταχτικιά, ρέμπελος πάντα ὁ νοῦς του.
 Καὶ μάθημα μονάκριβο, καὶ θησαυρὸ σοφίας,
 κράτησε ὁ νοῦς τοῦ ἀνάξιου καὶ μουργουρίζοντάς το
 τὰ χεῖλια τρεμοσάλευε πάσα ὥρα, στιγμὴ πάσα,
 (κι ὅταν τὸ σήμαντρο χτυποῦσε ὁ βηματάρης, τᾶγρια
 μεσάνυχτα, στὴ σύναξη τοὺς ἀδερφοὺς καλώντας),
 ξυπνώντας μὲ τὸ σήμαντρο, πλαγιάζοντας μὲ τοῦ ἥλιου
 τὸ γέρμα, στὸν ἑσπερινό, στὴν ἀγρυπνιά, στὸν ὄρθρο,
 στὰρχονταρίκι, στὸ ναό, στὴν κέλλα, στὸ τραπέζι,
 μόνο ἓνα μάθημα ἀκριδὸ, παρμένο σὲ δυὸ λόγια:
 τοῦ ἀγγέλου τὸ χαιρετισμὸ στὴν Κεχαριτωμένη!
 Καὶ μόνο ὅταν τὰ κάρφωσε τὰ μάτια του στὸ τέμπλο
 τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ ὀλόγυρα σὲ τοίχους καὶ σὲ κίονια
 περπάτησε τὰ μάτια του καὶ ξάνοιξε τὰ ἔργα
 τὰ χίλια μύρια εὐλογητὰ ζωγραφισμένα ἀπάνου,
 κάτι σάν τὸ ξημέρωμα μέσ' στὴν καρδιά του νοιώθει
 καὶ κάτι σάν τὸ φτέρωμα. Καὶ νά! καλοτεχνίτης,
 ἀγάλια, ἀργὰ μὲ τὸν καιρό, σιγὰ μὲ τὸν ἀγῶνα,
 μὰ πιὸ πολὺ, ἀναπάντεχα, γοργά, καλοτεχνίτης
 μὲ τοῦ Κυρίου τὸ ἔλεος καὶ μὲ τὴν εὐλογία.
 Κι ὅπως τὸ βοριανὸ πουλί, τὸ ξένο τᾶγριοπούλι,
 ποὺ ἀνήξερο νὰ περπατᾶ, στὸ πέταμα εἶναι πρῶτο,

γιατί τὰ πόδια τοῦ μποδᾶν ἀδέξια καὶ τοὺς μπλέκουν
τὸ δρόμο τὰ φτερούγια του, τρανά, τὰ μαθημένα
στοῦ αἰθέρα τὰ τετράψηλα νὰ χύνουν τὴν ὀρμή τους,
ὅμοια κι ὁ καλογερευτής· ξένο ἀγριοπούλι ὁ νοῦς του.
Σκολιό του; Νά το· ἡ ἐκκλησιά. Γράμματα; Εἰκόνες. Νά τα!
Ἡ ζωγραφιὰ ἐπιστήμη του καὶ σκέψη του ἡ Παρθένο.
Καὶ τίποτε ἄλλο. Βουβαμὸς καὶ ἀνηξεριά. Καὶ πάντα
κατάχνια τοῦ ἔζωνε τὸ νοῦ, τοῦ σφράγιζε τὸ στόμα,
καὶ μοναχὰ στὰ χεῖλια του τρεμόφεγγε καὶ σβοῦσε
καὶ σάλευε νυχτόημερα τὸ δίλογο τραγοῦδι
σ' ὄλους τοὺς ἤχους τοῦ ψαλμοῦ: *Χαῖρε, Χαριτωμένη!*
Κι ἄστραφτε κι ἀπὸ τὴ χαρὰ κι ἀπὸ τὴν περηφάνια
τοῦ λόγου, καὶ δὲ χαίροταν, καὶ καύκημα δὲν τοῦ εἶταν
τὸ πλαστουργὸ κοντύλι του ποὺ κράταε κυβερνώντας.
Νύχτες καὶ μέρες καὶ γιορτὲς κι ἀργατινές, μιλοῦσε
μὲ κειὰ τὰ δυὸ ἱερόλογα: *Χαῖρε, Χαριτωμένη!*
Κ' ἦρθε καιρὸς ποὺ ἀνήμπορος καὶ τὸ κοντύλι ἀκόμα
νὰ περπατᾷ στὸν πάπυρο, τῆς Παναγιᾶς ζωγράφος,
μιὰ μπόρεση τοῦ ἀπόμενε: γονατιστὸς νὰ πέφτη
στὴν ἄγια εἰκόνα τῆς Κυρᾶς, ὅπου τὴν ξάνοιγε, ὅπου,
μὲ τὸ σιγομουρμούρισμα: *Χαριτωμένη, Χαῖρε!*
Ἄλλα τοῦ κόσμου ἀνόητα κι ἀλλότρια ὄλα τοῦ εἶταν,
ὡς ποὺ ἦρθε κ' ἡ ὥρα ἡ φοβερὴ κ' ἡ ἀφεύγατη· μὲ κείνα
τὰ λόγια τὰ μοσχόβολα κι ἀπάνου στὰ φτερά τους
πάει λυτρωμένη ἀπ' τὸ κορμί μακάρια κ' ἡ ψυχὴ του.
Τὸ λείψανό του εὐώδισσε τὴ γῆ ποὺ τόνε πῆρε
κι ἀπάνου ἀπὸ τὸ μνήμα του πλήθαινε ὁ μόσκος, καὶ ἦρθε,
πλημμύρισε ἡ μοσκοβολιὰ στὸ μοναστήρι, καὶ εἶταν
τριγῦρο σὰ μιὰν ἀνοιξη, πλούσια κι ἀλόγιαστη εἶταν.
Κ' ἕναν καιρὸ κάποιου ἀπριλιοῦ φανταχτεροῦ καὶ κάποιου
σπάταλου μᾶη, στὰ νιάμερα, γίνηκε μέγα θᾶμα.

Στὸ μνήμα τὸ μοσκόβολο ξεφύτρωσε ἄσπρος κρίνος.
 Ἐπάνου στὰ κρινόφυλλα χρυσογραμμένα λόγια
 διαβάζονταν ὀλόλαμπρα: *Χαῖρε, Χαριτωμένη!*
 Κ' εἶτανε κάτι ἀφάνταστο καὶ ἡ μυρουδιά τοῦ κρίνου.
 Τρέχει, φωνάζει ὁ Γούμενος:—Σκάψτε, παιδιὰ μου, ἀνοίχτε
 τὸ μνήμα. Θᾶμα! Κύριε, μεγάλη ἡ δύναμή σου!
 Τάχα κι ἀπὸ ποῦ νᾶρχεται, τάχα καὶ ποῦ νὰ πάη,
 τάχα καὶ ποῦ ἡ χρυσοπηγὴ τῆς χάριτος ποῦ ἀναδρίζει
 ἀπ' τὴν Κυρὰ Ἐειπάρθενο;—Καὶ σκάψανε κι ἀνοίξαν
 ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ νὰ ὁ κρίνος, φουντωμένος!
 Καὶ σὰ νᾶργοφιθύριζε τὸ στόμα του καὶ μέσα
 στὸ μνήμα τὸ τραγούδι του:—*Χαῖρε, Χαριτωμένη!*—
 Τὸ πήραν εὐλαθητικὰ τὸ λείψανο, τὸ ψάχνουν,
 καὶ βρίσκουν τὴν κρινόρριζα μέσ' στὴν καρδιά τοῦ ἁγίου.
 Καὶ στὴν καρδιά καταμεσῆς, ἀπίστευτα γραμμένη,
 τῆς Παναγιᾶς ἡ ζωγραφιά. *Χαριτωμένη, Χαῖρε!*

Μητέρα τῶν ἀνέλπιδων κι ὄλου τοῦ κόσμου σκέπη,
 κάτου ἀπὸ σέ κ' οἱ ἀνέλπιδοι κι ὄλος ὁ κόσμος ἴσοι!
 Ἐτέτοιος ὁ κόσμος ἔγινε μ' ἐσέ' τὰ πλοῦτια του ὄλα,
 θησαυροὺς δύναμης, χαρᾶς, καὶ τέχνης καὶ σοφίας,
 ὄλα τᾶρνήθηκε γιὰ σέ, καὶ γίνηκε γιὰ σένα
 κόσμος φτωχὸς ἀπὸ τὸ νοῦ, γυμνὸς ἀπὸ τὴ γνώση,
 κι ἀστόχαστος καὶ βάρβαρος· καὶ παραπεταμένος
 στὰ πόδια σου καλόγερος, ἀσκητευτῆς μπροστά σου,
 μαράζωμα ὄλη του ἡ ζωὴ καὶ ὁ νοῦς του μοναστήρι.
 Μπρὸς στὴν εἰκόνα σου γυρτὸς ὁ κόσμος, μὲ τὸ στόμα
 τρεμουλιαστό, κρεμάμενο μόνον ἀπὸ τῶνομά σου
 κι ἀπὸ τὴ σκέπη σου, Κυρά, κι ἀπὸ τᾶνάβλεμμά σου,
 μ' ἓνα τροπάρι μυστικό, μὲ μιὰ πνιχτὴ μουρμούρα,
 δυὸ ἀπεράντα κοντόλογα: *Χαῖρε, Χαριτωμένη!*

Τὸν πρῶτο κόσμο πίνιξες Ἐσύ, τὸν πλούσιο κόσμο,
καὶ ἀπ' τὸν πνιμένο φύτρωσε χρυσόγραφτος ὁ κρίνος,
καὶ στᾶσπρα καὶ στᾶμάραντα φύλλα του χαρασμένα
τὰ λόγια τὰ δοξαστικά: — Χαῖρε, Χαριτωμένη!
Καὶ τώρα ὁ κόσμος δείχνεται στόμα θαμμένου ἀγίου,
γάστρα ἐνὸς κρίνου μυστικοῦ, καὶ στήν καρδιά τοῦ κόσμου,
ἀπὸ τὸν ἄγνωρο ἀσκητὴ ὡς τὸ Βουργαροφάγο
τὸ νικητὴ πού ἀνέβηκε γιὰ νὰ σὲ προσκυνήσῃ, —
κατάμεσα, Θεοτόκο, Ἐσύ, λαμπροζωγραφισμένη!

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

Και πάντα ὁ δωρικὸς ναός, ἀπλὸς καὶ τρισεγγάλος.

Και ἀπλὸς καὶ τρισεγγάλος. Ναί. Μὰ μέσα στὴν ἀπλότη
καὶ στὴ μεγαλοσύνη του κακοσημαδεμένος
ἀπὸ τὸ μάτι τὸ τυφλὸ καὶ τὸ σκληρὸ τὸ χέρι
τοῦ Ναζωραίου. Γιὰ κοίτα!

Σ' ἔφτασε καὶ σὲ λάβωσε, χιονάτο περιστέρι,
τοῦ κυνηγοῦ ἢ σαΐττα!

Στῆς ὁμορφιάς τὸν οὐρανὸ σὰ νὰ μὴν εἶχες γέρμα,
τῆς μαστοριάς ἀστέρι ἐσύ.

Κ' ἔγυρες καὶ μολεύτηκες σὰν ἀπὸ ξένο σπέρμα,
καὶ τοῦ καθάριου ὁ θησαυρός, παράξενος γασμούλος
καὶ τοῦ σεμνοῦ πολύθεου μετώπου σου ἕνας τρούλλος
κορώνα ἀναγελαστική!

Ἔτσι ἕνας ρήγας βάρβαρος, ὁ μέγας Κωνσταντίνος,
μπόγιας τοῦ Ἀπόλλωνα ἔγινε, τοῦ ὠραίου θεοῦ, καὶ ἀπάνου
στὸ μαρμαρένιο ἀκέφαλο κορμί τὸ ἁρμονισμένο,
τοῦ ρηγικοῦ του κεφαλιοῦ τὸ εἶδωλο στυλώνει,
καὶ νά! σὰ σκιάχτρο τὸ ἄγαλμα, πού εἶταν χαρὰ τοῦ κόσμου.

Και ἀπλὸς καὶ τρισεγγάλος. Ναί. Μὰ μέσα στὴν ἀπλότη
καὶ στὴ μεγαλοσύνη του κακοσημαδεμένος
πάντα κι ἀπ' ὅ,τι πέρασμα θάλλᾶξῃ
κι ἀπ' ὅ,τι

πόδι πατώντας θά σπαράξῃ
τὸ Γένος.

Κάθε φορά πού ἀλύπητα μιὰ Μοῖρα
τὸ Γένος θά χτυπήσῃ,
καρδιά τοῦ Γένους, ὁ ναὸς θά τὸ πρωτοδεχτῇ
κατάβαθα τὸ χτύπημα καὶ θά σειστή
καὶ θά ραῖσῃ.

Σὰ βασίλισσα χήρα,
σκλάβα, σὲ ξένου ἀφέντη θά συρθῇ
τὰ πόδια καὶ θά τοῦ παραδοθῇ,
καὶ θάλλαξοπιστήσῃ.

Καὶ θά τὸν κάμῃ χριστιανὸ ὁ βυζαντινός,
ὁ φράγκος θά τονε φραγκέψῃ,
καὶ θά φορέσῃ τὸ σαρίκι, ἀγαρηνός,
καὶ κάθε φάρα θά χυθῇ νὰ τὸν κουρσέψῃ.

Καὶ νά! θαλασσοτίναχτη στὸ θεῖο κορμί του ἀπάνου,
φωτιὰ τοῦ Βενετσάνου!

Καὶ θά καῖ. Καί, σύντριμμα, θά ρέψῃ.

Καὶ τότε, ποιὸς θά τὸ πιστέψῃ;
Στερνὸς ἀφέντης θά κολλήσῃ στὸ ἱερὸ ρημάδι
ὁ Δάσκαλος νὰ τὸ μολέψῃ.

Σὰ νυχτερίδα ἢ γνώμη του, σὰ μολυντήρι ἢ σκέψῃ.

Ὅϊμέ! τοῦ κάκου θάρχεται πονετικά τὸ βράδι
νὰ σιγοκλαίῃ μέσ' στοῦ ναοῦ τῆ ρημασμένη χάρη
καὶ σὰν εἰδωλολάτρης τὸ φεγγάρι.

Ὅσο πού νάρθῃ ὁ Ποιητῆς μὲ τῆ φεγγοδολοῦσα
στὸ πλάϊ του Μοῦσα,
μελετητῆς καὶ γητευτῆς τοῦ ρημαδιοῦ,
νὰ οἰκοδομήσῃ
μὲ τῆ βοήθεια τοῦ στοιχοῦ, τοῦ Τραγουδιοῦ,
στοῦ δάσκαλου τὸ πείσμα,

κορώνα τοῦ καλοῦ ξανά σέ ἀνατολή και δύση,
τοῦ Λόγου τὸ ναό, καινούριο χτίσμα.

Ἄλλαξοπίστησε ὁ ναός. Κι ὅπου ὁ Καιρὸς δὲ βάζει
χέρι και σάμπως ντροπαλὰ περνᾷ και φροντισμένα,
νά ὁ ἄνθρωπος ἀνεύλαχος παντοῦ πατᾶ και γγίζει.
Θρασὰ τὸ χέρι σου ἄγγιξε, βυζαντινὲ τεχνίτη,
τοὺς ἀφεγάδιαστους ρυθμοὺς τοῦ πλαστοουργοῦ ἀθηναίου.
Κλεισμένη ἢ θύρα ποὺ ἔχυνε ποτάμι σὲ ὄλα μέσα
τὸν ἥλιο τῆς ἀνατολῆς. Τώρα οἱ φεγγίτες, τρύπες,
κλειστὲς και αὐτὲς μὲ τὰ πυκνὰ καφάσια, φοβισμένα
λὲς πὼς τὰφίνουνε τὸ φῶς τὸ ἡμερινό, σὰν ξένο,
χλωμό, ὑπερούσιο, μυστικό, νὰ φτάνη ὡς ἐκεῖ μέσα.
Τὰ κατηχούμενα ἀπὸ δῶ· τὸ γυναιτικὸ ἀπάνου
μὲ τῆ σκεπὴ τὴν κέδρινη και τὴν κυπαρισσένια.
Τῆ δωρικὴ γυμνὴ ὁμορφιὰ καμαρωτὰ φορτώνουν
φантаχτερὰ φορέματα. Πολίτικα στολίδια
στὰ κιόνια ἀπάνου τὰ ἀττικά. Τὸ θολωτὸ κιβούρι
σκέπη τῆς Ἁγίας Τράπεζας. Ὁ πρόναος Ἅγιο Βῆμα,
και βαφτιστήρι ὁ πέτρινος βωμὸς ποὺ τὸν πλουμίζουν
καρποί, στεφάνια, βούκρανα, λουλούδια, ἀμπελοκλάδια.
Ἄγνάντια ἀπὸ τὸν ἄμπωνα, σὰν ξεχασμένη, ἀρχαία
μιὰ πολυθρόνα στέκεται· σφίγγες τὰ δυὸ τῆς χέρια.
Και τοὺς ἀγγέλους τοὺς χρυσοὺς οἱ σφίγγες μαρμαρένιες
τηρᾶνε, πάντ' ἀξήγητες· και μιὰ φτερουγοφόρα
γυναῖκα, στοῦ ἀρκουδόδατου τῆ φυλλωσιὰ κρυμμένη,
στὴν πλάτη ἀπάνου σκαλιστῆ τῆς πολυθρόνας, δείχνει
τὸ παγανὸ τῆς πρόσωπο, τὸ ξαφνιασμένο μάτι.

Ἄπάνου ἀπὸ τὸ Ἱερό, στὴ βαθουλή ἀχιδάδα,
ζωγραφιστῆ μὲ τὸ ψηφί, ξεχωρισμένη, λάμπει.

Ὀλόρθη, ἀστόλιστη, καμιὰ κορώνα δὲν τῆς πρέπει.
 Μῆτε παιδί στήν ἀγκαλιά. Μόνη. Καί σὰν πλασμένη,
 Ὀλύμπια θύμηση στερνή, ἀπὸ ἀττικό τεχνίτη.
 Κρυφώνας τοῦ χοϊκοῦ κορμιοῦ, συρτὸ βαριά ὡς τὰ πόδια
 τὸ φόρεμα τὸ πράσινο, κι ὁ βυσσινῆς ὁ πέπλος
 μαστορευτὰ διπλώνεται καὶ ἀπλώνεται καὶ πάει
 κάτου ἀπ' τὸ γόνα τὸ ζερβὶ καὶ σὰ φτερο φαντάζει.
 Καὶ ἀπαλογύριστη δεξὰ κι ἀκκουμπημένη ἀπάνου
 στὸ δεξιὸ πόδι, ἀνάλαφρα λυγίζει πρὸς τὰ πίσω
 τᾶλλο τῆς πόδι, καὶ βαστᾷ μὲ τὸ ζερβὶ τὸ χέρι
 στὸν κόρφο τὸν πανάμωμο τὴν ἄλικη τὴ σκέπη.
 Καὶ στέκει σὰ στοχαστικὴ καὶ σάμπως καρτερώντας
 τὰμάξι τὸ χερουδικὸ νὰ φύγη, ταξιδεύτρα.

*

Μὰ νά! τὸν ὕμνο Τῆς ὑψώνει
 μισουρανῆς τῶν ἱερῶν φαλτάδων ὁ χορός.
 Ἀπὸ τάνθρώπου τὴν ψυχὴ στὸ μαρμαρένιο κιόνι,
 τὰ πάντα εἶναι λατρείας προσφορά,
 καὶ τρέμουνε, σὰ φύλλα καὶ φτερά,
 στῆς Ἀθηναίας τὴν ἄσβυστη χρυσοκαντήλα ἐμπρός.
 Παππάδες καὶ δασκάλοι,
 φόφιοι ρήτοροι, ἄδαιοι σοφοί, τεχνίτες παπαγάλλοι
 τάρχαίου τοῦ λόγου, ξωτικὰ ποὺ τὴ ζωὴ ψευτίζουν
 καὶ πελεκᾶν τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν ἀλήθεια βρίζουν,
 στὸν Αὐτοκράτορα μπροστὰ λυγίζονται καὶ στέκουν
 βυζαντινὰ ἀερόλογα τὸν ἔπαινό του πλέκουν.
 Κ' ἐσύ, Αὐτοκράτορα; Γρικᾷ χωρὶς νάκούη, δὲ βλέπει,
 κι ἀνίσως δείχνει πὼς κοιτᾷ.
 Στῶν οὐρανίων τὴν παντοχὴ, στῶν ἐπιγείων τὴ σκέπη
 μὲ τὰ φτερά τῆς δέησης πετᾷ.

Καὶ ἡ δέηση παράξενη, καὶ φέρνει στὰ φτερά της
 μιὰ φλόγα πολεμόχαρη, μιὰ μυστικὴ δροσιά.
 Διπρόσωπη· καλόγερος ἀντάμα καὶ ἀπελάτης,
 τὸ μαῦρο ράσο της χρυσὴ βαραίνει ἀρματωσιά.
 Καὶ δυὸ ἀζευγάρωτοι χοροὶ τὴ δέηση ἀρμονίζουν.
 Ὁ πρῶτος, ἡ τρανὴ ζωὴ. Καὶ μέσα του γυρίζουν,
 ἀστράφτουν, ξαναπλάθονται, βογγοῦν τὰ κοσμικά.
 Ὁ δεύτερος, ὀνειράτα σκορπίζει ἐκστατικά...
 Λευκὸ τὸ μοσκολίβανο, χρυσὸ τὸ θυμιατήρι.
 Γύρο πολύβοο ξέσπασε τὸ μέγα πανηγύρι.
 Ἐδῶ ἀπαλὸ τὸ ψάλσιμο, τὸ σκούσμα ἐκεῖ τραχύ.
 Κι ὁ βασιλιάς ἀμίλητος· καὶ δέεται. Μιὰ ψυχὴ.

*

—Μαρία Κυρά Ἀθηνιώτισσα, πιδ γαληνή, πιδ ὠραία
 στὸν πιδ ὠραῖο, πιδ γαληνὸ μέσα στοὺς θρόνους θρόνο,
 νικήτρα Ἐσὺ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ σκέπη τῆς Ἀθήνας!

Ἄνασασμός μου ὁ πόλεμος καὶ λογισμός μου ἐκεῖνος.
 Κάτου κι ἀπάνου πόλεμος, καὶ γιόμισε κι ὁ κόσμος
 ρημάδια καὶ ξεβράσματα. Καὶ ἡ πλάση, Λάμια· καὶ ὅπου
 ρίχνω τὸ μάτι, ὅπου γυρνῶ τὴ θύμηση, ὀλοένα
 τὸν πόλεμο θὰ στοχαστῶ, τὸ Χάρο θάγναντέψω.
 Βροχὴ ἀπὸ αἶμα ἀργόβρεξε, κ' οἱ ἀνεμικὲς καὶ οἱ μπόρες
 χυθῆκανε καὶ φρυάξανε, καὶ οἱ χῶρες ἀπομείναν
 χῆρες ποὺ δέρνονται σκυφτὲς πρὸς τάφους νιοσκαμμένους.
 Καὶ ποταμοὺς καὶ θάλασσες καὶ λίμνες τὰ καρφώνει
 πάγος ποὺ μόνον θάνατος ἔτσι σκληρὸ τὸν ἔχει.
 Καὶ ἦρθε σεισμός ξερριζωτῆς σ' ἀνατολὴ καὶ δύση,
 κάστρων καὶ πύργω χαλαστής. Κι ὁ μέγας τρούλλος πάει,
 κορώννα τῆς Ἀγιά Σοφιάς. Καὶ ἀπάντεχα θεριεῖει

τὸ κῦμα τοῦ Κατάστενου καὶ τὴ στεριά ρουφάει,
 κι ὁ φράχτης ποὺ διπλὸς τριπλὸς τὴν Πόλη σφιχτοζώνει
 ἀπὸ τοὺς Πύργους τοὺς ἑπτὰ πέρα ἴσα στὶς Βλαχέρνες,
 βασιτᾶ τὰχνάρια τοῦ σεισμοῦ στὸ πέτρινο κορμί του.
 Καὶ τριζογέρνουν, ἔτοιμα νὰ σωριαστοῦν, παλάτια
 θεόρατα, καὶ χάσκουνε κάτω ἀπὸ κείνα οἱ τράφοι
 καὶ καρτερᾶνε μέσα τους νὰ θάψουν τὰ παλάτια·
 κι ἀπὸ ἴνα σπῆτι τρίψηλο δὲ σώθηκε ὀρθωμένος
 παρὰ ἓνας τοῖχος, κ' ἔλεγε πὼς θ' ἄπεφτε κ' ἐκεῖνος
 ἀνίσως καὶ δὲν τοῦ ἄπλωνε τοὺς κλάδους του ἀντιστύλια
 στὸ πλάϊ του ἓνας πλάτανος. Κ' εἶπα μέσ' στὴν ψυχὴ μου
 τρυφερεμένα ἐγὼ ὁ σκληρός: Κάποιες χλωρὲς ζωοῦλες
 ἀπὸ τὸν ὄλεθρο ἄγγιχτες, ἔτσι, ὅταν τὰ μεγάλα
 λαβώνονται καὶ ρεύουνε, βοηθᾶνε τὰ μεγάλα,
 κρατώντας τα ἀπὸ τὸ χαμό, κι ὅσο ἄπλερες κι ἂν εἶναι.
 Τέτοιο ποτὲ δὲν ἠῦρα ἐγὼ στὴ ζήση μου ἀντιστύλι.
 Ἡ ἀναβροχιά καὶ ἡ λοιμικὴ καὶ ἡ πείνα ξολοθρεύουν.
 Τὴν Πολιτεία νεροσυρμὴ σὰ νὰ τὴ συνεπαίρνη,
 τίς χῆτες τους ἀπὸ ψηλὰ οἱ κομῆτες ἀνεμίζουν,
 κ' εἶναι σὰ νὰ μουγκρίζουνε στὴν ἄλλαγή τὴν πλάση,
 καὶ πέφτουν οἱ ἀστραπόπετρες, προφήτισσες τοῦ ὄλεθρου
 καὶ ἡ θάλασσα ξεχείλισε καὶ πῆγε ὡς τὴν κολώνα
 πού εἶταν τὸ κάστρο τᾶφταστο τοῦ ἀσκητευτῆ τοῦ γέρου.
 Ἐπὶ ἀπὸ τὰ κοσμικά, στυλώνονταν ὁ ἴδιος,
 νοητὴ κολώνα ἀπόκοσμη, καὶ σὰν τὸ στοχασμὸ του
 κατάβαθο ἠῦρε θάνατο στὴν ἄβυσσο. Κι ὁ κόσμος
 τρόμαξε κ' εἶπε· «Κύριε, κακὸς ποὺ εἶν' ὁ θυμὸς σου!»

Κι ἀπάνου ἀπ' ὄλα, πιὸ πολὺ κι ἀπ' ὄλα, ἐγὼ ἀπὸ μένα
 πόλεμος, πάντα πόλεμος μὲ ξένους καὶ δικούς μου,
 πόλεμος μὲ τὴν Ἀραπιά, πόλεμος μὲ τὸ Ροῦσο,

μὲ τὸ σκυλί τὸ Βούργαρο, μὲ Φράγκους, μὲ Ἴδηρίτες,
 μὲ βοριανούς, μὲ δυτικούς, μὲ ἀνατολίτες· πάντα
 μ' ἀδέρφια, μὲ ὑποταχτικούς, μὲ ὄχτρούς, μὲ μπιστεμένους,
 μὲ λογοθέτες, μὲ σοφούς, μὲ ἀρχόντους, μὲ τοὺς πρώτους
 ἀπάνου στᾶρματα, μὲ ἀγνούς, μὲ δίβουλους, μὲ κλέφτες,
 καὶ μὲ τῆς βασιλείας μου τὶς δυὸ θεοσταλμένες
 πληγές, τὸ Βάρδα τὸ Φωκά καὶ μὲ τὸν ἄλλο Βάρδα·
 μὲ χίλιους μύριους πόλεμος, καὶ πόλεμος καὶ μ' ὄλους.
 Κι ὁ ἀμολόητος πόλεμος κι ὁ πιὸ βαρὺς ἀγώνας,
 τοῦ ἴδιου ἐμένα ὁ πόλεμος μ' ἐμένανε τὸν ἴδιο!

Στὸν πόλεμο ὁδηγήτρα Ἐσύ, μεσίτρα στὴν εἰρήνη,
 Ἐπέρμαχη Στρατήγισσα, σ' Ἐσὲ τὰ νικητήρια!

Βαρὺς κι ἀργοξεθύμαστος θυμὸς μὲ τρώει ἐμένα,
 καὶ πότε δούλος τοῦ θυμοῦ καὶ πότε ἀφέντης του εἶμαι.
 Ἐπὸ γλυκὰ κ' εὐγενικὰ φερσίματα δὲν ξέρω.
 Πῶς εἶμουν, καὶ πῶς ἔγινα! Δικό σου εἶναι τὸ θᾶμα,
 ὦ Παναγιά Ἀθηνιώτισσα, στὸ κάστρο σου ντυμένη
 μ' ὄλο τὸ φῶς τὸλόχυτο περίγυρα, πού τέτοιο
 μὴδὲ στὴν Πόλη ἀνάβρισε, στὴ μάννα τῆς λαμπράδας.
 Ὅ,τι κι ἂν εἶμουν, γίνηκα νὰ βασιλεύω, κ' οἱ ἄλλοι
 μικροί, μεγάλοι, νὰ μ' ἀκούν, γιὰ τῷχει γράψει ἡ Μοῖρα,
 γιὰ τῷγραψε τὸ χέριμου· σὰ Μοῖρα εἶναι καὶ κείνο.
 Ὁϊμέ! παραπατήματα καὶ κρίματα τῆς νιότης,
 πιὸ ἀστόχαστα καὶ πιὸ βαριά κάθε φορὰ πού πάτε
 καὶ τῶν πορφυρογέννητων ἀρπάζετε τὴ ζήση
 καὶ τήνε κατεβάζετε μὲ τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων
 στῶν παθῶν ἀξεχώριστα τῶν ἴδιων τὴν κυλίστρα!
 Καὶ στρατολάτη τοῦ χαμοῦ κ' ἐμένα μὲ γνωρίσαν
 οἱ ἄνεμοι, τὰ δροσόπαγα, τὸ κάμα, τὸ μελτέμι,

Ξεφαντωτή, Ξενυχτιστή και τρελλοχαροκόπο,
 κάτου από τ'άστρα τούρανοῦ και μέσα στα κουδούνια,
 σὲ μονοπάτια, σὲ σπηλιές, λακκώματα, λαγκάδια.
 Και τὰ καλοπεράσματα κ' οἱ ἀκαματιῆς μὲ ξέρουν
 στα κονταροχτυπήματα και στα τρυκανιστήρια,
 τῶν ἀλαφιῶν κυνηγητῆς και τῶν κυράδων κλέφτης.
 Μὰ κ' οἱ ἀγκαλιῆς οἱ ἀχόρταγες κ' οἱ ὀλονυχτιῆς μὲ ξέρουν,
 ἀνοιχτοχέρης, Ξοδευτῆς, ἀκράταγος, τὰ πάντα.
 Κι ἄξαφνα, νά! Ἴδια ἢ ζωὴ μου κρᾶζει «Στάσου!» κ' ἢ ἴδια
 μὲ βιάς μὲ γύρισε ἄξαφνα. Τὸ μαθημένο χέρι,
 τὴ δύναμη ὄλη δίνοντας, ἔτσι γυρίζει τὸ ἄρμα
 τὴν ὥρα ποῦ τὸ ἄλογο ξαφνιάζεται και σέρνει
 στὸ γκρεμὸ τὸ ἄρμα· και ἄλογο κι ἄρματοδρόμο και ἄρμα
 στὴν πλατωσιὰ τὰ ξαναπάει τοῦ δρόμου, γιὰ τὴ νίκη.
 Και νὰ ὁ Σκληρὸς και νὰ ὁ Φωκᾶς και νὰ στὸ πλάϊ μου ὄλοι
 και οἱ δολοπλόκοι και οἱ κρυφοὶ κ' οἱ ἀχάριστοι κ' οἱ ἀντάρτες,
 τῆς νύχτας ἀρχιστράτηγοι και πρωτοκυβερνήτες.
 Καταραμένοι ἂν εἴσ' ἔσεῖς, εὐλογημένοι νᾶστε!
 Πλωρίτη μὲ ξυπνήσατε, γιομίζοντάς με μάτια,
 κάματε τὸ καράδι μου κι ἀρμένισε ἴσα πέρα
 ἀπὸ τίς βαλτοθάλασσες κι ἀπὸ τὰ ρήγια, ἀπ' ὄλα
 τὰ ναποφάσιστα, τὰ ὀκνά, τὰ γλιστερά, τὰ σάπια,
 στα πέλαγα τὰ ὀλάνοιχτα, γιὰ νᾶβρη τὴ φουρτούνα!

Μ' ἐσὲ ξημέρωσε ἢ χαρὰ και σβεῖ ἢ κατάρα, πῆρε
 μ' ἐσέ, Μητέρα, κι ὁ Θεὸς τὴν ὁμορφιά τοῦ Βρέφους,
 κι ὁ γέρο κόσμος ἄλλαξε και νιδὸς ξαναστυλώθη.

Ἦρθε τὰπίστευτο ὄνειρο στὴν ὑπνοφαντασιὰ μου :

Εἶδα ὀλοτρόγυρα ἀπὸ μέ, και γνώρισά τους ὄλους,

ἴδιους ἀπ' τὴν κορμοστασιὰ κι ἀπ' τὴν περπατησιὰ τους,
 ἴδιους μὲ τὸν ἀέρα τους καὶ μὲ τὴ φορεσιὰ τους,
 στὴ μακρυσμένη ἀντιφεγγιὰ τῶν περασμένων, καὶ εἶδα
 καὶ μέσα στῶν ἀγέννητων αἰώνων τὴ θολούρα
 καισάρους καὶ δομέστικους, δουκάδες καὶ ρηγάδες,
 κι ὄσους μ' ἐμὲ προφτάσανε κι ὄσους θάρθουν κατόπι,
 σὲ κίονια ἀρχόντων καθιστοὺς καὶ σὲ πορφύρας θρόνους.
 Χέρια τους, πόδια καὶ κορμιά, χέρια, κορμιά καὶ πόδια
 ἀνθρώπων· τὰ κεφάλια τους ἀπὸ θεριὰ κεφάλια.
 Καὶ ζούσανε. Καὶ κάνανε μιὰ λειτανεῖα καὶ φέλναν,
 —πατριάρχης δαίμονας μπροστά—, τοῦ Σατανᾶ τὴ δόξα.
 Κι ἀργοπερνώντας μούγγριζαν, οὐρλιάζαν καὶ φρυμάζαν,
 ἀγριόγατοι, ὄναγροι, ὕαινες, οὐραγγοτάγγοι, λύκοι,
 γήταυροι, ἀρκοῦδες, τέρατα. Κ' ἔδειχνε κάθε ὄψη
 καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ καθενοῦ στὸ ταιριαστό της εἶδος.

Σκέπη τοῦ κόσμου πιδ πλατειὰ ἀπ' τὸν κόσμο, στὸ σκοτάδι
 πύρινε στυλε ὀδηγητὴ, καὶ τῆς ψυχῆς λιμάνι,
 καὶ ποταμὲ ποῦ μᾶς κυλᾶς τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα!

Ὅλους ποῦ νὰ τοὺς θυμηθῶ, πῶς νὰ τοὺς μνημονέψω!
 Πρωτόγαλτος κι ἀθάρρευτος κι ἀκάτεχος τοῦ κόσμου
 πρὸς τὸν Παρακοιμώμενο τὸ συνονόματό μου
 τὴ σκέψη πρωτογύρισα καὶ στύλωσα τὸ μάτι·
 μεγάλη μέσα του ἡ ψυχὴ σὰν τὸ κορμί του ἀπόξω!
 Τὴ ζυγαριὰ μου σὰν κι αὐτὸν κανεὶς δὲν ἔγερνε ἄλλος.
 Κυβερνητῆς καὶ φροντιστῆς. Καὶ τοῦ εἶπα· «Τράβα, ἀφέντης,
 κυβέρνα καὶ βασίλευε γιὰ μέ, σὰ νὰ μὴν εἶμουν
 ἐγώ, σὰ νὰ γεννήθηκες ἐσὺ στὸ θρόνο!» Μόνο
 πῶς δὲν τοῦ εἶπα· «Τράβα ὀμπρός! Κ' ἐγὼ θὰ σ' ἀγναντεύω
 ἦσυχά καὶ σπουδαχτικά. Καὶ θὰ γναντεύω σε, ὄχι

για να προβάλω σου κριτής και να σε στεφανώσω
 με τα στεφάνια που φορούν του τσίρκου οι νικητάδες·
 θα σ' αγναντεύω για ναρθώ κατόπι σου στο δρόμο
 που έσκαψες κι άνοιξες έσύ παραμονεύοντάς με,
 να φτάσω όπου δεν έφτασες και να σε ξεπεράσω».

‘Ο δάσκαλός μου χτύπαγε συχνά πυκνά ταυτιά μου
 με ποιού, δεν ξέρω, αρχαίου σοφού, μπορεί λησμονημένου,
 λόγια: «‘Η ζωή σαν τον άγώνα· μέσα στον άγώνα
 μόνο οι πολλοί αγωνίζονται, μα οι διαλεκτοί αγναντεύουν·
 κι αυτοί είν’ άπάνου άπ’ τους πολλούς, κι ο διαλεκτός άξίζει
 για χίλιους μέσα στους πολλούς». Μά καταδέξου τώρα
 και γίνε μαθητούδι μου κ’ έσύ, και γρίκησέ με,
 δάσκαλε, νά! μεγάλωσα, άπόκοτο μήν πής με :
 Μέσ’ στους πολλούς οι διαλεκτοί· κι άπ’ τους πολλούς άπάνου
 κι ανάμεσα στους διαλεκτούς οι δυνατοί, πιό άπάνου,
 πιό άπάνου άπό τους διαλεκτούς οι δυνατοί, πιό άπάνου·
 οι δυνατοί που όρθώνονται και που ξανοίγουν πρώτα
 στοχαστικά, άκατάδεχτα, γαλήνια, φροντισμένα,
 στον τσίρκο κάθε αγωνιστή και κάθε άρματοδρόμο,
 πάντα παραμονεύοντας και πάντα καρτερώντας
 γοργό και δέξιο τον καιρό για να χυμήσουν οι ίδιοι,
 αγωνιστάδες έτοιμοι, δασκαλεμένοι σε όλα,
 για τα σφιχτοπαλαίματα και τους μακριούς τους δρόμους.

Παραδυνάστη σε ύψωσα, κ’ έσύ δεν είπες: Φτάνει!—

Μά τολμηρέ και άστόχαστε και φαντασμένε, πότε
 μέσα στο νοϋ σου τόβαλες και μέσ’ στην πράξη τó είδες
 τó κάτι που δέ γίνεται και σά γενή είναι κρίμα,
 τó κάτι που δέν πλάθεται και σαν πλαστή είναι τέρας,
 να είμαι στο πλάι σου δεύτερος κ’ έσύ μπροστά μου πρώτος;
 Σαν κέδρο και αν ύψώθηκες, έγώ είμαι ó ξυλοκόπος

μὲ τὸ τσεκούρι ποὺ χτυπᾷ τὰ κέδρα, καὶ τὰ ρίχνει.
 Καὶ μ' ἓνα μόνο γνέψιμο καὶ δίχως ἄργητα εἶδα
 κ' ἔσέ καὶ τὰ μεγάλα σου νὰ σωριαστῆτε ἐμπρὸς μου.
 Ἔενο τὸ σπλάχνος μου ἔγινε κ' ἡ καλοσύνη ὀχτροῦ μου.
 Μέσα μου κάτι πέθανε. Καὶ κάποτε θυμᾶμαι
 πὼς ξόδι ἐτοίμασα λαμπρὸ μιᾶς λυγερῆς καὶ πήγα
 κ' ἔσκαψα καὶ τὴν ἔθαψα· κ' εἴσουν, ἐσύ, καρδιά μου.

Ἄγνὸ βιβλίον καὶ ζωντανὸ ποὺ τῷχει σφραγισμένο
 τὸ Πνέμα, ρόδο ἀμάραντο, πύρινε θρόνε, χαῖρε!

Καθάρια ἐγὼ καὶ δυνατὰ στάπλᾶ καὶ στὰ μεγάλα
 δίνω μιὰ σάρκα στρογγυλή, κι ὅλα τὰ κάνω ἀλήθειες
 ποὺ εἶταν καπνοὶ καὶ ὀνειράτα· ἐκεῖ ποὺ δλόγυρά μου
 καὶ οἱ καθαρὸι κ' οἱ δυνατοὶ κι αὐτοὶ ποὺ σὰν ἐμένα
 περήφανα καὶ τὸ σπαθὶ δουλεύουν καὶ τὴ βέργα,
 ρηγάδες, πρωτοστράτηγοι, θαμπὰ παραπατᾶνε,
 καὶ κυνηγᾶν τὰ σύγνεφα καὶ μάχοντ' ὄλο μὲ ἴσκιους.

Φύτρωσες, βέργα μυστική, τὸ ἀμάραντο λουλούδι,
 ἄρμα του Ἐσένα διάλεξε κι ὁ νοητὸς ὁ ἥλιος.

Ἡ φτώχεια εἶν' ἡ καλή μου ἐμέ, τοῦ πλούτου ἂν εἶμαι ὁ κύρης,
 καὶ τὰ πολλὰ γιὰ νὰ κρατῶ, φτάνουν ἐμέ τὰ λίγα.
 Σύνεργο ἐσὺ λαμπρότατο τοῦ χαλασμοῦ, χρυσάφι!
 Λάμια τὸν ἄσωτο ποὺ τρώς, ὦ ξωτικό, ποὺ πῆρα
 καὶ τὰ φτερά σου τᾶκοψα κ' ἔκρυψα τὰ φτερά σου
 καὶ σὲ κρατῶ ὑποταχτικὸ τῆς γνώμης μου, καὶ σκλάβο.
 Μεστὰ εἶναι τὰ παλάτια μου κ' οἱ θησαυροὶ μου εἶν' ὄλοι
 μέσ' σὲ κατώγια ἀνήλιαγα κι ἀνεύρετα κελλάρια
 μὲ τᾶσπρα καὶ τὰ πέρπουρα καὶ τὰ κωσταντινάτα,

κι ἀπ' ὅσα τῶν Ἰθηριτῶν οἱ τόποι ἐμένα δῶκαν,
 κι ἀπ' τοὺς Καλίφες τῆς Συριαῆς ἀμέτρητα ὅσα πῆρα
 κι ὅσ' ἀρπαχτὰ ἀπὸ τοὺς Κελτοὺς κι ὅσα φερτὰ ἀπ' τὸ Σκύθη
 κι ὅσ' ἀπ' ἀλλότριους μάζωξα κι ἀπὸ δικούς μου βρήκα
 καὶ στὰ σεφέρια τάνοιχτὰ καὶ στὰ κρυφὰ καρτέρια.
 Τί θέρος ἀλογάριστος καὶ τί σοδειὰ εὐεργέτρα
 γιὰ τοὺς καιροὺς τοὺς ἄρρωστους ποὺ ἀργὰ ἢ γοργὰ πλακίωνουν!
 Βαθιά' σκαφα κι ἀπόκρυφα σὲ στέρνες καὶ σὲ γούβες,
 ἔτσι οἱ νεκροὶ τοῦ Μισιριοῦ κοιμοῦνται τοὺς κρυψῶνες—
 καὶ κάρφωσα καὶ σκόρπισα καὶ τὰ μαργαριτάρια
 καὶ τὰ ζαφειροσμάραγδα καὶ τὰ διαμάντια, μέσα.
 Καὶ δὲ στολιστήκ' ἀπ' αὐτὰ μὲ τίποτε, καὶ μήτε
 ποὺ μοίρασ' ἀπ' τῆ χάρη τους κανίσκια καὶ τὸ χέρι
 δὲν ἄπλωσα νὰγγίξω τα' καὶ φυλακάτοράς τους
 παράξενος ἀτάραχα κι ἀχόρταγα τὰ βλέπω,
 καὶ σφιχτοχέρης ἔτοιμος γιὰ νὰ τὰ σπαταλέψω
 μαζί καὶ τὰ καταφρονῶ καὶ τὰγαπῶ, σὰν κάτι,
 ποὺ δὲν ἀξίζει τίποτε, κι ὄλο τὸν κόσμο ἀξίζει
 γιατί μπορεῖ σὲ μιὰ στιγμή τὸ τίποτε νὰ γίνη,
 σὰν προστασμένο ἀπὸ τὸ πνέμα τοῦ Κυρίου, νὰ γίνη
 μιὰ πλάση ἀρμάτων, карабиῶν, παλληκαριῶν καὶ κάστρων.

Ὅπου ἔσταξες, τὸ γιάτρεψες τὸ φλόγισμα τοῦ εἰδώλου.
 Δροσιά, γιὰ Σένα κι ὁ ὕμνος μου σ' αἰῶνες τῶν αἰῶνων.

Μακριὰ ἀπὸ μὲ τὸ κάθε τι ποὺ τίποτε δὲν κάνει
 παρὰ νὰ πλάθῃ τὴ σκλαβιά καὶ νὰ σφυροκοπή
 χαλκᾶδες, κι ὅσα ἀνόητα ζητᾶν νὰ τὸ ποδίσουν
 τὸ τρέξιμο τοῦ δυνατοῦ, μακριὰ ἀπὸ μὲ τὰ πάντα.
 Κι ἀπὸ τᾶδεια ὀρμηνέματα τοῦ φίλου λυτρωμένους,
 καὶ πρῶτ' ἀπὸ τὴ βρωμερὴ λαχτάρια τῆς γυναίκας.

Κ' ἔγινα ὁ μαυροφόρετος καλόγερος τοῦ ἔργου
 πού ὄλο τραβᾷ με τὸ σταυρὸ προστὰ καὶ με τὴ σπάθα.
 Κι ὄπως ἀπὸ τὰ τρυφερὰ κι ἀπὸ τὰ χαῦνα, ἀπ' ὄλα,
 ψυχὴ μου, σὲ ξεστόλισα, καὶ σ' ἄφησα μὲ μόνο
 τὸ γυάλισμα τῆς γύμνιας σου, σκληρῆς, τραχειᾶς, ἀντρίκειας,
 ἔτσι ἔρριξ' ἀπὸ πάνω μου κ' ἔβγαλ' ἀπ' τὸ κορμί μου
 τὰ πλήθια τὰ διαμαντικά καὶ τὰ λαμπροδαμμένα
 φορέματα καὶ τὰκριθὰ σαγιὰ καὶ σκαραμάγκια,
 γιατί ὄλα τους ἀταίριαστα κι ἀνάξια τῆς ζωῆς μου,
 ἀστόλιστης κι ἀσκητικῆς κ' ἐλεύτερης, πού πάει,
 πάει στὴν ἰδέα πανύψηλη ταμένη κι ἀνεβαίνει
 πανάλαφρη, καὶ τίποτε δὲ θέλει νὰ βαραίνει
 τὰνέδα της. Νοῦς καὶ ψυχὴ, καὶ σάρκα, καὶ ὄψη, καὶ ὄλα,
 μιὰν ἄρμονία πολύφωνη πού ἀνάλλαχτη κρατιέται,
 κι ὁ πρωτοφάλτης εἴμ' ἐγώ· καὶ ἡ βέργα μου ἀδερφώνει
 στόματα κι ἄργανα σφιχτὰ δεμένα στὸ σκοπό μου.

Τοὺς φιλοσόφους ἄσοφους δείχνεις, καὶ μωρολόγους
 τῶν ὁμορφῶν παραμυθιῶν τοὺς ραψωδοὺς, ὦ Κόρη,
 κ' ἐπλεξες τὸ στεφάνι. Ἐσὺ πού εἶν' ἀπλεχτο ἀπὸ χέρια.

Πάρε κ' ἐσὺ ἓνα τρίπαλο τῆς δυνάμῆς μου καὶ ἄμε
 καὶ μάσε τὰποκόμματα καὶ τὰποδιαλεγούδια,
 ἄμοιαστο ἀδέρφι, πού μεθᾶς κι ἀπὲ βαριά κοιμᾶσαι
 στὶς ἀγκαλιές με τοὺς μικροὺς καημούς, με τὰ τραγούδια.
 Ὁ κληρονόμος μου εἶν' αὐτός! Δέσποινα, μὴν τὸ δώσης,
 καὶ τὸ δικό μου τὸ σπαθί νὰ τὸ κληρονομήσῃ!
 Θὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χέρι του, καὶ θὰ τὸ συνεπάρῃ,
 ποιὸς ξέρει, ποιὰ νεροσυρμὴ! κι ἀνίσως δὲν προστάξῃ
 τὸν ἄγγελό του ὁ Κύριος νὰ τὸ περιμαζώξῃ,
 ποιὸς ξέρει σὲ ποιὰ γῆ θὰ βγῆ καὶ πού θὰ καταντήσῃ,

σὲ τόπους ποιούς ἀλαργινούς, ποιά χέρια ἀλλότρια, χέρια
 πολέμια, θὰ τάρπάξουνε μιὰ μέρα τὸ σπαθί μου,
 γιὰ νὰ χτυπήσουνε μ' αὐτὸ τὰ σπλάγχνα μου στὴ γῆ μου!
 Κάλλιο γιὰ πάντα νὰ χαθῆ στῆς ἄβυσσος τὸ βάθο!
 Τώρα, ὅσο ζῶ ζῆσε κ' ἐσύ, τᾶμοιαστο ἀδέρφι, μέσα
 στὶς στράτες τὶς λιθαδωτὲς κορφολογώντας ἄνθια,
 καὶ μέσ' στὰ μαρμαρόλουτρα καὶ στὰ χρυσοπαλάτια
 τῆ θηλυκῆ σου τῆ ζωῆ τῆ μοσχοβολισμένη
 μὲ τοὺς κολάκους ξόδευε καὶ μὲ τοὺς χαροκόπους·
 καὶ μὲ τοὺς γερακάρηδες τὰ ὠραῖα κυνήγια παίζε,
 καὶ ταίριζε τὰ λαγωνικὰ τάλάρια νὰ σοῦ πιάνουν,
 καὶ ζῆσε γιὰ νὰ σοῦ ρουφᾷ τὸ αἷμα σου ἢ γοργόνα.
 Σέρνε τὰ πόδια ὅπου στρωτὴ μπροστά σου ρούγα βλέπεις,
 καὶ σήκωνε τὸν κουρνιαχτὸ τῆς χιλιοπατημένης.
 Τὴ στρώνω ἐγὼ τὴ ρούγα μου καὶ τὴν πρωτοπατάω,
 κι ὄλο τραβάω στάλλου μακριὰ καὶ φτάνω πέρα ὡς πέρα
 στὴν ἄκρη, στάκροσύνορα, καὶ μάκρος δὲ γνωρίζω,
 ὁ Διγενῆς γιὰτ' εἶμ' ἐγὼ, γιὰτ' εἶμ' ἐγὼ ὁ Ἀκρίτας.
 Τραβῶ πρὸς τὴν Ἀνατολὴ καὶ πάω κατὰ τὴ Δύση,
 κι ὅπου κλεισούρα καρτερῶ καὶ στέχομαι ὅπου πόρτα,
 κι ὄλο κρατῶ στάπόμακρα μὲ τὴ γυμνὴ ρομφαία
 τῆς Ρωμιοσύνης τὸν ὀχτρό, τὸν ἄπιστο τοῦ θρόνου.
 Κ' ἐγὼ εἶμ' ὁ γλήγωρος βοριάς ποῦ μέσ' ἀπὸ τὰ δέντρα
 βροντολογάω σὰ βούκινο τῆς παρουσίας τῆς θείας,
 καὶ ποῦ τὰ μαῦρα σύγνεφα σπρώχνω μακριὰ καὶ διώχνω,
 κι ὄλο καὶ κάνω πιὸ πλατιὰ τὰ οὐράνια τὰ γαλάζια.

Ψηλότερη ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς, τῆς γῆς τὸ θέμελο εἶσαι!

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ

—Είταν ὁ Βάρδας ὁ Σκληρὸς κορφή τῆς ἀντρείουσῆς,
πολλ' ἄξιος γιὰ νὰ στοχαστῆ καὶ γιὰ νὰ πράξῃ πρῶτος,
τοῦ εἶταν τὸ βίος βασιλικό, τὸ χέρι του ἀτσαλένιο,
κατορθωτῆς, ξολοθρευτῆς, καὶ πλάστης τῶν πολέμων.
Εἶταν ὁ Βάρδας ὁ Σκληρὸς ὁ κλέφτης κι ὁ ἀπελάτης,
ὁ μέγας ἀνυπόταχτος, ὀργὴ Θεοῦ, καὶ ἀρρώστια
ποῦ κάθεται μὲ τὴν αὐγὴ καὶ ἀψώνει μὲ τὸ βράδι,
ὁ φοβερός κι ὁ πονηρὸς μὲ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια,
μὲ τὰ δεξὰ φερσίματα, ποῦ γνώριζε νὰ δένη
τάπλοῦ στρατιώτη τὴν ψυχὴ στὴ φούντα τοῦ σπαθιοῦ του,
τὸ εἶδωλο τῶν ἀπιστων καὶ τῶν πιστῶν, καὶ κάθε
φάρας ποῦ θᾶβγαζ' ἢ Ἀραπιὰ καὶ θᾶστελνε ἢ Σαχάρα.
Κ' ἦρθε καιρός, καὶ μοῦ ἔκοψε κι ἀπ' τὴ στεριά τὸ δρόμο,
τὸ δρόμο κι ἀπ' τὴ θάλασσα, καὶ μ' ὄλα τᾶρματά του,
κι ἀπ' τὰ δικά μου πιὸ γερά, σφιχτοπεριπλεξέ με,
ἐμένα τὸν ἀγναντευτὴ καὶ τὸν ἀφέντη ἐμένα
τῶν τόπων τῶν τετράπλατων, σὲ πλοκαμοὺς φιδίσιους.
Ὅσο ποῦ σήμαν' ἢ ὥρα του, καὶ βρέθηκε μπροστά μου
κι αὐτὸς ἀνήμπορος, τυφλός, παράλλαμα, συντρίμι,
καὶ πρόσπεσε στὰ πόδια μου, τοῦ σπλάχνους μου ζητιάνος.
Κι ὅπως τὰ πονηρὰ στοιχιά, δαμασμένα, σφιγμένα
μέσ' στάντρειωμένου τῆ φουχτιά, τὰ ρίχνουν τᾶρματά τους
τὰ τρομερά, κι ἀνοίγουνε καλόκαρδα τὸ στόμα
καὶ κάποια λόγια ποῦ βοηθᾶν μηνᾶνε τάντρειωμένου,

ἔτσι κ' ἐκεῖνος ἀνοιξε τὸ στόμα, δίνοντάς μου,
 γιὰ νὰ τίς κάμω φυλαχτό, τίς φρόνιμες ὀρμήνιες.
 Δὲ μὲ ξαφνίσανε, βγαλτὲς ἀπ' τὸ δικό του στόμα,
 τί μέσα του τίς ἀκουγα κι ἀπὸ καιρὸ πιὸ ἀκέριες.
 Κάθε κορφή πού νὰ ὑψωθῆ γυρεύει ἀκόμα ἀπάνου,
 σὰ νὰ ζητᾶ νὰ γίνῃ ἐγώ, νὰ τὴ χτυπάω, μοῦ εἶπε,
 κι ἂν θέλω πάντα ἀστραφτερὰ τᾶρματα κι ἄξια νὰ εἶναι
 στὰ χέρια καὶ στὴ διάτα μου, νὰ τὰ κρατῶ τὰ χέρια
 πάντα μακριὰ ἀπ' τὸν πειρασμὸ τοῦ πλοῦτου, προσταχτῆς του
 πάντα κι ἀφέντης του, ποτὲ δοῦλος του σφιχτοχέρης.
 Ἄγνὰ καὶ τὰ παλάτια μου νᾶχω ἀπὸ τῆς γυναίκας
 τὴν ἁμαρτία· τοῦ δαίμονα βρόχος, ὁ πιὸ μεγάλος,
 εἶν' ἡ γυναίκα· ἀσίμωτος γκρεμόδραχος νὰ στέκω,
 κι ὅ,τι κρατῶ στὸ λογισμό, νὰ μὴν τὸ φέρνω γύρα.
 (Ὅμοια καὶ τὰ φαρμακερὰ φυτὰ πού θανατώνουν,
 γίνονται γιατροδότανα μέσ' στοῦ σοφοῦ τὰ χέρια).

Μὰ ἐγώ εἶμαι ἀπ' τὴ ζωὴ σοφὸς, μοῦ δώκανε τὰ χρόνια
 τὴ γνώση, καὶ μοῦ πλάσανε καρδιά καὶ νοῦς τὸ λόγο,
 καὶ γνώση καὶ σοφία μου καὶ λόγος μου, ὦ Παρθένο,
 εὐλογημένα εἶν' ἀπὸ Σέ. Καὶ στὸ σκολεῖο τοῦ κόσμου
 μιὰ δύναμη ἔγινε σ' ἐμὲ δασκάλισσα γιὰ μένα,
 καὶ μᾶθατε τὰ γράμματα πού εἶν' ἄμαθα ἀπ' τοὺς ἄλλους.
 Ὁ νομοθέτης κι ὁ ὑπουργὸς κι ὁ στρατηγὸς ἐγώ εἶμαι,
 βουλή καὶ χέρι εἶν' ἀπὸ μὲ κ' ἡ προσταγὴ μου ὁ νόμος.
 Ὁ χτρός μου εἶν' ἡ γυναίκα ἐμέ· τὸ φέμα εἶν' ἡ γυναίκα,
 εἶν' ἡ γυναίκα ἡ ἄδυσσο, ὅχι γιὰτ' εἶν' ἐκεῖνη
 πιὸ δολερὴ ἀπ' τὸ ταίρι τῆς τὸν ἄντρα καὶ πιὸ μαύρη
 εἶν' ἄμοιαστη, κι ἀταίριαστη μέσ' στὰ δεινὰ τῆς πλάσης,
 γιὰτ' ἔτσι ψεύτρα, εἶν' ἄγγελος, κ' ἔτσι ἄδυσσο, εἶναι βρέφος,
 καὶ πνέει, σὰ νὰ τὴ φύσηξε τὸ στόμα Σου, Θεοτόκο!

Δὲν εἶμαι τῆς γυναίκα^ς γιός, μηδὲ βλαστάρι τοῦ ἀντρα,
 (ἔλεος, Κυρά, καὶ σδύσε μου τῆ φλόγα τῆς βλαστήμιας),
 ἀνθρωπος ὄχι, Κένταυρος θά εἶταν ὁ πρῶτος πῶχει
 σπαρτὸ τὸ γένος ποῦ ἔφερε στὴν οἰκουμένη ἐμένα.
 Ὅχτρός μου ἐμένα κ' ἡ ἄσοφη σοφία τοῦ διαδασμένου,
 ὅλοι οἱ φονιάδες τῆς ζωῆς καὶ οἱ πνίχτες τῆς ἀλήθειας.
 Φύτρα κακῆ, γραμματικοί, ρητόροι, φιλοσόφοι,
 μὲ τὰ γιομάτα ὀνόματα καὶ τᾶδεια τὰ κεφάλια,
 πλέχτες τῶν ἀερόλογων καὶ τῶν ἀνόητων ψάλτες!
 Εἶν' ὁμορφος κι ὁ θάνατος ἀπ' ὅ,τι μέσα του ἔχει
 ἀξήγητο κι ἀπέραντο κι ἀθάνατο καὶ μέγα,
 κ' ἐσεῖς, ἀντὶ νὰ γίνετε τῶν κρίνων τρυγητάδες
 ποῦ μέσ' ἀπὸ τὰ μνήματα σὰν πιὸ χλωρὰ φυτρώνουν,
 (γιατὶ τὰ πότισαν καρδιὲς μὲ δάκρυα καὶ μὲ αἷμα),
 καὶ κάτου ἀπ' τῶν ἀμάραντων κυπαρισσιῶν τοὺς ἴσκιους
 ἀντι νὰ μελετήσετε τὸν κόσμο ποῦ διαβαίνει
 κι ὄλο εἶν' ὁ ἴδιος κι ὄλο ἀλλάζει, — ἐσεῖς, γυρτοὶ στοὺς τάφους
 ταράζετε τὰ κόκκαλα καὶ ψηλαφολογᾶτε
 τίς κάμπιες, κι ἀπ' τοῦ θάνατου τῆ νέκρα εἶν' ἡ ζωὴ σας.
 Καὶ ζῆτε ἀπὸ τὴν ἀσκημιὰ σὰν καταχωνιασμένοι,
 κι ὄλο φαντάζεστε πὼς εἶναι ἀχτίδα τῆς ἀλήθειας
 τὰ χνόφεγγο τοῦ σκέλεθρου καὶ τῆς πυγολαμπίδας,
 πάντα στραβοί, κι ἀγρίκητα κι ἀμίλητα σὰς εἶναι
 ὄλα τὰ ὠραῖα καὶ τὰ γαθὰ, δειχτὰ ἢ κρυφτὰ, τῆς Πλάσης.
 Ἡ γλῶσσα ποῦ βροντομαχᾷ στὸ λόγο μου εἶν' ἡ γλῶσσα
 τῆς ἀργατιᾶς, τῆς λεβεντιᾶς, καὶ τῶν ἀκέρειων, καὶ εἶναι
 μὲ τῆ δική σας ἄμοιαστη πῶχει τὰ λόγια πάντα
 ξεθωριασμένα σὰ νεκρὰ καὶ σὰ μπαλασσωμένα.
 Ἐμένα ροδοκόκκινα τὰ λόγια μου σαλεύουν
 σὰν τοῦ ματιοῦ τὸ παίξιμο, καὶ σὰν τὴν ὄψη ἀλλάζουν,
 γιατί στὴ γλῶσσα τῶν ἀπλῶν, κάθε ποῦ τὴν ἀφήσουν

ὄλο νὰ δώσῃ τάνθος της, τὸ Πνέμα τᾶγιο πνέει
 πὺ χέρια πάει καὶ λογισμοὺς πρὸς τὰ μεγάλα ἔργα.
 Καὶ ρίμες καὶ πιττάκια σας κι ὄλα σας τὰ γραμμένα,
 φύτρα κακῆ, σκολαστικοί, ξυλόσοφοι, λογάδες,
 δὲν εἶναι τίποτε, μπροστὰ στὸ καταφρονεμένο,
 στᾶγραφο, στᾶποσπερινὸ τραγούδι, πὺ τᾶρχίζει
 σὰν κατεδαίνη ἀπ' τὸ χλωρὸ βουνόπλαγο ὁ τσοπάνος
 καὶ τοῦ τᾶρπάζει ἢ θάλασσα καὶ τοῦ τᾶποτελειώνει
 στῆ μέρα πὺ ἀργοσβύνοντας τᾶκούει, κι ἀναγαλλιάζει!

Δέσποινα, μὴ με μπιστευτῆς, γιὰ νὰ μὲ διαφεντέψουν
 ἄνθρωποι ἐμένα δίγνωμοι, δέξου τῆ δέησή μου.

Εἶταν ὁ Βάρδας ὁ Φωκᾶς τῆς λεβεντιᾶς ἀστέρι,
 κ' ἔφεγγε κι ἀπ' τὸ φέξιμο τᾶλλου Φωκᾶ, τοῦ ρήγα.
 Καὶ τᾶλλου Βάρδα ἀντίμαχος, πέρα ἀπ' αὐτὸν τραβοῦσε
 καὶ στοῦ χεριοῦ τῆ δύναμη καὶ στοῦ κορμιοῦ τὸ ψῆλος.
 Καὶ πάντα ὀλόρθος ἔστεκε στὰ πόδια του, καὶ πάντα
 βιγλάτορας ἀνήσυχος, ἄτι βαρβάτο, πάντα
 σὰν κάτι νὰ μυρίζοταν καὶ νᾶβλεπε μακριάθε.
 Στὰ κούρσα πρωτομάστορας καὶ στίς χωσῆς τεχνίτης,
 καὶ καστρομάχος ἄφταστος καὶ δράκος τῶν πολέμων.
 Ἄλλοιᾶ του ὄποιοιε λάθωνε λαβωματιᾶ δική του!
 Μὲ τῆ χτυπιὰ πὺ θᾶπαιρνε παίρνοταν κ' ἡ ψυχὴ του,
 καὶ τὸ φουσσάτο σὰ σεισμὸς τὸ τᾶραζε ἢ φωνὴ του.
 Κι ὁ Πειρασμὸς τοῦ ξάναψε, γιὰ νὰ τὸν ξολοθρέψη,
 καταραμένη φαντασιὰ καὶ μαύρη περηφάνια,
 καὶ μὲ θυμὸ τὰ πάτησε σὰ νὰ εἶταν τιποτένια,
 πολέμους του καὶ νίκες του καὶ τίς ἀντραγαθιῆς του
 στὴν Ἀντιόχεια, στῆς τραχειᾶς Καππαδοκιᾶς τὰ κάστρα,
 στᾶρμένικα ἀκροσύνορα καὶ πέρα ὡς τὸ Μπαγδάτι,

καὶ τὴν πορφύρα ντύθηκε καὶ φόρεσε τὴν τιάρα
καὶ φόρεσε τὰ κόκκινα καισαρικὰ καμπάγια,
κι ἄφησε κι ἀλαλάζοντας νὰ τὸν ἀνασηκώσουν
τῶν ὄρκων καταφρονετὴ στὸ χάλκινο σκουτάρι,
τοῦ βασιλιᾶ τοῦ ἀπαρνητῆ, καταλυτῆ τῆς χώρας.
Κ' ἔφτασε κι ὡς τὴ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ ὁ ἀντάρτης
κι ἀψήφιστα μὲ σίμωσε· τὸν εἶδε γῦρο ἢ γῆ μου
ταμπουρωμένο ὀλόμπροστα στῆς Ἄβυδος τὸ κάστρο·
κι ἀπάνου ἀπὸ τὰ πέλαγα σὰ νᾶθελε νὰ τρέξῃ
πετώντας ὅπου τέντωσα καὶ τότε καρτεροῦσα.

Εἶδα καὶ ποιὸς εἶν' ὁ στραβὸς κι ὁ ἀχάριστος ποιὸς εἶναι,
ποῦ σέρνεται εἶδα ὁ ἄπιστος, ποῦ κρύβεται ὁ προδότης,
εἶδα τοὺς πολεμάρχους μου τριγῦρο μου ὄλους, καὶ εἶταν
κάλπικοι, ψεῦτες, μὲ τὸ φῶς ὑπάκοοι δουλευτές μου,
καὶ μὲ τὴ νύχτα λαγουμοῦ σκαφτιάδες γιὰ νὰ πέσω.
Καὶ τοὺς δικούς μου ὠχτρεύτηκα, καὶ τὸ ρωμιὸ τὸν εἶδα
στὰ πόδια μου σὰ σκώληκα καὶ σὰ μονομερίδα
καὶ πρὸς τὸν ξένο γύρισα. «Δικός μου ἐσ' εἶσαι, τοῦ εἶπα,
τρέξε γιὰ μένα, Βάραγγε, βόηθα με, Ταυροσκύθη,
γεια σας, χαρές, ἀφροντισιές, πιά δὲν πιστεύω ἀνθρώπου,
(μόλις τάντρίκειο χάραζε στὸ πρόσωπό μου χνούδι),
Σαρακηνέ, κάλλιο μ' ἐσέ, μ' ἐσένα, εἰδωλολάτρη,
ξέσκεποι στὸν κατατρεμὸ κι ὀλόϊσοι στὴ βοήθεια.
Πάω νὰ μ' ἀργάσῃ ὁ πόλεμος καὶ νὰ μὲ ψήσῃ ἢ φλόγα.
Καὶ σφίγγω τὸ πολεμικὸ σπαθί μὲ τὸνα χέρι,
μὲ τᾶλλο τὸ πανάγιο Σου τὸ κόνισμ' ἀγκαλιάζω,
Μητέρα Ἐσὺ θαματοουργὴ τῶν ὄπλων καὶ τῶν ὄλων!
Ἐκεῖ στῆς Ἄβυδος μπροστὰ τὸ πυργωμένο κάστρο.

Καὶ μὲ τοὺς Ἰθηρίτες του, χιλιάδα διαλεμένη,

πού πρώτοι λογαριάζονται του κόσμου πεζομάχοι,
 βλοι ψηλοί, λαμπαδωτοί, τρανότερος κανένας,
 σὰ νὰ τοὺς καλομέτρησε ξεπίτηδες ὁ Πλάστης,
 παιδιὰ μὲ φτενοχάραγο τοῦ μουστακιοῦ τὸ χνούδι,
 μὲ τὸ μαχαίρι στὸ δεξί, χέρια, κορμιὰ, ποδάρια,
 θυμός, καὶ ὄρμη, καὶ ἀκράταγοι· καὶ χύμησε μὲ κείνους,
 μπροστά τους, καὶ ξεχώριζε σὰν ἄξιος καπετάνιος,
 ἴσα κατὰ τὸ Βασιλιά, μὲ τὸ ὑψωμένο χέρι
 τὸ σπαθοφόρο, ἀπάνω μου· μήτε καιρὸ πού χάνει,
 κ' ἔδειχνε πὼς μὲ γύρευε μὲ κείνο νὰ μὲ σίση,
 κ' εἶτανε σὰν τὸ σύγνεφο πού ἀγέρηδες τὸ φέρνουν
 τρικυμιστοί, καὶ τράνταζε στὸ πέρασμά του ὁ κάμπος.
 Καὶ τὸν περίμενα κ' ἐγὼ μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
 κ' εἶτανε τὸπλο μου ἄψυχο κι ἀδύναμο, κ' ἔν ἄλλο
 ἀπάνου μου ὄπλο εἶχε ψυχὴ καὶ δύναμη εἶχε, καὶ εἶταν
 τὸπλο πού κρυφαγκάλιαζα μὲ τᾶλλο μου τὸ χέρι,
 τὸ κόνισμά Σου, Παναγιά, καὶ ἡ χάρη Σου, Μητέρα!
 Κ' εἶδα τὸ Βάρδα τὸ Φωκᾶ, κι ἀγνάντεμα δὲν εἶταν
 μέσ' ἀπὸ μάτια ἀνθρωπινά, θᾶμα καὶ ὄραμα εἶταν.
 Εἶδα νὰ πέφτη ἀπ' ἄλλογο μὲ μιᾶς ὁ καθαλλάρης,
 σὰ χτυπητὸς ἀπὸ γοργὴ σαίτιτιὰ κι ἀστροπελέκι,
 κι ὁ ἀλάθωτος κι ὁ ἀσκλάθωτος, κατρακυλώντας, μπαίγνιο
 τῆς γῆς νὰ χαμοσέρνεται, κι ἀπάνου του ἕνας ὄχλος
 νὰ ρυάζεται χτυπώντας τον καὶ κομματιάζοντάς τον,
 κ' ἕνα κουφάρι ἀκέφαλο στὴ λάσπη νὰ βουτιέται,
 κ' ἐμὲ νὰ μοῦ προσφέρνεται κανίσκι ἕνα κεφάλι.
 Καὶ τὸν ὄχτρό μου χτύπησε χέρι ἄφαντο, μὰ τό εἶδα,
 τὸ χέρι τὰρχαγγελικό, τόδηγημένο χέρι,
 τῶν οὐρανῶν Κυρά, ἀπὸ Σέ. Καὶ ξέσπασες ψηλάθε
 καὶ ὑπέρμαχη στρατήγισσα στυλώθηκες καὶ σκέπη
 σκοταδερὴ καὶ φοβερή, ὅσο ἰλαρὴ χαράζεις

κι όσο γλυκειά, κάθε φορά που δείχνεσαι κρατώντας,
 Υπεραγία, στον κόρφο Σου τόν άχραντο τὸ Βρέφος.
 Καὶ τὴν εἰκόνα Σου ἔννοιωσα μέσ' στὸ δικό μου κόρφο
 νὰ παίρνη σάλεμα ζωῆς, νὰ γίνεται ψυχὴ μου.
 Κ' ἐγὼ ἀπὸ τότε στέκομαι συλλογισμένος πάντα,
 σὰ νὰ μὲ χτύπησε κ' ἐμὲ γιὰ πάντα ἡ ὥρα ἐκείνη,
 καθὼς χτυπᾷ τὸ νυχτοκόπο ἀφρόντιστο νεραΐδας
 ἀγνάντεμα στὴ δόξα της καὶ τὴ μιλιὰ τοῦ παίρνει.
 Κ' ἐγὼ ἀπὸ τότε βρίσκομαι μάτια σὰ νάχω τοῦ ὄρνιου
 ποὺ τὴν τρυπᾷ τὴ σκοτεινιά καὶ μέσ' στὴ νύχτα βλέπουν.
 Σὰ νὰ θωρῶ τὰ θώρητα, σὰ νὰ μιλῶ μὲ ἴσκιους,
 κ' εἶμαι ἀπὸ τότε ἀγέλαστος καὶ μυστικός καὶ στέκω
 σὰ μαζωμένος μέσα μου καὶ τυλιχτὸς μ' ἐμένα,
 καὶ σὰ νὰ υποφιάζομαι τὰ πάντα δλόγουρά μου.
 Εἶναι μακριὰ τὸ πείσμα μου, πέφτει κακιὰ κ' ἡ ὀργή μου.

Μέσα στὸ πλῆθος διαλεχτοῦς καὶ μέσα στὸ λαό μου
 σέρνω ἀκριβοῦς, μὲ τὴν τιμὴ δειγμένους ποὺ τοὺς πρέπει,
 κάποιους, τῆς Τέχνης λειτουργοῦς, πνευματικοῦ τοῦ Λόγου.
 Πρωτομαστόροι, μελωδοί, ζωγράφοι, ἐλάτε, ὦ πλάστες!
 Ζωγράφε, ἀπὸ τὸ μελωδὸ, κ' ἐσὺ ἀπὸ τὸ ζωγράφο
 βοηθήσου, μελωδέ, κ' ἐμπρός! Δόστε τὰ χέρια, πάρτε
 συντροφικὰ τὸ φύσημα, καὶ ψάλτε καὶ ἱστορίστε
 τῆς Ἀθηνιώτισσας Κυρᾶς τὸ ρίζωμα ἐδῶ πέρα
 καὶ τοὺς βλαστοῦς ποὺ σκόρπισε στὸν κόσμον ἀπὸ δῶ πέρα,
 τὴ ζήση της, τὴν κοίμηση, τὰ θάματά της, ὄλα.
 Στὸ μοσκολίβανο πνιμένη, σὰν τὸ λάσπρο γνέφος
 γίνε, φεγγόβολη Ἐκκλησιά, κι ἀπ' τὸν ἀχνό σου ἄς ἔβγουν
 (ἀντὶ ἀρχαγγέλων τάγματα ποὺ βλέπαν οἱ προφῆτες
 ἐκστατικοὶ νὰ δείχνωνται μέσ' ἀπὸ τᾶστρα γνέφια),
 μέτρα ἱερὰ καὶ σύμμετρες ἱερὲς εἰκόνες, ὅμοια.

Κανοναρχᾶτε, μελιστές, κ' ἑσείς, εἰκονογράφοι,
 νὰ ἦ ἐκκλησιά, πλουμίστε τῆς τὰ πλάγια, ἀπάνου ὡς κάτου,
 μὲ ἀχνογελοῦσες Παναγιές, μὲ Παναγιές θλιμμένες,
 μὲ Παναγιές ἀγέλαστες, μὲ Παναγιές φουρτουνες.
 Καὶ κάτου ἀπὸ τὰ πόδια τους, γιὰ νὰ πατᾶν ἀπάνου,
 γράφτε κ' ἐμέ, τοῦ πόλεμου τὸν κύρη καὶ τῆς νίκης,
 μέσα σ' ὀλόχρυσο οὐρανὸ κοκκινισμένο γέρμα,
 μὲ τίς χιλιάδες τοὺς ὀχτρούς, μὲ τίς ἑκατοστάδες
 τὰ κάστρα, κάστρωνε καὶ ὀχτρῶν πατητή, καταλύτη.
 Καὶ σὰν ἀποσωθοῦν οἱ ὀχτροὶ κι ἀποσωθοῦν τὰ κάστρα,
 κάτου ἀπ' τὰ πόδια τῆς Κυρᾶς βάλτε τὴν παραδείσια
 χλόη, τῶν ἀγγέλων τὰ φτερά καὶ τοῦρανοῦ τὰστέρια.
 Κι ὅπου στὸ μέγα διάβα μου ἀπὸ τὴν Τριαδίτσα
 πέρα ὡς ἐδῶ στὴν Ἀττική, σταμάτησα γιὰ λίγο
 σὲ λάκκωμα, σὲ ψήλωμα, στὸ ξάγναντο, στὸν ἴσκιο
 νὰ ξανασάνω, ἀφίνοντας τάλόγου μου τὰχνάρια
 σάμπως βαθύτερα στὴ γῆ,—χτίστες καλοτεχνίτες,
 ἀγιάστε καὶ τὰχνάρια μου, νάτε χρυσάφι, ὑψῶστε
 μὲ τὸ δικό μου πρόστασμα στῆς Παναγιᾶς τὴ χάρη
 προσκυνητάρια κ' ἐκκλησιᾶς καὶ λαῦρες καὶ ξωκκλήσια.
 Γιὰ νὰ τὸ χαίρωνται οἱ καιροί, στοιχιῶστε μου τὸ διάβα!

*Ἐφερα ἐγὼ ταξίματα χαρίσματα λογάρι,
 σημαδιακά, πὺ ἡ χάρη σου θὰ τὰκριθήνη ἀκόμα
 καὶ θὰ τὰ κάμη ἀτίμητα στολίδια τοῦ σπιτιοῦ σου.
 Νὰ τᾶσπρα τὰ ὀλομέταξα παννιὰ τῆς Παλαιστίνης,
 τοῦ Πριλεπιοῦ, τῆς Ἀχριδας τὰ κούρσα καὶ τῆς Πρέσπας,
 τὰ βάζα τὰ ξεχειλιστὰ μὲ τὰ χρυσὰ δηνάρια,
 καὶ τὰ ταπιὰ τῆς Δαμασκὸς τὰ πορφυρογενεμένα,
 λαμπάδες, πολυκάντηλα, τὰ δικοπότηρα, ὄλα,
 δεσποτικά φορέματα, ράσα, σκεπάσματα, ἔνα

κ' ἕνα, κι ἀπὸ τὸ μάλαμα βαριά κι ἀπὸ τὰσήμι,
 θήκες καὶ μίτρες καὶ σταυροί, καὶ γκόρφια καὶ βαγγέλια,
 τὰ φιλιτσένια, σκαλιστά, γραμμένα, σμαλτωμένα
 μὲ ζά, λεβέντες, τέρατα, λουλούδια· ἀπάνου ἀπ' ὄλα
 τὸ περιστέρι τὸ χρυσὸ καὶ τὸ χρυσὸ τὸ λύχνο,
 τὸ περιστέρι ὄλο πετᾶ κι ὁ λύχνος ὄλο φέγγει,
 τὸ περιστέρι εἶναι ψυχὴ κι ὁ λύχνος εἶναι πνέμα.

Κι ἀπ' ὄσα ἀπὸ τοὺς τόπους σου κι ἀπὸ τὰ θάματά σου
 κι ἀπ' ὄσα ἀπὸ τίς χάρες σου πῆρες ὀνόματα, ὄλα
 σὰν τοῦ μετώπου σου τῆ δόξα ἀχιδοσταλασμένα,
 μπάλασμα σὰν τὴν ὄψη σου, βαθιὰ σὰν τὰ πηγάδια
 τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰχτιρμῶν, ποὺ εἶναι τὰ δυό σου μάτια,
 παίρνω κ' ἐγώ,—εἶν' ἀρίφνητα—καὶ σοῦ τὰ ξαναφέρνω,
 σὰ γκόρφια καὶ σὰν τάματα, φλωροκαπνίζοντάς τα
 κι ἀρχοντικὰ σμαλτώνοντας μὲ τᾶξια τῆς ψυχῆς μου
 καὶ μὲ τῆς πίστης μου τὰγνά. Παντάνασσα, Ἐλεούσα,
 Γλυκοφιλούσα, Ἀκάθιστη, Γιάτρισσα, Πονολύτρα,
 Παραμυθιά, Περίδλεφτη, Πανάχραντη, Ὀδηγήτρα,
 Ἀντιφωνήτρα, Τριχερούσα, Βαγγελίστρα, Λαύρα,
 Γοργοεπίκοι, Ἀθηναία, Ρωμαία, Φανερωμένη,
 Πύργε χρυσοπλοκώτατε, λιοσταλασμένε Θρόνε!
 Τὸ οὐράνιο τόξο ζώνη σου. Πιὸ διάπλατη, πιὸ πλούσια,
 πλημμύρισε τὸν οὐρανὸ, σημάδι ἐσὺ πιὸ μέγα.
 Φορεῖς τὸν ἥλιο φόρεμα, σκαμνὶ σου τὸ φεγγάρι
 γιὰ νάκουμπᾶς τὰ πόδια σου, καὶ γῦρο στὰ μαλλιά σου
 στεφάνι δωδεκάστερο. Καὶ δέρνουν τὰ πλευρά σου
 φτερούγια σὰν τοῦ σταυραῖτοῦ, μὲ κείνα γιὰ νὰ τρέχῃς
 ἀπ' τῆς παράδεισος τὸ φῶς στῆς κόλασης τῆ νύχτα.

ΛΟΓΟΣ ΕΝΤΕΚΑΤΟΣ

— Παρακαλῶ σε, ὁ πόνος μου βαθύς, δὲν ὑποφέρνω
τῇ σαίτιᾳ τοῦ Σατανᾶ, δέ με σκεπάζει σκέπη,
ἀπὸ παντοῦ μὲ πολεμᾶν, καταφυγὴ τοῦ κόσμου!
Δὲν ξέρω πῶς νὰ βουλευτῶ καὶ ποῦ νὰ καταφύγω!
Ὁ νικητὴς ἀνέλπιδος. Τῆς Πολιτείας ὁ σώστης
ἀπαρηγόρητος. Ἐσὺ παρηγορήτρα ἐλπίδα!
Ἄπὸ δικοὺς καὶ ἀλλόφυλους καὶ ἀνθρώπους καὶ δαιμόνους
κι ἀπ' ὅσα ἔχουν τὴν κόλαση πατρίδα καὶ πειράζουν
κι ἀπ' ὅλα κιντυεύουμε, καταραμένοι ἀπ' ὅλα.
Βασίλειο, Γένος, Ἐκκλησιά, Λαός μου, ἡ Πολιτεία,
Ἄγια Λεούσα, κρέμονται ἀπὸ σένα, ἐλέησέ μας
καὶ σῶσε μας, Σωτήρα ἐσύ, γαλήνη ἐσὺ καὶ εἰρήνη
ὅλων τῶν χειμωνόδαρτων καὶ τῶν κατατρεμένων.
Στάχτη νὰ γίνουν οἱ ἄσεβοι ποῦ δὲν τὰ προσκυᾶνε
τάγια σου τὰ κονίσματα· θαματουργὰ εἶναι· τάχουν
ἱστορισμένα ἀπόστολοι μὲ ἀγγελικὰ κοντύλια.
Ψηλότερη ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς πιὸ καθαρὴ ἀπ' τὸν ἥλιο
καὶ πιὸ ἀκριβὴ ἀπ' τὰ Χερουβείμ, πιὸ δοξασμένη ἀκόμα
κι ἀπὸ τὰ Σεραφεῖμ ἐσύ, στάμνα τοῦ θεοῦ τοῦ Μάνα.
Πληθύναν οἱ ἁμαρτίες μας, ἀπὸ τὰ κρίματά μας
ἄρρωστησε καὶ ἡ σάρκα μας, ἄρρωστη κ' ἡ ψυχὴ μας.
Τοῦ σπλάχνους ἀνοιξε σ' ἐμᾶς τὴν πόρτα, Θεοτόκο!

Γιατί εἶν' ὁ πόνος μου βαθύς;

Γιατί, ἄξαφνα, μὲ πῆρες,
 μνήμη τῆς ὑπνοφαντασιᾶς, ἀπίστευτης.—Μοῦ φάνη
 στὸ παραθύρι ἀκκουμπιστὸς τοῦ Παλατιοῦ πῶς εἶμουν.
 Τοῦ Βόσπορου τοῦ Θρακικοῦ τὸ μέγα τὸ Παλάτι
 κόσμος ἀφέντης χαστικός, καστροπεριζωμένος.
 Ἡ Πόλη σὰν ἐκστατικὴ γουμένισσα γερμένη
 στὰ πόδια του, καὶ πίσω τῆς καλόγριες τὰ προπόλια,
 καὶ τήνε κἀναν κι ἄστραφτε σταυροὶ καὶ τροῦλλοι, ποὺ εἶταν
 ἀπὸ τὰ δέντρα σάμπως πιδὸ πυκνοί, καὶ σὰ νὰ κρύβαν
 τὸ πράσινο τῆς βλάστησης. Διαβάτρα, ἀπὸ τῆς Θράκης
 τοὺς κάμπους τοὺς δλάνοιχτους, μὲ δροσολόγαες, αὔρα.
 Στὸ βάθος πλατυξάνοιχτο τόλόχρυσο Κοσμίδι.
 Καὶ νά! στὸ πλάϊ μου βρέθηκε στυλωμένος δλόρθος
 ἀποκρισάρης Ἄγγελος τοῦ ἀξήγητου καὶ σάμπως
 ἀπὸ τὴν πλάση πιδὸ πλατὺς ποὺ ξάνοιγα μπροστά μου.
 Μ' ἄγγιξε, κι ἀνατρίχιασα. Μοῦ φύσηξε στὰ μάτια,
 εἶδα. Εἶταν τὸνα του φτερὸ σὰ χάλκινο δεφτέρι,
 θαμποφέγγαν ἀπάνου του τῆς Μοίρας τὰ γραμμένα.
 Εἶτανε τᾶλλο του φτερὸ σὰ μαγικὸς καθρέφτης,
 καὶ μέσα του οἱ ἀγέννητοι καιροὶ μαυρολογοῦσαν.
 Εἶχε μιὰν ὄψη ποὺ ἔπαιζε καὶ σάλευε δειγμένη
 τρίδιπλη, σὰν τὴ θάλασσα ποὺ κάποτε καὶ ἀντάμα
 κι ἀσπρογαλλιᾶζει καὶ χλωρὴ δείχνει καὶ μαυροφέρνει.
 Πότ' ἔμοιαζε μὲ τοῦ Θεοῦ τὸν ἄγγελο, καὶ πότε
 μὲ τὸν ἀρχάγγελο ἔμοιαζε τῆς ἄβυσσος, καὶ πότε
 μὲ τὸν Παρακοιμώμενο τὸ συνονόματό μου.

Τριπλὸ τὸ σκιάχτρο μὲ τὴ μιὰ καὶ μὲ τὴν τρίδιπλη ὄψη,
 μὲ βούϊσμα, σὰν τριπλὸ κι αὐτό, καὶ σὰ νεροῦ φερμένου,
 γλυκοῦ νεροῦ, νεροῦ ἄρμυροῦ, μέσ' ἀπὸ τὰ πηγάδια,
 τὰ κοντινά, τὰ μακρινά, τοῦ λογισμοῦ, τοῦ οὐνείρου,

του παραμιλητού, τριπλά. Κ' εΐταν τὸ βουΐσμα τέτοιο:

—Στὴν Πόρτα στὴ Χρυσόπορτα ποὺ δλάνοιχτη καὶ ἀστράφτει,
 καιροί, ἀπὸ σᾶς, ἡρωϊκοί, κι ἀπὸ τῶν τροπαιοῦχων
 αὐτοκρατόρων πομπικὸ τὸ πέρασμα, προσμένουν
 νὰ σὲ δοξολογήσουνε καὶ νὰ σὲ στεφανώσουν
 μὲ τὸ στεφάνι ποὺ κανεὶς δὲ φόρεσε ὡς τὰ τώρα,
 σὲ περιμένει ὁ Θρίαμβος ὁ γίγαντας καὶ ἡ Δόξα
 σὲ περιμέν' ἡ ἀγγέλισσα, Δέσποτα καθαλλάρη.
 Σὰ μυγδαλιὰ λουλούδιασε καὶ ντύθηκε σὰ νύφη
 ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἡ Πόλη σου κι ὄλου τοῦ κόσμου ἡ Πόλη
 γιὰ νὰ διαβῆς ἀπάνου της, πατώντας την, ἀφέντης.
 Καὶ τὰ παλάτια βγάλανε στὸν ἥλιο καὶ ἀραδιάσαν
 τάνήλιαγα βλυσίδια τους γιὰ νὰ σὲ χαιρετίσουν·
 παλάτια καὶ τὰ σπίτια εἶναι καὶ τὰ καλύδια, καὶ ὄλα,
 περήφανα, καὶ πράσινα κι ἄσπρα, γιορτάζοντάς σε.
 Τὰ πέπλα τὰ ὀλομέταξα, τὰ βελουδένια πεύκια,
 τὰ λιανοπλούμιστα παννιά, τοῦ δρόμου σου στρωσίδια·
 κι ὅπου εἶν' ὁ δρόμος ἄστρωτος, γδύνονται καὶ σοῦ στρώνουν
 τὴ γῆ μὲ τὰ χλανίδια τους, κι ἀργατικοὶ καὶ ἀρχόντοι,
 καὶ γιὰ τὸ καλοσόρισμα, γιὰ τὸ προσκύνημά σου
 τὰ φλάμπουρα ὄλα, ἀνάερα, στίς δάφνες ὄλες, θέρος.
 Ἀπὸ τῶν κάστρων τὰ τειχιά, καὶ ἀπάνου ἀπὸ τοὺς πύργους
 ξαγναντευτὲς τῶν πέλαγων, ψάχτες τῶν κάμπων, ὅπου
 στυλώνουνε τὰ μάτια τους κι ὅπου ρωτᾶνε, γῦρο
 στὰ τετραπέρατα, πουλιά, σύγνεφα, τὰ σημάδια,
 κι ὅπου γυρνᾶν τὰ μάτια, κι ὅπου ταξιδεύτρα ἡ σκέψη,
 τὰ πάντα μιὰν ἀπόκριση, κι ὄλα ἓνα μήνυμα εἶναι:
 «Πόλη, χαρὰ σου, δέσποινα κι ἀνατολῆς καὶ δύσης!»
 Ἀπὸ στεριᾲς κι ἀπὸ γιालούς, ὄλες οἱ στρατές, πλήθος
 γνῶριμοὶ δρόμοι καὶ ἄγνωροὶ, καὶ οἱ χιλιοπατημένοι

καὶ οἱ πρωτοχάραχτοι ἀπὸ σέ, στὴν Πόλῃ σου ἴσα πάνε,
 μὲ τῆς Εὐρώπῃς τὰ καλὰ, μὲ τῆς Ἀσίας τὰ πλούτια,
 καὶ οἱ δρόμοι σου ὑποταχτικοὶ σ' ἐσέ, ἀπὸ σέ γιομάτοι,
 πεζούρα, ἀλόγατα, ἄρματα, δικά σου, καὶ πιστά σου.
 Μῆδὲ πολέμια πουθενὰ σαῖττα δὲ σφυρίζει,
 κι ὅπου εἶν' ὄχτρος γυρτὸς τραβᾷ στάμάξι σου ζεμένος·
 πολυσπορίτης ὁ στρατός, καὶ τὰ ξανθὰ τὰ Γένη,
 κι ὄσους ψηλάθε βαλτικὲς καὶ στέππες κατεβάζουν,
 κ' οἱ λιοψημένοι ἀφρικανοὶ κ' οἱ ἀνατολίτες, κάθε
 φυλῆς καὶ πίστης μάζωμα, σ' ἐσένα ρογιασμένοι·
 σκλάβος ὁ Σλάβος, βοθητὲς Λατίνοι καὶ Ἀλαμάνοι,
 μαυράδι μισοξάνοιχτο μακριὰ εἶν' ἀκόμα ὁ Τούρκος,
 καὶ καπετάνιος ὁ Γραικὸς καὶ τὸ Βυζάντιο στύλος.

Μὰ οὐαί, Χρυσόπορτες, καὶ οὐαί, Θρίαμβοι! Ἀπὸ τὴ νύχτα
 στὴ νύχτα, σὰν τὰ πάγανα καὶ σὰν τὰ χαμοδράκια,
 σὰ μολεμένοι ἀνασασμοὶ μέσ' ἀπὸ σάπια λάκκων,
 ξεβράσματα ἀπὸ μνήματα, τοῦ πονηροῦ βλαστάρια,
 παράμερα, ὄχλος καρτερᾷ, Δέσποτα καθαλλάρη,
 τὴ νύχτα, νὰ χυθῆ· κ' ἐσέ, νὰ ξεκαβαλλικέψῃς
 πεζὸς τραβώντας πρὸς τὸ μέγα ἀγύριστο ταξίδι.
 Ἡ σάρα ἢ μάρα καρτερᾷ τὰ μάτια σου νὰ κλείσῃς
 γιὰ νὰ ξαπολυθῆ ξανὰ καὶ νὰ τὸν παραδώσῃ
 τοῦ μαλακοῦ καὶ τοῦ κιοτῆ καὶ τοῦ παραλυμένου
 τὸν κόσμον ποὺ μεγάλωσες ποτίζοντάς τον αἶμα,
 μὲ τὸ μαχαίρι κερδιστῆς καὶ μὲ τὴν νίκη χτίστης.
 Καὶ λιμασμένοι τρυγητὲς θὰ πέσουν τοῦ ἀμπελιοῦ σου
 μουνουχισμένοι, μαυλιστές, μουρλοί, παλιάτσοι, πόρνες.

Τοῦ κάκου ἢ Βλαχερνιώτισσα, τὰ χέρια σηκωμένα
 στὸν οὐρανό, παρακαλέστρα τοῦρανοῦ, τοῦ κάκου!

Βλαχερνιώτισσα, γέρασες, τὰ χέρια πιά δὲν τᾶχεις
 παρὰ γιὰ τάνωφέλευτα παρακαλέσματα, ὄχι,
 σὰν πρῶτα, γιὰ νὰ πολεμᾷς καὶ γιὰ νὰ σαίττεύῃς
 τῆς Πόλης τοὺς ἀπόκοτους φοδεριστάδες, οὔτε
 γιὰ νὰ βουλιάζῃς τῶν ὀχτρῶν ἀπίστων τὶς ἀρμάδες.

Οἱ καταρράχτες θάνοιχτοῦν καὶ θὰ ξεπολυθοῦνε.
 Θὰ ξεσπάσουν τὰ σύγνεφα. Θὰ βρέξουν τὰ βουλκάνια
 τὴ λάδα τους. Μὲ τὰ φτερά τους, ὄλα πέρα ὡς πέρα
 θὰ τὰ σαρώσουν οἱ ἄνεμοι, βοριάδες καὶ χαμψίνια.
 Μέσα σου, ἀπάνου σου θυμοί, σεισμοί, πληγές, ἀστένεις,
 καὶ ἀφορισμοὶ καὶ ἀφανισμοί, καταραμένε τόπε!
 Κύματ' ἀπὸ τὴν Ἀφρική, ποτάμια ἀπὸ τὸ Σκύθη
 φουσκώσαν, πλημμυρήσανε, καὶ σπάσανε τοὺς φράχτες,
 καὶ οἱ δρόμοι σου, αὐτοκράτορα, καὶ οἱ χιλιοπατημένοι
 καὶ οἱ πρωτοχάραχτοι ἀπὸ σέ, ποὺ φέρναν ἴσα ὀλόϊσα
 τῆς οἰκουμένης τάγαθὰ στὴ δέσποινα τὴ χώρα,
 ξεχωνιασμένοι οἱ δρόμοι σου, συνεπαρμένοι τώρα,
 παντοῦ εἶν' ἡ ξυλοχάλαση, παντοῦ ὁ καταποτήρας.
 Τὰ ρέματα, οἱ κακοτοπιές, τὰ βαλτονέρια τώρα,
 ὅπου περνώντας πάταγες—καὶ τὰ πατήματά σου
 γῦρο τᾶχολογούσανε τὰ στόματα τοῦ κόσμου,
 τοῦ δοξασμοῦ σου βούκινια,—τόσο βαθιὰ τᾶχνάρια
 τοῦ διάδα σου τυπώνοντας, ποὺ ἔλεγες: Δὲ θὰ σδύσουν!
 Παρατημένη ἡ δέσποινα στοῦ ριζικοῦ τὰ δόντια,
 χίλιω χρονῶνε καύκημα, κορώνια ὄλων τῶν τόπων,
 καὶ μέσα στὴ νεροποντὴ σὰν ξεμοναχιασμένο
 ξέσκεπο σπίτι, ἀφύλαχτο κι ἀδόθητο, ποὺ ρεύει
 καὶ δὲ μπορεῖ μῆτε ἀπὸ μπρὸς κανεὶς μῆτε ἀπὸ πίσω
 καὶ μῆτε κι ἀπὸ πουθενά, καὶ μιὰ παλιοσανίδα
 γιοφύρι κἀνοντάς τηνε, νὰ τρέξῃ, νὰ προφτάσῃ

για νὰ τοῦ πάη, σὰ λυτρωμὸ καὶ σὰ βοήθεια, κάτι.

Σὲ κάτεργα βενέτικα, σὲ ἀφρικανὲς γαλέρες
 κι ἀπὸ καστέλλια φράγκικα, κι ἀπὸ τοὺς λεβαντίνους
 γιαλοὺς, Λατίνοι, Νορμανοί, Κελτοί, Μογγόλοι, Τοῦρκοι!
 Νά! μὲ τοῦ Πάπα τὸ σταυρό, μὲ τᾶστρο τοῦ Σουλτάνου
 ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου πρόδρομος καὶ ὁδηγητής. Ἀδέρφια.
 Καὶ ἡ Πόλη καὶ ἡ κοσμοπόλη, ζωστή. Παρμένη. Πάει,
 Πάει. Τοῦ Κυρίου νὰ ὁ ναός! Ἀχούρι κοπρισμένο
 ἀπὸ τάλόγατα τοῦ ὀχτροῦ. Μιὰ πόρνη καθισμένη
 στὸ θρόνο τοῦ Χρυσόστομου, στριγγόφωνη κηρύχτρα
 τοῦ δαίμονα τοῦ σαρκικοῦ. Καπίστρια τὰ φελόνια
 καὶ οἱ κολυμπήθρες γούρνες. Νά! Διαγουμιστάδες ἔλοι
 τῶν ἔλων. Τίμιων, ἱερῶν μαγαριστὲς καὶ σφάχτες.
 Καὶ τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, πανάκριδη, πανώρια,
 παρμένη κ' ἡ Ἁγία Τράπεζα, μέσ' στὸ καράδι κουρσοσ
 γιὰ τὴ Φραγκιά. Κυρίου ὀργή. Καὶ σύψυχο, καὶ ἀγνάντια
 στὸ Μαρμαρόνησο, χαμός. Βουλιάζει τὸ καράδι.
 Βουλιάζει κ' ἡ Ἁγία Τράπεζα. Καὶ ἡ θάλασσα τριγύρο
 λάμπει καὶ εἶν' ἥλιος, καὶ ποτὲ δὲν τρικυμίζει, καὶ εἶναι
 μυρόβολη καὶ γαλανὴ καὶ ἀνάμα τὰ νερά της.
 Κ' οἱ πολεμάρχοι ἐξόριστοι κ' οἱ ἄρματωλοὶ φευγάτοι,
 σὰν ἔρμοι, σὰν κατάρατοι, γυμνοί, ἄπατροι, σκηνίτες,
 τρῶν τὸ ψωμὶ τῆς ξηνητιᾶς, καὶ γιὰ νὰ τὸ πλερώσουν,
 τὸν ξένο δασκαλεύουνε, τοῦ ξένου παραδίνουν
 τῆς Ρωμιοσύνης τὰ σπαθιά, τὰ μυστικὰ τῆς νίκης,
 κι αὐτοὶ πεθαίνουν ἄχαροι, καὶ χαίρεται τὸ βίός τους
 ὁ ξένος. Γράμματα, ἄρματα—καημένη Ρωμιοσύνη!—
 διωγμέν' ἀπ' τὴν Ἀνατολή, κονεύουνε στὴ Δύση.
 Στάλπεια βουνὰ ξανανθιστὲς, τῆς Ἀττικῆς βιολέττες!
 Κι ἀπὸ τὰ γιγαντόκορμα μαζώματα φουσσάτα

μύριω φυλῶν, μύριω γλωσσῶ, φλάμπουρων μύριων κάτου
 ἀπὸ τὸ ἕνα λάβαρο τοῦ Ἐν Τούτῳ Νίκα, ὦ ρήγα
 βουργαροφάγε ἀτράνταχτε, τίποτε δὲ θὰ μείνη,
 κι ἀπ' ὅσα πλάθεις, ταίριασες, καὶ κυβερνᾷς καὶ ὀρίζεις.
 Τοῦ Χριστοῦ πίστη, μέριασε! Φυλές, λογαριαστῆτε!
 Σαξῶνοι, Ροῦσοι, Νορβηγοί, Γάλλοι, Ἴταλοί, Σπανιόλοι!
 Βάρβαροι φλαμπουριάριδες ρογιασμένοι, τραβάτε
 μὲ τὸ δικό του φλάμπουρο καθένας, νὰ τὸ ὑψώση,
 ἀγάλια ἀγάλια, λάβαρο νικήτρας μιᾶς πατρίδας!
 Φυλὴ τὸ μάζωμα, ἡ φυλὴ λαός, καὶ νὰ τὰ Ἔθνη!
 Λατίνοι, Σλάβοι, Γερμανοί, μὲ τὰ ὄπλα, μὲ τὰ φῶτα,
 καὶ μὲ τὰ σύνορα πλατιά, μὲ τὰ ὄνειρα μεγάλα!
 Καὶ τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ πανάκριθη, πανώρια,
 βγαλμένη κ' ἡ Ἁγία Τράπεζα μὲς' ἀπὸ τοῦ πελάγου
 τὰ βάθη, τέρας ψάρεμα ἄξιων ψαράδω φράγκων,
 καὶ μοιρασμένο κάθε της θαματοουργὸ κομματί
 δύσης καὶ νότου καὶ βοριᾶ. Στὰ Ἔθνη πάντα, στὰ Ἔθνη!

Κι ἀπάνου ἀπὸ τὸ Γερμανό, κι ἀπάνου ἀπ' τὸ Λατίνο,
 κι ἀπάνου ἀπ' τὸν Ἀγαρινό, κι ἀπάνου ἀπὸ τὸ Σλάβο,
 κι ἀπάνου ἀπ' ὅλα τὰ ξανθὰ, τ'ἀναστημένα Γένη,
 μὲ τὰ πλατιά τὰ σύνορα, μὲ τὰ τεράστια κάστρα
 ποὺ δὲν τὰ χιτίζουν πέτρες πιά, καὶ δὲν τὰ στεφανώνουν
 πύργοι, καὶ δὲν τοὺς βρέχουνε τὰ πόδια τους οἱ τράφοι,
 σὰν πρῶτα, μήτε οἱ πολεμῆστρες, μάτια τους, ἀστράφτουν...
 Κάστρα, χαράκια καὶ πυργιά, τράφοι καὶ πολεμῆστρες,
 τὰ Πυρηναῖα, τ'Απέννινα, καὶ Καύκασοι καὶ Οὐράλια,
 καὶ ὁ Ρῆνος καὶ οἱ Δουνάβηδες, Ταμέσηδες καὶ Σένες,
 καὶ οἱ Μαῦροι καὶ οἱ Ἀτλαντικοὶ καὶ οἱ Βαλτικῆς καὶ οἱ Ἄσπρες,
 τ'ἄχανα τῶν ὠκεανῶν, καὶ οἱ θάλασσες ποὺ παίρνουν
 τὸ λάγγεμα κάποιων λιμνῶν ὄνειροχαϊδεμένων.

Νὰ εἰ θάλασσεσ, νὰ τὰ βουνά, νὰ οἱ πόταμοι, νὰ οἱ γνῶμεσ!
 Νιὸσ κόσμοσ. Μέγα τᾶλλασμα στὴν τέχνη τῶν ἀρμάτων.
 Πεζοὶ καὶ καθαλλάρηδεσ, ἀλλιά σασ, ἀντρειωμένοι!
 Σκουριάστε, δαμασκιὰ σπαθιά, κοντάρια, συντριφτῆτε,
 τοῦ τοίχου πιά ἀνωφέλευτα στολίδια τὰ δοξάρια,
 στὸ καλὸ σύρτε, σαῖττευτέσ, ἔχετε γειά, λεβέντεσ!
 Κ' ἐσύ, χυτὴ βυζαντινὴ φωτιά, διπλόζωο φίδι,
 στὸ σύνεργο τοῦ σατανᾶ, στὸ μαῦρο βόλι κλείσου,
 κατάσταυρα, ἀξεχώριστα, σημάδευε, καὶ χτύπα,
 θέριζε ἀλάθευτα μακριάθε, ἄξιουσ, ἀνάξιουσ, ὄλουσ,
 ἀρμάτων καὶ ξαρμάτων, κιοτῆδεσ καὶ ἤρακληῆδεσ.
 Κι ἀπάνου ἀπ' ὄλα τὰ ξανθὰ τὰ Γένη, ἀναστημένα,
 μὲ τὰ πλατιά τὰ σύνορα τὰ καλομετρημένα,
 στὸ μνήμα τὸ βασιλικὸ τῆσ Ἑλλάδασ πατώντασ
 καὶ κάνοντάσ το βᾶθρο τῆσ γιὰ νὰ φαντάξῃ, ἀπάνου
 σὲ κείνο, ἀκόμα πιὸ ψηλή, νὰ ἦ ζυγαριά τῆσ Δίκησ
 καὶ τῆσ Σοφίασ νὰ ἦ πηγὴ, νὰ ἦ δύναμη καὶ ἡ χάρη
 καὶ ἡ κυβερνήτρα καὶ ἡ κυρά, κι ὄλων ἀπάνου σὲ ὄλα,
 μὲ τὸνομά τῆσ μοναχά, μὲ τᾶκουσμά τῆσ μόνο,
 μὲ τὴν ἰδέα τῆσ πιὸ πολὺ, τὸ φῶσ τῆσ πρῶτ' ἀπ' ὄλα,
 ἡ αὐτοκρατόρισσα ποὺ ἀκούει νὰ τὴν ὑμολογοᾶνε
 τῆσ οἰκουμένησ τᾶργανα: Εὐρώπη, Εὐρώπη, Εὐρώπη!

—Πέστε, βυθοὶ τοῦ Ὠκεανοῦ, τί ἀναδρίζετε; Μήπωσ
 τὴν Ἀφροδίτη, δεύτερη φορά;—Τὴν Ἀφροδίτη;
 Ὅχι. Στὸν ἥλιο φέρνομε ξανὰ τὴν Ἀτλαντίδα,
 τὸνειροφάνταστο νησί, ποὺ εἶναι κι αὐτὸ ἓνασ κόσμοσ.—
 Ἡ Ἀθήνα δὲν ὑπάρχει πιά: ὑπάρχ' ἡ Εὐρώπη. Δὸσ τῆσ,
 Εὐρώπη, ἀπὸ τὰ σπλάχνα σου τῆσ νιοφανερωμένησ.
 Σοῦ εἶναι στενοὸσ ὁ γέρικοσ ὁ γνωρισμένοσ κόσμοσ.
 Δρυμοὶ παρθένοι, ἄχανοὶ κάμποι, πέλαα, καταρράχτεσ,

πιό μεγαλόπρεποι από σās, κάτου από σās, μαζί σας,
 να οί' Ατλαντες, να οί' Ατλαντες, έρχονται, σπέρνονται, είναι,
 φυτρώνουνε, θεριεύουνε, λεύτεροι, γαυριασμένοι,
 του νέου του κόσμου κήρυδες, του γέρικου φοβέρες.
 Μά ασάλευτος και ό Κίτρινος από καιρούς και χρόνια,
 σε άπαρτων τόπων και λαών άγγιχτων τὰ σκοτάδια,
 σαν από κρέας ανθρωπινό δράκοντας χορτασμένος,
 πάντα στο σάλεμα σεισμός, πάντα στο χτύπο χάρος,
 πονήρησε, και μαθητής γράφτηκε τ' Ασπρου μάγου,
 και ξέρει από μαγέματα, κι ό ασάλευτος τινάχτη,
 κ' έγινε φίδι με φτερά, και στοίχισε, και θέλει
 νάρχιση από τὸ δάσκαλο τὸ έργο ξανά, τὰ πάντα
 σεισμός να ρίξη Γκεγκισχάν και χάρος Ταμερλάνος.

Κι από τον Ατλαντόκοσμο πιο θαυμαστός, πιο μέγας
 απ' την Ασία τή Σίβυλλα κι από τή Μοῦσα Εὐρώπη,
 και τροπικῶν και πολικῶν και υπερβορειῶν τόπων
 θεμελιωτής, διαφεντευτής, κρατάρχης μέσα σε όλα,
 και με τὸ μάλαμα κορμί, με τὰ διαμάντια μάτια,
 και με τὸ μάρμαρο καρδιά, τελώνιο και δαιμόνιο,
 να ό βασιλιάς ό Μαμωνάς! 'Ο αντίχριστος, τὸ τέρας,
 και σερπετὸ και σταυραϊτός, και παίρνοντας κάθε ὄψη,
 καθὼς ό μάντης που έβοσκε τίς ποσιδώνειες φώκιες
 και ζούσε μέσ' στής θάλασσας τὰ βαθιά. Τὸν αδράχνεις
 κι ὄλο σου φεύγει, και εἶν' αφρὸς κ' εἶναι βραχνάς, και πάντα,
 κ' ἐκεἶ που τὸν καταφρονᾷς, προσκυνητής του πάντα.
 Μά ἤρθε καιρός, και πλήρωσε τῆς δυνάμης του ό γίγας
 τὸ κρίμα μ' ὄλο του τὸ βιὸς που ἡ γῆ δὲν τὸ χωροῦσε.
 Φτωχολογιά σακάτισσα, φτωχολογιά καθημένη,
 σὰ φρύγανο στήν άμμουδιά, σαν καλαμιὰ στὸν κάμπο!
 *Αστραψε φῶς και γνώρισε τὸν εαυτό σου. Βάστα,

ρίξου, ἀργατιά δρακόντισσα, χτύπα, ἀργατιά ἐκδικήτρα!
 Νά! Νά! Σηκώθη ὁ σηκωμὸς τοῦ κόσμου ὁ πιὸ μέγας,
 τοῦ φτωχοῦ σήκω ὁ σηκωμὸς! Σφιχταλυσσοδεμένο
 σὲ τυραγοῦσε ὁ δράκοντας, καὶ δουλευτὴ καὶ δούλο
 σὲ τρύπες μέσα καὶ σπηλιές, γύφτο καὶ χτῆνος, μέσα
 σὲ πυρωμένους κλίβανους κι ἀνήλιαγα κατώγια,
 σὲ φάμπρικες πολύκοσμες, πολύτεχνα ἀργαστήρια,
 παλάτια εἶταν οἱ φάμπρικες, μπουντρούμια τὰργαστήρια,
 κι ὄλα, τῆς κόλασης κελλιά, μπουντρούμια καὶ παλάτια.
 Κι ὁ Μαμωνάς, κλεισμός! Χαμός! Διαλαλημός! Βοηθάτε!
 Στὸ πρόστασμά του ἀνατολῆς καὶ δύσης παραστάτες
 ἀρματωμένα, ἀρίφνητα, καὶ μὲ τοὺς ἀρχηγούς του
 καὶ μὲ τοὺς πολεμάρχους του μπροστὰ καθένα, τὰ Ἔθνη.
 Καὶ νά! Πολέμια χλαλοή, μὰ νά! Μεγάλο θάμα!
 Λευκοντυμένος ἄγγελος διπλώνει τὰ φτερά του
 ἀπάνου ἀπὸ τὴ βαλτωμένη, τὴ διαγουμισμένη,
 ἀπάνου ἀπ' τῆς ἀναδροχιάς κι ἀπ' τῆς ἐρμιάς τὴ χώρα.
 Ἀνάστα! Καὶ φεγγόβολος καὶ μεταμορφισμένος
 ἀνέστη ἀπὸ τὸ μνήμα του τὸ παραπεταμένο
 ὁ ταπεινός, ὁ κουρελλῆς, ὁ καταφρονεμένος,
 ὁ ἀγνώριστος, ὁ ἀπάντεχος, ὁ ἀγέλαστος καὶ ὁ ξένος,
 μισόκοπος, σημαδιακός, ἄσκημος, ὁ ἄντρας, ὁ ἄντρας!
 Τῆς ἀργατιάς ὁ βασιλιάς, τῆς φτώχιας ὁ πατέρας,
 τοῦ κόσμου ἀφέντης. Ἔρχεται τῶν πάντων ὁ ντραγάτης,
 καὶ Φτωχολέοντας κράζεται καὶ λιόντας εἶναι. Φτάνει,
 ὁ κληρονόμος ἔρχεται, στάμνα βαστᾶ καὶ σπάθα.
 Ἀπὸ τὰ δάκρυα τοῦ φτωχοῦ μεστὴ βαριά εἶν' ἡ στάμνα.
 Ὁ Φτωχολέοντας ἔρχεται, στάμνα βαστᾶ καὶ σπάθα,
 καὶ στολισμένη ἡ τράπεζα, καὶ τὰ κεριὰ ἀναμμένα,
 ὁ κληρονόμος ἔρχεται στό τέλος τῶν αἰώνων,
 σταμνὶ βαστᾶ, σπαθὶ βαστᾶ, γιὰ νὰ τὰ σφάξῃ τὰ Ἔθνη!

Δράκοντα, ἀλλιά σου, Μαμωνά! Στήν οἰκουμένη εἰρήνη,
ἀδερφοσύνη στοὺς λαούς, χαρὰ καὶ καλὴ γνώμη
στὴ γῆ! Τρισεύγενη ἢ δουλειά, μιὰ Πολιτεία ὁ κόσμος!

Καὶ οἱ μοιραστές τῆς ἀμοιβῆς καὶ τῆς ποινῆς οἱ ἀφέντες
πάν πάνε, οἱ μοιραστές θεοί, πάν οἱ θεοὶ ἀφεντάδες,
πλάστες δὲν εἶναι πιά οἱ θεοί, μήτε εἰδῶλα τοῦ τρόμου,
μήτε σκηγιῆς ὑποκριτές, ἢ τραγικοὶ ἢ παλιάτσοι,
κάτου ἀπὸ μύριες, ἄσκημες, ὁμορφες, μάσκες. Πάνε.
Τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου πλάσματα, κι ὅσο δὲ δύнет' ἄλλο
τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς ὁ ποιητῆς ψηλότερα νὰ φτάση,
τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου πλάσματα κ' οἱ θεοὶ κ' οἱ πλάστες εἶταν,
μέσα στὸν ἄφταστο οὐρανὸ φερμένοι τῆς ἰδέας,
μαργαριτάρια τοῦ ὄνειρου, τοῦ ἀξήγητου διαμάντια,
μὰ καὶ τῆς πράξης λάβαρα, μὰ καὶ σπαθιά τοῦ πάθους.
Μονόθεοι καὶ πολυθεοὶ, κριτές, τυράννοι, σκιάχτρα,
Βαλχάλες, Ὀλυμποί, οὐρανοί, παράδεισοι, ἔλα πάνε,
Σωτήρες καὶ Παντάνασσοι. Τώρα, Ψυχὴ, τὸ νοιώθεις,
ὕστερ' ἀπὸ καιροὺς καιρῶν κι ἀπὸ αἰῶνες αἰώνων,
πὼς Χάρος ἦρθε ἀπάντεχος, θεοκαταλύτης Χάρος.
Βουλιάξανε, χαθήκανε, δίχως ὁ μέγας Κόσμος
νὰ χάση τίποτε, οὔτε βῆμα ἀπ' τὸ περπάτημά του,
φυλλάκι ἀπὸ τὴ γλῶρῃ του, μιὰ τρίχα ἀπ' τὰ μαλλιά του.
Καὶ μέσ' στοῦ χάους ἀμέτρητου καὶ μέσ' στῆς οἰκουμένης
τῆς μετρημένης τὸ ἄπλωμα, τὰ πάντα λυτρωμένα,
χαίρονται, σταίνουν τὸ χορὸ, καλλόρρυθμα γυρίζουν,
κι ὁ Ἥλιος πρωτοχορευτῆς. Χρυσοστεφανωμένος,
δοξαριστῆς, κιθαριστῆς, ἀρματοδρόμος; Ὅχι.
Νὰ ὁ Ἥλιος, ἀδυσσόκοσμος, καὶ μόνοι θεοί, ποὺ ζοῦνε
κι ἀκόμα ἀπόξω ἀπ' τὸ χαμό, νὰ ἡ Ἀθηνᾶ, Σοφία
τώρα εἶναι τῆνομά της, νά! Νὰ κ' ἡ Ἀφροδίτη, Ἀγάπη

τώρα κ' ἐκείνης τῶνομα, κι ἀφροχύνεται πάντα
 δλόγυμνη ἀπ' τὴν ἄδυσο, καὶ πορνικὴ καὶ οὐράνια·
 κ' ἐσύ, ξαρμάτωτη Ἀθηνᾶ; ὄχι Ἀθηνᾶ· Σοφία,
 βιβλίον κρατᾷς καὶ σκύδοντας ἀπάνου του διαβάξεις
 καὶ μὲ κοντύλι σίδερο σὲ φύλλα ἀτσάλια γράφεις·
 σφαῖρα τὸ πόδι σου πατᾷ, καὶ σὰ νὰ τήνε σπρώχνη,
 καὶ ἡ σφαῖρα ἀστέρι, καὶ τὰστέρι κόσμος, καὶ γυρίζει·
 τὰ μάτια σου, τρομαχτικά, τῆς κουκουδάγιας μάτια
 πάντα, κι ἀστράφτουν, οὐρανοί, κι δλόδαθα εἶναι, νύχτες.—

*

Κατάμματα καὶ ἀτάραχος τὴν κοίταξα τὴν ὄψη
 τᾶγγελου σκιάχτρου, τοῦ τριπλοῦ, καὶ σάμπως νὰ μὴν εἶμουν
 ἐγώ, σὰν κάποιος μέσα μου νοῦς αἰτομμάτης νὰ εἶταν
 ποὺ νὰ μιλήσω μ' ἔσπρωχνε, τέτοια ἡῦρα λόγια, καὶ εἶπα:

—Ὅσο ἀνοιχτοὶ εἶν' οἱ οὐρανοί, τόσο τεράστια μέσα
 στῶν οὐρανῶν ἀπλώνονται τὴν ἀπεραντοσύνη
 τοῦ ἡλιοῦ τὰ βασιλέματα· κι ὅσο κ' οἱ αἰθέρες εἶναι
 ξάστεροι, τόσο εἶν' οἱ ἀχνοὶ σὰν ξαφνικὲς φοβέρες·
 ἀπὸ τὰ ἔγκατα κ' οἱ ἀχνοὶ τῆς θάλασσας τῆς μάννας
 ὑψώνονται, μεστώνονται, καί, σύγνεφα, τοῦ κόσμου
 τὸ σκότος, τὸ δριμόχολο, καὶ τὴ φουρτούνα φέρνουν,
 γιὰ τὸ χαμὸ ἢ γιὰ τᾶνθισμα, ξολοθρευτὲς ἢ πλάστες,
 ὅσο νὰ πέσουνε ξανὰ στῆς θάλασσας τῆς μάννας
 τὰ ἔγκατα, ἀπὸ τὸ νερὸ γιὰ τὸ νερό, καθάρια,
 καὶ μ' ὄλο τους τὸ θόλωμα, τὰ σύγνεφα, σημάδια,
 στοῦ κύκλου τὰ γυρίσματα ποὺ ἀνεβοκατεβαίνουν,
 τοῦ νόμου τοῦ κυβερνητῆ θνητῶν καὶ θείων, τῶν ὄλων.

Στῆ θάλασσα τοῦ αἰώνιου χύνονται τὰ ποτάμια

τῆς προκοπῆς καὶ χάνονται, μὰ ἡ θάλασσα κρατιέται
καὶ μ' ὄλο τῆς τὸ σάλεμα, κι ὄλα τὰ πίνει, καὶ ὄλο
καὶ καταπίνει. Νὰ ἡ πηγὴ καὶ νὰ καὶ ἡ καταβόθρα.

Μπρός, πίσω, τίποτε. Χορὸς ἀνεμοκυκλοπόδης.

Εἶπα: Στὰ πάντα γυρισμὸς τῶν πάντων. Κυβερνήτες,
λαοί, δοῦλοι, κύρηδες, καὶ θεοὶ κι ἄνθρωποι πάντα κόβουν,
γιὰ μπόδισμα, γιὰ μπλέξιμο, γιὰ πάλαιμα, τοὺς δρόμους,
τοῦτοι γιὰ νὰ εἶναι πάντοτε γονατιστοί, καὶ κεῖνοι,
γιὰ νὰ εἶναι ὀλόρθοι πάντοτε. Στὴν πλάση τούτη ὁ κόσμος
ὀλόγυρα, κι ὁ ἄνθρωπος μέσα στὸν κόσμο ὁ μαῦρος
ποὺ εἶναι μαζὶ περίγελο τῶν ὄντων καὶ καμάρι,
τὸ νόμο ἀκούν· καὶ στίς καρδιές καὶ στὰ λιθάρια ὁ νόμος·
μπορεῖ ἄλλην ὄψη νᾶχη ἐδῶ, κ' ἐκεῖ ἄλλην ὄψη νᾶχη,
μὰ παντοῦ, ἀφέντης ποὺ κρατᾷ καὶ σταυρωτῆς ποὺ δένει.
Χυνόπωρα, μαγιάπριλα, χειμῶνες, καλοκαίρια
οἱ ὥρες πάντα οἱ γνωστικὲς τὰ φέρνουν καὶ τὰ παίρνουν
καὶ ρυθμισμένα τὰ μοιράζουν καὶ τὰ ξαναφέρνουν,
χειμῶνες καὶ μαγιάπριλα, πάντα γνοιασμένες οἱ ὥρες,
(καὶ οἱ τύχες ξέγνοιαστα, τυφλά, κάποτε, στὰ χαμένα),
χυνόπωρα, μαγιάπριλα, χειμῶνες, καλοκαίρια
καὶ στῆς ψυχῆς τὰπόδαθα καὶ στὰ πλατιά τῆς πλάσης.
Κ' ὄλο ἓνα χέρι σπρώχνει μας· τὴν ἀνεργὴ τὴ σάρκα
μιὰ δύναμη. Πάντα ὁ μεγάλος, πάντα κ' ἡ ἱστορία
πλάϊ του μὲ βῆμα ταιριαστό· καὶ δὲν καταλαβαίνει,
ἐκεῖ ποῦ περπατᾷ καὶ οἱ δύο, σφιχτοπεριπλεγμένοι,
ποιὸς εἶναι τᾷλλου ὀδηγητῆς, ποιὸς εἶναι τᾷλλου ἡ βρῦση.
Μὰ ἡ κυβερνήτης ἡ ἀρχηγός, ἡ ἥρωας ἡ καπετάνιος,
ὁ καπετάνιος ἄμοιαστος κι ὁ ἀρχηγὸς πάντα ἓνας.
"Ἐνας—δὲν ξέρω—εἶμαι κ' ἐγὼ· εἶμαι, εἶμουνα, καὶ θὰ εἶμαι,
καὶ πέστε πῶς κομπώνομαι καὶ πέστε πῶς πλανιέμαι.

Τοῦ στοχασμοῦ καὶ τοῦ ὄνειρου λίγοι πιστοὶ καὶ λίγοι σοφοί, στὰ πλήθη ἀνάμεσα, διαλεμένοι, γυρίζουν ὀρθοὶ καὶ λογομάχονται, σκυφτοὶ καὶ μελετᾶνε. Τοῦ κάκου οἱ Μοῦσες ὀδηγήτρες, μάϊσες οἱ Σειρήνες. Μηδὲ τοῦ ρήτορα ἢ βροντή, μηδὲ ἢ πνοὴ τῆς Λύρας νὰ τὸν ἀλλάξουνε μποροῦν τῆς Πολιτείας τὸ δρόμο. Τὴν Πολιτεία τὴ σέρνει ὁ Πόλεμος κ' ἢ Βία τὴ σέρνει στάνθισμα γιὰ τὸ μαρασμό, στὴ χάση γιὰ τὴ φέξη. Καὶ τίποτε δὲν τὸ βαστᾷ στὴν προστασμένην ὥρα, καὶ στῶν ἐθνῶν καὶ στῶν ψυχῶν τὰ ρέματα, ποὺ ἀφρίζουν τοῦ κάκου, τῆς μπασιᾶς τὸ μπρὸς καὶ τῆς ρηχιᾶς τὸ πίσω.

Μὰ ἐγὼ εἶμαι ὁ ξεθεμελιωτῆς ὁ Πόλεμος, ὁ μέγας, ὁ Πόλεμος· τὸ θέλημα κάνω ἐνὸς πλάστη ποὺ εἶναι σὰν πιὸ μέγας ἀπὸ μέ, καὶ μ' ἔχει ρογιασμένο. Δέντρα, ἀντιρρίμματα πατῶ καὶ ξερρίζωνω, καὶ ὄλα, μὲ τὴ φωτιά ξεπαστρευτῆς καὶ χτίστης μὲ τὸ αἷμα, καὶ γυμνὰ στρώνω καὶ κρουστὰ τάλωνα στρογγυλεύω, γιομίζοντάς τα μὲ καρποὺς τοῦ θέρου καὶ τοῦ τρύγου. Μὰ ἐγὼ εἶμ' ὁ Πόλεμος, μὰ ἐγὼ εἶμ' ὁ Πόλεμος. Τὰ Ἔθνη πάντα θὰ ζοῦν, παντοτινὰ θὰ ἰδροκοπᾶν, ὁ ἀγώνας πάντα γιὰ τὸ μέγλωμα, γιὰ τὴ δύναμη πάντα. Πίσω ἀπ' τὰ γρίμια κυνηγοί, κισσοὶ στὰ δέντρα ἀπάνου, παντοτινὰ οἱ καταχτητές. Πάντα οἱ καταχτημένοι. Ἄμοιαστοι πρῶτα, ἀντίμαχοι, κ' ὕστερα ταιριασμένοι μέσ' στὸν ἀτέλειωτο χορὸ γιὰ τὸν ὀχτρὸ ποὺ θάρθη κι αὐτὸς μὲ τὴν ἀράδα τοῦ στὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου νὰ φάη καὶ τὸν καταχτητὴ καὶ τὸν καταχτημένο. Καὶ οἱ σηκωμοὶ καὶ οἱ χαλασμοί, πλούσιοι, φτωχοί, τὰ πάντα στὸ ζύγι· πάντα ἢ ζυγαριὰ θάνεθοκατεβαίνη. Δόξα ἐν Ἑψίστοις Θεῷ, ἐπὶ γῆς εἰρήνη κ' ἐν ἀνθρώποις

εὐδοκία! Ἐνὸς Ὑψιστου πάντα ἡ λατρεία, μὰ πάντα
 τοῦ πονηροῦ θὰ εἶναι τὸ φίδι ὁ ἄνθρωπος, κ' ἡ εἰρήνη
 ἡ φουσκαλίδα τοῦ νεροῦ. Θεοί, κορφές τῶν πάντων,
 παντοῦ καὶ πάντα Παναγιές, Χριστοί, δαιμόνοι, ἀγγέλοι.
 Πάντα εἶν' οἱ ἀστραπόπετρες τοῦ ἀόρατου, καὶ πάντα
 μέσ' στῆς ιδέας τὰ ξέθωρα καὶ τᾶγραφα, οἱ εἰκόνες.
 Πάντα οἱ θεοί, γῆ καὶ οὐρανοὶ πάντα μεστοὶ ἀπὸ κείνους.
 Καὶ πάντα θὰ ὑπάρχω ἐγώ· κι ἀφοῦ ἀπὸ δῶ θὰ λείψω,
 θὰ εἶμ' ἀπὸ κεῖθε, ἀφεύγατος, τριγυριστής, θὰ ὑπάρχω,
 μ' ὅποια σημάδια σφραγιστός, μ' ὅποιο ὄνομα κρασμένος,
 τοῦ κάστρου πορτοφύλακας, πιστὸς τῆς Ρωμισσύνης,
 καὶ θαντιστέκουμαι, σπαθί· βουλή, θὰ κατορθώνω.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ βουλή καὶ τὸ σπαθί. Καὶ θὰ εἶναι
 μὲ κόψη πάντα καὶ ἡ βουλή, καὶ τὸ σπαθί μὲ γνώμη.
 Καί, πνέμα ἀγνὸ θὰ πνέω, γδυτὸς ἀπ' τῆ θολῇ τῆ σάρκα.
 Εἶπα: Ρωμαϊκὸ ὅπου φυσᾷ κι ὅπου παλαίδει Ἑλλάδα,
 κι ὅπου σταυρώνεται ἡ φυλὴ κι ὅπου εἶν' ὀρμὴ στὸ Γένος,
 σὲ γενεές γενεῶν, παντοῦ, σ' αἰῶνες αἰῶνων πάντα.
 Στὸ σπάρασμα, στὸν ξεπεσμό, στὸ χάραμα, στὴ νύχτα,
 Ρωμαϊκὸ, κι ὅπου θὰ βαστᾷς, Ἑλλάδα, ὅπου θὰ ρεύῃς,
 εἶτε σὲ μιὰ τετράπλατη γῆ Πολιτεία, πὸς κόσμος
 ἀπὸ στεριές καὶ θάλασσες, λαοὺς καὶ τόπους εἶναι,
 εἶτε στοῦ σκλάβου τὸ κλουδί, σὲ χαμοκέλλα χώρα,
 καὶ μέσ' στὰ χρυσοτρίκλινα, καὶ στὴ μονιὰ τοῦ λύκου,
 καὶ σὲ βυζαντινὰ θρονιὰ καὶ σὲ ἀττικά συντρίμματα,
 καὶ μὲ πορφύρα βασιλιᾶ, καὶ μὲ φλοκάτα κλέφτη,
 ὅπου εἶν' ἀντίσταση, σταυρός, ἀγρύπνια, σπαθί, δρόμος,
 θὰ εἶμ' ἐγώ, πνέμα, ἐγώ, ψυχὴ, θὰ πνέω, θὰ ζωντανεύω.
 Σκέλεθρο, καὶ θὰ τραγουδῶ μὲ τὸ ἐπικὸ τραγούδι,
 ἀνάθρα ἀπὸ τὸ στόμα μου ξένης φλογέρας, πάντα,
 βαλμένης γιὰ περίγελο, πού, ἀλλάζοντας, θὰ κάνῃ

τοῦ ξένου τὸ περίγelo λειτουργικὸ τροπάρι.
 Μαρμαρωμένος βασιλιάς, καὶ θὰ ξυπνῶ ἀπ' τὸ μνήμα
 τὸ μυστικὸ καὶ τὸ ἄβρετο ποῦ θὰ με κλιῆ, θὰ βγαίνω,
 καὶ τῇ χτιστῇ Χρυσόπορτα ξεχτιζοντας, θὰ τρέχω,
 καὶ καλιφάδων νικητῆς καὶ τσάρων κυνηγάρης,
 πέρα στὴν Κόκκινη Μηλιὰ θὰ παίρνω τὴν ἀνάσα.

Τὸ τριπλὸ σκιάχτρο, ἔσβυσε, ἀχνός. Μὰ ἡ ἁμαρτία, λιθάρι.
 Παρακαλῶ σε, Παναγιά, βαθὺς ὁ πόνος μου εἶναι,
 λιμάνι ἐσὺ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, χαρὰ τοῦ κόσμου ὑπάρχεις,
 ἔλεος, Κυρά, καὶ σῦσε μου τὴ φλόγα τῆς βλαστήμιας.
 Ὁ Πειρασμὸς με πείραξε, με ἀνέδασε τοῦ ψήλου,
 καὶ μοῦδειξε ἀπὸ τίς κορφές τίς βασιλεῖες τοῦ κόσμου,
 καὶ μ' ἔλα τους τὰ κρίματα καὶ με τὰ τέρατα ἔλα,
 καὶ δὲν τὰ σφράγισα ταῦτιά, δὲν τᾶκλεισα τὰ μάτια,
 κ' ἔγειν' ἀντίλογος ἐγὼ στοῦ πειρασμοῦ τὸ λόγο.
 Ἡμαρτον, Κύριε! Ἄς γενῆ κατὰ τὸ θέλημά σου.—

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ

Σιωπή. Σωμένο τὸ τραγούδι. Ὀλοτρόγυρα ἢ πλάση
 στὸ χάλασμα, στὴ λαγκαδιά, στὴ ρεματιά, στὸν κάμπο,
 σὰ νὰ τὴν ξάφνιασε ἢ πλατειὰ πολύβουη ἄρμονία,
 δραμα, λάλημα, δαρμὸς ματιῶν, αὐτιῶν, ἢ πλάση
 πέφτει γιὰ νάποκοιμηθῆ στῆς σιωπῆς τὸν κόρφο,
 παιδούλα εὐκολοτρόμαχτη στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας.
 Καὶ ξανασαίνει ἢ σιωπῆ καὶ σὰ νὰ τήνε νοιώθει
 χεροπιαστή, ὅπως ὕστερα ἀπὸ μιὰ βροχὴ ὠργισμένη
 ποὺ ὥρα πολλὴ συγκρατητὰ πέφτει, καὶ ἀχᾶ καὶ μ' ὄλους
 τοὺς ἤχους, μὲ τὸ μούγγρισμα τοῦ βουδαλιοῦ μουγγρίζει
 μέσ' στὰ ποτάμια, μύρεται μέσ' στὰ κλαριὰ σὰ γκιώνης,
 σὰν κορασιὰ σιγαλοκλαίει στὰ παραθύρια ἀπόξω,
 κι ὄλο φουσκώνει· κ' ἔξαφνα περνᾶ σὰ νὰ μὴν εἶταν.
 Μὰ κοίταξε, ἄκου! Ἕνας ἀχὸς ἀπὸ τὸ δρόμο, πέρα,
 τοῦ Γαλατᾶ. Τὸ μήνυμα πῆγε στὸ ρήγα. Φτάνει.
 *Ἐρχεται, καὶ μὲ τὴν τιμὴ ποὺ πρέπει, φέρνοντάς του
 τὰ περσικὰ κεντήματα, τοῦ Βαγδατιοῦ τὰ πεύκια,
 τῆς Βενετιάς τὸ μάλαμα, τῆς Θήβας τὸ μετᾶξι,
 τᾶνθια τᾶνατολίτικα, τὰ συριανὰ τὰ μύρα,
 πλούσια νεκροστολίσματα, βασιλικὰ σουδάρια
 στὸ δεύτερο τὸ ξόδι του, πιδ φανταχτὸ ἀπ' τὸ πρῶτο.
 * Ἄμμος χρυσὸς τὸν πλούμισε τὸ δρόμο, τότε στρώσαν
 χλωρόκλαδα, ροδόνερο τὸν ἔβρεξε, λιβάνι
 μοσκοβολᾶ, ἀσπροστολισμένοι ἀργοπατᾶν οἱ εὐνοῦχοι,

τοῦ λείψανου τοῦ ἀπάντεχου σταλμένοι παραστάτες.
 Στὸν ἥλιο τᾶσπρο σου βεργί, πραιπόσιτε, γυαλίζει.
 Τὸν ὕμνο ὑψῶστε, μελωδοί, σιμῶστε, μυροφόροι!
 Μαυρολογᾶ τᾶρχοντολόϊ λυπητερὰ ντυμένο.
 Τὸ νεκροκρέββατο χρυσό. Κρατᾶν οἱ μαγγλαδίτες
 τὸ διδιτίσι τὸ κοντό, τὴ σκαλιστὴ κορώννα,
 τὰ κόκκινα ποδήματα, γυμνὸς γιὰ νὰ μὴ γύρη
 ξανὰ στὸ μνήμα ὁ δοξαστός, κι ἄς ράγισε, κουφάρι.
 Σιμὰ ἢ πομπή. Πέρα, μακριὰ διάπλατη ἢ πλούσια τέντα
 τὸν καρτερεῖ ἢ βασιλική. Καὶ τοῦ Παλαιολόγου
 τὸ λάδαρο, τοῦ νικητῆ ποὺ πάει νὰ ξαναπάρη,
 ὄχι τὴν Πόλη, ὄχι τὴν Πόλη, ἀλλίμονο! μὰ κάποιον
 φάντασμα, κρῦο τὸ εἶδωλο τῆς Πόλης ποὺ εἶταν πρῶτα,
 τοῦ Παλαιολόγου νικητῆ τὸ λάδαρο προσμένει
 νὰ χαιρετίσῃ ταπεινά, καὶ γέροντας ὡς κάτου,
 τὸ βασιλιά ποὺ βυθισμένος χάθηκε σὰν ὄλοι
 στῆς νύχτας τὸν ὠκεανό, καὶ ξάφνου ἀπάντεχα ἦρθε
 καὶ στὴν κορυφὴ τοῦ ὠκεανοῦ ξανὰ σὰ σκιάχτρο στέκει,
 κάτου ἀπὸ τοῦ σκελέθρου του σκεπάζοντας τὸν ἴσκιον
 τὰ πάντα, πιὸ στενά. Καὶ νά! Καὶ νὰ ἢ πομπή, καὶ μπαίνει
 στὸ χάλασμα. Πάντ' ἀνοιχτός ὁ τάφος, πρὸς τὸν τοῖχο
 πάντα καὶ ὀρθὸ τὸ σκέλεθρο. Στὸ στόμα του ἢ φλογέρα
 πάντα. Τὰ χέρια, βασιλιά, πρὸς τὸ λείψανο ἀπλώνεις.
 Τοῦ κάκου. Μόλις τᾶγγιξαν τὰ χέρια σου, στὸ χῶμα
 τὸ λείψανο σωριάζεται, χῶμα. Σὲ κείνον ἀπάνου
 βουδὴ ἢ Φλογέρα ἢ μουσική, γιὰ πέταμα καλάμι.

ΗΡΩΙΚΗ ΤΡΙΛΟΓΙΑ

Ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος· ἐκ
μιᾶς δὲ πνέομεν
ματρὸς ἀμφότεροι.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ (Νέμεα ΣΤ')

ΤΟ ΧΑΙΡΕ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Στὴ δ^α Μαρία Κοτοπούλη ποὺ τοὺς εἶπε τοὺς στίχους τούτους ἀπὸ τῆ σκηνῆ τοῦ Βασιλικῦ Θεάτρου, τὴν ἀλησμόνητη βραδιὰ ποὺ πρωτάνοιξε μὲ τὴν παράσταση τῆς αἰσχυλικῆς «Ὁρέστειας».

Ὁλολύξατε νῦν ἐπὶ μολπαῖς.
Αἰσχύλος (Εὐμενίδες)

Μ' ἔκραξες; ἔρχομαι ἀπὸ πέρα,
χαῖρε! Σ' ἐσὲ τὸ χαῖρε, ὦ πλάστη καὶ ὦ πατέρα!
Εἶμαι ἢ βασίλισσα τῆς Τέχνης, εἶμαι ἢ Τραγωδία.
Στῆς παναρμονικώτατης Ἀθήνας τὸν ἀέρα
δλα εἶναι σὰν ἀγάλματα, βλαστάρια ἐνὸς Φειδία,
δλα, καὶ τὰ καλὰ τοῦ νοῦ, σὰν τὰ καλὰ τῆς πλάσης·
καὶ μέσα σὲ δλα ἕνας ἐσὺ δὲν εἶσαι γιὰ νὰ μοιάσης.
Τοῦ Λόγου ὑψώνεσαι Ὀλυμπος καὶ Καύκασος μαζί,
καὶ σὰ θεὸς ποὺ μὲ τὴν τρίαινα ἐνεργεῖ,
στὸ μεγαλόπρεπο ἄπλωμα τῆς θάλασσας τοῦ Ὀμήρου
τὴν τρικυμία τὴν τραγικὴ ξυπνᾶς, κ' ἐνὸς ὄνειρου
τιτανικοῦ σπαράζει ἀνατριχίλα
καὶ τὰ φτερὰ τοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς καρδιάς τὰ φύλλα,
βογγάει τῆς Μοίρας τὸ αἶνιγμα, κλαίει τῆς ψυχῆς τὸ κλάμα,
θεοὶ μὲ ὑπέρθεους θνητοὺς
μάχονται κι ἀστραποβροντᾶν στὸ λυρικό σου δρᾶμα·
*Ἀτλαντὰς μέσα του ἕνας νοῦς βαστᾶ τοὺς οὐρανοὺς.

Τῆς Τέχνης εἶμαι τὸ ἄνθισμα τὸ ὑπέρτατον ἐγώ.
Ἄπὸ τὸν κόσμον ἰέρεια γυρίζω στὸ ναό.

Δὲν ἦρθα ἀπὸ τὰ γνώριμα ἱερά τῶν Ἑλικίωνων,
σὰν πρῶτα γῦρο μου οἱ ἀρχαῖοι δὲν κελαῖδᾶνε Μῦθοι·
ὦ δρόμοι μακροτάξιδοι στάλλάσματα τῶν αἰώνων!

Ἄπὸ τὸ βάρβαρο ἔρχομαι, γυρίζω ἀπὸ τὸ Σκύθη.

Χειμῶνες τῶρριξαν ἀλλοῦ τὸ πλάνο μου καράβι,
Σοφία ἢ ἀττική θεὰ φέγγει μακριὰ στὰ ξένα,
καὶ μ' ἠύρανε κ' ἐρωτικὰ μὲ χείδεψαν ἐμένα
Λατίνοι, Φράγκοι, Γερμανοὶ καὶ Βρετανοὶ καὶ Σλάβοι.
Σαιξπηροὶ καὶ Κορνὴληδες καὶ οἱ Κάλδερον καὶ οἱ Γκαῖτε
μὲ τὸν δικό μου τὸν καημό, μὲ τὸ δικό μου γάλα
τὰνάθρεψαν τὰ ὠραῖα τοὺς παιδιὰ καὶ τὰ μεγάλα·
μὰ ὅ,τ' εἶναι μέγα μέγα εἶναι, γιατί ἀπὸ σέ κρατιέται.
Καὶ τῆς πορφύρας ποὺ ὕφανες γιὰ μὲ τὰπομεινάρια
γινήκαν γκόλφια ἀλλόφυλων καὶ μάγω φυλαχτάρια.

Ἄνθισα στὴν Ἀνατολή καὶ πέρασα στὴ Δύση·
χίλιων ἔθνων, μύριων ψυχῶν πόλεμους, πόθους, μίση,
τὰνάστησεν ὁ λόγος μου καὶ τὸ παιγνίδισμά μου,
καὶ μέσ' στὶς ἄλλες μου ἀδερφές κι ἀπ' ὅπου κι ἂν περνοῦσα
εἶμουν τῶν ἄλλων ταίριασμα κι ὄλων κορώννα, ἢ Μοῦσα·
μὰ ἡ ξενητιά μου τᾶλλαξε καὶ γλώσσα καὶ θωριά μου.
Καὶ σὰν ποτάμι ὄλο γλυκὰ λαμπρὰ νερὰ καθάρια
ποὺ παίρνει ἀπ' ἄλλες ρεματιές κι ἀπ' ἄλλα κεφαλάρια,
κι ἀπ' τὴ βαθειὰ του κοίτη βγαίνει,
πλαταίνει, ἀλλάζει, καὶ θολὸ καὶ ξέχειλο πηγαίνει,
θόλωσα, πλάτηνα, ἄλλαξα, πλημμύρισα, καὶ πῆρα
κι ἀντάμωσα λογῆς δεινὰ κ' ἔδειξα κάθε μοῖρα
καὶ πλάϊ μὲ τὸν ἡμίθεο κι ἀγνάντια ἀπὸ τὸ ρήγα
ἔστησα ἐγὼ τὸν ἄνθρωπο τὸ λαϊκό, καὶ πῆγα
κ' ἔφερα ἐγὼ τὸν ἄνθρωπο τὸν ταπεινό, καὶ πάλι

τὸ φωτοστέφανο ἔβαλα τριγῦρο στὸ κεφάλι
 τοῦ ἀπλοῦ θνητοῦ καὶ σιγαλοῦ καὶ ἀγνώριστου, καὶ εἶπα:
 Κάθε ἄνθρωπος ποὺ ἀλύγιστος τὸν ἀψηφᾷ τὸ γύπα
 σὰν Προμηθεὺς εἶναι κι αὐτός, μ' ὅποιο ὄνομα· μοῦ κάνει
 σὲ κάθε ἀνθρώπου τὴν καρδιά ἢ θεία σφραγίδα πιάνει.
 Κ' ἔσβυσα κάθε σύνορο κ' ἔρριξα κάθε τοῖχο
 κ' ἔπιασ' ἀκέρια τὴ ζωὴ μέσ' στὸν πλατὺ μου στίχο
 κι ἀνάκατα περίπλεξα μέσ' στοὺς πυκνοὺς μου γύρους
 τοὺς ἥρωες τοὺς ἀδάμαστους μὲ τοὺς τρελλοσατύρους.

Μὰ νέο κανένα χάρισμα καὶ ξένη καμιὰ τύχη
 κι ἄλλος κανεῖς τραγουδιστῆς δὲν ὑψωσεν ἐμένα
 στὸ κορφοδοῦνι τᾶφταστο ποὺ μὲ τὰ δλανοιγμένα
 φτερά τους μ' ἀεροσήκωναν οἱ ἀσύγκριτοί σου οἱ στίχοι.
 Πατέρα, φέρε με ξανά στὰ ὕψη σου, καὶ δός μου
 μέσ' στᾶψαχτα τὰ βάθη μου κι ἄλλη φορὰ νὰ κλείσω
 τὸ μέγα θᾶμα τοῦ θεοῦ, τᾶνθρώπου, καὶ τοῦ κόσμου,
 καὶ νὰ τὸ παραστήσω
 σὰν ὅταν τὸ λειτουργικὸ φοροῦσες μου χιτῶνα,
 καὶ στὰ μαλλιά μου κάρφωνες τὴν ὀρφικὴ κορώννα,
 κι ἀπ' ὅσα θρέφει τέρατα γῆ, θάλασσα, καὶ ἀέρας,
 ζωγράφιζες ἀγνάντια μου σὰν πιὸ τεράστιο τέρας
 τὸ ὑπέρτολμο τὸ φρόνημα στὸν ἄντρα,
 καὶ στῆς γυναίκα τὴν ψυχῇ
 τὴ λαύρα τὴν ἐρωτικῇ,
 τῶν πάντολμων ὑφάντρα.

Κ' ὕστερα πρὸς τὴ Δύναμη μοῦ κάρφωνες τὸ μάτι,
 ποὺ κι ἀντὴν πῆς Ἀδράστεια καὶ Ἀνάγκη καὶ Αἴσα καὶ Ἄτη,
 πάντα εἰν' ἡ Μοῖρα· μοῦ ἔδειχνες τὴ Μοῖρα ἀπ' ὄλα ἀπάνω,
 κι ἀπὸ τοὺς θρόνους τῶν θεῶν, γεννήτρα, καταλύτρα,
 πῶχει προφήτη τῶνειρο τὸ νυχτοπλάνο,
 καὶ τὴν ὀρθότριχη Τρομάρα ἔχει μηνύτρα.

Δός μου. Γιὰ νὰ τὰ ξαναειπῶ, ξανά διαλάλησέ μου,
 μὲ τὴ βροντὴ τοῦ κεραυνοῦ, μὲ τὴ βοή τοῦ ἀνέμου,
 μὲ τὴ θρησκευτικὴ κλαγγὴ τῶν βακχικῶν ὀργίων,
 τῶν Ἀτρείδων τὸ ἀνάθεμα, τὴ δόξα τῶν Ἀργείων,
 καὶ τὸ θεοκυβέρνητο πρῶτα κι ἀπ' ὄλα κάστρο,
 τὴν αἰωνίαν Ἀθήνα σου, ποῦ εἶναι τοῦ Λόγου τὸ ἄστρο.
 Χυθῆτε, βόγγοι τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων παιᾶνες,
 παρηγορήστε, Ὀκεανίδες, τοὺς Τιτάνες,
 μαρτυρικὴ προφήτισσα βαθύλαλη, ὦ Κασσάντρα!
 Πελέκα, Κλυταιμνήστρα ἐσύ, τὸν ἥρωα καὶ τὸν ἄντρα,
 μουγκρίστε, φειδοπλόκαμες φουρτοῦνες τῆς νυχτιάς·
 τὸ φῶς τοῦ ἥλιου τοῦ Ἀττικοῦ γαλήνεψε κ' ἐσᾶς!
 Καὶ πουθενὰ καὶ τίποτε νὰ μὴν τὸ σταματήση,
 μηδὲ τῆς Τέχνης ἢ βουλή, τὸ ἀκράταγο μεθύσι,
 κι ὁ Πήγασος ποῦ σ' ἄδραξεν, ἡμίθεε καθαλλάρη,
 ἴσα ὡς τὸν ἔμπυρο οὐρανὸ τὸ φύσημά του ἄς πάρη.
 Κι ἀπὸ τὴν πάλη ποῦ ἄγρια παλεύουν τὰ στοιχεῖα,
 τὸ φῶς καὶ ἡ νύχτα, ὁ δελφικὸς θεὸς καὶ ἡ Ἐρινύα,
 κι ὁ ἐκδικητῆς μὲ τὸν κριτὴ καὶ ἡ Δίκη μὲ τὴ φρίκη,
 σύμπλεξε γάμους ταιριαστοὺς καὶ κήρυξε τὴ νίκη,
 κ' ἔδγα ξανά, ξανθὲ καρπὲ τοῦ σπλάχνου μου, Ἀρμονία!

(Γιὰ ἰδέες, ἢ Ἑλλάδα σου! ναός· ναός, καὶ εἶν' ὄλα του ἄδεια,
 βουδά, σδυσμένα, θησαυροί, βωμοί, Πυθίες, λατρεῖτες,
 καὶ σκύλες τοῦ Ἄδη μέσα του καὶ τοῦ χαμοῦ κοπάδια
 στὰ μάρμαρά του θρονιαστές οὐρλιάζουν οἱ Ἐρινύες).

Ἔνα δράμα, ἔνα δράμα, φῶς καὶ φτερά τοῦ νοῦ!
 Πάλε σὰν πρῶτα, ἀπ' τὰ βαθιὰ τοῦ ἀμέτρητου σου τραγουδιοῦ
 κάμε ἢ Ἑλλάδα νὰ ὑψωθῆ
 σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση,
 ποῦ εἶναι τοῦ μέτρου ἢ μουσικὴ καὶ τῆς ὑγείας ἢ βρύση,
 ἢ Ἑλλάδα χαμογέλα της, ἀγέλαστε, κ' ἐσύ!

ΩΔΗ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ IBSEN

Ἀφιερωμένη τοῦ ποιητῆ καὶ κριτικοῦ
Philéas Lebesgue στὸ Neuville sur le Vault

Ὁ Ποιητῆς

Πέθανες τώρα; Ἀπὸ καιρὸ δὲν εἴσουν
μέσ' στὰ σάλευτα βάθια τοῦ θανάτου;
Τί νόημα γιὰ σέναν' ἔχει ὁ τάφος;
Ἡ ζωντανὸς ἢ πεθαμμένος, ὁμοια
μιλᾷς καὶ φέγγεις.

Ἀπ' τὰ θαμπὰ καὶ ἀπὸ τὰ πέραντα ἤρθες,
ἀπὸ νύχτες ἀφεύγατες ξεκόβεις,
καὶ ἀπὸ τοὺς ἀβασίλευτους τοὺς ἥλιους
καθὼς λαμποκοπᾷ σὰ κορφοβούνια
τῆς Νορβηγίας

ἀπάρθρονο τὸ χιόνι, ἔτσι κ' ἐσένα
λαμποκοπᾷ τὸ μέτωπό σου, καὶ εἶναι
στὴν ὄψη σου ἴδια ξαπλωμένη ἢ πάχνη
τῆς ὑπερβόρειας Θούλας, ποὺ γεννήθης,
ἀερομαγνάδι.

Σὰν τὰ ρουμάνια τῆς πατρίδας σου εἶσαι
πυκνός, ἄδρός, πράσινος, μαῦρος, ὄλος
τὴν ὀρμὴ καὶ τὴ δύναμη σοῦ δώκαν,
ποὺ σκάφτει καὶ κατάβαθα τραβάει
καὶ τρώει, οἱ φιόρδες.

Ἐπὶ τοὺς ἀφροὺς τοῦ βοριανοῦ πελάγου
 ψάρεψ' ἐσένα ἢ Σάγα καὶ σὲ πῆρε
 στὰ μαργαριταρόχλωμα φτερά της·
 κάστρων καταλυτῆς ἀρματωμένους
 Βίκιγγας ἤρθες.

Ἡ Μοῦσα

Μ' ἐνὸς Χαράλδου ἀέρα, μὲ τοῦ ζάρλου
 τὴν περηφάνια πού ζητᾷ ἕνα θρόνο,
 παλιῶν καὶ νέων ἀπαρνητῆ καὶ ἀντάρτη,
 νὰ μὲ πλευρώνῃ ἀπόκοτα, τὸν εἶδα.
 « Βάρβαρε, τοῦ εἶπα,

ποιὸς εἶσαι καὶ τί θέλεις; Ἐπὶ σέναν'
 ἄμαθι. Μοῦ εἶσαι ξένος. Μέσα σου ὄλοι
 τῶν Κιμμερίων οἱ ζόφοι στοιβασμένοι,
 μὲ σκυθικοὺς χειμῶνες φοβερίζου
 τὸ καλοκαίρι

τῶν τρισμακαρισμένω μου Ἐλυσίων·
 τὸ δρόμο μοῦ γυρεύεις πού ἴσα φέρνει
 πρὸς τὴν κορφή τῶν τραγικῶν ἡρώων·
 τράβα ὄθεν ἤρθες· τίποτε δὲν ἔχω
 μ' ἐσένα. Ἐγὼ εἶμαι

ἢ Μοῦσα, καὶ τὸ φῶς πατέρας μου εἶναι».·
 Καὶ μοῦ ἀποκρίθη: «Τὸ παιδί κ' ἐγὼ εἶμαι
 τῆς ἀστραπῆς καὶ τῆς βροντῆς τάγγόνι·
 ἂν ἀστράψω, σὲ καίω κ' ἐσέ· κ' ἐγὼ εἶμαι
 ἀπ' τὴν Ἑλλάδα.

Κ' ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Αἰσχύλων,
 τῆς μυστικῆς λαχτάρας ὁ προφήτης
 καὶ τὸ πουλι τῆς μπόρας· κληρονόμος
 τοῦ σκοτεινοῦ Ἡρακλείτου ποῦ σωπαίνει
 νόημα γιομάτος».

Καὶ καθὼς κ' ὕστερ' ἀπ' τὰ λόγια του, ὅμοια
 βουδῆ κι ἀναποφάσιστη στεκόμουν,
 ξάμωσε ἀπάνω μου ἄθεος τὸ χέρι
 γιὰ νὰ μ' ἀδράξῃ καὶ γιὰ νὰ μὲ σύρῃ,
 μουγγρίζοντάς μου :

« Θὲς δὲ θὲς, ὀδηγήτρα μου· προστάζω!»
 Κατακτητῆς ἔτσι τοῦ κόσμου, ὁ μέγας
 μακεδονίτης, λύγισε τραδώντας
 τὴ Χρησιμοδότρα ἀπ' τὰ μαλλιά, ποῦ ἀρνήθη
 νὰ τὸν ἀκούσῃ.

Καὶ τότε τοῦ ὑποτάχτηκα, τοῦ δείχνω
 τὸ δρόμο, ἀπὸ τὸ χέρι τόνε πῆρα,
 τὴν πρώτη ὀρμὴ τοῦ φύσηξα· κι ἀμέσως,
 τὸν εἶδα, τὴν πνοὴ νὰ δευτερώσω
 προτοῦ προφτάσω,

νὰ χάνεται γοργὰ πρὸς τὰνηφόρι
 ποῦ φέρνει στὸ ἱερὸ τραγικὸ δάσος
 ἀπὸ τὸ μονοπάτι ποῦ πατιέται
 πάντα, καὶ πάντα ἀπάτητο φυτρώνει
 τὰμάραντ' ἄνθια.

Ἄεροκρέμαστο ἄλλατρο τὸν εἶδα
 γῆς κι ἄδυσσος ἀνάμεσα νὰ στέκη

κ' ὕστερ' ἀπάνου ἀπὸ γκρεμὸ νὰ σκύδη
καὶ μὲ τὰ νύχια νὰ τὰ ξερριζώνη
τᾶγρια λουλούδια.

Καθὼς τὰ ρουνικὰ ψηφιὰ μιὰ μέρα
στὸ πετρένιο πειραιώτικο λιοντάρι
σκάλισε κάποιος βάραγγος περνώντας,
στὴ θύμησή μου σκάλισε κι ὁ ξένος
τὸ πέρασμά του.

Ὁ Ποιητὴς

Κ' ἐκεῖ πού βόσκει ὁ τάραντος, καὶ ὁ πάγος
ἀσύντριφτος βασιτέται, στὰ ὕψη ἀνέδης,
κι ἀγνάντεψες καὶ μέτρησες μακριάθε
τὸν κάμπο μὲ τοῦ σύγνεφου τὸ μάτι
τάστραποφόρου.

Κι ἄκουσες τὰ τραγούδια καὶ τὰ γέλια
πού γῦρο σου σκορποῦσαν θεοὶ καὶ στρίγλες
καὶ τὸν παράξενο ἡῦρες Κυνηγάρη,
καὶ διάβασες βαθιὰ γραμμένα λόγια
στὸ μέτωπό του.

Καὶ σ' ἔμαθε πὼς πιὸ ἀκριβὴ ἀπ' τὸν ὕπνο
κάτου ἀπ' τὰ κυπαρίσσια τῶν προγόνων
καὶ πιὸ ἀκριβὴ ἀπὸ τὸνειρο, ἢ ἐνέργεια
κ' ἢ ζωὴ πού τὴ ζῆς. Καὶ σὰν τὰτσάλι
τάκονισμένο

ἔγιν' ἐσένα ἢ σκέψη. Ἀπ' τὸ ποτήρι
τὸ ὑπέρτατο ἦπιες. Νὰ σ' ἀγγίξῃ

δὲ θέλησες ὁ πρόστυχος ὁ βρώμιος,
καὶ πρόσμεινες τοὺς νέους καιρούς, μονάχος,
γαμπροντυμένος.

Ἡ Μοῦσα

Κ' οἱ νέοι Καιροὶ τὸν ἠῦρανε στὰ ὕψη
καὶ τότε προσκυνήσαν' κι ὅσο ἀξίζει
σιδερένιο καράβι τοῦ πολέμου,
τόσο ἀξίζει στὴ θάλασσα τοῦ Λόγου
τοῦ Σκάλδου ὁ στίχος.

Τῶν πολύθεων ἔσβυσε ἡ λατρεία
καὶ τοῦ Χριστοῦ μαράζωσε καὶ ἡ πίστη·
κορώννα στὸ κεφάλι μου εἶν' ἡ δάφνη
ἀκόμα ἡ βακχικὴ καὶ ἡ ἀπολλώνια·
τὸ χέρι μου ὄμως

τὸ γαλιλαῖο σταυρὸ κρατᾷ, καὶ τρέμει,
κι ἀνήσυχα τὰ μάτια μου γυρεύουν,
γυρνώντας ἀπ' τὰ ὀλόφωτα τοῦ κόσμου
μέσ' στῆς ψυχῆς τᾶφεγγα βάρθια, κάτι,
καὶ δὲν τὸ βρίσκουν.

Πιὸ πέρα ἀπ' τοὺς Χριστοὺς κι ἀπ' τοὺς Ὀλύμπιους,
κ' ἐγὼ ἓνα νέο καιρὸ σὰ νὰ προσμένω
ποὺ ἡ θυγατέρα μου Ὀμορφιά γιὰ πάντα
θὰ χωριστῇ ἀπ' τὸν ἄντρα της τὸ Μῦθο,
κι ἄλλο ἄντρα θᾶβρη.

Κι αὐτὸς θὰ νά εἶν' ὁ ἀγέλαστος ὁ Νόμος,
ὁ ἀσάλευτος τῶν πάντων κυβερνήτης

πού νοῦ δὲν ἔχει, καὶ εἶν' αὐτὸς νοῦς ὄλος,
τῆς ἀλήθειας ἕνας θεός, καὶ λόγος
τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ Ποιητὴς

Ἔνας πόλεμος ἄσβυστος κρατιέται
τοῦ ἐλεύτερου, τοῦ ἑνός, τοῦ μόνου ἀνθρώπου,
μὲ τῶν ἀνθρώπων τὰ κοπάδια. Καὶ εἶπες:
« Σπάστε τὴν ἀλυσίδα, τῶνομά της
ὅποιο κι ἂν εἶναι,

κι ὅσο τρανὸ κι ἂν εἶναι τῶνομά της
καὶ σεβαστὸ καὶ λατρεμένο. Ζήτω
τῆς ἀναρχῆς Ἰδέας πού ξεσκλαδώνει!
Γιούχα τοῦ ὑποκριτῆ, τοῦ δειλοῦ γιούχα,
γιούχα τοῦ ψεύτη!

Χαρὰ στὴν ἄθεη θέαινα, στὴν Ἰδέα,
στὸ μέτωπο πού λάμπει καὶ δὲ σκύβει,
στὸν ἄνθρωπο πού ἐμπρὸς τραβᾷ, καὶ φράχτη
δὲν ὑπομένει, καὶ κρατᾷ τὴ φλόγα
πού καίει τὰ πάντα!

Καὶ εἰρήνη καὶ τιμὴ σὲ κείνους πού ἦρθαν
λυτρωτῆδες καὶ πέσανε σφαχτάρια
καὶ μὲ κορμιὰ στοιχίωσαν ἀντρειωμένα
τὸ γιοφύρι πού ἀργὰ θὰ μᾶς περάσῃ
στὴ νέα τὴν πλάσῃ!

Τὸ λάδαρο τοῦ ἐλεύτερου, τοῦ μόνου,
τοῦ ἑνός, τοῦ καταλύτη καὶ τοῦ πλάστη,

γιγάντικα τὸ κράτησες, καὶ ἀνέβης,
καὶ φάνταξε στὰ δύο σου χέρια ἐκεῖνο
σὰν κόσμος ὅλος.

Τὰ ἔργα σου σὰν πέτρες εἶναι, πέφτουν,
χτυπᾶν, σεισμός, ραΐζουν, ἀπ' τὸ χάσμα
ποῦ ἀνοίγει, βγαίνουν ἄντρες ὀργοτόμοι
καὶ οἱ Στόκιμαννοι καὶ οἱ Μπράντηδες καὶ οἱ Σόλνες
καὶ οἱ Παραδάτες.

Τὸ χάσμα ποῦ ἀνοίξε ὁ σεισμός τὸ στρώνουν
θανατερῆς μοσκοβολιᾶς λουλούδια,
θυγατέρες σου ἀμίλητες, γυναῖκες
τῆς ἀρρώστιας, τῆς ἀμαρτίας, τῆς μπόρας
ξωθιῆς καὶ σφίγγες.

Καὶ νὰ ἡ Θαλασσινὴ καὶ νὰ ἡ Ρεθέκκα
κ' ἡ ξέχωρη ἀντρογύναικα Ἔντα Γκάμπλερ,
κ' ὕστερα ἐσεῖς, Σολβέγιες, Αὐρηλίες,
Ἄγνές, τοῦ ἀνθρώπου θεῖες ξαναγεννητρες
μὲ τὴν ἀγάπη.

Τῆς λίμνης καὶ τῆς φιόρδας καὶ τοῦ δάσους
καὶ τοῦ βουνοῦ ρίζες καὶ πάχνες καὶ ἴσκιои,
καὶ τωρινὰ καὶ ἀρχαῖα τὰ πλάσματά σου
δεῖχονται σὰ βλαστοὶ μιᾶς μακρυσμένης
μυθικῆς Σάγας.

Βασανισμένα ἀπ' τὴν Ἰδέα, πατᾶνε
μὲ τῆς ζωῆς τὸ πάτημα τῆ γῆ μας,

μὰ βλέπουν μὲ τὰ μάτια ἐνὸς ὄνειρου,
μὲ τὴ σιωπὴ τῆς νύχτας συνορεύει
τὸ μίλημά τους.

Τάμάξια τους τὰ σέρνουν τᾶσπρα τᾶτια
τοῦ μυστηρίου τὰ στοιχωμένα· ἀλλιά του
ἔποιοι ἀψηφήση τὸ χαμὸ στὸ ἀνέδα
τῶν πύργων τῶν ἐφτάψηλων ποὺ χτίζουν·
καὶ ἡ Τραγῳδία,

χωρὶς τὸ μετρημένο, ὄλο ἀρμονία
δρόμο της, ὅταν εἶτανε Ἀθηναία,
χωρὶς τὸ κοσμοπλάνητο μεθύσι
ἀπ' τὸ κρασί τοῦ Ἄγγλου, νά την πάλι
τροπαιοφόρα!

Ἡ Μοῦσα

Τὰ πρῶτα του ἔργα θαμαστὰ ἱστορίζουν
τῆς σκαντιναβικῆς φυλῆς τὴ δόξα
καὶ τῆς πατρίδας τὴ δροσιά· ἡ λαχτάρα
πλάτηνε μέσα του ὕστερα, καὶ ζώνει
τὴν Ἀνθρωπότη.

Καὶ κανεὶς γιὰ νὰ μὴν τονε ταράξη
στὸ μέγα ἀγκάλιασμά του, σκληρὰ διώχνει
κάθε ζωὴ συντροφικὴ καὶ ἀγάπη,
καὶ τῆς πικρῆς τῆς μοναξιάς προβάλλει
ἥρωας καὶ κρᾶχτης.

Ὁ Ποιητὴς

Τῆς ἀνθρωπότης τῶνειρο τὰ πρῶτα
χρόνια μου ἐμένα τὰ θρασὰ θαμπώνει,

και πρὸς αὐτὸ παράδερνα πετώντας,
ὅσο πού με γονάτισ' ἓνα χέρι
και με καρφώνει

μπροστὰ στήν ἅγια εἰκόνα τῆς πατρίδας.
Και λέω γονατιστὸς και καρφωμένος·
«Ὅ,τι κρατῶ, ἀπὸ σένα, και γιὰ σένα!»
Και τὸ πνέμα μου βλέπω νὰ τὸ ὑψώνουν
διπλὰ φτερούγια,

ἡ μοναξιά και ἡ συντροφιά· δὲ φτάνει
τὸνα φτερό, παράδαρμα μέσ' στᾶδεια·
τὰ δυὸ σὲ ὑψώνουν ρήγισσα, ὦ Ἰδέα!
Μόνος κ' ἓνας ἐγώ, γιὰ νὰ δουλέψω
γιὰ σᾶς, ὦ πλήθη!

Κοιμᾶται στὰ χτηνώδικα κορμιά σας
μιὰ θεία ψυχὴ· νὰ τὴν ξυπνήσω θέλω
μὲ τὰ χεῖδια τοῦ Λόγου και τῆς Λύρας,
μὲ τὸ δαρμὸ τοῦ βούνευρου, και μ' ὅ,τι
χτυπάει και σφάζει.

Και κανενὸς πατέρα ἀπὸ τὴ Σπάρτη
και τάφου κανενὸς ἀπ' τὴν Ἀθήνα
τὰ κόκκαλα δὲν πῆγα νὰ ξεθάψω
νὰ τὰ χτίσω στήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου,
γιὰ νὰ φαντάξω.

Στὸ χτεσινὸ τὸ χῶμα, πού τὴν ξέρει
τὴ δάφνη, και τὸ γγίζεις και ἀναδρῖζει
τὸ νερὸ τὸ ἄρμυρὸ σὰ θυμωμένο,
ἐκεῖ πού ὁ Μπάϋρον ἔκλεισε τὰ μάτια,
πρωτόειδα σε, ἦλιε!

Ἡ Μοῦσα

Κρίματα πλήθια ἀπάνου σου τὰ πῆρες,
δικά σου, πατρικά, προγόνων, ὄλων.
Ὅλα θὰ τὰ πλερώσης· δὲ θὰ ζήσης.
Καὶ στήν πηγῆ τοῦ ἡλίου μέσα, ἢ νύχτα
θὰ σὲ ρουφήξει.

Ὁ Ποιητὴς

ὦ Μοῦσα, ἄς μὴν ταραῖξῃ οὔτε ἀπὸ μένα
οὔτε ἀπὸ σὲ ματιὰ καὶ σ' ὅποια βάθη,
τὸ σιωπηλὸ κάρφωμα τοῦ ματιοῦ μας
ἀπάνου στοῦ μεγάλου τὴν εἰκόνα
ποῦ μᾶς γιομίζει.

Ἡ Μοῦσα

Τὸν ξανάειδα. Στὸ χιόνι τῆς κορφῆς του
λαμποκοποῦσε ὁ ἡλιος μιᾶς Βαλχάλας·
στά πόδια του ἕνας πέλεκας καὶ μιὰ ἄρπα,
τοῦ Βίκιγγα τὰ ὄπλα καὶ τοῦ Σκάλδου
τὸν καρτεροῦσαν.

Κοιμισμένος. Μιὰ ὑπέρθεη γυναίκα
σφιχτὰ στήν ἀγκαλιά της τὸν κρατοῦσε
καὶ τῆς πιστῆς Σολβέγιας τὸ τραγούδι
ἀπάνου ἀπὸ τὸν ὕπνο τοῦ καλοῦ της
τοῦ τραγουδοῦσε:

« Στὴν ἀγκαλιά μου πέρασε ἡ ζωὴ σου
κανακευτὰ· κουράστηκες· κοιμήσου,
Λατρευτέ μου, σὲ ξενυχτίζω». — Ποιὰ εἶσαι;
Μοῦ ἀποκρίθη: « Ἡ γυναίκα τοῦ θανάτου,
ἡ Ἀθανασία! ».

Γ'

ΓΑΡΙΒΑΛΛΗΣ

(1807 - 1907)

Ντόπια λουλούδια φόρτωσα στὸ φτερωμένο τὸ ἄτι
γιὰ νὰ ὑψωθῆ καὶ νὰ σὲ βρῆ καὶ νὰ σοῦ τὰ προσφέρῃ·
γιατ' εἶσαι τῆς πατρίδας σου καὶ τῶν πατρίδων ὄλων,
λουλούδια ἐσὲ σοῦ πρέπουνε κι ἀπ' ὄλες τίς πατρίδες.
Τὴν ἄγρια φαληριώτικη σοῦ μάζωξα βιολέττα·
μέσα στὸν ἥλιο ἀμύριστη, καὶ κάτου ἀπὸ τὰστέρια
βρυσούλα γίνετ' εὐωδιάς καὶ μεθυσιοῦ ποτήρι·
τάχα καὶ δὲ θὰ γλύκανε τὰγνὸ ἀλαφρὸ κρασί της
τοῦ Καραϊσκάκη τὸ θυμό, τὸ δρόμο τοῦ Φαδιέρου;
Καὶ τὴ μισολογγίτισσα τὴν ἄχαρη ἀρμυρήθρα
σοῦ μάζωξα· τὴν ἔθρεψε τὴ φύχτα τῶν ἀντρείων
μέσ' στὸν κλεισμὸ τῆς Ἀραπιᾶς, μέσ' στὸ δαρμὸ τῆς πείνας.
Καὶ τοῦ Μοριᾶ τὴν ἀγριλιὰ σοῦ μάζωξα· καὶ σᾶμπως
νὰ ξέχασε τὸν Ὀλυμπο καὶ τᾶξια παλληκάρια
ποὺ μιὰ φορὰ στεφάνωσε, κρατᾶ στὴ θύμηση ὅμως
πάντα τοῦ Τούρκου τὸ μπαλντά, καὶ τοῦ Πασᾶ τὸ διάβα.
Σὲ ποιά βουνοκορφὴ ἀλπική, σὲ ποιοῦ Ἀπέννινου ράχη,
σὲ ποιὸ τῆς Ἀδριατικῆς νησί, σὲ ποιὸ ἀκρογιάλι
σικελικό, διαφεντευτῆς τῆς χώρας παραστέκεις;
Μέσ' ἀπὸ ποιά βεζούβικη φωτιά ξανατινάχτης;
Μ' ἀγγέλου φύλακα φτερὰ, μ' ὄψη θεοῦ προστάτη,
γιὰ μοναχὰ μὲ τὴ θνητὴ θωριὰ καὶ τὸ σπαθί σου,
πλάστης ἀπάνου ἀπ' τοὺς γκρεμοὺς τὴ γῆ σου δρασκελώντας,

ἀπόξω ἀπὸ τῆς Ρώμης σου τὴν πόρτα ὀλογουρίζεις;
 Σὲ ποιὰ Ἑλύσια τὸ χορὸ μὲ τοὺς γενναίους ἀνοίγεις;
 Σὲ ποῖο παράδεισο τὸ φῶς ντύνεσαι μὲ τοὺς δίκιους;
 Σὲ ποιῆς καρδιῆς λημέριασες, καὶ ποιῆς ψυχῆς ὀρθώνεις;
 Ποῦ θὰ ὑψωθῆ; Ποῦ θὰ σὲ βρῆ τὸ φτερωμένο τὸ ἄτι;

Ξεχωριστὲ κι ἀπίστευτε καὶ κοσμοξακουσμένε!
 Θέλω νὰ πλέξω τὸ δικό σου τὸ στεφάνι μ' ὄλα
 τὰ εὐωδιαστὰ καὶ τὰ λαμπρὰ τοῦ Λόγου τᾶνθια, μ' ὄλα
 τᾶνθια τοῦ Λόγου τὰ πυρά, σὰ νὰ εἶναι ἀπὸ τὴ φλόγα
 κι ἀπὸ τὸ αἷμα, μ' ὄλα κειὰ τὰ βροντερά, καὶ μ' ὄλα
 τὰ στρογγυλὰ καὶ τὰ γιομάτα ὀνόματα, καὶ νᾶρθω
 μ' αὐτὰ στὸ πανηγύρι σου, καὶ νὰ εἶμαι σὰν ἀπρίλης
 περιβολιοῦ ἀπ' τὸ Βόσπορο, καὶ σὰν τοῦ ἡλίου γέρμα
 στὴ γῆ τὴν ἀθηνιώτισσα μιὰ μέρα τοῦ Γεννάρη.
 Τοῦ Λόγου τᾶνθια γαλανά, πράσινα, κίτριν', ἄσπρα,
 καὶ νὰ εἶναι σὰν τὸ ροῦχο σου τὸ κόκκινο, σημάδι
 τοῦ λυτρωμοῦ καὶ φλάμπουρο τῆς παλληκαροσύνης·
 καὶ νὰ εἶναι σὰν τὸ τρίχρωμο μαντίλι τοῦ λαιμοῦ σου,
 καὶ νὰ εἶναι σὰν τὴ βυσσινιά τὴ σκούφια σου, κορώνα
 τοῦ κεφαλιοῦ σου τοῦ ξανθοῦ ποῦ ἀντάμα δείχνει ἐσένα
 θεὸ τῶν πόθων Ἑρωτα καὶ πολεμόχαρο Ἄρη.
 Τοῦ Λόγου τᾶνθια, ἀραδιαστὰ τὰ ὀνόματα, ἕνα ἕνα,
 τῶνα μὲ τᾶλλο, ἀπανωτά, σπρώχνοντας τῶνα τᾶλλο,
 καθὼς βαλμένα ἀκράταγα χύνονται, ξεχειλίζουν
 γιὰ τοὺς θεοὺς τὰ ὀνόματα στοὺς ὀρφικοὺς τοὺς ὕμνους,
 τὰ λόγια γιὰ τὸ νικητὴ στοὺς ὕμνους τοῦ Διρκαίου.
 Τέτοιο στεφάνι ἐγὼ ἤθελα νὰ πλέξω καὶ νὰ φέρω,
 πολεμιστῆς, ταξιδευτῆς, προσκυνητῆς δικός σου,
 τῆς σκέψης γαριβαλδιανός, τοῦ στίχου ἐπαναστάτης,
 στὸ γιγαντένιο μνήμα σου κι ὅπου στημένο στέκει,

σ' ὅποια ἐκκλησιά, σ' ὅποια κορφή, σ' ὅποιο δρυμό, σ' ὅποιο ἄστρο,
 τραγουδιστῆς τρανόφωνος ἐγὼ τῶν τρανῶν ὄλων,
 καὶ νὰ σοῦ πῶ «Πατέρα ἐσύ, καὶ πλάστη ἐσύ, σοῦ φέρνω
 κ' ἐγὼ κανίσκι, πάρε το, μὴν τὸ καταφρονέσης,
 μέσα του ἀστράφτει καὶ βροντᾷ ἡ καρδιά τῆς Ρωμιοσύνης».
 Μὲ τὸν Κανάρη ἀλλάξατε φιλί, σὲ ξέρ' ἡ Κρήτη,
 καὶ τὴν Ἑλλάδα βλόγησε τὸ τίμιο τὸ σπαθί σου
 κι ἀπ' τῆς ζωῆς σου τὰ πλατιά καὶ μέσα κι ἀπ' τὸν τάφο·
 κι ἀνίσως λίγο πιὸ νωρὶς ἔσπερν' ἐσέναν' ὁ ἥλιος,
 πλαΐ πλαΐ θὰ καθαλλίκευες μὲ τὸν Κολοκοτρώνη.
 Σὰν τοὺς δικούς σου ἡ δόξα σου τράβηξε καὶ τοὺς ξένους,
 κι ἀπὸ τῆς Μάνης τὰ γκρεμὰ κι ἀπὸ τὰ περιβόλια
 τῶν ἀπαλῶν Ἑφτάνησων σοῦ ἀποκριθήκαν καὶ ἤρθαν,
 κι ὁ εὐγενικὸς τῆς Σφαχτηρίας νεκρὸς ὁ Σανταρόζας
 σάλεψε ἀναγαλλιᾶζοντας μέσ' στὸ ἱερό του μνήμα.

— Ἐχωριστὲ καὶ ἀπίστευτε καὶ κοσμοξακουσμένε
 καὶ χτεσινὲ κι ἀπόμακρε καὶ λυτρωτὴ κουρσάρε
 κι ἀντάρτη καὶ πολέμαρχε κι ἀρματωλὲ καὶ κλέφτη
 καὶ σὰν τοὺς τουρκοφάγους μας διπλόζωε κυβερνήτη,
 σὰ ροζωμένα χέρια σου γερὰ κρατώντας ὅμοια
 τὸ χαλινάρι τοῦ ἄλογου, τοῦ τιμονιοῦ τὸ δοιάκι,
 τοῦ Καραϊσκάκη ψυχογιᾶ κι ἀγγόνι τοῦ Κατσώνη,
 παραμυθιόσπαρτε Σεβᾶχ θαλασσινὲ δυὸ κόσμων
 ἄστραφτες τῆς Ἀμερικῆς καὶ βρόνταες τῆς Εὐρώπης!

“Ὅμως ἀπ' ὅλα τὰ ἐπικά τὰ δῶρα ἐτοῦτα, ἀπ' ὅλα
 τὰ λυρικά στεφάνια αὐτά, στοχαζομαι, θὰ σοῦ εἶναι
 πολὺ πιὸ καλοπρόσδεκτη μιὰ θύμηση· ξυπνάει
 μέσα μου καὶ γυρίζει με γοργὰ σὰ πρῶτα χρόνια:
 Εἴμουν παιδί· στὸ σπίτι μου μπροστὰ καὶ πέρα, ὄλουθε
 τῇ γιόμιζε τῇ γειτονιά, τὴν ἔλουζε τῇ χώρα

τῆς ἄρπας τῆς ἰταλικῆς ὁ χαϊδεμένος ἦχος.
 Κι ἀνοίγανε παράθυρα καὶ σκύβανε κεφάλια,
 καὶ μέσα στὶς γαστροῦλες τοὺς σειοῦνταν καὶ χαιρετοῦσαν,
 τὰ φλογερά γαρούφαλλα, λιγνόχλωμες καὶ οἱ βιόλες,
 κ' ἔλεγεσ πρόσωπα κι αὐτὰ λαχταριστὰ πῶς εἶταν,
 καὶ τᾶλεες τοῦ χαιρετισμοῦ δακρυόβρεχτα μαντίλια·
 καὶ τὰ σαρακοφάγωτα τοῦ μπαλκονιοῦ σανίδια,
 καθὼς πατοῦσε ἢ λυγερῇ μὲ βιάς, τριζοβολοῦσαν·
 κι ἀπὸ τῆς ξένης μουσικῆς τῇ γνωρισμένη γλῶσσα
 τὸ κάθε αὐτὶ ποτίζοταν κι εὐφραίνονταν τὰ πάντα.
 Κάτου στὸ δρόμο νά! ἀρπιστὲς καὶ ἀρπίστρες, μαζεμένοι
 ἀπὸ τὰ τετραπέρατα τὰ ἰταλικά, δὲν ξέρω
 ποιοὶ λαλητάδες ζίζικες καὶ ποιά τριζόνια κράχτες,
 Ναπολιτάνοι ἀφρόντιστοι, βουνόζωοι Καλαθρέζοι,
 κοκκινοφόρετα ὀρφανὰ μὲ τᾶνθια, μὲ τὰ γέλια,
 κ' οἱ ἀρπίστρες πλάι, σταυραδερφὲς τῆς γκαϊτικῆς παιδούλας,
 τοῦ τραγουδιοῦ ψυχόπαιδα, τοῦ ριζικοῦ ἀποπαῖδια,
 τῆς μέρας κοσμογυριστές, τῆς νύχτας πεζοδρόμοι,
 σὰ διαβατάρικα πουλιὰ καὶ σὰ χελιδονάκια,
 μὲ τὰ φτερά τοῦ λελεκιοῦ, μὲ τᾶηδονιοῦ τῇ γλύκα
 προβάλλανε καὶ φεύγανε, καὶ τόσο μόνο στέκαν
 ὅσο νὰ σπεύρουν τῆς χαρᾶς τὸ σπόρο στὶς καρδοῦλες.
 Κάτου στὸ δρόμο οἱ ἀρπιστὲς κ' οἱ ἀρπίστρες κελαιδοῦσαν,
 τὰ δάχτυλα φιλοῦσανε τίς κόρδες, γοργοσμίγαν
 μὲ κείνες, καὶ γεννιότουνε τὸ ἐρωτοπαῖδι, ὁ ἦχος.
 Ἄρπα μεθύστρα ἰταλική, πάντα νὰ ζῆς καὶ νὰ εἶσαι!
 Καὶ τὸ στερνὸ τραγοῦδι τους κι ὁ ἀποχαιρετισμὸς τους
 ξεσπώντας, καὶ θριαβευτικά, σὰν ἀπὸ στόμα Νίκης,
 εἶταν ὁ ἴδιος ὁ σκοπὸς κ' ἓνα τραγοῦδι πάντα:
 Ἐβίβα, Γαριβάλδη, ἐβίβα, Λιμπερτά.—Καὶ ἡ χώρα
 μὲ χίλια μύρια στόματα, κι ἀπ' τὸ παιδὶ ὡς τὸ γέρο,

ξανάλεε τὸ τραγούδι σου καὶ τῶκανε δικό της
καὶ τῶσμιγε μὲ τὸ τραχιὸ παράπονο τοῦ κλέφτη,
μὲ τῆς ἀγάπης τοὺς καημούς, μὲ τοῦ χοροῦ τοὺς χτύπους
καὶ μ' ὄλα τὰνεβάσματα καὶ μὲ τὰ κύματα ὄλα
τῆς ἄγριας ρουμελιώτισσας ἄπλαστης Ἀρμονίας.

Ἔβιβα, Γαριβάλδη, ἔβιβα, Λιμπερτιά! Ἀπὸ τότε
κ' ἡ φαντασία μου σὲ κρατᾶ, γιομίζεις τὴν καρδιά μου
κ' ἕνα μοῦ δείχνεις ὄραμα, καὶ δὲν καλογνωρίζω
κι ἂν πρέπει νὰ τὰγκαλιαστῶ, κι ἂν πρέπει νὰ τὸ διώξω,
τὸ μακρυνότατο ὄραμα τοῦ κόσμου ποὺ δὲν ἔχει
πατρίδες πιά, τοῦ κόσμου πιά ποὺ εἶν' ὄλος μιὰ πατρίδα
καὶ ποὺ λατρεύει τοὺς λογῆς καὶ κάθε ὀρμῆς προφήτες
ἀνάκατα, ἀξεχώριστα, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε τόπο
κ' ἔξω ἀπὸ καθεμιὰ φυλή, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε γλώσσα,
καὶ μ' ὄλα τὰναβρυστικά νερὰ τῆ δίψα σβύνει,
μὰ δὲν ξεχνᾶ καὶ τίς βαθειὲς πηγὲς ποὺ πιά χαθήκαν,
κ' εἶν' ἡ ζωὴ σὰν οὐρανὸς ἀπὸ καρδιά καὶ εἰρήνη
κι ἀδερφοσύνη, κι ὡς ἐκεῖ τᾶσπρο λιθάνι φέρνει
στὸν Ἀνθρωπο τὸν ἥρωα, στοὺς Γαριβάλδες ὄλους
τοῦ λογισμοῦ καὶ τοῦ χεριοῦ, τῆ δέηση τάνθρώπου...

— Καὶ πάντα Ἔβιβα, Λιμπερτιά, κ' ἔβιβα, Γαριβάλδη!

Τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου στὰ παιδικὰ ὄνειρά μου,
παράξεν' ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς καὶ παρδαλόφτερα ὄλα,
δυὸ χάρες, μάννες μου κι αὐτὲς ἀνάμεσα στὶς χίλιες
μάννες μου τίς λογῆς λογῆς, πανάσκημες, πανώριες,
ποὺ μ' ἀναθρέψαν καὶ λογῆς μὲ μάθαν ἱστορίες,
τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου δυὸ χάρες μέσα μου εἶναι:
ἡ νεραϊδένια ἡ Βενετιά κ' ἡ λεβεντιά ἡ δική σου!

Τὸν ἔπαινο ἄλλοι ἄς πλέκουνε γιὰ σέ, καὶ οἱ πιὸ μεγάλοι,

πού πίνουν τῆς Ἀρέθουσας τὸ θεῖο νερὸ καὶ εἶν' ἄξιοι,
 ἄλλοι, πιὸ νέοι Ὀράτιοι μὲ νέα χορδὴ ἀτσαλένια
 τῆ λύρα δυναμώνοντας τῆ χρυσελεφαντένια.

Φλογέρες ἄλλων ἄς λαλᾶν τῆς γέννας σου τὸ θᾶμα
 ἀπ' τὴν ἀγάπη ἐνὸς ἀρχαίου θεοῦ καὶ μιᾶς νεραΐδας,
 ἐκεῖ πού οἱ Ἄλπες γελαστὲς πρὸς τὴ θάλασσα σκύδουν,
 ἐκεῖ πού ἡ γῆ πιὸ πράσινη, τὸ κῦμα πιὸ γαλάζιο.

Οἱ τροβατόροι ἄς τραγουδᾶν τὴν ὥρα τοῦ ἐρχομοῦ σου,
 ὅταν ἡ γῆ σου σκίζοταν καὶ ἡ μάννα σου σερνόταν
 ἀπὸ στρατοὺς καὶ τύραννους καὶ καταπατητάδες
 καὶ μπόρα νά! ξολοθρεμοῦ καὶ νά! βροχὴ εὐεργέτρα,
 κι ὁ Γαριβάλδης νικητῆς κ' ἐλεύτερη ἡ πατρίδα.

Τοῦ στίχου ἀφέντες ἄλλοι ἄς λέν: «Ἡρωα, ὅπου πατοῦσες,
 πρασίνιζε ὁ ξερόβραχος κ' ἡ ἀνάσταση παντοῦ εἶταν!»

Τῆ μυστικῆ σου ἀνάληψη στὸν Ὀλυμπο πού σ' εἶχαν
 καλέσει οἱ πατρικοὶ θεοί, τῆς γῆς σου οἱ ὀμηρίδες,
 ἐκεῖνοι ἄς τήνε τραγουδᾶν. Τῆς Ἀουσωνίας ψάλτες,
 τὸν ὕμνο ἐσεῖς ὑψῶστε τον γιὰ τὸ γιγάντικο ἴσκιο,
 ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ ἔλατα, κάθε φορὰ πού ὁ ἥλιος
 καταχνιασμένος φέρνεται στὸν ὑψωμὸ ἢ στὸ γέρμα,
 τὸν ἴσκιο μὲ τὴν κόκκινη πορφύρα, μὲ τὰ μάτια
 τὰ οὐρανικά, μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά πού κυματίζουν,
 καὶ τὸ βοσκὸ πού ἀγνάντια του θαμπώνεται καὶ λέει

«Τῆς Ἰταλίας ὁ ἥρωας ἀπάνου ἀπ' τὰ βουνά της
 νάτος σκυφτός, νυχτόημερα τὴν Ἰταλία φυλάει!»

Μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε πιὸ ἀπλό, πιὸ ταιριασμένο,
 πιὸ γκαρδιακό, ἀπ' τὸ ἀνάκρασμα τῆς Ἰταλίδας ἄρπας
 στῶν ταπεινῶνε σου ἀδερφιῶν τὰ χέρια τρανεμένων
 ἀπ' τὴν ἀγάπη σου, ἥρωα, κι ἀπ' τὴ δική σου δόξα.

Μέσ' ἀπ' τὰ πρῶτα χρόνια μου νὰ ἡ θύμηση ἡ χαρίστρα
 τὸ φέρνει: Ἐβίβα, Λιμπερτά, κ' ἐβίβα, Γαριβάλδη!

*

- Ὁμορφῆ, δὲ χορταίνεσαι, πολυπιθυμημένη
 κι ἀπ' ὄσους σὲ ξανοίξανε κι ἀπ' ὄσους σὲ χαρήκαν
 κι ἀπ' ὄσους, ἄφταστη χαρά, γιὰ σὲ μακριάθε ἀκοῦνε,
 Μάννα, ποῦ τὸν τραγουδιστὴ γεννᾷς καὶ τὸν τεχνίτη,
 κ' εἶσαι τῆς φύσης διαλεχτή, τῆς τέχνης θησαυρίστρα,
 τῆς λίμνης καὶ τῆς θάλασσας καὶ τοῦ βουνοῦ Ἴταλία,
 τοῦ Δάντη ἐσὺ ὑπνοφαντασιά, τοῦ Ραφαήλ παρθένα,
 καὶ πιὸ πολὺ κ' ἴσα μὲ ψῆς τοῦ Γκαῖτε ἐσὺ ἢ Παιδούλα,
 ἢ μυστικὴ, ἢ σγουρόμαλλη κ' ἢ μεταξοντυμένη,
 τίς καστανιέτες παίζοντας καὶ τίς καρδιῆς τραβώντας,
 μέσα στὸ δρόμο ποῦ περνᾷν γαληνεμένοι οἱ Μάϊστερ,
 τοῦ τραγουδιοῦ μαστόρισσα καὶ τοῦ χοροῦ δασκάλα,
 πνοὴ τῆς κιτρολεϊμονιάς, τῆς δάφνης περηφάνια,
 καὶ τῆς καρδιάς ζεστοκοπιὰ καὶ τῆς μυρτούλας γάρη.
 Καὶ τώρα πῶς μεγάλωσες! πῶς ἄπλωσες! πῶς ἤρθες!
 Πῶς πέταξες ἀνάστημα! Κ' ἐκεῖ ποῦ δείχνεσαι ἴδια,
 ἴδια ἢ Παιδούλα ἢ γκαιτικὴ, πῶς ἄλλαξες! Πῶς εἶσαι
 σὰν τῶν Ἐτρούσκων τῆ θεά, τῆς Ρώμης τῆ Μινέρβα,
 λατίνα εἰκόνα ἀντίφκιαστη τῆς Ἀθηνᾶς Ἐργάνης,
 μὲ τὸ στημένο της βωμὸ στὸν Ἀβεντίνο λόφο,
 π' ὄλα τὰ σκόρπαιε τὰ καλὰ τῆς προκοπῆς καὶ σ' ὄλους,
 ἀπὸ τὸ δάσκαλο ποιητὴ τὸν ἑλληνοτέχνο, ἴσα
 μὲ τὸν ἐργάτη ποῦ σκυφτὸς τὰ ταπεινὰ δουλεύει,
 μὰ ποῦ φυσᾷ στὸ ἔργο του, χοντροκομμένο ἄς εἶναι,
 τὸ στόμα τὸ θαματοουργὸ μιᾶς τέχνης μιὰ ὁμορφάδα...
- Μὰ οὔτ' ἢ Παιδούλα ἢ γκαιτικὴ, μήτε ἢ ρωμαίᾳ Μινέρβα!
 Ἐὐτυχισμένη ἐσ' εἶσαι ἢ γῆ καὶ ἢ νιὰ καὶ ἢ νιόνυφη εἶσαι,
 σκλάβα ὡς τὰ χτῆς γιὰ πούλημα, καὶ σήμερα μεγάλη
 καὶ μιὰ, Ἴταλία, τῆς Ρώμης σου, τοῦ Γαριβάλδη σου εἶσαι,
 Δέσποινα, οἱ Ἄλπερ κάστρα σου, βίγλες τ' Ἀπέννινά σου!

Σκάφτεις ἐσύ, στοχάζεσαι, κ' ἐμπρός! μέσ' στὸ σκοτάδι
δὲν παίζεις τὴν τυφλόμυγα μὲ τῶν ἀρχαίων τοὺς ἴσκιους.
Καὶ τῆς ἀρχαίας εἶπες Ψυχῆς· «Γίνε ὁδηγήτρα μου, ὄχι
δρακόντισσα γιὰ νὰ μὲ φᾶς!» Μέσ' στᾶχανο ταξίδι
ἔτσι ὁ προφήτης ὁ Ἰταλὸς τῆς Μάντοβας τὸν κύκνο
πῆρε ὁδηγὸ τοῦ δρόμου του. Κ' ἔτσι σὰν τοῦτον ἠῦρες
τὴ Βεατρίκη—Λευτεριά στοῦ δρόμου σου τὴν ἄκρη.
* Ἀρχισες μὲ τὸ Δάντη σου, στὸ Γαριβάλδη σου ἤρθες.
* Ἀμοιαστα τῆς κορώνας σου διαμάντια φέγγουν ὅμοια
ἢ Φλωρεντία πολύτεχνη κ' ἢ ἐρημικὴ Καπρέρα.

29 τοῦ Θεριστῆ 1907.

Ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είμαι Ἀθηναῖος . . .
«Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή» (Ἐκατὸ φωνές, 88)

Ἐγὼ Ἀθηναῖος ; Δὲ σᾶς ξέρω. Ξένα,
εἶδωλα ὠραῖα πλαστικά !
Τὰ σύγγεφα μὲ φέρον ἴσκιο ἐμένα
γιὰ νὰ μ' ἀγκαλιαστοῦν τὰ ξωτικά.

Ἐγὼ Ἀθηνοῖος ; Ὅχι. Κ' ἐσεῖς, ξένα,
τὰ ἡλιογραμμένα δειλινά.
Σκύθισσας μάννας πεταμένη γέννα
κι ἀπὸ φυσήματα ἤρθα βοριανά.

Κ' ἐσύ, ὀρμή, ξένη, πὸν μεθᾶς τὴ σάρκα
καὶ πὸν τὴ χαίρεσαι τρελλά !
Μιᾶς ἁμαρτίας ἀκάθαρτης ἢ βάρκα
σὲ φλεγέθοντες μέσα μὲ κυλᾶ.

Ἡ φωτιά μου γιομάτη εἶν' ἀπὸ στάχτη
καὶ τὴ σκαλίζω ἀργά, βαριά.
Τοῦ σαρκικοῦ μέσα μου κρύβω τὸ ἄχτι
καὶ τῆς γυναίκας τὴν ἀνημποριά.

Στὸ Βράχο σας τί θέλω ; Καὶ συντριμμα,
ἔφηβοι ὠραῖοι ἰδεατοί,
λάμπετε, σὰν ὀλάκεροι. Καὶ ἡ γύμνια
μουσικὴ στὰ κορμιά σας καὶ ἀρετή.

Κ' ἐμὲ κουρέλλια μὲ κακοσκεπάζον,
 ἢ στράτα ἀφώτιστη κακὴ,
 παλιούρια καὶ σκυλιὰ τὴν κομματιάζον
 τὴν πορφύρα μου τὴ λειτουργικὴ.

Στῆς Ἑρμοῦ τὸ βράχο τί γυρεύω,
 βραχνὴ παράταιρη φωνή;
 Κληρονομία προγονικὴ λατρεύω
 μὰ μαύρη Παναγιὰ βυζαντινὴ.

Ἐγχοιδύτες τὴν κλέψαν. Πάνε, πάνε...
 Σβύστε, τοῦ λατρεμοῦ κεριά.
 Πάρτε με, γύφτοι.—² Ἀκάθαυτε ζητιάνε,
 τὸ αἷμα καθάριο μέσα μας. Μακριά!—

Μέσα μου ὄλο μαραίνειτ' ἕνας κρῖνος,
 λύκος οὐδρλιάζει νηστικός.
 Στάθηκ' ἐμπρός μου ὁ μέγας Φλωρεντίνος,
 τῶν κολασμένων ὁ πνευματικός.

Μὰ σὲ κάτι πὸν λάμπει σὰ διαμάντι
 κατάμακρο καὶ μυστικό,
 ξανοίγω τοὺς ἀστρόκοσμοις τοῦ Δάντη
 καὶ τὸν Ὀλυμπο τὸν ὀμηρικό.

Μέσ' στοὺς βυθοὺς τῆς φλόγας καὶ τῆς πίσσας,
 δροσιά, καὶ ὀλόρθο μὲ βασιτᾶ.
 Δαιμονικά, τοῦ κάκου οἱ παιδεμοί σας.
 Διαμάντι, ὄλο σὰ μάτια μου μπροστά!

Μάης 1910.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Ὁ πρόλογος	7
Ὁ γιὸς τῆς χήρας	12

Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

Λόγος πρῶτος	23
» δεύτερος	33
» τρίτος	45
» τέταρτος	58
» πέμτος	73
» ἕχτος	87
» ἕβδομος	94
» ὄγδοος	108
» ἔνατος	121
» δέκατος	134
» ἐντέκατος	144
» δωδέκατος	160

ΗΡΩΙΚΗ ΤΡΙΛΟΓΙΑ

Τὸ χαῖρε τῆς Τραγωδίας	165
᾽Ωδὴ σὺν θάνατο τοῦ <i>Ibsen</i>	169
Γαριβάλδης	179
Ὁ ἐπίλογος	187

ΔΙΟΡΘΩΜΑΤΑ

Στή σελ.	12	στ.	23	ἀντί κ' ἀγερινή, θέλει: κί ἀγερινή
»	»	19	»	8 » τὴν νίκη, θέλει: τὴ νίκη
»	»	29	»	3 » Δέσποινα ζῆ, θέλει: Δέσποινα, ζῆ
»	»	41	»	18 » σ' ἀπήνησα, θέλει: σ' ἀπάνησα
»	»	45	»	3 » ἡρόνηθη, θέλει: ἀρόνηθη
»	»	48	»	2 » Κρακᾶ, θέλει: Κρακρᾶ
»	»	48	»	3 » » » »
»	»	53	»	25 » σιὸ πόδια, θέλει: σιὰ πόδια
»	»	55	»	20 » πῶς, θέλει: πῶς
»	»	58	»	23 » σκουριάζουν τᾶρματα οἱ πολέμοι, θέλει: σκουριάζουν τᾶρματα, οἱ πολέμοι κτλ.
»	»	89	»	5 » ξαφτέρουγα, κρατᾶνε, θέλει: ξαφτέρουγα κρατᾶνε κτλ.
»	»	93	»	10 » ἀλλαλάζω, θέλει: ἀλαλάζω
»	»	109	»	20 » κόσμος, θέλει: κάμπος
»	»	122	»	14 » ἀγαρηνός, θέλει: ἀγαρινός
»	»	124	»	21 » ρήτοροι, θέλει: ρητόροι
»	»	127	»	29 » οἱ ἄνεμοι, θέλει: ἀνέμοι
»	»	141	»	29 » τᾶσπρα, θέλει: τᾶσπρα
»	»	142	»	29 » δικοπότηρα, θέλει: δισκοπότηρα
»	»	153	»	3 » σφιχταλυσσοδεμένο, θέλει: σφιχταλυσσοδεμένο κτλ.

Κι ἄλλα κάμποσα λάθια, πιὸ πολὺ ὀρθογραφικά, ποὺ κρίνεται περιττὸ νὰ σημειωθοῦν ἐδῶ.

ΑΘΗΝΑ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ "ΕΣΤΙΑ", Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ & Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ 7855

А.П.О.

0010042131

